

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Diplomová práce

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou

Diplomová práce

Luboš Rypka

**Římsko-provinciální keramika doby římské a
období stěhování národů v Čechách**

**(The Pottery from the Roman Provinces in Bohemia during
the Roman and Migration Period)**

Poděkování

Chci na tomto místě poděkovat vedoucímu své diplomové práce Doc. PhDr. L. Košnarovi, CSc. (ÚPRAV FF UK Praha). Dále děkuji Doc. PhDr. E. Droberjarovi, Ph.D. (KH FF UP Olomouc, IA UMCS Lublin, KA FF UHK Hradec Králové) a Doc. PhDr. V. Salačovi, CSc. (ARÚ AV ČR Praha, KAR FF ZČU Plzeň, dříve též ÚPRAV FF UK Praha) za konzultace k několika nálezům, za drobnou konzultaci a poskytnutí méně dostupné odborné literatury rovněž děkuji Mgr. M. Jančovi (NPÚ - ú.p.). Velký dík patří Prof. PhDr. K. Kuzmové, CSc. (KKAR FF TU Trnava, dříve též ARÚ SAV Nitra) za umožnění krátkého tří denního studijního pobytu v ARÚ SAV v Nitře, cenné rady ohledně výběru odborné literatury a možnost bezplatného kopírování u nás nedostupné literatury v ARÚ SAV Nitra. Za další cenné rady ohledně výběru odborné literatury děkuji také Doc. PhDr. J. Musilovi, Ph.D. (ÚKAR FF UK Praha, KA FF UHK Hradec Králové), dále pak samozřejmě děkuji všem navštíveným institucím za umožnění studia keramického materiálu. Konkrétním zaměstnancům a badatelům z těchto institucí děkuji pak v poznámkovém aparátu v rámci katalogu nálezů z jednotlivých lokalit.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 17. srpna 2012

Luboš Rypka

Abstrakt

Ve své magisterské diplomové práci se autor zabývá nálezy římsko-provinciální keramiky v Čechách z doby římské a období stěhování národů z 68 poloh v 58 katastrálních územích. Je analyzováno 208 keramických fragmentů ze sídlišť doby římské a období stěhování národů a 16 celých nebo jen lehce poškozených nádob z hrobů z období stěhování národů. Celkem bylo na území Čech doneseno nejméně 173 – 194 nádob římsko-provinciálního původu. Hlavní důraz je kladen na podrobný katalog nálezů. V analytické části je vyčleněno 11, respektive 12 hlavních keramických druhů, zastoupených v Čechách, dále je stručně upozorněno na nejzajímavější nálezy a nastíněny možné směry přísunu (nejen) keramického importu z římských provincií na území Čech.

Abstract

In his master thesis, author focuses on the finds of Roman-provincial pottery in Bohemia during the Roman and Migration Period from 68 sites in 58 cadastral units. A number of 208 pottery sherds from the settlements of Roman and Migration Period as well as 16 preserved whole or only slightly damaged vessels from the graves of Migration Period, are analyzed. Together, there must had been at least 173 up to 194 ceramic vessels of Roman-provincial origin imported into region of Bohemia. The main stress is putted on an elaborate catalogue of finds. In the analytical part, the 11, respectively 12 main categories of Roman-provincial pottery featured in Bohemia are set aside, the essential finds are briefly discussed and the possible directions of supply of (not only) ceramic import from the Roman Provinces into Bohemia are outlined.

Klíčová slova: římsko-provinciální keramika, archeologické nálezy, římské importy, doba římská, období stěhování národů, Čechy

Keywords: Roman-provincial pottery, archaeological finds, Roman imports, Roman Period, Migration Period, Bohemia

Obsah:

1. Úvod autora	8
2. Postup prací na katalogu římsko-provinciální keramiky v Čechách	11
3. Historie bádání	15
4. Keramické druhy zastoupené v Čechách	19
4.1. Raetská keramika	19
4.1.1. Nálezy raetské keramiky z Čech	22
4.2. Jemná/hrubá žlutooranžová keramika	23
4.2.1. Nálezy jemné/hrubé žlutooranžové keramiky z Čech	25
4.3. Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem	28
4.3.1. Nálezy jemné žlutooranžové keramiky s červeným potahem z Čech	29
4.4. Pannonská páskově malovaná keramika	31
4.4.1. Nálezy pannonské páskově malované keramiky z Čech	32
4.5. Mramorovaná keramika	34
4.5.1. Nálezy mramorované keramiky z Čech	36
4.6. Jemná keramika s pískovaným povrchem	38
4.6.1. Nálezy jemné keramiky s pískovaným povrchem z Čech	39
4.7. Jemná šedá keramika	40
4.7.1. Nálezy jemné šedé keramiky z Čech	41
4.8. Hrubá šedá/šedočerná keramika	45
4.8.1. Nálezy hrubé šedé/šedočerné keramiky z Čech	46
4.9. „Pannonische Glanztonware“ - Pannonská keramika s lesklým potahem	48
4.9.1. Nálezy tzv. „Pannonische Glanztonware“ z Čech	52
4.10. Keramika s vlešťovanou výzdobou – tzv. foederátní keramika	53
4.10.1. Nálezy keramiky s vlešťovanou výzdobou z Čech	56
4.11. Glazovaná keramika	59
4.11.1. Nálezy glazované keramiky z Čech	63
4.12. Noricko-raetská páskově malovaná keramika	65
5. Závěry, uvažované směry přísunu keramických importů do Čech	67
6. Katalog nálezů římsko-provinciální keramiky z území Čech	71
6.1. Registr lokalit	71

6.2. Část A: Jisté nálezy římsko-provinciální keramiky	74
6.3. Část B: Nejisté nálezy římsko-provinciální keramiky	171
Seznam použitých zkratek	185
Seznam tabulek a grafů	187
Seznam mapových příloh	189
Prameny	191
Literatura	194
Přílohy	216

1. Úvod autora

Předkládaná práce se snaží podchytit jednotlivé nálezy římsko-provinciální, tzv. spotřební keramiky v Čechách, které na naše území byly importovány v době římské a následujícím období stěhování národů. Jak již sám termín římsko-provinciální keramika napovídá, jedná se o výrobky vyrobené na území Římské říše, v jejích provinciích. Toto keramické zboží (stejně jako třeba výrobky z kovu či skla) se pak na území tzv. svobodné Germánie dostávalo zřejmě všemi možnými způsoby i cestami, jejichž interpretace je mnohdy tématem obsáhlejších archeologických publikací a nežádka i příčinou mnoha vědeckých sporů. Týká se to zejména existence či neexistence dálkového obchodu u Germánů a vzájemných římsko-germánských vztahů a obchodních či vojensko-strategických styků.

Nálezy římsko-provinciální keramiky se většinou nacházejí jako drobné střepy (zřídka větší kusy nádob) na germánských sídlištích, v období stěhování národů pak častěji i ve formě celých nádob, které jsou ponejvíce jako součásti picích souprav vkládány do hrobů, nejčastěji tzv. vinařické skupiny starší fáze období stěhování národů.

Východím základem této práce se stala předchozí práce bakalářská, v které již určité problémy byly nastíněny a taktéž podány předběžné výsledky. Prvním úskalím je již ono označení římsko-provinciální keramika, které přesně nevystihuje téma práce, neboť se zde nezabývám např. specifickým druhem keramiky, tzv. *terrou sigillatou*, která sama o sobě je jistě obsáhlým tématem. Nálezy *terry sigillaty* z Čech navíc dlouhodobě zpracovává kolega Jakub Halama (2004; *týž* 2007; *týž* 2012), který úspěšně navázal na starší zpracování V. Sakaře (1956), přičemž některé již zastaralé poznatky revidoval a svou práci doplnil o nově objevené staré nálezy, o kterých V. Sakař nevěděl a též popsal nálezy nové, které od doby poslední publikace postupem stavební činnosti a na ni navazujících archeologických výzkumů značně přibýly.

V této práci se tak proto zabývám zbylými keramickými druhy, které jsou nejčastěji označovány jako „spotřební“ či „užitková“ keramika (*Gebrauchsware* či *Utility-Ware*). Jsou to ovšem termíny mírně zavádějící a nepřesné. Lze tak v užším slova smyslu označit běžnou, většinou nezdobenou keramiku, sloužící mnohdy jen v kuchyňském provozu, k uchování potravin, či k transportním účelům. Tématem práce je ovšem i jemná stolní keramika a to mnohdy i ta, která by se dala spojit s termínem luxusní. Týká se to zejména zdobené, tzv. raetské keramiky, dále keramiky s pískovaným povrchem, pannonské keramiky s lesklým

potahem (tzv. *Pannonische Glanztonware*) zdobené často kolkováním či některých nádob ve stylu imitací terry sigillaty (jemná žlutooranžová keramika s oboustranným lesklým červeným potahem) nebo keramiky zdobené technikou tzv. „mramorování“ (tzv. mramorovaná keramika) či některých honosněji zdobených nádob ve stylu pannonské páskově malované keramiky. Rovněž část produkce glazované keramiky bývala někdy bohatě zdobena rytými či kolkovanými motivy, v římsko-provinciálním prostředí se objevují též imitace kovových a skleněných nádob, které byly jistě mnohem lépe dostupnější pro „střední“ třídu, zároveň se zřejmě jednalo i o určitou módní vlnu a tak podobné imitace nemusely chybět ani v majetnějších rodinách.

Termín užitková či spotřební keramika je tak nutno chápat daleko více šířeji, jako označení zbylé římsko-provinciální keramické produkce kromě nádob vyrobených ve stylu tzv. terry sigillaty, která sama o sobě bývá téměř vždy zpracovávána odděleně. V tomto širším smyslu těchto termínů již dříve užili jiní badatelé (*Sakař 1978; Petznek 1998; Košnar/Břicháček 1999, 168; Petznek 1999; táž 2000; Jančo 2003; týž 2004, 482*). I tak bychom se však měli raději držet spíše obecnějšího názvu římsko-provinciální keramika či keramika římských provincií¹. Do této kategorie lze zařadit opět i nálezy terry sigillaty, což je logické neboť se jedná pouze o jeden, i když specifický, typ z více keramických druhů. I přesto se raději, jakkoliv nepřesné toto označení může být, přidržuji neutrálnějšího označení římsko-provinciální či jen provinciální keramika, nemaje při tom v této práci na mysli nálezy terry sigillaty, ale ostatního takřkajíc „zbytkového“ keramického zboží.

V předkládaném katalogu a stručném zhodnocení se snažím podchytit veškerou mně dosud známou zdobenou i nezdobenou, jemnou i hrubou stolní, kuchyňskou i případnou transportní římsko-provinciální keramiku s výjimkou terry sigillaty (*dále jen TS*). Kromě nálezů TS vypouštím ovšem i nálezy lamp a terakot. Terakoty nelze vzhledem k tomu, že se jedná o plastiky, hodnotit společně se stolní či kuchyňskou keramikou. Vyžadují spíše kunsthistorický přístup. Rovněž lampy jsou v tomto smyslu určitým specifikem (častá kombinace účelové nádoby s plastickou výzdobou s figurální, florální či raně křesťanskou tematikou), vyžadují rovněž spíše kunsthistorický přístup a důkladnější studium. Bývají proto často rovněž hodnoceny odděleně.

¹ V úvahu též přichází název importovaná keramika, tímto termínem ale můžeme šířeji označit jakoukoliv cizí keramiku v jakémkoliv časovém období, např. řeckou černofigurovou keramiku v halštatských kontextech, arabský pohár z Pražského hradu apod.

Římsko-provinciální lampy z Čech, jejichž nálezové okolnosti mnohdy nejsou bohužel příliš jednoznačné, byly navíc již dříve vícekrát zpracovány (*Marsa 1974; Jančo 2000b; týž 2001a; týž 2003, 284-286*). Od té doby přibyl pouze jeden nově objevený starší nález lampy z Brozan, který již byl mezitím v odborné literatuře popsán, včetně kritiky dvou starších nálezů lamp s nejasnými nálezovými okolnostmi (*Jiřík/Jílek 2009*). Podobně byl popsán a i kunsthistoricky vyhodnocen dosud jediný nález antické terakoty typu Tanagra z lokality Třebestovice (*Motyková/Sedláčková 1974, 230-233; Dufková 1974; Jančo 2003, 284*). Další nové nálezy lamp ani terakot neregistrujeme, nové zpracování se tak zatím jeví jako nadbytečné.

Praha, 17. srpna 2012

Luboš Rypka

2. Postup prací na katalogu římsko-provinciální keramiky v Čechách

Rozsáhlému studiu římsko-provinciální keramiky a zejména aktivnímu sběru dat o nálezech v Čechách se věnuji s krátkými přestávkami již ca od roku 2002. Oproti prvotnímu soupisu (*Rypka 2007a*), doznala však práce na tomto tématu dosti velkých změn. Částečně modifikován byl celý katalogizační systém, kdy každý nález má nyní zároveň přehlednější označení. Byly vyřazeny nálezy republikánské keramiky z laténských kontextů (nálezy dvou okrajů amfor ze Stradonic a dva nálezy keramických nádob z Hradiště nad Závistí, k.ú. Lhota). Jednalo se o italské typy nádob, zároveň se zúžilo téma této práce na dobu římskou a období stěhování národů. Rovněž z katalogové části B (nejisté nálezy) byly po zralé úvaze vyřazeny některé lokality s nejistými nálezy (Hořín, drobný střep z Prahy-Bubenče) jako spíše již laténské. Část nálezů z katalogové části A byla přehodnocena (džbán z Prahy-Dejvic – „Podbaby“²), některé byly přesunuty do části B, vzhledem k nemožnosti jejich revize a nejasným popisům či vyobrazením v literatuře (staré nálezy z Prahy-Bubenče – Mauthnerových pískoven, několik nálezů z Přeštic). I tak oproti původní práci přibýlo mnoho dosud neznámých lokalit, ať již nově publikovaných či v nedávné době kopaných, případně mezitím autorem nově revidovaných. Z původních 45 poloh ve 40 katastrálních územích s jistými nálezy (včetně Stradonic, nyní ze soupisu zcela vyřazených) tak nyní již disponujeme celkem 68 polohami v 58 katastrálních územích. Proměnilo se též procentuální zastoupení keramických druhů. Do soupisu byla přidána i jedna lokalita, která již historicky patří do severní Moravy (Jevíčko-Předměstí) neboť je administrativně součástí Pardubického kraje. Leží v těsné blízkosti bývalé zemské hranice při vyústění tzv. Trstěnické stezky, což zároveň naznačuje i jednu z možných tras zprostředkovaného přísunu (nejen) keramických importů ze západní Pannonie přes území Moravy.

Nálezy římsko-provinciální keramiky z Čech byly již dříve tématem několika prací různé kvality. Nejstarším pokusem o zpracování je článek V. Sakaře (1978), který přiblížil několik jemu v té době známých nálezů „spotřební“ keramiky. V poměrně nedávné době bylo pak veřejnosti předloženo nové zpracování provinciální „užitkové“ keramiky z pera M. Janča, které ovšem není příliš dobře přijímáno (*Jančo 2003*). Tato práce se sice snaží v dobré víře shrnout nové nálezy provinciální keramiky od posledního soupisu V. Sakaře (1978), autor však zřejmě z časových důvodů neprováděl revize starého materiálu a někdy bohužel zřejmě ani kritiku písemných pramenů. Kromě shrnutí nálezů nijak nerevidovaných, známých

² Při opětovné revizi na něm byly zjištěny stopy po původní vlešťované výzdobě.

z literatury (v původních pramenech často s nepříliš dobrými popisy nálezů) autor ovšem přinesl i několik nálezů nových, do té doby nepublikovaných. Ne všechny informace z tohoto článku jsou však spolehlivé. I od publikace M. Janča přibylo vzhledem ke stále probíhající stavební činnosti poměrně dost nálezů nových, ty jsou z části vedle důsledných revizí starších nálezů obsahem mé původní bakalářské práce (*Rypka 2007a*). Ovšem i mezitím přibylo několik dalších velmi zajímavých lokalit s nálezy římsko-provinciální keramiky, z nichž některé již byly i publikovány, jiné jsou zde předkládány vůbec poprvé.

Hlavním cílem diplomové práce bylo sestavení dále použitelného podrobného katalogu římsko-provinciální keramiky z Čech a to zejména na základě **revizí starých nálezů a zpracování nálezů nových či nově identifikovaných**. Jedině tak je možné s daty pracovat jako se spolehlivými. Zde předkládaný katalog nálezů se narozdíl od běžných zvyklostí a požadavků kladených na katalogy odlišuje svojí objemností. Je tomu tak právě vzhledem k tomu, že se má stát východiskem k dalšímu studiu a analýzám ať již mým či dalších mých kolegů. Obsahuje co nejpodrobnější popisy nálezů, odkazy na literaturu, navrhované datování i předpokládanou provenienci a ve výjimečných případech, kdy bylo možné zjistit analogické nálezy, pak i odkazy na tyto analogie. Mnohdy jsou to právě katalogy nálezů, které přecházejí své autory, jak již vícekrát prokázala léty prověřená zkušenost. Zatímco teorie a interpretace mnohdy odnáší čas a postupně na ně zlehka sedá prach, soupisy nálezů zůstávají jako neocenitelný a bohužel někdy i nedoceněný pramen poznání regionálního i nadregionálně působícího archeologa, a to zejména v těch nezářících se vyskytujících případech, kdy již nejsme schopni původní nálezy dohledat či byly-li nenávratně z těch či oněch důvodů zcela zničeny či ztraceny.

Ani tento katalog zcela jistě není úplný, část nálezů se bohužel stále ještě nepodařilo v některých institucích dohledat (Holubice – část nálezů není možné ve sbírkách nalézt) či autorovi této práce z časových a finančních důvodů v jednotlivých institucích revidovat³. Část nálezů je též bohužel stále dlouhodobě nepřístupná (Lovosice, Jenčice, Zbudov) či zřejmě již nerevidovatelná (Sobčice, Neratovice, džbán z Lužce nad Vltavou, část nálezů z výzkumu v Praze-Bubenči – Mauthnerových pískovnách, část nálezů z Přeštic). Nově se podařilo

³ Diplomová práce nebyla podpořena žádným grantem. Od roku 2010 jsem bohužel bez trvalého pracovního poměru (pracoval jsem jako terénní archeolog na dobu určitou v M. Teplice jako záskok za mateřskou dovolenou), což se bohužel částečně promítlo i do této práce. Nebylo tak možné absolvovat všechny naplánované cesty do muzeí a institucí. Kde to bylo jen trochu možné, snažil jsem se přes kolegy v těchto institucích sehnat alespoň kvalitnější náhledové fotografie, které musí postačit do doby, než bude možné revize nálezů pro publikační účely dokončit.

revidovat některé starší výzkumy v M Teplice, u nichž bylo důvodné podezření, že se zde mohou nějaké nálezy římsko-provinciálního původu nacházet. Nově tak přibýly lokality Bžany, Srbice a Žalany. Také nová revize materiálu z Přeštic, uloženého v M Strakonice, přinesla dosud neznámé fragmenty provinciální keramiky z této zajímavé jihočeské lokality. Kolegou Danielem Bursákem (ÚPRAV FF UK Praha, NM Praha) jsem byl upozorněn na nově identifikovanou část nálezů z výzkumu J. A. Jíry z roku 1898 v Praze-Bubenči, Mauthnerových pískovnách a na starší výzkum E. Janské z roku 1954 v Kobylisích. V obou případech se podařilo nalézt do té doby opět neznámé a nepublikované fragmenty římsko-provinciální keramiky. Též Miloš Hlava (MM Praha) pomohl s dohledáním několika dosud neznámých nálezů z území Prahy (Bubeneč a Dejvice) a upozornil mne na to, že se mezitím podařilo ve starších fondech identifikovat fragmenty nezvěstné lahve z pohřebiště v Praze-Veleslavíně, která byla pokládána za zcela zničenou a u které nebylo jisté, zda jde o provinciální výrobek (v prvním soupisu z roku 2007 jsem neměl tyto fragmenty k dispozici). Revize těchto nálezů domněnku o možném provinciálním původu prokázala. Byl to opět Miloš Hlava, který navíc po mém dotazu poskytl i staré předválečné fotografie nálezů z této lokality, z doby před jejich částečným či úplným zničením na konci 2. světové války na zámku v Mníšku pod Brdy. Zajímavým novým nálezem je rovněž pohár s uchem z dětského hrobu vinařické skupiny z pískovny ve Vliněvsi, který mi byl poskytnut k posouzení P. Limburským (ARÚ Praha). Některé další nové nálezy byly sice již publikovány, ale provedené revize u části z nich dovolují vytěžit daleko více informací, než tomu bylo při jejich prvotní publikaci (Mikulovice, Praha-Kbely, poloha č. 2). K jiným starším i nově publikovaným nálezům byly dohledány jejich možné analogie (Roudnice nad Labem, Praha-Hloubětín).

Na nejzajímavější nálezy se zjištěnými analogiemi upozorňuji ve stručných analytických částech k nálezům jednotlivých keramických druhů. Některé nové poznatky týkající se nálezů římsko-provinciální keramiky z Čech byly již dříve prezentovány na II. a IV. protohistorické konferenci⁴, z důvodu časové tísně i pracovní zaneprázdněnosti (vedení a zpracovávání dokumentace z vlastních záchranných výzkumů) však dosud nebyly publikovány. Prozatím tak byla zveřejněna jen podrobnější analýza staršího nálezu glazované nádoby z pohřebiště v Lužci nad Vltavou (*Rypka 2007b*). Další nově zjištěné poznatky snad

⁴ České Budějovice, 21. - 24. 11. 2006 - příspěvek s názvem „Nové a nově identifikované nálezy římsko-provinciální spotřební keramiky v Čechách“ a Sanok (Polsko), 13. - 17. 10. 2008 – příspěvek s názvem „Římsko-provinciální keramika ze sídliště doby římské až časného období stěhování národů v Přešticích, okr. Strakonice (Jihočeský kraj). Stav po revizi nálezového fondu.“

bude možné zpřístupnit badatelům zabývajícím se archeologií doby římské a období stěhování národů či archeologií římsko-provinciální v dohledné době.

Kromě jiných témat z archeologie doby římské a stěhování národů se hodlám nadále zabývat i nálezy římsko-provinciální keramiky, katalog těchto nálezů z území Čech bych tak chtěl průběžně stále doplňovat.

Oproti původnímu zadání práce, nebyly provedeny chemicko-technologické analýzy. Jednak jsem nedisponoval žádnými volnými finančními prostředky, zároveň pak bylo od těchto záměrů po konzultaci s M. Hložkem z Technického muzea v Brně ustoupeno. Metoda výbrusů keramiky je bohužel příliš destruktivní (což samozřejmě naráží na odpor institucí), navíc stále nedisponujeme dostatečným množstvím dat ke srovnání. Méně destruktivní metodou je odběr vzorků na chemické analýzy (spektrální složení keramické hmoty), tato metoda je však dosud na české poměry dosti neúměrně nákladná. Jako nejvíce slibný a nejméně destruktivní postup se jeví odběr vzorků glazur u glazované keramiky. Zde by snad mohlo být do budoucna možné identifikovat podle poměrů chemických prvků jednotlivá produkční centra či dílenské okruhy. Jistě by nebylo od věci srovnat římsko-provinciální glazované nádoby z Čech s nálezy z Moravy a Slovenska a pak samozřejmě s nálezy v pannonských, norických a raetských dílnách, které toto zboží vyráběly. Tento námět může být proto zajímavým tématem do budoucna, zejména pro možnou interdisciplinární spolupráci vícero institucí.

3. Historie bádání

Běžná keramika římských provincií stála dlouhá léta na okraji zájmu, a to jak u nás, tak i v ostatních zemích. Pro své dobré datovací schopnosti byly v minulosti komplexněji zpracovávány pouze nálezy terry sigillaty, běžnější keramická produkce byla publikována spíše jen okrajově. Tyto nálezy však nelze opomíjet bez povšimnutí, obzvláště v barbarském prostředí jsou cenným důkazem styků s kulturněji vyspělejším prostředím římským a svědectvím postupného stupně romanizace zde žijících národů. Některé keramické druhy, případně i určité krátkodobější tvary nádob mohou být také poměrně slušným datovacím vodítkem, i když toto je někdy ztíženo značnou fragmentárností těchto nálezů.

Na území bývalých provincií započalo studium „spotřební“ keramiky oproti studiu terry sigillaty s poměrně dosti velkým spozděním. Mezi první ojedinělé práce lze počítat studie F. Drexela⁵, F. Oelmanna a W. Unverzagta, kteří se kromě nálezů TS pokusili zpracovat i běžnou římsko-provinciální keramiku v rámci zpracovávaných lokalit (*Drexel 1911; Oelmann 1914; Unverzagt 1916*). Skutečnými průkopníky studia spotřební keramiky pak byli É. B. Bónisová a A. Schörgendorfer, kteří se svými pracemi pokusili o syntézu jednotlivých keramických tvarů v rámci širšího území Pannonie a Norica (*Bónis 1942; Schörgendorfer 1942*). Dalším zásadním dílem pak byla práce E. Goseho, která přinesla přehled nejčastějších tvarů nalézáných v Porýní, kromě toho si autor již významněji všímá i dělení na jednotlivé keramické druhy (*Gose 1950*), do té doby často opomíjené. Na dlouhou dobu byly tyto práce jedinými syntézami, v dalších letech se bádání soustředilo buď na popis keramických nálezů v rámci jednotlivých lokalit (*Barkóczy/Bónis 1954; Thomas 1955; Póczy 1957; Gabler 1973*), publikování některých nově objevených keramických dílen (*Póczy 1956; Parragi 1971; Bónis 1979*) nebo vymezení a chronologizaci některých keramických druhů (*Bónis 1970; Szönyi 1973*).

Je jistě nutné zmínit především práce M. Grünwaldové, která se zabývala sídlištními nálezy keramiky z Carnunta (*Grünwald 1979; táž 1983; táž 1986*). Tyto monografie patří k základním pracím o římsko-provinciální keramice. Během 70. – 80. let 20. století pak byl postupně publikován keramický materiál z několika důležitých zkoumaných pohřebišť (*Salamon/Barkóczy 1970; Kraskovská 1974a; táž 1974b; Vagó/Bóna 1976; Fülep 1977; Burger 1979; Lányi 1981; Pichlerová 1981; Sági 1981; Topál 1981; Artner 1989*). Začátkem 90. let 20.

⁵ Zejména jeho rozdělení tzv. raetské keramiky.

století vyšlo několik důležitých studií z pera V. Gassnerové (*Gassner 1990; táž 1991; táž 1992; táž 1993*). V současné době se zdá, že se situace ohledně studia provinciální keramiky výrazně zlepšuje. Postupně jsou publikovány výsledky starších výzkumů a někdy i těch poměrně nedávných. Ve výraznější míře se zejména na území Rakouska a v jednom případě i Slovenska začínají uplatňovat i stále dostupnější chemicko-technologické analýzy keramiky (*Gassner/Sauer 1991; Sauer 1997; týž 1998; týž 2000*), podle kterých by se snad do budoucna dala lépe vysledovat jednotlivá produkční centra, což by nám pomohlo stanovit rozsah území, která jednotlivé keramické dílny zásobovaly.

Co se týče jednotlivých provincií, jsou pro území Čech důležité zejména práce týkající se Raetie, Norica a Pannonie. Nejlépe zpracovanými lokalitami jsou nejspíše pannonské Carnuntum (např. *Grünwald 1979; táž 1980; táž 1983; Gassner 1986; Grünwald 1986; Gassner/Jilek 1989; Gassner 1990; táž 1991; táž 1992; táž 1993; Gassner/Jilek/Sauer 1997; Kronberger 1997; Petznek 1998; táž 1999; táž 2000; Adler-Wölfl 2004*) a norické Mautern (*Pollak 1993; Gassner/Kaltenberger 1995; Gassner 2000*). Dále je nutné zmínit zásadnější monografické práce U. Fischera, N. Walkeho, M. Mackensena, R. Miglbauerové a G. Moosbauera (*Fischer 1957; Walke 1965; Mackensen 1978; Miglbauer 1990; Moosbauer 1997*).

Stále ovšem postrádáme komplexnější zpracování některých keramických druhů a zejména keramických dílen. Významným počinem z posledních let je jistě práce K. Adler-Wölflové o pannonské keramice s lesklým potahem, tzv. „Pannonische Glanztonware“ (*Adler-Wölfl 2004*), i když stav bádání ani v této práci zatím nedovolil autorce definitivní rozčlenění nálezů do jednotlivých dílenských okruhů na základě známých kolků se jmény hrnčírů. Tato monografie se ovšem jistě stala základem k další vědecké práci o tomto zajímavém a nedoceněném keramickém druhu, jenž může mít do budoucna podobné datovací schopnosti jako TS, zejména dochoval-li se na nádobě kolek hrnčíře. Zatím také dosud schází až na drobnější práce či dílčí články souhrnnější zpracování keramické produkce v Lentii, Lauriacu, ale také třeba Vindoboně. Rovněž dosavadní publikace výsledků letitých archeologických výzkumů v Aquincu a Arraboně není z hlediska studia keramiky zatím bohužel také nijak zvlášť uspokojivá. Toto jsou určité dluhy do budoucna.

Ze zemí bývalého Československa jsou poměrně dobře zpracovány nálezy provinciální keramiky ze Slovenska, i když někdy pouze informativní formou. Nálezy z barbarského

prostředí shrnul E. Krekovič (1981; *týž* 1987, 252-254). Římsko-provinciální keramiku ze sídliště v Štúrove zhodnotili v nedávné době J. Beljak a T. Kolník (*Beljak/Kolník* 2007). Rovněž dlouho očekávaná publikace germánského sídliště v Branči přináší dosud nepublikovaný materiál, v němž nechybí ani četné příklady importované římsko-provinciální keramiky (*Kolník/Varsík/Vladár* 2007). Keramické nálezy z antické Gerulaty (Rusovce) byly postupně publikovány v několika pracích (*Kraskovská* 1974a; *táž* 1974b; *Pichlerová* 1981; *Krekovič* 1998). Některé nálezy z kastelu Iža-Leányvár přiblížil již před mnoha lety V. Sakař (1963, 44-54), nejnověji shrnula zastoupení jednotlivých keramických druhů a tvarů na této lokalitě K. Kuzmová (1997).

Moravské nálezy zpracoval nejprve v 60. letech 20. století R. M. Pernička (1963, 53-54; *týž* 1966, 89-90). Nejnověji se nálezy provinciální keramiky ze sídlištních lokalit zabýval ve své diplomové práci E. Droberjar (1989). Tato práce však není příliš dostupná, narozdíl od nálezů TS zůstala obsáhlá část týkající se spotřební keramiky z nepochopitelných důvodů nepublikována. Pouze silně zestručněná a chronologicky omezená podkapitola o římsko-provinciální keramice včetně nálezů TS byla zařazena do autorovy monografie o germánských sídlištních starší doby římské na Moravě (*Droberjar* 1997, 126-129). V poslední době byly nově zpracovány např. nálezy spotřební keramiky z JV Moravy (*Zeman* 2000, 130-134) a Brněnska (*Vachůtová-Víchová* 2004, 137-140). Několik nových nálezů z povrchové prospekce z moravské části česko-moravského pomezí a přilehlé části severní Moravy představil D. Vích (2007a, 176-185).

E. Droberjar zpracoval na začátku 90. let 20. století i nálezy římsko-provinciální keramiky z Mušova-Burgstallu, jediného doloženého trvalejšího římského tábora u nás (*Droberjar* 1993).

Prvním významnějším badatelem v Čechách, který se podrobněji zabýval římsko-provinciální keramikou, byl nejspíše Bedřich Dubský. Ten v publikaci svých výzkumů v Přeštovicích popsal i nálezy běžné spotřební keramiky římských provincií (*Dubský* 1937). Komplexněji se pak římsko-provinciální keramice věnoval dlouhá léta Vladimír Sakař. Ten jednotlivé nálezy postupně zpracovával, někdy společně s ostatními druhy římsko-provinciálních výrobků (*Sakař* 1953; *týž* 1970). Naposledy se nálezy z Čech pokusil samostatně shrnout ve starším článku z konce 70. let 20. století (*Sakař* 1978), ale tento počín zůstal nadlouho jediným. Jeho pozdější práce týkající se římsko-provinciální keramiky už nové české nálezy jmenovitě nepřibližuje (*Sakař* 1985), jedná se pouze o jakýsi stručný

obecný přehled o keramických druzích pro ostatní vědecké kolegy, jež se měl zřejmě stát určitou pomůckou při identifikaci těchto pro dějiny římsko-germánských vztahů důležitých, ale často lehce přehlédnutelných nálezů. Po dlouhá léta byla provinciální keramika publikována jen sporadicky a často bohužel i nedostatečně v rámci publikace nálezů z jednotlivých lokalit. K významnějším pracím patří články R. Pleinera, L. Jansové, H. Sedláčkové, K. Motykové, P. Drdy, A. Rybové, S. Venclo, N. Venclové a J. Zadáka, L. Košnara a P. Břicháčka a také J. Zemana (*Pleiner 1959; Jansová 1971; Motyková/Sedláčková 1974; Rybová 1976; Sedláčková 1976; Venclo/Venclová/Zadák 1976; Břicháček/Košnar 1987; Motyková/Drda/Rybová 1991; Košnar/Břicháček 1999; Zeman 1994*). Tyto články patří dosud k základní literatuře o jednotlivých nejdůležitějších nálezech provinciální keramiky z Čech. Po dlouhá léta však chyběla práce, která by jednotlivé nálezy nověji shrnula a podrobněji popsala nálezy nové. Až poměrně nedávno jednotlivé nálezy shrnul M. Jančo (2003), ten se je také poprvé pokusil rozčlenit do jednotlivých keramických druhů, i když některé jím vyčleněné kategorie se nejeví jako příliš šťastné⁶. Autor se opíral zejména o již publikované nálezy, nových doposud nepublikovaných si práce již všímá spíše okrajově. S některými zde uvedenými závěry a informacemi o části nálezů však nelze na základě dosud provedených revizí plně souhlasit.

Dalším pokusem o shrnutí těchto nálezů byla autorova bakalářská práce, která přinesla základní soupis nálezů z Čech (*Rypka 2007a*). Od této doby bylo odborně zpracováno a publikováno či alespoň předběžně přiblíženo poměrně dost nových důležitých archeologických výzkumů i starších nálezů, zejména z lokalit Roudnice nad Labem (*Trefný/Korený 2007*), Hostovlice (*Šumberová/Valentová 2007*), Chotusice (*Valentová/Šumberová 2007*), Praha-Hloubětín (*Hušták/Jiřík 2009*), Dobroměřice (*Beneš 2010*), Mikulovice (*Sedláček/Kašpárek/Jílek 2010*), Sobčice (*Vokolek/Jílek 2011*), Praha-Kbely – Mladoboleslavská ulice (*Malyková/Bursák/Pecinovská 2011*) či Praha-Kobylisy – Březiněveská ulice (*Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011*), které nám naši pramennou základnu dosti významně rozšiřují.

⁶ Autor této práce má na mysli M. Jančem užitě hybridní rozčlenění části nálezů podle keramických druhů a části podle tvarů nádob (jmenovitě mortaria, poháry se zprohýbanými stěnami, prstencové misky). Dle mého názoru se měl M. Jančo přidržet jednoho dělení, pokud chtěl některé tvary vyčlenit, měl tak nejspíše učinit v rámci jednotlivých keramických druhů.

4. Keramické druhy zastoupené v Čechách:

4.1. Raetská keramika (*Raetische Ware*)

Tzv. raetskou keramiku lze včlenit do kategorie jemné stolní keramiky. Charakteristickým znakem je výzdoba ve formě rytých a barbotinových motivů (nejčastěji souběžných či křížících se linií a půlměsícovitých útvarů, tzv. lunul) a řad vrypů zhotovených ozubeným kolečkem. Nádoby bývají vytáčeny z jemně plaveného, žluto-oranžového materiálu, s kovově lesklým potahem vnější stěny, jehož barva kolísá od červené po hnědo-černou. Nejčastějšími tvary jsou hruškovité hrnce na nízké nožce a vejčité poháry, méně často misky a džbány (*Krekovič 1981, 342; Jančo 2003, 266*).

Jako hlavní oblast výroby a rozšíření lze spatřovat Raetii, poměrně časté jsou však nálezy z Norica ale i Pannonie. Zatímco do Norica se raetská keramika dostávala nejspíše jako import ze západu, v Pannonii lze předpokládat i výrobní centra napodobující tento typ zboží (*Szőnyi 1973*). Proto N. Walke navrhl používat označení geometricky zdobená keramika s lesklým potahem (*Geometrisch verzierte Glanztonware; Walke 1965, 43-44; Gabler 1973, 153*). Termín raetská keramika je však na území bývalých provincií již natolik zažitý, že bude nejvhodnější přidržet se tohoto původního označení, i s ohledem na to, že rozšíření tohoto keramického druhu je v Raetii jednoznačně nejmasovější (*Krekovič 1981, 342*).

Chronologicky rozdělil tento druh keramiky podle materiálu z kastelu Phoebiana (Faimingen) F. Drexel do 3 vývojových stylů (*Drexel 1911, 80-84; Walke 1965, 42-44*). O jemnější rozdělení se před časem pokusil T. Fischer na základě studia materiálu z Řezna a okolí (*Fischer 1983-84, 29-30; Fischer 1990, 56-57*), jeho lokální platnost pro oblast východní Raetie úspěšně ověřil G. Moosbauer (*1997, 77-79, Abb. 5*). I nadále se však lze opřít i o obecnější dělení F. Drexela, které má zřejmě nadregionálnější platnost. První styl, datovaný do 1. poloviny 2. století, je charakteristický geometrickou výzdobou ve formě souběžných a křížících se dvojic linií, jemně rytých do ještě měkké hlíny a opatřených na koncích a v místech křížení barbotinovými tečkami. Mezi těmito liniemi mohou být umístěny barbotinové rozety a půlměsícovité či podkovovité útvary (tzv. lunuly), jejichž konce bývají také zakončeny barbotinovými tečkami. Někdy se již v tomto stylu objeví na některých nádobách řady vrypů ozubeným kolečkem, zpravidla ohraničujících hlavní pole s barbotinovou výzdobou. Pro druhý styl, datovaný do 2. poloviny 2. století, jsou příznačné

řady vrypů ozubeným kolečkem, mezi těmito řadami či i přes ně jsou umístěny barbotinové lunuly. Nádobý zhotovené ve třetím stylu, datovaném do 1. poloviny 3. století, jsou pak zhusta pokryty po celé ploše pouze řadami vrypů ozubeným kolečkem (*Drexel 1911, 80-84*).

Chronologické zpřesnění T. Fischera (*1990, 56-57, Abb. 12*), platné pro okolí Řezna a minimálně i pro oblast východní Raetie, je následující (*Obr. 117*):

Styl Drexel 1: Na nádobách převažuje geometrická výzdoba (křížící se dvojice linií, na jejichž koncích a v místech překřížení bývají barbotinové kuličky, dále rozety a lunuly). Vyskytují se též užší horizontální pásy vrypů radélkem. Nejčastějším typem nádob jsou kulovité poháry s ven vykloněným, ostře odsazeným okrajem a široce otevřené misky. Typický je skoro černý lesklý potah, který v dolní části nádob v místech nožky často přechází do červené barvy (potah je podobný TS). Nádobý zdobené v tomto stylu jsou typické pro řezenský horizont A2 (ca 120 – 170; *Fischer 1990, 35, 56-57*). V horizontu B (ca 180 – 260; *Fischer 1990, 35, 57*) se již nevyskytují.

Styl Drexel 2a: Na nádobách převažují široké horizontální pásy výzdoby zhotovené radélkem, na nichž jsou umístěny plastické barbotinové lunuly. Z nádob převažují kulovité poháry s ven vykloněným, ostře odsazeným okrajem a malé misky. Barva potahu je stejná jako u stylu Drexel 1. Nádobý zdobené v tomto stylu jsou typické opět pouze pro řezenský horizont A2 (ca 120 – 170; *Fischer 1990, 35, 56-57*).

Styl Drexel 2b: Na nádobách se objevují úzké pásy radélkované výzdoby, mezi nimiž leží barbotinové lunuly. Poháry zdobené v tomto stylu jsou o něco štíhlejší, okraj bývá odsazený, kónicky vytažený vzhůru, zakulacený či vybavený úzkou římsou. Potah mívá sépiovou barvu a je kovově lesklý. Nádobý zdobené v tomto stylu se v Řezně a okolí vyskytují pouze v horizontu B (ca 180 – 260; *Fischer 1990, 35, 57*).

Styl Drexel 3a: Nádobý jsou zdobený pouze širokými horizontálními pásy výzdoby radélkem. Převažují kulovité poháry typické pro styl Drexel 1. Též barva potahu je shodná s 1. Drexelovým výzdobným stylem. Nádobý zdobené v tomto stylu jsou typické opět pouze pro řezenský horizont A2 (ca 120 – 170; *Fischer 1990, 35, 56-57*).

Styl Drexel 3b: Nádobý jsou zdobený pouze úzkými horizontálními pásy radélkované výzdoby. Poháry jsou štíhlejší, vejčitého tvaru, tvar okraje je shodný jako u pohárů zdobených ve stylu 2b. Též barva potahu je shodná se stylem 2b. Takto zdobené nádobý se

hojně vyskytují v řezenském horizontu B (ca 180 – 260; *Fischer 1990, 35, 57*). Z raetské keramiky se na řezenském pohřebišti objevují pouze nádoby zhotovené v tomto stylu, nádoby v ostatních stylech se zde nevyskytují (*Fischer 1990, 57*).

Zdá se, že raetská keramika vychází původně z keramiky galské, nejstarší nálezy vykazují podobnost s galským zbožím 1. století. Na některých nádobách raetské keramiky byly navíc nalezeny i kolky středogalských hrnčírů (*Walke 1965, 44; Gassner 1991, 272*). Mezi doposud známá produkční centra v Raetii, doložená nálezy hrnčířských pecí či fragmenty nepodařeně vypálených nádob, patří Straubing (Sorviodurum), Schwabmünchen (vicus Rapis či Rapae ?), Günzburg (Guntia), Aislingen, Nördlingen, Faimingen (Phoebiana), Mangolding-Mintraching/Herzogsmühle, Barbing, Řezno (Castra Regina) a Westerndorf (*Walke 1965, 44; Cysz/Sommer 1983, 22-23, pozn. 27; Gassner 1990, 272; Fischer 1990, 56/57, pozn. 198; Moosbauer 1997, 77, pozn. 577*).

Nejpozději od poloviny 2. století začala být raetská keramika vyráběna i v některých pannonských dílnách, přičemž tato domácí produkce zřejmě postupně z Pannonie vytlačila původní importované raetské zboží. Produkční centra byla činná v Poetoviu (Ptuj), Savarii (Szombathely), Vindoboně (Víděň), Aquincu (Budapešť) a nejspíše i v Gorsiu (Tác; *Szőnyi 1973, 93-99, 102, pozn. 33; Gassner 1991, 272; Krekovič 1981, 343; týž 1998, 10*). Chronologické členění výskytu raetské keramiky v Pannonii zřejmě zcela neodpovídá původnímu Drexelovu členění, tento druh keramiky se zde oproti Raetii objevuje pravděpodobně až s určitým spožděním. Tak například v Carnuntu se keramika zdobená v 1. Drexelově stylu vyskytuje až od poloviny 2. století, nádoby zdobené ve 2. a 3. stylu se pak zřejmě objevují současně od konce století 2., přičemž nejsou příliš časté (*Gassner 1991, 271; Krekovič 1998, 10*).

Rozlišení raetské a pannonské produkce je často jen velmi obtížné, jedním z hledisek by snad mohla být tloušťka stěpů, která by u pannonské produkce měla být o něco větší, ale i v tomto názoru se jednotliví badatelé různí (*Krekovič 1998, 10*).

4.1.1. Nálezy raetské keramiky z Čech (mapka 1)

Z území Čech dosud známe dva nálezy ze dvou poloh (Tab. 1, Graf 1-2). Pochází ze dvou nádob, nejspíše kulovitých pohárů. Revidován byl střep z Močovic (kat. č. A25 a; Obr. 1:6, 56), který byl přeurčen jako výrobek zhotovený v I. Drexelově stylu. Na nádobě se nedochovala část lunuly („podkovičky“), jak zřejmě soudil V. Sakař (1978, 122), ale zbytek geometrické výzdoby. Tato skutečnost nám stáří tohoto výrobku posouvá do 1. poloviny 2. století. Analogické nálezy známe z okolí Řezna, kde jsou řazeny do místního horizontu A2 (Fischer 1990, 35, 56, Abb. 12:Drexel 1; Obr. 117) a datovány přesněji do rozmezí let 120 – 170.

Celkem tedy byly na území Čech doneseny nejspíše nejméně dvě nádoby, což činí 1,16 % (1,03 %) ⁷ z dosud registrované římsko-provinciální keramiky z Čech.

Typ nádoby	Lokalita	Okres	Kat. č.	Počet nádob	Datace
kulovitý pohár/hrnec	Močovice	Kutná Hora	A25 a	1	ca 120 - 170 (1. pol. 2. st.)
kulovitý pohár/hrnec ?	Počerady	Louny	A31 a	1	ca 2. st.

Tab. 1. Zastoupení raetské keramiky v nálezech z Čech.

⁷ Procentuální zastoupení keramických druhů bylo vypočítáváno na základě předpokládaného počtu nádob donesených na území Čech. První procentuální údaj vyjadřuje hodnotu při předpokladu 173 donesených římsko-provinciálních nádobách, údaj v závorce vyjadřuje procentuální vyjádření při maximálním počtu 194 donesených nádob. Přesný počet nádob nebylo možné kvůli velikosti nálezů a jejich celkové fragmentárnosti stanovit, jedná se proto o odhad minimálního a maximálního počtu nádob. Výpočet procentuálního zastoupení na základě počtu keramických fragmentů by byl oproti tomu mnohem více zkreslující.

4.2. Jemná/hrubá žlutooranžová keramika (*Feine/rauhe gelborangetonige Keramik*)

Tento druh keramiky patří společně s jemnou šedou a hrubou šedočernou keramikou k nejčastějším nálezům římsko-provinciální keramiky v Čechách, na Moravě i na Slovensku. Barva tohoto oxidačně vypáleného zboží kolísá v závislosti na stupni výpalu od plavě žluté přes žlutohnědou až po oranžově červenou (*Jančo 2003, 270*). Tento typ keramiky bývá často nazýván termínem „žlutá keramika“ (*gelbtonige Keramik; Grünewald 1979, 43; Gassner 1990, 133*), mezi další označení patří i termíny „keramika cihlové barvy“ či „žlutá keramika“ (*ziegelfarbige Keramik, gelbe Keramik; Krekovič 1981, 360; týž 1998, 19; Jančo 2003, 270*). Název žlutooranžová keramika (*gelborangetonige Keramik; Droberjar 1993, 51*) však zřejmě nejlépe vystihuje barevnou škálu tohoto zboží.

Vedle jemné keramiky lze rozlišit i keramiku hrubou. U jemné keramiky je materiál velmi jemně plavený, někdy s příměsí jemného písku. Povrch nádob je zpravidla hladký, výjimečně jemně zrnitý (*Droberjar 1993, 51*). U hrubé keramiky je materiál často promíšen s jemným či hrubším pískem, případně i s menšími kaménky. Povrch nádob bývá písčitý, někdy zrnitý až drsný. Barva je světlejší než u jemné keramiky, zpravidla plavě žlutá až světle oranžová (*Droberjar 1993, 55*). Zastoupeny jsou snad všechny možné tvary, mezi nejčastější patří džbány, konvice, misky (včetně prstencových), poháry (včetně pohárů se zprohýbanými stěnami) a talíře (*Jančo 2003, 270*).

Jelikož se tento typ keramiky objevuje prakticky po celou dobu římskou, je chronologizace konkrétních nálezů značně obtížná (*Jančo 2003, 270*). V. Gassnerová zpracovala nálezy žlutooranžové keramiky z dobře datovatelných komplexů v Carnuntu, přičemž bylo možné materiál rozdělit do čtyř období – period, v nichž byly pro každé období vyčleněny typické tvary a profilace nádob (*Obr. 116; Gassner 1990, 136, Abb. 1-4, Taf. 1-5*)⁸. Vyčleněny byly tyto časové horizonty: **1. období - perioda 1** (50 – 120), **2. období - perioda 2** (120 – 170/180), **3. období - perioda 3** (170/180 – 230) a **4. období - perioda 4** (230 – 300).

Pro vyčlenění **5. období - periodu 5** (ca 300 – 350/360) chybí dosud bohužel v Carnuntu uzavřené nálezové celky. Nebylo proto pro ni dosud možné stanovit typické keramické tvary (*Gassner 1990, 136*). Od 4. století žlutooranžová keramika není již tak častá, v této době nad

⁸ V barbariku ovšem kvůli velké fragmentárnosti nádob až na občasné výjimky nelze bohužel toto dělení většinou uplatnit.

ní převažuje glazovaná a hrubá šedočerná keramika (*Krekovič 1981, 360*) a o něco málo později též keramika s vlešťovanou výzdobou.

Nálezy keramických zlomků z území naddunajského barbarika jsou bohužel často příliš malé a fragmentární, nemůžeme je proto většinou přiřadit ke konkrétním keramickým tvarům (*Jančo 2003, 272*). Datování takovýchto neurčitelných fragmentů je proto často možné pouze jen rámcově.

V rámci žlutooranžové keramiky lze rozlišit několik dalších poddruhů, z nichž zejména mramorovanou a pannonskou páskově malovanou keramiku lze přesněji datovat, tyto typy bývají proto hodnoceny samostatně.

4.2.1. Nálezy jemné/hrubé žlutooranžové keramiky z Čech (mapka 2)

Z území Čech dosud známe nejméně 51 fragmentů této keramiky z 23 poloh (Tab. 2, Graf 1-2). Pochází ze 41 - 49 nádob, přičemž jasně převažují džbány či různé varianty misek. Ve dvou případech je zastoupeno mortarium (obě z lokality Přestřovice; kat. č. A39 f; Obr. 12:3, 85; kat. č. A39 p; Obr. 12:2, 13:7⁹, 86) a rovněž v jednom případě tenkostěnná nádobka s prohnutou stěnou (opět Přestřovice; kat. č. A39 o; Obr. 12:5a-b, 87).

Může se jednat o pohár se zprohýbanými stěnami (tzv. *Faltenbecher*), může ovšem jít i o jednouchý pohár či hrnec s prohnutou stěnou (tzv. *Henkeldellenbecher/Henkeldellentopf*). Analogické tvary těchto drobných nádobek s uchem známe z oblasti S či SV Raetie (Obr. 118; Moosbauer 1997, 90-91, pozn. 661, Abb. 8:THd 3, Formenindex 5:12). Výrobek je možné datovat jen rámcově do 2. poloviny 2. století.

Lépe datovatelný je jeden z fragmentů džbánu z Mikulovic (kat. č. A22 a+b+c; Obr. 21:1-3, 53, 54a-b). Zlomek profilovaného okraje z této nádoby (Obr. 21:2, 54a) je možné na základě práce V. Gassnerové datovat buď do období první periody (ca 50 – 120; analogie Carnuntum - „Mühlacker“; Gassner 1990, Abb. 1: nádoba ve 2. řadě úplně vlevo, Taf. 1:2) či do období periody 2 (120 – 170/180; analogie Carnuntum - „Mühlacker“; Gassner 1990, Abb. 2: nádoba úplně vlevo, Taf. 1:3). Vzhledem k dataci ostatních nálezů i celého sídliště přichází v úvahu spíše perioda 2, tedy datace do rozmezí let 120 – 170/180. Jde snad o panonský výrobek, čemuž by nasvědčovala i skladba dalších nálezů z lokality.

Rovněž lépe datovatelným nálezem je fragment časně římského džbánu z Roztok (kat. č. A42 a; Obr. 1:1, 91), který by snad dle mírně prožlabené tenké plastické lišty na hrdle mohl odpovídat datování do 1. periody podle V. Gassnerové, tedy do přibližného rozmezí let 50 – 120 (Gassner 1990, 136, Taf. 1; analogie Carnuntum - „Baugrube Pingitzer“; Gassner 1990, Taf. 1:6). Nelze ovšem ani vyloučit, že se jedná o nález ještě o něco starší, z 1. poloviny 1. století, neboť nálezy z objektu jsou datovány do stupně B1 doby římské.

Posledním fragmentem, který lze snad lépe datovat, je malý zlomek okraje džbánu ze Srbic (kat. č. A50 e; Obr. 11:1, 98). Ten by svojí profilací mohl snad odpovídat nejspíše zařazení do 4. periody (analogie Carnuntum, „Mühlacker“; Gassner 1990, Abb. 4: nádoba úplně vpravo, Taf. 1:16), která je datována do rozmezí let 230 – 300. Tato datace příliš neodporuje ani rámcovému datování do 2. – 3. století. Sídliště je předběžně datováno do

⁹ Překresba profilu od V. Sakaře (1978), která příliš neodpovídá skutečnosti.

období B2 – C1 a zřejmě i dále (celkové zpracování včetně nálezové zprávy zatím postrádáme).

Jednoznačně nejlépe dochovanou nádobou je torzo velkého džbánu z Lovosic (*kat. č. A20 a+?*; *Obr. 5:2, 50-51*), slepeného z více fragmentů. Nádoba má dochovanu větší část páskového ucha, členěného čtyřmi podélnými žebry. Džbán mohl mít původně ucha i dvě, z provinciálního prostředí známe jednouché (*Obr. 119; Cambodunum/Kempton; Fischer 1957, Taf. 22:3*) i dvouuché (*Ovilava/Wels-„Marktgelände“; Miglbauer 1990, Taf. 26:1*) varianty těchto džbánů. V moravském prostředí se části podobných džbánů se stejně členěnými páskovými uchy našly např. ve Vícemilicích (*Perníčka 1966, Taf. LXIII:12*) a zřejmě i v Prosiměřicích I (*Perníčka 1966, Taf. LXIII:6*). Bližší dataci bohužel stěžuje absence hrdla a ústí, podle jejichž profilace bychom mohli nádobu s jistou určitostí nejspíše lépe datovat. Obecně může jít o tvar džbánu typu Gose 360-361, 363-364, 371, 394 či 400 (*Gose 1950, Taf. 29:360, 363, 30:364, 31:371, 34:394, 35:400*). V panonském prostředí v úvahu připadají varianty džbánů, které uvádí É. B. Bónisová a K. Póczyová (*Bónis 1942, Taf. XXVI:1, XXVII:4-5, XXIX:6, XXXI:1; Póczy 1957, Taf. XVI:1*). Musíme se spokojit pouze s přibližným datováním do 2. století.

Většinu nálezů tohoto keramického druhu lze bohužel datovat jen rámcově do 2. – 3. století, případně v některých případech spíše do 2. století (většinou v korelaci s ostatními nálezy na lokalitě).

Nálezy jemné a hrubé žlutooranžové keramiky tvoří 23,7 % (25,26 %) z celkového objemu dosud identifikovaných nádob římsko-provinciální keramiky z Čech.

Typ nádoby	Lokalita	Okres	Kat. č.	Počet nádob	Datace
džbán/zásobnice/hrnec	Beroun	Beroun	A1 a	1	ca 2. st.
miska ?	Beroun	Beroun	A1 d	1	ca 2. pol. 1. st. – 1. pol. 2. st.
džbán	Dobroměřice	Louny	A7 a	1	ca 2. st.
džbán/miska ?	Dřetovice	Kladno	A8 a	1	ca 2. st.
džbán/miska ?	Dřetovice	Kladno	A8 b	1	ca konec 2. st. – 2./3. st.
miska/džbán ?	Holubice, poloha 1	Praha-západ	A9A f	1	ca 2. st.
tvar neurčen	Holubice, poloha 1	Praha-západ	A9A k	1	ca 2. - 3. st.
tvar neurčen	Hostovlice u Čáslavi	Kutná Hora	A10 b	1	ca 2. - 3. st.
tvar neurčen	Hostovlice u Čáslavi	Kutná Hora	A10 c	1	ca 2. - 3. st.
tvar neurčen	Jenčice	Litoměřice	A12 a	1	ca 2. st.

džbán/miska ?	Kadaň	Chomutov	A16 a	1	ca. 1. - 2. st.
džbán/konvice	Lhota-Závist, poloha 1	Praha-západ	A18A b	1	konec 2. st. - 3. st., příp. 3. - 4. st.
jedno-/dvouuchý džbán	Lovosice	Litoměřice	A20 a+?	1	ca 2. st.
džbán	Mikulovice	Pardubice	A22 a+b+c	1	ca 120 - 170/180
džbán	Mikulovice	Pardubice	A22 i	1	ca 2. - 3. st.
džbán/miska ?	Neratovice	Mělník	A26 d	1	ca 2. st.
pohár/džbán/miska ?	Opolany	Nymburk	A28 b	1	ca 2. - 3. st.
džbán/miska ?	Osice	Hradec Králové	A30a	1	ca 2. - 3. st.
džbán	Osice	Hradec Králové	A30 b	1	ca 2. - 3. st.
džbán	Praha-Dejvice, poloha 2	m.o. Praha 6	A33B a	1	ca 2. - 3. st.
miska/varianta prstencové misky	Praha-Dubeč	m.o. Praha 10	A34 b	1	ca 2. pol. 2. st.
džbán/lahev	Praha-Dubeč	m.o. Praha 10	A34 c	1	ca 2. st.
džbán	Praha-Kbely, poloha 2	m.o. Praha 9	A36B b	1	ca 2. - 3. st.
džbán	Praha-Kbely, poloha 2	m.o. Praha 9	A36B c	1	ca 2. - 3. st.
džbán	Praha-Kbely, poloha 2	m.o. Praha 9	A36B d	1	ca 2. - 3. st.
džbán/miska ?	Praha-Kbely, poloha 2	m.o. Praha 9	A36B f	1	ca 2. st.
mortarium	Přeštovice	Strakonice	A39 f	1	ca 2. - 3. st.
džbán/hrnec	Přeštovice	Strakonice	A39 g/+h	1-2	ca 4. st.
miska ?	Přeštovice	Strakonice	A39 k	1	ca 2. st.
džbán	Přeštovice	Strakonice	A39 l	1	ca 2. - 3. st.
džbán ?	Přeštovice	Strakonice	A39 m	1	ca 2. - 3. st.
Faltenbecher/ Henkeldellenbecher	Přeštovice	Strakonice	A39 o	1	ca 2. pol. 2. st.
mortarium	Přeštovice	Strakonice	A39 p	1	ca 2. st.
vejčitý hrnec/ džbán	Ratenice	Kolín	A40 b	1	ca 2. - 3. st.
džbán	Roztoky u Prahy	Praha-západ	A42 a/+b	1-2	ca 50 – 120 (ca 1. st.)
hrnec/mísa/ transportní amfora ?	Sány	Nymburk	A44 b	1	ca 1. - 2. st.
džbán	Sedlec	České Budějovice	A45 b	1	ca 2. - 3. st.
džbán ?	Sedlec	České Budějovice	A45 f	1	ca 2. - 3. st.
džbán	Srbice	Teplice	A50 a/+b/+c/+d/+i?	1-5	ca 2. - 3. st.
džbán	Srbice	Teplice	A50 e/+g/+h?	1-3	ca 230 – 300 (rámcově 2. - 3. st.)
tvar neurčen	Třebestovice	Nymburk	A51 a	1	ca 2. st., příp. starší

Tab. 2. Zastoupení jemné/hrubé žlutooranžové keramiky v nálezech z Čech.

4.3. Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem (*Feine gelborangetonige Keramik mit rotem Überzug*)

Tento typ keramiky je prakticky totožný s předcházejícím typem, povrch nádob je však pokryt matným až matně lesklým potahem, jehož barva kolísá od oranžové po červenou. Materiál je jemně plavený, někdy s příměsí velmi jemného písku. Často jen ve zbytcích dochovaný potah pokrývá vnější stranu nádob, méně často i jejich vnitřek (*Droberjar 1993, 50*). Také u tohoto typu platí rozdělení do 4 základních period jako u jemné žlutooranžové keramiky, totožné tvary nádob se vyskytují jak s potahem tak bez něj. I proto sloučila V. Gassnerová oba typy keramiky do společné skupiny (*gelbtonige Keramik; Gassner 1993, 133*).

Také tento druh keramiky je často kvůli dlouhotrvajícím tvarům a fragmentárnosti jen velmi těžké přesněji datovat.

4.3.1. Nálezy jemné žlutooranžové keramiky s červeným potahem z Čech (mapka 3)

Tuto variantu žlutooranžové keramiky s povrchovou úpravou v podobě oranžového až červeného potahu v Čechách dosud známe z 15 poloh. Jedná se o 17 fragmentů keramiky z nejspíše stejného počtu nádob (*Tab. 3, Graf 1-2*).

Převládají prstencové misky či jiné varianty mísovitých nádob. V jednom případě je zastoupen fragment vykuřovadla (Lhota, Hradiště nad Závistí; *kat. č. A18A a; Obr. 23:1, 43*). Analogické tvary s podobnou profilací okraje lze nalézt jak v Pannonii (*Bónis 1942, Taf. XXII:16, 18*), tak v Noricu (*Schörgendorfer 1942, 17, Taf. 11*). Dle V. Sakaře (*1978, 121*) jde o starší formu vykuřovadla, datuje jej rámcově do 2. – 3. století. Zlomek byl nalezen bohužel mimo kontext, navíc v blízkém okolí pozdně římského domu (obj. XII), nelze proto vyloučit ani o něco mladší dataci.

Ve skladbě nálezů jistě zaujme skupina možných imitací TS. O jednoznačnou napodobeninu tvaru Drag. 37 jde v případě fragmentu okraje a části stěny z Cerekvice nad Loučnou (*kat. č. A5 a; Obr. 19:11, 32*). Tuto domněnku potvrdil již i J. Halama (*2012, 189, obr. 13*). Jde nejspíše o panonský výrobek z 2. – 3. století.

Fragment prstencové misky ze staršího výzkumu J. A. Jíry v Praze-Bubenči na pozemcích p. Mauthnera může svojí ostřejší profilací napodobovat tvar Drag. 24/25 (*kat. č. A32A b; Obr. 9:1, 60*). Miska byla opatřena oboustranným oranžovým potahem. Nález z tohoto starého sondážního výzkumu z konce 19. století doplňuje zlomek výduti džbánu (*kat. č. A32A a; Obr. 9:2, 59*). Datace je opět možná pouze rámcově do 2. – 3. století. Další větší fragment výduti džbánu pochází z Ardenské (dnešní Albánské) ulice z výzkumu StAÚ v roce 1929 (*kat. č. A32B a; Obr. 9:3, 61*). Bližší okolnosti bohužel nejsou známe, datace je možná opět jen rámcová jako u výše uvedených nálezů.

Mezi možné výrobky ve stylu imitací tvarů TS lze dále snad zařadit drobný zlomek tenkostěnné nádoby z Prahy-Bubenče – Papírenské ulice (*kat. č. A32C c; Obr. 9:7, 64*), který nese z obou stran matně lesklý sytě červený potah. Zlomek je bohužel příliš malý ke stanovení určitého tvaru, jde snad o nějaký pohár či picí misku.

Další nádobou, jež lze zřejmě řadit do okruhu imitací TS, je drobný zlomek misky (snad prstencové misky ?) z jihočeských Přeštic (*kat. č. A39 i; Obr. 12:6, 89a*), který opět nese oboustranný sytě červený, matně lesklý potah. Fragment byl datován přibližně do 2. století.

Poslední zajímavou nádobou je fragment okraje hrnce či většího poháru s uchem (?) z lokality Sedlec (*kat. č. A45 e; Obr. 26:9, 93*). Vnější i vnitřní povrch střepu je opatřen matným otírajícím se potahem či nátěrem oranžově-červené barvy. Tento potah se dosti silně odlupuje. Pod okrajem je horizontální pás kolkované výzdoby trojúhelníkovitého až zvonovitého tvaru. L. Košnar a P. Břicháček nádobu zařadili mezi možné imitace TS (*Košnar/Břicháček 1999, 164*). Nemusí ovšem jít o pravou imitaci, která by jasně napodobovala nějaký určitý tvar. Výzdoba trojúhelníkovitými vpichy se na římsko-provinciální keramice objevuje i na jiných tvarech nádob. Naši nádobu lze tak snad přiřadit spíše k imitacím nepravým, napodobujícím pouze vzhledově a úpravou oboustranného červeného povrchu luxusnější zboží. Datace je možná opět jen rámcová, do průběhu 2. – 3. století.

Nálezy jemné žlutooranžové keramiky s červeným potahem tvoří 9,83 % (8,76 %) z celkového objemu identifikovaných nádob římsko-provinciální keramiky v nálezech z Čech.

Typ nádoby	Lokalita	Okres	Kat. č.	Počet nádob	Datace
pohár/miska	Beroun	Beroun	A1 f	1	ca 2. pol. 1. st. – 1. pol. 2. st.
mísa - imitace TS Drag. 37	Cerekvice nad Loučnou	Svitavy	A5 a	1	ca 2. - 3. st.
miska/prstencová miska ?	Cerekvice nad Loučnou	Svitavy	A5 b	1	ca 2. - 3. st.
džbán/konvice/miska ?	Holubice, poloha 1	Praha-západ	A9A l	1	ca 2. - 3. st.
miska/pohár ?	Holubice, poloha 2	Praha-západ	A9B a	1	ca 2. - 3. st.
tvar neurčen	Hostovlice u Čáslavi	Kutná Hora	A10 a	1	ca 2. - 3. st.
Vykuřovadlo	Lhota-Závist, poloha 1	Praha-západ	A18A a	1	ca 2. - 3. st.
Džbán	Opolany	Nymburk	A28 a	1	ca 2. st.
Džbán	Praha-Bubeneč, poloha 1	m.o. Praha 6	A32A a	1	ca 2. st.
prstencová miska - imitace TS Drag. 24/25	Praha-Bubeneč, poloha 1	m.o. Praha 6	A32A b	1	ca 2. st.
Džbán	Praha-Bubeneč, poloha 2	m.o. Praha 6	A32B a	1	ca 2. - 3. st.
tenkostěnná miska/pohár - imitace TS ?	Praha-Bubeneč, poloha 3	m.o. Praha 6	A32C c	1	ca 2. - 3. st.
džbán/hrnec ?	Praha-Kbely, poloha 2	m.o. Praha 9	A36B e	1	ca 2. - 3. st.
miska/prstencová miska - imitace TS ?	Přeštovice	Strakonice	A39 i	1	ca 2. st.
dvojchý džbán	Ratenice	Kolín	A40 c	1	ca 2. st.
hrnec/pohár s uchem ? - imitace TS ?	Sedlec	České Budějovice	A45 e	1	ca 2. - 3. st.
džbán ?	Srbice	Teplice	A50 f	1	ca 2. - 3. st.

Tab. 3. Zastoupení jemné žlutooranžové keramiky s červeným potahem v nálezech z Čech.

4.4. Pannonská páskově malovaná keramika (*Pannonische streifenbemalete Keramik*¹⁰)

Poddruhem žlutooranžové keramiky je pannonská páskově malovaná keramika, která patří k typickým pannonským výrobkům (*Jančo 2003, 273*). Do této kategorie můžeme zařadit všechny nádoby, které jsou v horních dvou třetinách pokryty pruhy červené či hnědé barvy. Někdy bývají opatřeny pouze jediným širokým pruhem uprostřed těla nádoby. Tato malba, prováděná štětcem, je buď zcela bez výzdoby, nebo je doplněna rytými či vyškrabávanými horizontálními rýhami, zářezy a vrypy zhotovenými radélkem nebo rytými vlnicemi (*Bónis 1970, 86; Krekovič 1981, 353; Jančo 2003, 273*). Nejčastějšími takto zdobenými tvary jsou bezuché a jednouché džbány a konvice, lahve a vejčité hrnce s horizontálním okrajem (*Bónis 1970, 87-88; Jančo 2003, 273*).

Často bývají zdůrazňovány pozdně laténské kořeny této keramiky. Nelze ani vyloučit, že se tento druh keramiky mohl vyvinout z noricko-raetské varianty páskově malované keramiky (tzv. zonálně malované keramiky), která je chronologicky starší a která má zřejmě rovněž vzor v domácí pozdně oppidální keramice.

Nejstarší nálezy pannonské páskově malované keramiky pocházejí z Poetovia a okolí, datované jsou již do období Flávioců (*Bónis 1970, 88-89; Gabler 1973, 158; Krekovič 1981, 354*)¹¹. Zřejmě odtud se pak tato výzdobná technika dále šířila. Keramické dílny vyráběly tuto keramiku např. v Aquincu od období vlády císaře Hadriána do poloviny 3. století. Další dílna byla zřejmě činná v Gorsiu (*Krekovič 1981, 354*). Za největší středisko výroby bývá však pokládáno Brigetio (*Bónis 1970, 88; Gabler 1973, 158; Krekovič 1981, 354*). É. B. Bónisová datovala počátky zdejší produkce na počátek 2. století, s největším rozkvětem výroby pak počítá od 2. pol. 2. století a na počátku 3. století (*Bónis 1970, 89; Krekovič 1981, 354*). Chronologicky lze materiál rozdělit na starší, z 2. století, zdobený pouze rytými liniemi a vrypy radélkem a mladší, z přelomu 2. a 3. století, pro který je typická výzdoba rytými vlnicemi (*Gabler 1973, 158-159*).

¹⁰ V literatuře někdy také pod názvem *Pannonische streifenverzierte Keramik*.

¹¹ Nálezy z Emony mají být datovány již do doby okolo poloviny 1. století, rozšíření této výzdobné techniky přímo odtud však zatím nebylo prokázáno (*Krekovič 1998, 17*).

4.4.1. Nálezy pannonské páskově malované keramiky z Čech (mapka 4)

Další z variant žlutooranžové keramiky s touto povrchovou úpravou známe v Čechách dosud z 10 poloh. 15 známých fragmentů keramiky pochází nejspíše z 13 - 15 nádob (*Tab. 4, Graf 1-2*). Vůdčími typy jsou opět džbány a varianty misek, včetně misek prstencových.

Menší fragmenty z výdutí nádob, snad misek či prstencových misek z Prahy-Bubenče – Papírenské ulice (*kat. č. A32C a, A32C b; Obr. 9:5-6, 62-63*) a z Přeštic (*kat. č. A39 j; Obr. 12:8, 88a*) nesou na vnější straně výzdobu radélkem. Výzdoba radélkem (v kombinaci s rytými liniemi či žlábkem) patří ke starší výzdobné technice. Dle dělení D. Gablera (1973, 158-159) je tak zlomek možné datovat ca do 2. poloviny 2. století. K nejvýznamějším dílenským centrům patřilo Brigetio a Aquincum.

K nejlépe dochovanému zlomku prstencové misky bohužel neznáme přesnou lokalitu. Zlomek okraje a větší části výduti z Kolínska (*kat. č. A15 a; Obr. 5:1, 42*; může snad jít o lokalitu Libenice ?) řadíme do 2. poloviny 2. století. Dle typologie R. M. Perničky by se nejspíše jednalo o skupinu A prstencových misek (širší průměr, nižší výška; *Pernička 1958, 60*), jeho dělení však nemá příliš chronologickou platnost. Tvarově se nejspíše jedná o typ *Bónis 1942, Taf. XXI:29*, tvary prstencových misek mají ale poměrně dlouhé trvání, navíc se vyskytuje velké množství variant. Nález lze tak datovat pouze na základě výzdoby (horní část nádoby je pokryta červeným pruhem malby) a předpokládané příslušnosti k starší pannonské páskově malované keramice opět ca do 2. poloviny 2. století.

Nejkrásnějším příkladem mladší výzdobné techniky je větší fragment zřejmě z horní části výduti nejspíše jednouchého džbánu z Prahy-Kbel (*kat. č. A36A a; Obr. 14:1, 69*), který na červeně malovaném povrchu nádoby nese rytou výzdobu kombinující výzdobu radélkem, tlustých rytých linií a vlnic. Zlomek je možné dle výše citovaného dělení D. Gablera datovat od přelomu 2. a 3. století do ca 1. poloviny 3. století. Podobně, od přelomu 2. a 3. století, lze pak nejspíše datovat i již dříve publikované drobné fragmenty z Kyjic (*kat. č. A17 a; Obr. 22:14*) a Ořechu u Prahy (*kat. č. A29 a; Obr. 25:10*).

Nálezy pannonské páskově malované keramiky tvoří 7,51 % (7,73 %) z celkového objemu dosud identifikovaných nádob římsko-provinciální keramiky z Čech.

Typ nádoby	Lokalita	Okres	Kat. č.	Počet nádob	Datace
prstencová miska	Kolínsko	Kolín	A15 a	1	ca 2. pol. 2. st.
tvár neurčen	Kyjice	Chomutov	A17 a	1	2./3. st.
džbán/lahev ?	Mikulovice	Pardubice	A22 d/+g	1-2	ca 2. pol. 2. st.
džbán ? (event. vykuřovadlo ?)	Mikulovice	Pardubice	A22 e/+f	1-2	ca 2. pol. 2. st.
jednouchý džbán/hrnec ?	Obříství	Mělník	A27 a	1	ca 2. pol. 2. st. - 2./3. st.
hrnec ?	Ořech	Praha-západ	A29 a	1	ca 2./3. st.
džbán/miska/prstencová miska ?	Praha-Bubeneč, poloha 3	m.o. Praha 6	A32C a	1	ca 2. pol. 2. st.
džbán/miska/prstencová miska ?	Praha-Bubeneč, poloha 3	m.o. Praha 6	A32C b	1	ca 2. pol. 2. st.
miska/hrnec ?	Praha-Dubeč	m.o. Praha 10	A34 a	1	ca 2. pol. 2. st.
džbán	Praha-Kbely, poloha 1	m.o. Praha 9	A36A a	1	ca 2./3. st. - pol. 3. st.
miska ?	Přeštovice	Strakonice	A39 j	1	ca 2. pol. 2. st.
miska/džbán/pohár	Ratenice	Kolín	A40 a	1	ca 2. pol. 2. st. – 2./3. st.
miska/prstenc. miska /džbán/hrnec/pohár ?	Ratenice	Kolín	A40 d	1	ca 2. pol. 2. st. - 2./3. st.

Tab. 4. Zastoupení pannonské páskově malované keramiky v nálezech z Čech.

4.5. Mramorovaná keramika (*Marmorierte Keramik*)

Přesněji datovatelným poddruhem žlutooranžové keramiky je mramorovaná keramika. V odborné literatuře se různí názory na podněty k jejímu vzniku, podle jedněch badatelů měla technika tzv. „mramorování“ vzniknout ve snaze napodobit vzhled luxusních skleněných nádob (*Krekovič 1997, 42; Jančo 2003, 272*), podle druhých naopak povrch nádob kamenných, vyřezávaných z mramoru či travertinu (*Krekovič 1981, 348*).

Lze rozlišit dvě základní techniky mramorování. První je potírání povrchu nádob houbou namočenou v barvě. Výsledkem jsou matné červenohnědé skvrny připomínající vzhled ušlechtilého kamene. Tento způsob úpravy povrchu lze pokládat za techniku pravého mramorování. Toto zboží bývá v německé literatuře označováno jako pravá mramorovaná keramika (*marmorierte Ware*). Druhá technika spočívá v nanášení barvy štětcem v úzkých, často půlměsíčitých, pruzích. Při této technice vznikají na povrchu nádob červené plamenovité motivy. Lze ji považovat za techniku nepravého mramorování. Keramika zdobená v tomto stylu bývá v německé literatuře označována termínem „žíhaná“ keramika (*geflamnte Ware*). Ačkoliv bývají nádoby zdobené oběma typy technik často hodnoceny zvlášť jako dva samostatné druhy provinciální keramiky, je výsledný dojem úpravy povrchu u obou technik velmi podobný. Oba typy výzdoby lze proto sloučit do jednoho keramického druhu, i když název mramorovaná keramika nemusí vždy přesně vystihovat použitou výzdobnou techniku (*Krekovič 1981, 348*). Mezi nejčastěji takto zdobené tvary můžeme počítat konvice, džbány, misky, mortaria, poháry a talíře (*Jančo 2003, 272*).

Technika mramorování se poprvé objevuje na jihogallské TS v době vlády císařů Claudia až Vespasiana a zřejmě již ve stejné době se začíná uplatňovat i na keramice spotřební. Ačkoliv je vznik mramorované keramiky někdy hledán ve východních provinciích, nebo bývá spojován s přesuny legií a s nimi putujícími hrnčíři východního původu, jeví se podle nových výzkumů jako nejpravděpodobnější oblast vzniku takto zdobené keramiky Porýní¹². Již od poloviny 1. století byla tato keramika vyráběna i v provincii Raetii (*Krekovič 1997, 41; týž 1998, 14*).

¹² Podle nových výzkumů je výskyt nejstarší mramorované keramiky v Porýní častější v osadách civilního charakteru než v prostředí vojenských táborů, což je velmi zajímavé zjištění (*Krekovič 1997, 41; týž 1998, 14*).

V Porýní byly rozlišeny dvě časově následné skupiny mramorované keramiky, první od poslední třetiny 1. století do první třetiny 2. století a druhá skupina od konce 2. století do průběhu 4. století (*Krekovič 1981, 348-349; Sakař 1985, 5*).

Nejstarší nálezy mramorované keramiky z území provincie Pannonie pochází z Emony (Ljubljana), jsou datovány do doby okolo poloviny 1. století. Tento časný výskyt mramorování na domácí keramice je ojedinělý, zatím jej nebylo možné spolehlivě objasnit (*Krekovič 1998, 14*).

V Brigetiu (Szöny) se objevuje toto zboží od přelomu 1. a 2. století, vyráběla ho dílna „Kurucdomb“. Počátek zdejší produkce mramorované keramiky bývá spojován s příchodem 1. pomocné legie z Porýní (*Krekovič 1981, 349*). V období vlády císaře Hadriána začala tento druh keramiky v Brigetiu vyrábět i dílna „Gerhát“, ve stejném období začíná i produkce dílny „Selmec“ v Aquincu (Budapešť). Výrobky těchto časných dílen jsou charakteristické jemným světle červeným mramorováním.

Od poloviny 3. století začíná v Aquincu výroba mramorované keramiky v dílně „Schütz“, jedná se o hrubší zboží s flekovitým mramorováním červenohnědé barvy (*Krekovič 1981, 349*).

Dle nových poznatků však lze předpokládat kontinuitu ve výrobě od poloviny 1. století do poloviny 3. století, což dokládají nálezy z jižní části Pannonie. Lokální dílny zde během 2. a 3. století napodobovaly starší importované zboží. V Porýní a na Balkáně pokračovala výroba ještě během 4. století (*Krekovič 1998, 15*).

Nálezy mramorované keramiky v Pannonii byly zaznamenány prakticky v celé provincii a to jak na sídlištích, tak na pohřebištích, dnes již známe okolo 30 lokalit. Je proto možné, že tento druh keramiky zhotovovalo každé větší keramické centrum. Kromě toho máme doklady výroby i z několika menších civilních osad (*Krekovič 1998, 15*).

4.5.1. Nálezy mramorované keramiky z Čech (mapka 5)

Poslední z nejčastějších variant žlutooranžové keramiky s povrchovou úpravou známe v Čechách zatím pouze ze 3 poloh. 10 fragmentů pochází nejspíše z 3 – 6 nádob (*Tab. 5, Graf 1-2*). Identifikovat můžeme jeden až dva džbány, zbytek fragmentů zřejmě patří miskám.

Nejzajímavějším nálezem jsou jednoznačně fragmenty nejméně jednoho, případně dvou džbánů z lokality Borek (*kat. č. A3 a+b+c/d+e+f; Obr. 2, 29-30*). Na základě zlomku výduti s ostře lomenou stěnou (*Obr. 2:1, 29*) a fragmentu dna s dolní částí výduti (*Obr. 2:2, 30 – vlevo nahoře*) byl identifikován jako nejpravděpodobnější tvar cylindrický džbán či konvice. Ze zlomků z této lokality pouze některé nesou výzdobu mramorováním. Jsou však vyrobené ze stejného materiálu a mají shodnou barvu, což dovoluje stanovit domněnku, že pochází z jedné nádoby či dvou nádob, neboť byly nalezeny ve dvou objektech, od sebe značně vzdálených. V každém z objektů se navíc vyskytl nejméně jeden střep s výzdobou mramorováním. Na některých střepích se nemusela malovaná výzdoba dochovat, na zbylých se dosti značně olupuje. Navíc nemusela nutně pokrývat celé tělo nádoby. Analogický nález rekonstruovatelného cylindrického džbánu lze nalézt na pohřebišti Matrica v hrobě 86 (*Százhalombatta-Dunafüred; Topál 1981, 37, 88, Pl. XXX/86:3*). Tento exemplář nese výzdobu mramorování pouze na středové části těla, spodní část výduti i okraj s hrdlem jsou ponechány bez výzdoby (*Obr. 120*). To by odpovídalo i nálezům z Borku. Tato nádoba pochází zřejmě z Pannonie. K nejvýznamnějším hrnčířským centrům zde patří Brigetio a Aquincum, nelze ovšem vyloučit ani lokální hrnčířskou produkci v okolí lokality Matrica. Fragmenty lze datovat dle tmavší barvy mramorování zřejmě již do období pokročilejší výroby tohoto zboží, ca do 2. poloviny 2. až do 1. poloviny 3. století.

Další drobný fragment výduti misky pochází z Prahy-Kbel (*kat. č. A36B i; Obr. 19:7, 73 vpravo*), nejspíše k němu patří i další dva zlomky, okraj a další střep z výduti (*kat. č. A36B g+h; Obr. 19:1-2, 19:8, 73*). Určení a datace okrajového střepu pocházejícího z kulturní vrstvy není jednoznačné. Tento okrajový zlomek misky s lomenou výdutí byl sice zařazen k možným nálezům pozdní argonské TS a datován (s určitými pochybami¹³) do 4. století (*Malyková/Bursák/Pecinovská 2011, 409, obr. 8:1; Halama 2012, 36, foto 33, kresba 33*), ovšem existence dalších fragmentů stejného keramického těsta, z nichž nejméně jeden nese výzdobu mramorování, dovoluje i jiné závěry. Keramické těsto všech tří fragmentů je o dost

¹³ Ústní sdělení J. Halamy, za které mu tímto děkuji.

světější než bývá i u pozdní TS, navíc se na všech zlomcích dochovala červená malba či potah jen částečně. Zatímco vnější strana všech tří střepů nese zbytky červeného malování či potahu, u dvou fragmentů není zcela jasné, jak byla vnitřní strana zdobena. Nejlépe je dochována povrchová úprava právě na drobném fragmentu s mramorováním. To se objevuje na vnitřní straně střepu, zatímco na vnější straně je vidět souvislá plocha potahu či malby. V rámci mramorované keramiky se výzdoba mramorováním může vyskytovat někdy pouze na vnitřní straně nádob, zejména u otevřených mísovitých tvarů. To může být i příklad tohoto fragmentu. V případě okrajového zlomku je jasná pouze horní část vnitřní strany u ústí, kde je minimálně rozeznatelná malba, zbytek je téměř celý setřelý. Malba mohla být pouze okolo ústí, zbytek vnitřní strany nádoby mohl být zdoben mramorováním. Podobně je setřelý téměř celý vnitřní povrch druhého fragmentu z výduti. Nelze tedy vyloučit, že by všechny tři zlomky mohly pocházet z jedné nádoby či z nádob vyrobených v jednom dílenském centru. Byly ovšem nalezeny ve větším rozptylu a navíc v rámci silně narušené kulturní vrstvy, takže si stoprocentně jisti být nemůžeme. Pokud by tomu tak bylo, pak za nejpravděpodobnější tvar je možné považovat misku či prstencovou misku. Dle světlejší malby mramorování lze předpokládat, že se jedná o výrobek časných dílen, pak by nejpříjemnější datování bylo ca do 2. století až do 1. poloviny 3. století. V úvahu připadají opět dílny v Brigetiu či Aquincu. Zřejmě stejně lze datovat i poslední fragment výduti misky či prstencové misky z lokality Jevíčko-Předměstí (kat. č. A13 b; Obr. 38). Ten je vyroben zřejmě i ze stejně světlého materiálu jako zlomky z Prahy-Kbel. Nese však výzdobu mramorováním na obou stranách povrchu střepu.

Nálezy mramorované keramiky dosud tvoří 1,73 % (3,09 %) z celkového objemu dosud identifikovaných nádob římsko-provinciální keramiky z Čech.

Typ nádoby	Lokalita	Okres	Kat. č.	Počet nádob	Datace
cylindrický džbán/konvice	Borek	Praha-východ	A3 a+b+c/+d+e+f	1-2	ca 2. pol. 2. st. - 1. pol. 3. st.
miska/prstencová miska ?	Jevíčko-Předměstí	Svitavy	A13 b	1	ca 2. st. - 1. pol. 3. st.
miska/prstencová miska - imitace TS ?	Praha-Kbely, poloha 2	m.o. Praha 9	A36B g/+h/+i	1-3	ca 2. st. - 1. pol. 3. st.

Tab. 5. Zastoupení mramorované keramiky v nálezech z Čech.

4.6. Jemná keramika s pískovaným povrchem (*Feine Keramik mit Griesbewurf*)

Tato keramika z jemně plaveného, dobře vypáleného tmavě či světle žlutooranžového materiálu bývá řazena k jemné stolní keramice. Nádoby bývají pokryty tmavě červenooranžovým až hnědým potahem s krupičkovitě zdrsňeným povrchem. U západního zboží může mít potah někdy až černou barvu (*Sakař 1985, 4*). Tzv. „pískovaný“ potah („*Griesbewurf*“ či „*Sandbewurf*“) vzniká tak, že do jemně plavené keramické hmoty jsou přidávána drobná křemenná či písková zrnka. Tato výsledná hmota je pak nanášena na povrch zhotovených nádob, čímž po vypálení vzniká charakteristicky zdrsňený povrch (*Sakař 1985, 4; Droberjar 1993, 49; Jančo 2003, 280*).

Nejčastějšími tvary jsou tenkostěnné vejčité poháry, často i tzv. poháry s přehýbanými stěnami (*Faltenbecher*), sporadicky pak snad i hrnce a misky (*Jančo 2003, 280*).

Technika pískování se objevila poprvé v Porýní za vlády Fláviovců na konci 1. století. Největší rozšíření zaznamenalo toto zboží během 2. století. Zatímco takto povrchově upravená keramika mizí v západních provinciích na konci 2. století, v Pannonii byla vyráběna ještě na počátku 3. století (*Gabler 1973, 154; Droberjar 1993, 49; Jančo 2003, 280*). Podle E. Krekoviče však tato výzdobná technika trvá až do konce doby římské (*Krekovič 1981, 359*).

Charakteristickým znakem západního zboží je kovově lesklý potah, který je nejvíce rozšířen na nádobách nalezených v Raetii a Porýní (*Gabler 1973, 154*). U pannonských napodobenin z 2. a 3. století má ovšem převládat potah spíše matný (*Gabler 1973, 154; Krekovič 1998, 8; Jančo 2003, 280*), což však nemusí být vždy pravidlem, neboť i v Pannonii byla objevena dílna v Savarii, která vyráběla keramiku s kovově lesklým potahem (*Krekovič 1981, 359; týž 1998, 9*). Dílny předpokládá M. Grünwaldová i v Carnuntu, kde by měla výroba započnout někdy po roce 100 (*Grünwald 1979, 38*). V. Gassnerová spojila začátek této keramické výroby s příchodem XIV. legie z Porýní v roce 114 (*Gassner 1991, 275; Krekovič 1998, 9; Jančo 2003, 280*). Dalším místem, kde se toto zboží v Pannonii vyrábělo, byla zřejmě i dílna „Gerhát“ v Brigetiu (*Krekovič 1981, 359*). Výroba tohoto zboží však probíhala nejspíše na více místech současně.

4.6.1. Nálezy jemné keramiky s pískovaným povrchem z Čech (mapka 10)

Z území Čech registrujeme z 1 polohy zatím pouze jediný malý fragment z jedné nádoby, který snad lze přiřadit k tomuto keramickému druhu (Tab. 6, Graf 1-2). Tento nález však dosud nebyl revidován.

Jedná se o lokalitu Beroun (kat. č. A1 e; Obr. 22:6), kde měl být nalezen malý tenkostěnný fragment nádoby nepříliš dobře určitelného tvaru. Zlomek M. Jančo datoval přibližně do 1. poloviny 2. století (Jančo 2003, 280, obr. 4:3).

Prozatím jediný nález tohoto keramického druhu dosud tvoří 0,58 % (0,52 %) z celkového objemu identifikovaných nádob římsko-provinciální keramiky v Čechách.

Typ nádoby	Lokalita	Okres	Kat. č.	Počet nádob	Datace
hrnec/džbán/pohár/Faltenbecher	Beroun	Beroun	A1 e	1	ca 1. pol. 2. st.

Tab. 6. Zastoupení jemné keramiky s pískovaným povrchem v nálezech z Čech.

4.7. Jemná šedá keramika (*Feine grautonige Keramik*)

Tato redukčně vyráběná keramika byla zhotovována z jemně plaveného šedého, někdy až bělavého materiálu, občas s příměsí jemnějšího písku (*Droberjar 1993, 60; Krekovič 1981, 363*). Povrch může být dýmovaný, pokrytý šedým až šedočerným potahem, může však být i bez potahu (*Krekovič 1981, 363-364*). Tento typ jinak nezdobené keramiky patří společně s keramikou žlutooranžovou k nejčastěji zastoupeným keramickým druhům. Tvarové spektrum je taktéž shodné jako u keramiky žlutooranžové. Nejčastější tvary jsou džbány, lahve, různé varianty misek, poháry a talíře.

Také u tohoto druhu keramiky je chronologické členění problematické, což umocňuje častá fragmentárnost nálezů a nemožnost přesnějšího tvarového rozčlenění. Potah se na nádobách objevuje zřejmě jen do poloviny 3. století, přičemž je matnější. Zdá se, že na konci 3. století toto zboží postupně mizí, v Pannonii zřejmě nepřetrvává do 4. století (*Krekovič 1981, 364*), je zřejmě nahrazováno více hrubším zbožím šedočerným a dalšími keramickými druhy.

Jedním z nejtypičtějších tvarů jemné šedé keramiky jsou prstencové misky, které byly vyráběny i ve žlutooranžové keramice a v pannonské keramice s lesklým potahem (tzv. *Pannonische Glanztonware*), která byla často zdobena i kolkováním¹⁴. Tento tvar, zřejmě inspirovaný miskami TS typu Drag. 24/25¹⁵, se často vyskytuje na germánských sídlištích 2. až 3. století (*Krekovič 1981, 364*). O typologické členění se pokusil M. R. Pernička (1958), obecně lze říci, že starší misky (skupina A) jsou širší a nižší, zatímco ty mladší (skupina B) naopak užší a vyšší (*Krekovič 1981, 364*).

Lépe datovatelným poddruhem jemné šedé keramiky je právě pannonská keramika s lesklým potahem, tzv. *Pannonische Glanztonware*.¹⁶ U tohoto zboží lze podobně jako u terry sigillaty rozlišit formu hladkou, bez výzdoby a formu s kolkovanou výzdobou (dříve nazývanou pannonskou kolkovanou keramikou).

¹⁴ U prstencových misek nejčastěji na dně na vnitřní straně nádob.

¹⁵ Dle E. Krekoviče nenapodobovali pannonští hrnčíři misky TS tvaru Drag. 24/25 přímo, ale až jejich imitace vyrobené ve žlutooranžové keramice (*Krekovič 1981, 365*).

¹⁶ Známe ovšem i nádoby s oxidačním výpalem, i proto je tento druh keramiky hodnocen samostatně.

4.7.1. Nálezy jemné šedé keramiky z Čech (mapka 6)

Jemná šedá keramika patří společně s jemnou/hrubou žlutooranžovou keramikou k nejpočetněji zastoupeným keramickým druhům v Čechách. Dosud registrujeme nejméně 52 zlomků a 1 celou pozdně provinciální nádobu z 28 poloh. Celkem lze počítat s přibližně 45 – 46 donesenými nádobami do Čech (*Tab. 7, Graf 1-2*). Převážná většina nálezů patří miskám či prstencovým miskám, případně džbánům nebo hrncům. Ve třech případech bylo možné identifikovat poháry se zprohýbanými stěnami (tzv. *Faltenbecher*).

K nejzajímavějším novým nálezům lze počítat zlomky prstencových misek z lokalit Chotusice (*kat. č. A11 a; Obr. 21:11*), Jevíčko-Předměstí (*kat. č. A13 a; Obr. 21:10*) a Vysoké Mýto (*kat. č. A56 a; Obr. 21:12, 107*). Nálezy lze většinou datovat jen rámcově do 2. (Chotusice), respektive 2. – 3. století (Vysoké Mýto). Pouze v případě zlomku misky z Jevíčka-Předměstí, který nese na povrchu tmavý potah, lze datování zjemnit na ca 2. století až 1. polovinu 3. století.

Zvláštní typ nádoby byl identifikován na lokalitě Lhota, Hradiště nad Závistí (*kat. č. A18A d; Obr. 23:4-5*). Jedná se o mísu na nožkách typu Oelmann 114, která má analogii v kastelu Niederbieber v Porýní (*Oelmann 1914, Taf. 4:114*). Vladimír Sakař nález datoval do konce 3. století (*Sakař 1978, 121*).

Střep z tenkostěnné nádoby, snad poháru z 2. století, pochází z Přeštic (*kat. č. A39 e; Obr. 12:7a-b, 88b*).

K jednoznačně nejzajímavějším nálezům ovšem patří fragmenty z pozdně římských nádob. Střep z vykuřovadla či jiného kalichovitého tvaru pochází z Tuchlovic (*kat. č. A52A d; Obr. 27:9-10*), datován byl do 4. století (*Pleiner 1959, 164, 176, obr. 11:1, obr. 24:15; Sakař 1970, 50; Týž 1978, 126, tab. I:5; Jančo 2003, 276, obr. 3:3-4*).

Fragmenty pozdně římských pohárů se zprohýbanými stěnami pochází ze Sloupu v Čechách (*kat. č. A47 a; Obr. 27:3-4*) a ze Žalan (*kat. č. A58 a; Obr. 18:3, 108; kat. č. A58 b; Obr. 18:2, 109*). Zatímco pohár ze Sloupu měl prohnutí oválná, poháry ze Žalan měly prohnutí kulatá, v jednom případě ještě byl povrch zdoben horizontálními řadami ryté výzdoby radélkem (*kat. č. A58 a; Obr. 18:3, 108*). Podobná radélkovaná výzdoba na výdutích pohárů se poměrně často objevuje i v římsko-provinciálním prostředí, stejně tak známe poháry s prohnutími oválnými, která jsou častější, ale i těmi kulatými. Jako tvarově analogické k pohárům ze Žalan lze uvést např. poháry z Favianis (Mautern-Ost, hrob 186;

Pollak 1993, Taf. 22:186,1; náhodné nálezy na pohřebišti; Pollak 1993, Taf. 42:17-18; Obr. 121:1-3). Nádobu lze datovat nejspíše do 4. století.

Další nádobou, která má analogii na pozdně provinciálním pohřebišti ve Favianis je zlomek z výduti džbánu z Prahy-Hloubětína (*kat. č. A35 a; Obr. 16:5, 68*), zdobený řadou vtlačených vrypů zhotovených zřejmě kolečkovým kolkem. Analogická výzdoba se tam objevuje nejen na hrncovitých nádobách, ale i na džbánech (*Mautern-Ost; Pollak 1993, Taf. 39:X – hrnec, Taf. 40:W – džbán; Obr. 121:4-5*). Tento fragment lze nejspíše datovat do 4. až přelomu 4. a 5. století.

Zlomek výduti džbánu ze Žalan (*kat. č. A58 c; Obr. 18:1-1a, 110*), opět zdobený radélkovanou výzdobou, částečně analogickou té na jednom z pohárů se zprohýbanými stěnami (i když zde jde o vícenásobnou výzdobu radélkem), lze snad datovat podobně jako oba poháry. Dosud sice nebyly nalezeny přesné analogie k podobně zdobeným tvarům, ovšem profilace ústí dovolí nález datovat do pozdně římského období, snad opět rámcově do 4. století.

Fragment okraje pozdního římsko-provinciálního hrnce máme z lokality Siřem (*kat. č. A46 a; Obr. 27:1*). Analogické tvary lze opět uvést z lokality Favianis/Mautern, a to jak bez jakékoliv výzdoby, tak s vlešťovanou výzdobou na plecích (*Friesinger/Kerchler 1981, 258-261, Abb. 11; Gassner 2000, 208, Abb. 181:a; Obr. 122*).

Celý exemplář pozdního římsko-provinciálního hrnce pochází rovněž z kostrového hrobu v Bohušovicích nad Ohří (*kat. č. A2 a; Obr. 22:9-10*). Původně byla nádoba pokládána za hradištní keramiku z 9. – 10. století (*Jansová 1927*), již zde však s určitými pochybami, zejména dle průvodní, v ruce hnětené dvojkónické nádoby (*Obr. 22:8; NM Praha – inv. č. 27960*) „vyvolávající spíše dojem příslušnosti k tzv. keramice merovejské“. Dle J. Zemana (*1994, 55*) se v případě na kruhu vytáčeného hrnce jedná o produkt přežívajících pozdních římsko-provinciálních dílen. Dle E. Droberjara (*2002, 23*) byly takové hrnce vyráběny po celé 5. století. J. Zeman klade vznik průvodní keramiky (dvojkónické v ruce hnětené lahvovité nádoby) na přelom 5. a 6. století. Našel k ní analogie v rumunské části Sedmihradsko v gepidském prostředí, na území bývalé provincie Dácie, kde kromě zřejmě dlouho přežívající tradice domácí dácké keramiky (častější výskyt dvojkónických nádob) zároveň dlouho přežívaly i tradice pozdně provinciálního hrnčířství (*Zeman 1994, 57*). Ve stejné době, či o něco dříve, snad ještě během 2. pol. 5. století (?), mohla vzniknout i pozdně-provinciální

hrncovitá nádoba. Celý soubor nádob se pak mohl do hrobu z období stěhování národů dostat během přelomu 5. a 6. století či během 1. poloviny 6. století.

Nálezy jemné šedé keramiky tvoří ca 26,01 % (23,71 %) z celkového objemu dosud identifikovaných nádob římsko-provinciální keramiky v Čechách.

Typ nádoby	Lokalita	Okres	Kat. č.	Počet nádob	Datace
hrnec/miska	Beroun	Beroun	A1 b+c	1-2	ca 2. pol. 1. st. – 1. pol. 2. st.
pohár/hrnec ?	Beroun	Beroun	A1 g	1	ca 2. st.
hrnec	Bohušovice nad Ohří	Litoměřice	A2 a	1	ca 2. pol. 5. st. - 5./6. st.
džbán/miska	Bžany	Teplice	A4 a	1	ca 2. st. - 1. pol. 3. st.
džbán/miska/ prstencová miska	Černín	Beroun	A6 a	1	ca 2. st. - 1. pol. 3. st.
džbán	Holubice, poloha 1	Praha-západ	A9A a+b	1	ca 2. pol. 2. st., příp. mladší
tenkostěnný pohár/miska ?	Holubice, poloha 1	Praha-západ	A9A c	1	ca 2. pol. 2. st., příp. mladší
miska/prstencová miska ?	Holubice, poloha 1	Praha-západ	A9A e	1	ca 2. pol. 2. st.
džbán	Holubice, poloha 1	Praha-západ	A9A g+?	1	ca 2. st.
tvár neurčen	Holubice, poloha 1	Praha-západ	A9A h	1	ca 2. st.
miska/prstencová miska ?	Holubice, poloha 1	Praha-západ	A9A j	1	ca 2. pol. 2. st.
prstencová miska	Chotusice, k.ú. Čáslav	Kutná Hora	A11 a	1	ca 2. st.
prstencová miska	Jevíčko- Předměstí	Svitavy	A13 a	1	ca 2. st. - 1. pol. 3. st.
džbán/pohár s uchem (Henkelbecher)	Lhota-Závist, poloha 1	Praha-západ	A18A c	1	ca 4. st.
mísa na nožkách typu Oelmann 114	Lhota-Závist, poloha 1	Praha-západ	A18A d	1	konec 3. st.
džbán/konvice	Lhota-Závist, poloha 2	Praha-západ	A18B a+b+c+d+e+f	1	ca 3./4. st. - 1. pol. 4. st.
džbán ?	Mikulovice	Pardubice	A22 h	1	ca 2. - 3. st.
prstencová miska	Mikulovice	Pardubice	A22 j	1	ca 2. - 3. st.
tvár neurčen	Milžany	Chomutov	A23 a	1	ca 2. st.
džbán/konvice/ lahev	Mlékojedy	Mělník	A24 a	1	ca přelom letopočtu – 1. pol. 1. st.
tvary neurčeny	Mlékojedy	Mělník	A24 b+?	1 + ?	ca přelom letopočtu – 1. pol. 1. st.
tvary neurčeny	Mlékojedy	Mělník	A24 c+?	1 + ?	ca přelom letopočtu – 1. pol. 1. st.
prstencová miska	Neratovice	Mělník	A26 a	1	ca 2. st.
derivát prstencové misky ?	Neratovice	Mělník	A26 b+c	1	ca 2. st.
pohár/džbán	Opolany	Nymburk	A28 c	1	ca 2. - 3. st.
tvár neurčen	Opolany	Nymburk	A28 d	1	ca 2. - 3. st.

džbán	Praha-Hloubětín	m.o. Praha 9	A35 a	1	ca 4. st. - 4./5. st.
džbán/miska	Praha-Kbely, poloha 1	m.o. Praha 9	A36A b	1	ca 2. - 3. st.
mísa ?	Praha-Kobylisy, poloha 2	m.o. Praha 8	A37B d	1	ca 4./5. st. - 1. čtvrtina 5. st.
pohár/tenkostěnná nádobka	Přeštovice	Strakonice	A39 e	1	ca 2. st.
džbán/konvice/lahev ?	Sedlec	České Budějovice	A45 a	1	ca 2. - 3. st.
mísa	Sedlec	České Budějovice	A45 c	1	ca 2. - 3. st.
džbán	Sedlec	České Budějovice	A45 d	1	ca 2. - 3. st.
hrnec	Siřem	Louny	A46 a	1	ca 3. čtvrtina 4. st. – 1. pol. 5. st.
hrnec	Siřem	Louny	A46 b	1	ca 4. st. - 1. pol. 5. st.
Faltenbecher	Sloup v Čechách	Česká Lípa	A47 a	1	ca 4. st.
džbán/miska ?	Sobčice	Jičín	A48 a	1	ca 2. - 1. pol. 3. st.
vykuřovadlo	Tuchlovice, poloha 1	Kladno	A52A d	1	ca 4. st.
mísa/hrnec s uchem	Tuchlovice, poloha 2	Kladno	A52B a	1	ca 1. st.
vejčitý pohár/hrnec ?	Tvršice	Louny	A53 a	1	ca 2. pol. 2. st. - zač. 3. st., příp. 3. st.
prstencová miska	Vysoké Mýto	Ústí nad Orlicí	A56 a	1	ca 2. - 3. st.
džbán	Zbudov	České Budějovice	A57 f	1	ca 4./5. st.
Faltenbecher	Žalany	Teplice	A58 a	1	ca 4. st.
Faltenbecher	Žalany	Teplice	A58 b	1	ca 4. st.
džbán	Žalany	Teplice	A58 c	1	ca 4. st.

Tab. 7. Zastoupení jemné šedé keramiky v nálezech z Čech.

4.8. Hrubá šedá/šedočerná keramika (*Rauhe grautonige/grauschwarze Keramik*)

Tento druh keramiky byl vyráběn z šedého, světle šedého, někdy až bělavého materiálu s příměsí středně hrubého až hrubého písku, občas i menších kaménků. Povrch nádob bývá oproti barvě materiálu nejčastěji tmavě šedé až šedočerné barvy, zpravidla zrnitý, drsný či písčitý, někdy jen jemně zrnitý. Někdy může být povrch též dýmovaný či opatřený tmavým šedočerným potahem (*Krekovič 1981, 366; Droberjar 1993, 61*).

Tato keramika byla vyráběna po celou dobu římskou, s počátkem výroby lze počítat již od 1. století. Výrazně však převažuje až během 4. století až 1. čtvrtiny, respektive 1. pol. 5. století, což je hlavně důsledkem útlumu výroby jemné žlutooranžové a jemné šedé keramiky (*Krekovič 1981, 366*). Mezi nejčastější tvary lze počítat džbány, hrnce, poháry se zprohýbanými stěnami, misky a talíře (*Jančo 2003, 277-278*).

Za určitý poddruh hrubé šedé a šedočerné keramiky lze snad považovat i část produkce keramiky s vlešťovanou výzdobou.

4.8.1. Nálezy hrubé šedé/šedočerné keramiky z Čech (mapka 8)

Hrubé šedé či šedočerné keramiky patří v nálezech z Čech nejspíše nejméně 19 fragmentů a 1 celá pozdně provinciální nádoba z celkem 6 poloh. Celkem lze počítat s přibližně 13 donesenými nádobami do Čech (*Tab. 8, Graf 1-2*). Převážná většina nálezů této hrubé keramiky patří džbánům nebo hrncům a je až na dva nálezy datována do pozdně římského období.

Bohatou škálou pozdně provinciálních nádob disponujeme z pozdně římské lokality Zbudov (*kat. č. A57, podrobný výčet viz Tab. 8; Obr. 28:2-7*). Podrobným rozbořem se již dříve zabývala A. Rybová (1976). Nádobu lze většinou datovat ca do období od přelomu 4. a 5. století do 1. poloviny 5. století. Za možná produkční centra lze snad pokládat pozdně provinciální lokální hrncířské dílny na území středního Podunají, snad nejspíše v provincii Pannonie Prima, případně Valerii.

Celý džbán pochází z pohřebiště období stěhování národů (zřejmě jak vinařické, tak merovejské fáze) v Lužci nad Labem (*kat. č. A21 b; Obr. 25:1*). Tento hrubý tvar má analogii na dolnorakouské lokalitě Braunsdorf (*Friesinger/Kerchler 1981, 255, Abb. 46:3; Obr. 123*), datovat jej lze nejspíše do 1. poloviny 5. století, nelze však zcela vyloučit ani možnost výroby tohoto tvaru ještě během 2. poloviny 5. století v přežívajících dílnách na území bývalé provincie Pannonie Prima či Valerie. Do hrobu období stěhování národů se nádoba mohla dostat nejdříve snad až kolem poloviny 5. století, spíše však až v jeho 2. polovině, případně až na konci 5. století. Nádoba je bohužel nezvěstná a tak ji není zatím možné revidovat.

Nálezy hrubé šedé a šedočerné keramiky tvoří přibližně 7,51 % (6,7 %) z celkového objemu dosud identifikovaných nádob římsko-provinciální keramiky z území Čech.

Typ nádoby	Lokalita	Okres	Kat. č.	Počet nádob	Datace
hrnec/zásobnice/ džbán ?	Holubice, poloha 1	Praha-západ	A9A d	1	ca 2. st.
hrnec/zásobnice	Holubice, poloha 1	Praha-západ	A9A i	1	ca 2. st.
džbán/lahev/ vázovitá nádoba	Lhota-Závist, poloha 1	Praha-západ	A18A n	1	2. pol. 4. st. - 1. pol. 5. st.
džbán	Lhota-Závist, poloha 4	Praha-západ	A18D a	1	počátek 5. st.
džbán	Lužec nad Vltavou	Mělník	A21 b	1	1. pol. 5. st., příp. 2. pol. 5. st.
džbán/konvice ?	Tvršice	Louny	A53 b	1	ca 2. pol. 4. st. - 1. čtvrtina 5. st.
lahev/hrnec	Zbudov	České Budějovice	A57 a+?	1	ca 4./5. st. - 1. pol. 5. st.
lahev/džbán	Zbudov	České Budějovice	A57 b+?	1	ca 4./5. st. - 1. pol. 5. st.
hrnec	Zbudov	České Budějovice	A57 c+?	1	ca 4./5. st. - 1. pol. 5. st.
hrnec	Zbudov	České Budějovice	A57 d	1	ca 2. pol. 4. st. - 1. pol. 5. st.
džbán	Zbudov	České Budějovice	A57 e+?	1	ca 4./5. st
džbán	Zbudov	České Budějovice	A57 g+?	1	ca 4./5. st
džbán	Zbudov	České Budějovice	A57 h+?	1	ca 4./5. st

Tab. 8. Zastoupení hrubé šedé/šedočerné keramiky v nálezech z Čech.

4.9. „Pannonische Glanztonware“ - Pannonská keramika s lesklým potahem (*Pannonische Glanztonware*)

Do skupiny pannonské keramiky s lesklým potahem (tzv. *pannonische Glanztonware*) řadíme nádoby vyrobené z jemně plaveného materiálu, jejichž povrch je opatřen lesklým potahem. Toto zboží je většinou vyrobeno redukčně, ovšem známe i nádoby vyráběné při oxidačním výpalu. Charakteristickým znakem této keramiky je kolkovaná výzdoba, ta se však uplatňuje jen na malé části produkce, většina nádob není podobně jako u hladké terry sigillaty nijak zdobena (*Adler-Wölfl 2004, 9*).

Pro tuto keramiku dlouho neexistoval jednotný název, v podstatě ani dnes pro ni neexistuje český ekvivalent. Bývá proto badateli nazývána jeho německým názvem – „Pannonische Glanztonware“. V minulosti byla nazývána různými autory různě, často byla vyčleňována pouze kolkovaná část produkce, zatímco hladká, nezdobená keramika byla nejčastěji zařazována do okruhu jemné šedé keramiky. Ve starší literatuře se lze setkat s názvy vzniklými např. podle oblasti rozšíření – „pannonská keramika“ („*pannonische Keramik*“), případně podle barvy keramiky – „pannonské šedé zboží“ („*pannonische graue Ware*“), „šedá keramika s tmavě šedým až černým potahem“ („*graue Keramik mit dunkelgrauem bis schwarzem Überzug*“). Kolkovaná část produkce byla často označována jako „kolková keramika“ („*Stempelkeramik*“), „kolkovaná keramika (doby římské)“ („*(römerzeitliche) gestempelte Keramik*“) nebo „pannonská keramika s kolkovanou výzdobou“ („*pannonische Keramik mit Stempelverzierung*“). Můžeme se dokonce setkat i s termínem „nádoby mistra Resata a jeho okruhu“ („*Die Gefäße des Meisters Resatus und seines Kreises*“). Nezdobená hladká keramika byla zase často nesprávně označována jako „terra nigra“ („*Terra Nigra*“) nebo „imitace terry sigillaty“ („*Terra Sigillata-Imitationen*“). Termín „Pannonische Glanztonware“ začal být používán až od začátku 90. let 20. století, i když zprvu ve formě „pannonische Glanztonware s kolkovanou výzdobou“ („*pannonische Glanztonware mit Stempelverzierung*“¹⁷), jako označení pro část produkce zdobené kolkováním (*Adler-Wölfl 2004, 9, 11*).

Se začátkem výroby lze počítat od konce 1. století, respektive počátku 2. století. Největší rozvoj výroby pak nastal právě od počátku 2. století do doby krátce po jeho polovině. Toto zboží se zřejmě vyrábělo ještě v pokročilém 3. století, ale již v omezenější míře. Nejčastějšími

¹⁷ Např. *Maróti 1990; Gassner 1993; Groh 1994*.

tvary, často napodobujícími některé tvary galské a padanské TS, jsou různé varianty mís (Drag. 27, 37), prstencové misky (Drag. 24/25, Consp. 33/34) a talíře (Drag 35/36). Mohou se objevit i různé varianty pohárů (Adler-Wölfl 2004, 94-95, 120-121).

Při vzniku tohoto keramického druhu se zřejmě uplatňovaly jak vlivy původního pozdně laténského hrnčířství, tak nově příchozí vlivy keramiky římské. Hlavním důvodem byla zřejmě snaha lokálních hrnčířů napodobit tvary a částečně i výzdobu keramiky římské, zejména terry sigillaty a nabídnout tak k tomuto nákladnému zboží levnější alternativu. Narozdíl od terry sigillaty je však většina této keramiky vyráběna redukčně, čímž vznikají nádoby, jejichž stěp je zpravidla šedý a jejichž povrch pokrývá šedý až černý lesklý potah (Adler-Wölfl 2004, 89). Menší část produkce je však vyráběna i oxidačně, nádoby pak jsou žluto-oranžové až červené barvy s červenavým lesklým potahem, přičemž část těchto výrobků lze někdy včlenit do okruhu pravých imitací terry sigillaty.

Za předstupeň tohoto zboží lze zřejmě považovat skupinu keramiky vyráběnou v domácí pozdně laténské tradici během 1. století a označovanou M. Grünewaldovou jako „časný jemný fabrikát“ (*frühes feines Fabrikat*). Tato na kruhu točená, jemná šedá keramika s leštěným povrchem je spojována s keltskými Bóji (Grünewald 1979, 50-51; *táž* 1983, 37; *táž* 1986, 9). Známe ji z Carnunta, Vindobony, Aquinca, Vetus Saliny a Gorsia. Jak vyplývá z některých nálezů, byla zřejmě zhotovována ještě během 2. pol. 2. století. Také kolkovaná výzdoba se objevuje již dříve v průběhu 1. století na keramice v pozdně laténské tradici známé např. z Aquinca (Adler-Wölfl 2004, 89-90). Tato šedá leštěná keramika byla zdobena kolkou ve formě rozet nebo dvojitých kruhů, v kombinaci s vleštovanými vzory a rytými liniemi. Občas se na nádobách objeví i figurální motivy ve formě otisků gem. Výzdoba ve formě otisků gem se sporadicky objevuje i u pannonské keramiky s lesklým potahem (Pannonische Glanztonware), známé z nálezů z Aquinca, Gorsia a Sally (Adler-Wölfl 2004, 90).

Na rozdíl od kolkované keramiky vyráběné v pozdně laténské tradici je u pannonské keramiky s lesklým potahem výběr kolkovaných motivů i jejich umístění na nádobách pod zřejmým vlivem římské importované keramiky, zejména terry sigillaty.

Za hlavní oblast rozšíření lze považovat území Pannonie, objevuje se však i v přilehlém JV Noricu, zejména v oblasti Z od Poetovia (Ptuj). Pannonská keramika s lesklým potahem je však nálezy doložena i v J, S a SV Noricu, stejně tak i v oblasti severně od Dunaje (Adler-Wölfl 2004, 90-91).

Keramickou produkci lze rozdělit do 3 základních skupin (Adler-Wölfl 2004, 96-118, 120):

1) skupina západopannonská – SZ Pannonie

Převládá redukční výpal. Kolkovaná výzdoba je častější na vnitřní straně nádob ve formě větších širokých vejčitých listů, často v kombinaci s menšími vejčitými listy (Savaria, Carnuntum), případně s motivy srpovitými, kruhovými nebo tvaru přesýpacích hodin (Salla). Dále se objevuje množství dalších florálních a ornamentálních motivů. Nádob s kolkovanou výzdobou na vnější straně se objevují ve větší míře jen v Salla (Adler-Wölfl 2004, 96).

Kolky se jmény hrnčírů se objevují *in planta pedis* i ve čtverhraném rámečku. Doložená jména jsou: QVIEI.ME, MVL CRESCE (V CRESCE), CONSTAS, VERVS.F, JM.E.R., IEXHH.

Mezi předpokládané dílny patří Vindobona (Viedeň), Savaria (Szombathely), Carnuntum (Bad Deutsch-Altenburg/Petronell), Salla (Zalalövö) a Hosszúvölgy (J od Sally).

Materiál ze Sally (Zalalövö), důkladněji zpracovala É. Marótiová, přičemž zdejší nálezy rozdělila do 3 skupin. Pro skupinu I jsou charakteristické šedé misky s šedým potahem, napodobující tvar Drag. 37. Výzdoba je uspořádána do řad půlobloučků, mezi nimiž se občas objevují sloupky, uprostřed obloučků mohou být otištěny další menší motivy. Listy typické pro západopannonskou skupinu zcela chybí. Do skupiny II byly zařazeny nádoby červených odstínů s červeným potahem, nejčastěji se opět jedná o napodobeniny tvaru Drag. 37. Kolkovaná výzdoba je opět uspořádána do řad, ty jsou odděleny horizontálními žlábkami. Časté jsou různé listy, objevuje se motiv zajíce a otisk gemy s vyobrazením kentaura. Do skupiny III byly zařazeny ostatní redukčně vyráběné nádoby, které nenapodobují tvar Drag. 37 (Maróti 1990, 97-110; Adler-Wölfl 2004, 100). Nádob I. i II. skupiny se objevují souběžně od trajánského období, nepotvrdila se tak původní domněnka, že oxidačně vyráběné nádoby II. skupiny se objevují až ve 3. století (Adler-Wölfl 2004, 100-101).

2) skupina jihopannonská – JZ Pannonie a JV Noricum

Převládá oxidační výpal. Kolkovaná výzdoba je častější na vnější straně nádob, motivy listů, rozet, půlobloučků a dalších ornamentů jsou uspořádány v řadách. Výzdoba na vnitřní straně nádob je méně častá, pokud se vyskytne, pak tyto nádoby jsou vyráběny nejčastěji redukčně, přičemž typická je pro ně paprscitě uspořádaná výzdoba ve formě malých lístků (Adler-Wölfl 2004, 104).

Kolky se jmény hrnčírů se objevují *in planta pedis* i ve čtverhraném rámečku. Doložená jména jsou: L GAV P, MOD (MODF, C.MODF), L.VIB, MARIVS, HE.M.PAP, L CAI SVR.

Předpokládaným dílenským centrem bylo Poetovio (Ptuj). Vzhledem k množství nálezů s různými dekory lze však zřejmě počítat s větším množstvím lokálních dílen, např. Flavia Solva (Wagna bei Leibnitz ?)¹⁸ či Neviodunum (Drnovo pri Krškem)¹⁹.

3) skupina východopannonská – V Pannonie

Převládá redukční výpal, oxidačně vypálené nádoby jsou však známy z oblasti Brigetia, Aquinca²⁰ a JV části Pannonie. Kolkovaná výzdoba je oblíbená jak na vnitřní, tak na vnější straně nádob. Na vnější straně je výzdoba o něco častější (Adler-Wölfl 2004, 106). Výzdobný dekor napodobuje uspořádání výzdoby na jihogallské TS, u prvních dvou skupin je uspořádání výzdoby na nádobách volnější (Adler-Wölfl 2004, 107). Vedle dominujících rostlinných a ornamentálních motivů se objevují i motivy figurální, občas se však může objevit i domácí motiv jedlové větvičky.

Kolky se jmény hrnčírů se vyskytují pouze ve čtverhraném rámečku, jen z Gorsia je v jednom případě doložen nečitelný kolek hrnčírě *in tabula ansata* (Adler-Wölfl 2004, 113). Mezi doložená jména patří: RESATVS.FIICI (RESATVS, RESERATVS), AICC[,]IVS, RESPECTVS F, RAVRACVS, FLAVINI, VTERE.FELIX (VTER FILIX,]FELIX), VATI[, DEC[, MARINVS (?),]SIVS,]MA[, MAXIMINI (MXIMINI), INNIAMAIVS (INNIAINMAIVS), MIIRCATOR F, TIFLORLORNT, CHAHM.

Mezi předpokládané dílny patří Aquincum (Budapešť; dílny „Kende“, „Kiscelli“, „Selmec“, „Bécsi“, „Depot“ a „Papföld“), Brigetio (Szöny; dílny „Gerhát“), Gorsium (Tác) a Balatonfüzfő.

Stav dosavadního zpracování této keramiky bohužel zatím neumožňuje přesnější datování produkce jednotlivých dílenských okruhů podle dosud známých kolků. Zatím byla přesněji datována jen produkce mistra Resata a jeho okruhu, která se klade mezi roky 75 – 135 (Krekovič 1981, 351). Nelze však vyloučit, že jednou bude možné datovat přesněji i produkci ostatních hrnčírů a jejich dílen, podobně jako je tomu dnes u terry sigillaty.

¹⁸ Zdejší nálezy se velmi blíží materiálu známému z Poetovia (Adler-Wölfl 2004, 104), může jít o importy odtud.

¹⁹ Viz: Petru/Petru 1978.

²⁰ Dílna „Papföld“ v Aquincu produkovala během 1. pol. 3. století téměř výlučně oxidačně vypalované nádoby (Adler-Wölfl 2004, 106).

4.9.1. Nálezy tzv. „Pannonische Glanztonware“ (pannonské keramiky s lesklým potahem) z Čech (mapka 7)

Nálezům tohoto keramického druhu patří v Čechách dosud 2 fragmenty z 2 poloh. Patří dvěma nádobám (Tab. 9, Graf 1-2). V obou případech jde o mísovité tvary.

Fragment redukčně vypálené prstencové misky s oboustranným tmavě šedým lesklým potahem z Prahy-Kbel (kat. č. A36B a; Obr. 19:4, 72) je možné zařadit k hladké formě tohoto zboží, i když ani zde nemůžeme vyloučit možnou kolkovanou výzdobu např. na vnitřní straně dna (nejčastěji ve formě lístečků, někdy v kombinaci s kolkem hrnčíře). Nejspíše jde o západopanonskou skupinu tohoto zboží, za místo vzniku této nádoby lze zřejmě pokládat některou z dílen v SZ Pannonii, např. Carnuntum či Vindobonu.

Obrovským překvapením je ovšem druhý zlomek misky ze Sán (kat. č. A44 a; Obr. 26:5) s oboustranným lesklým hnědožlutým potahem, který je na vnější straně zdobený kolkovanou výzdobou. Jedná se o oxidačně vypálenou nádobu, zřejmě imitaci mísy tvaru Drag. 37. Na střepu je viditelná kolkovaná sekvence vejcovce pospojovaná girlandovitě na jeho koncích kolkovanými rozetami. Tato jednoduchá sekvence se však téměř nikde nevyskytuje, všude bývá motiv vejcovce doplněn o další kolky. Nádoba nejspíše patří k jihopannonské skupině tohoto keramického druhu, kde převládá oxidační výpal. Dílny vyrábějící takovéto zboží byly činné v JZ Pannonii či JV Noricu. Jednoduchá sekvence vejcovce v kombinaci s rozetami na jeho koncích má analogie až v srbském Sirmiu (Sremska Mitrovica; Brukner 1981, T. 49:1) či slovinském Neviodunu (Drnovo pri Krškem; Petru/Petru 1978, Tab. CIV:2), což potvrzuje domněnku o možném jižním původu nádoby (Obr. 124). P. Břicháček a L. Košnar nálezy datovali až na přelom 2. a 3. století (Břicháček/Košnar 1987, 562, 566), je jej však zřejmě možné datovat stejně jako předchozí prstencovou misku z Prahy-Kbel již do 1. poloviny 2. století, respektive rámcově do průběhu 2. století.

Nálezy tzv. Pannonische Glanztonware tvoří přibližně 1,16 % (1,03 %) z celkového objemu dosud identifikovaných nádob římsko-provinciální keramiky z území Čech.

Typ nádoby	Lokalita	Okres	Kat. č.	Počet nádob	Datace
prstencová miska (redukční výpal)	Praha-Kbely, poloha 2	m.o. Praha 9	A36B a	1	ca 1. pol. 2. st. (rámcově 2. st.)
mísa - imitace TS Drag. 37 (oxidační výpal)	Sány	Nymburk	A44 a	1	ca 1. pol. 2. st. (rámcově 2. st.)

Tab. 9. Zastoupení tzv. „Pannonische Glanztonware“ (pannonské keramiky s lesklým potahem) v nálezech z Čech.

4.10. Keramika s vleštovanou výzdobou – tzv. foederátní keramika (*Keramik mit eingeläuteten Verzierung – sog. Foederatkeramik*)

Materiál této keramiky bývá často s příměsí hrubšího písku nebo kaménků. Kromě převažující šedé či šedočerné keramiky se můžeme výjimečně setkat i s keramikou žlutooranžovou. M. Grünwaldová tento materiál v Carnuntu nejčastěji označuje jako tzv. Fabrikát B, méně často jako Fabrikát A, výjimečně pak jako Fabrikát C (*Grünwald 1979, 74-78*). Povrch těla nádob bývá někdy horizontálně leštěn, častý je motiv vhlazovaných vertikálních linií, zejména na hrdle nádob, ponejvíce džbánů či pohárů s uchem. Občas se může vyskytnout i motiv vhlazované či jemně ryté mřížky, který pokrývá zpravidla jen horní třetinu nádoby. Mezi nejčastější tvary patří džbány, poháry s uchem, talíře a misky.

Přiřazení tohoto keramického druhu k římsko-provinciální keramice je stále poměrně problematické. Ani mezi badateli nevládne jednotný názor. Zatímco jedni ji k ní jednoznačně řadí (*Ottományi 1989, 530-536*), jiní ji považují za keramiku neřímskou (*Soproni 1985, 27-52*). Toto zboží vystupuje často souběžně s mladší glazovanou a hrubou šedou a šedočernou keramikou, markantní je zejména její zvýšený výskyt od poslední čtvrtiny 4. století. Dle názoru autora této práce lze část produkce takto zdobené keramiky jednoznačně považovat za výrobky římsko-provinciálních dílen.

Vývoj bádání okolo problematiky keramiky s vleštovanou výzdobou shrnul nejnověji E. Tóth (*2005, 375-380*). Donedávna byl přijímán fakt, že výskyt této keramiky souvisí s příchodem ostrogótsko-hunsko-alanské skupiny bojovníků pod vedením Alatheia a Safraxe a jejich usídlením po roce 380 v pohraničních pevnostech Valerie se statutem foederátů (*Soproni 1985, 27-52; Tóth 2005, 376-377*). Tato tzv. *foederátní keramika*²¹ byla pak považována za výrobky tohoto smíšeného etnika. K. Ottományiová však upozornila na to, že velké množství této keramiky se nachází nejen v pohraničních vojenských pevnostech, ale i v civilních osadách a na pohřebištích, často např. i v ženských hrobech. Zároveň nelze spojit celý objem této keramiky, rozšířený po celé Pannonii, velké části Norica a dokonce i nejvýchodnější části Raetie (kastel Biotro, Pasov) s jednou etnickou skupinou. Tak výrazný rozptyl nálezů keramiky zdobené vleštovanými vzory lze chápat spíše jako módní vlnu (*Ottományi 1989, 531-532, 534-535*). Navíc jsou některé nálezy datovány již do období

²¹ Tento termín je podle autora této práce chybný a neměl by se již používat. Bohužel stále v literatuře přetrvává.

kolem poloviny 4. století, čímž byla zpochybněna nejstarší datace této keramiky do poslední čtvrtiny 4. století a následujícího 5. století (*Ottományi 1989, 536*).

E. Tóth nově spojil první výskyt této keramiky s postupným usídlením Karpů v jižní Valerii od konce 3. století. Podle něj lze postupné značné rozšíření techniky vhlazovaných a vlešťovaných vzorů na keramice okolo poloviny 4. století přisoudit právě tomuto nově přichozímu etniku. Mezi charakteristické znaky patří výzdoba plecí a hrdla nádob, dekor vhlazované mřížky, jedlové větvičky, vlnice, vertikálních pásků leštěných linií apod. Tyto výzdobné prvky se objevují na keramice během 3. století na původním území obývaném Karpou mezi řekami Prut a Seret na území dnešní západní Ukrajiny. Zhruba od 2. třetiny 4. století se pak stejné motivy objevují i na keramice v jižní Valerii, kde E. Tóth na základě nálezů počítá s usídlením nově přichozího etnika (*Tóth 2005, 370-375, 379*). Nový druh výzdoby se zřejmě poměrně rychle šířil, některé motivy se objevují i na jednoznačně římsko-provinciálních tvarech, které byly nejspíše vyráběny přímo římsko-provinciálními dílnami pod zřejmým kulturním vlivem nové výzdobné techniky. Zároveň však techniku vlešťování přejímala nejspíše i další etnika žijící na území provincií i v naddunajském barbariku. Často se objevuje i na jednoznačně svébských tvarech nádob a to nejen vytáčených na hrnčířském kruhu.

E. Tóth rozlišil podle materiálu z provincie Valérie dva hlavní časové horizonty výskytu keramiky s vlešťovanou výzdobou (*Tóth 2005, 380-381, 385-386*):

I. časná skupina (ca 330/340 – 430/435)

Vlešťovaná výzdoba se objevuje na provinciálních tvarech. Plocha celého těla nádob je leštěna, horní část džbánů a pohárů je zdobena vertikálními vlešťovanými liniemi, talíře jsou zdobeny na okrajích horizontálně, někdy jsou po celé ploše leštěny v páscích, ojediněle se na provinciálních tvarech objevuje již i vlešťovaná mřížka, která není nijak ohraničena.

II. pozdní skupina (ca po roce 430/435)

Vlešťovaná výzdoba se neobjevuje na původních provinciálních tvarech, uplatňuje se na džbánech typu Murga, džbánech s trychtýřovitým ústím, miskách se schodovitě lomeným tělem (*Knickwandschüsseln*), hrncích a džbánech s vysokým úzkým (často fasetovaným) hrdlem ze sarmatsko-dáckého kulturního okruhu. Plece džbánů a hrnců jsou zdobeny ohraničenými pruhy vyplněnými vhlazovanou mřížkou nebo motivem jedlové větvičky, také hrdla džbánů bývají hlazena.

V rámci této skupiny lze rozlišit 2 druhy keramiky s vleštovanou výzdobou, s šedým a s černým lesklým (leštěným) povrchem.

E. Tóth dospěl k závěru, že zatímco keramika I. skupiny se v provincii Valerii hojně vyskytuje během 4. století, je keramika II. skupiny charakteristická pro následující období, kdy došlo k oficiálnímu postoupení území provincie Valerie Hunům a k předpokládanému stažení většiny provinciálního obyvatelstva na území dočasně zřízené provincie, která pod názvem *Valeria Media* pro tyto účely vznikla při hranicích s Itálií. Tento názor je podpořen i absencí keramiky II. skupiny na pohřebištích provinciálního obyvatelstva. Za nejpravděpodobnější šířitele keramiky této skupiny považuje sarmatské obyvatelstvo, které sem bylo Huny postupně nově přesídleno z Velké uherské nížiny, a které ve výrobě této keramiky později zřejmě pokračovalo i v období po pádu hunské říše (Tóth 2005, 381-382, 384-385).

Odlišná byla ovšem situace na západ od Valerie, v bývalé provincii Pannonia Prima. V této provincii narozdíl od území bývalé provincie Valerie nedošlo pravděpodobně k tak velkému odchodu původního obyvatelstva, o čemž svědčí i částečné zachování původních geografických názvů (toponym). Staří i nově příchozí obyvatelé museli po určitou dobu žít zřejmě ve vzájemné symbióze (Tóth 2005, 385). Právě zde jsou nádoby II. skupiny rozšířeny i mezi provinciálním obyvatelstvem. Tato keramika zde vystupuje souběžně s ostatními druhy provinciální keramiky, s nezdobenou hrubou šedou a šedočernou keramikou i s keramikou glazovanou. Dá se říci, že na území provincie Pannonia Prima není keramika s vleštovanou výzdobou etnicky specifická, byla během 1. pol. 5. století nejspíše zhotovována jak romanizovaným obyvatelstvem, tak i obyvatelstvem nově příchozím (Tóth 2005, 386).

Přehlednou tabulku s návrhem chronologie a rozdělením keramiky na římsko-provinciální a barbarské, sarmatsko-dácké a svébské tvary, platnou pro Pobřežní Noricum a rakouskou část Pannonie Primy, přinesli již před nějakým časem H. Friesinger a H. Kerchlerová (Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 57; Obr. 126).

4.10.1. Nálezky keramiky s vlešťovanou výzdobou z Čech (mapka 9)

Nálezům tohoto keramického druhu patří v Čechách z 13 dosud známých poloh nejméně 13 fragmentů nádob a 13 (!) kusů celých nádob z pohřebišť vinařické skupiny období stěhování národů. Celkově bylo na území Čech doneseno nejméně 21 – 24 nádob (*Tab. 10, Graf 1-2*).

Převažují součásti picích souprav, nejčastěji džbány, v jednom případě lahev a ve dvou případech lahvovité hrnce. Zastoupen je též hrnec a pohár s uchem (tzv. *Henkelbecher*).

Nálezky džbánů známe z vinařických hrobů z lokalit Kolín (*kat. č. A14 a+b; Obr. 8:1-2, 39-41*), Litovice (*kat. č. A19 a; Obr. 24:3; kat. č. A19 b; Obr. 24:2*), Praha-Dejvice – „Podbaba“ (*kat. č. A33A a; Obr. 65-66*), Praha-Kobylisy (*kat. č. A37A a; Obr. 75; kat. č. A37A b; Obr. 74*), Praha-Veleslavín (*kat. č. A38 a; Obr. 15:1-2, 79a-b, 81; kat. č. A38 b; Obr. 79a-b, 80*), Řisuty (*kat. č. A43 a; Obr. 92*) a Vinařice (*kat. č. A54 a; Obr. 101-102*). Ve střepovém materiálu jsou dochovány zlomky džbánů ze Soběsuk (*kat. č. A49 a/+b/+c/+?; Obr. 20:7-9; kat. č. A49 d/+e/+?; Obr. 20:5-6*), z Prahy-Kobylis – Březiněveské ulice (*kat. č. A37B a+b; Obr. 20:1-2, 76-77*), snad i z Lhoty, Hradiště nad Závistí (*kat. č. A18A o; Obr. 23:8; A18A q?; Obr. 23:9*) a z Prahy-Hloubětína (*kat. č. A35 b; Obr. 16:6*). Tyto džbány mají nejčastěji stopy po horizontálním hlazení dolní části výduti a vertikální vlešťování ve formě krátkých proužků na hrdle, horní části výduti a někdy i na páskovém uchu, méně častěji jsou v horní části výduti zdobeny vlešťovanou mřížkou.

Větší džbán z Prahy-Kobylis (*kat. č. A37A a; Obr. 75*), zdobený právě takovou vlešťovanou mřížkou na výduti, má analogie (*Obr. 125*) např. na lokalitách Grafenwörth (*Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 24:5*), Breitenbrunn (*Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 25:3-4*), Carnuntum (Bad Deutsch-Altenburg/Petronell; místo prstence na hrdle žlábek; *Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 25:7*) či Laa an der Thaya (místo prstence na hrdle žlábek; *Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 24:4*). Analogicky tvarované i zdobené džbány se kumulují v limitní oblasti i přilehlé části barbarika v okolí Vindobony a Carnunta. Za oblast výroby těchto džbánů lze tedy nejspíše považovat oblast V Norica (provincie Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (provincie Pannonie Prima). Džbán lze datovat ca do průběhu 1. poloviny 5. století, přičemž nelze ani vyloučit přetrvávání výroby ještě ve 2. polovině 5. století.

Menší džbán z Prahy-Kobylis (*kat. č. A37A b; Obr. 74*) byl již dříve vícekrát zpracováván, jeho dosavadní určení však dosud nenalezlo spolehlivé řešení. B. Svoboda (1965, 108), A.

Rybová (1976, 100) a M. Jančo (2003, 276) se domnívají, že se jedná o import z bývalých západních provincií, to však lze spíše vyloučit. Analogie z oblasti Mayen (*Haberey 1948, 445, Abb. 53:1*) uváděná A. Rybovou (1976, 100) džbánu z Kobylis zcela neodpovídá, na těle vyobrazeného exempláře jsou 2 žlábký, ucho je příliš výrazně prožlabené, v místě jeho napojení na maximální výduť jsou dvě výrazné prolákliny vzniklé vtláčením prstu. Tyto znaky exemplář z Prahy-Kobylis zcela jistě nenese. Podobné tvary džbánů lze nalézt i v pozdně římském panonském materiálu. Tvarově se nejspíše jedná o džbán typu Lányi 14 (*Lányi 1972, Abb. 38:14*). Jako analogie lze uvést jak džbány nezdobené, tak glazované či zdobené vleštovanou výzdobou. Tou byl zřejmě původně na hrdle zdoben i náš kobylický exemplář. Jako tvarově analogické džbány bez zjištěné výzdoby lze uvést např. džbány z Pohořelic (*Čižmář 1995, 25, Abb. 4:4*) či Gerulaty (Rusovce; *Kraskovská 1974a, 48, 77, tab. XXXVI:4, LV:13*), zelenohnědě a zelenožlutě glazované exempláře lze nalézt na lokalitě Somogyszil (*Burger 1979, 24, 37, Taf. 3:3, 12:5*) a konečně tvarově rovněž analogický džbán s leštěním zdobeným povrchem lze uvést z lokality Mauer an der Url (*Pollak 1988, 171-172, 175, Taf. 13:4*). Menší džbán z Kobylis lze nejspíše datovat do doby od 2. poloviny 4. století do přelomu 4. a 5. století. Do hrobu se zřejmě dostal nejpozději do konce 1. poloviny 5. století. Za předpokládanou oblast vzniku lze považovat nejspíše V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonii (Pannonie Prima), případně Z část Valerie.

K obzvláště zajímavým nálezům patří lahev z hrobu v Praze-Veleslavíně (*kat. č. A38 c; Obr. 16:1-4, 79a,c, 82*), jež se dochovala jen ve fragmentech. Přímo analogii celého tvaru se dosud nepodařilo nalézt, ovšem džbány se stejně profilovaným okrajem z lokalit Unterrohrendorf či Oberleis (*Friesinger/Kerchler 1981; Abb. 25:6, 23:2*) nebo hrdlo džbánu (?) s nejméně dvěma hraněnými prstenci z Mautern (*Gassner 2000, Abb. 214:D.5.69*), mohou být určitými vodítky směřujícími do možné oblasti výroby těchto tvarů (*Obr. 127*). Datování do konce 4. století až do 1. čtvrtiny 5. století a oblast pravděpodobné výroby ve V Noricu nebo v Z Pannonii se jeví jako pravděpodobné.

Dva lahvovité hrnce s plastickou výzdobou na hrdle z Roudnice nad Labem (*kat. č. A 41 a; A41 b; Obr. 17*) mají opět nejspíše analogie v této oblasti. V původní publikaci nálezů se autorům přímější analogie nalézt nepodařilo (*Trefný/Korený 2007*). Lze však uvést lahvovitou nádobu z pohřebiště v Mautern (Mautern-Ost, hrob 54; *Pollak 1993, 164, Taf. 2:1*). Jedná se sice o lahvovitý hrnec z oxidačně vypálené hlíny, ale tvarově odpovídá našim dvěma nádobám (*Obr. 128*). Tento exemplář má navíc i na hrdle plastickou lištu s vroubkovanou

výzdobou, podobně jako je tomu u nádob z Roudnice. Datovat je lze snad do období od 2. poloviny 4. do 1. poloviny 5. století. Za oblast vzniku lze opět považovat nejspíše oblast V Norica (provincie Pobřežní Noricum) nebo Z část Pannonie (provincie Pannonie Prima).

Z Vliněvsi (*kat. č. A55 a; Obr. 14:4, 103-106*) disponujeme dosud jediným pohárem s uchem, který rovněž nese stopy po vlešťované výzdobě ve formě vertikálních proužků. Tvarově se nejspíše jedná o typ 3 podle M. Pollakové (*Pollak 1993, 54, Textabb. 7*). Jako analogie (*Obr. 129*) lze uvést poháry z dolnorakouských lokalit Pöchlarn, hrob 36 (s vertikálním vlešťováním; *Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 20:4*), Mautern, hrob 79 (s vertikálním vlešťováním; *Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 20:2*), Mauer an der Url (s vertikálním vlešťováním; *Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 20:1, Abb. 22:3*), Traismauer (s vertikálním vlešťováním; *Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 17:1*) či Grafenwörth (s horizontálně leštěným tělem; *Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 22:2*). Tato nádoba však nebude zřejmě v Čechách jedinou, na nově zkoumaném vinařickém pohřebišti v Praze-Zličíně byl rovněž objeven pohár s uchem, který má na horní části výduti vlešťovanou výzdobu ve formě vhlazené mřížky. Tento nález je v současné době zpracováván a tak jej nebylo možné revidovat ani případně zařadit do tohoto katalogu. Ze Zličína pochází i podobně zdobená drobná miska, její možná provenience však dosud není zcela ujasněna, ačkoliv se oblast středního Podunají jeví jako pravděpodobná. Publikace těchto nálezů je v současné době v přípravě.

Určitým solitérem je džbán z Vinařic (*kat. č. A54 a; Obr. 101-102*), který je jako jediný z této skupiny vyroben z hrubší žlutooranžové keramiky. Na těle je viditelná vlešťovaná výzdoba (*Obr. 101-102*), která je typická spíše pro džbány vyrobené z šedé či šedočerné keramiky. Zásadním zjištěním jsou stopy kapek žlutozelené glazury na hrdle a plecích (*Obr. 102*), které zřejmě potvrzuje domněnky, že keramika s vlešťovanou výzdobou byla vyráběna přímo v římsko-provinciálních dílnách společně s dalšími druhy provinciální keramiky, především glazovaným zbožím. Glazura se na džbán z Vinařic mohla dostat při společném výpalu s glazovaným zbožím v jedné hrnčířské peci. Rozhodně nejde o výzdobu, ale spíše nehodu při výpalu, kdy glazura z nádob položených výše skla na náš džbán a byla pak takto vypálena. Část produkce keramiky s vlešťovanou výzdobou lze tedy nejspíše skutečně považovat za římsko-provinciální výrobky vyráběné někdy ve stejných dílnách jako glazovaná keramika.

Nálezy keramiky s vlešťovanou výzdobou tvoří 12,14 % (12,37 %) z celkového objemu dosud identifikovaných nádob římsko-provinciální keramiky z území Čech.

Typ nádoby	Lokalita	Okres	Kat. č.	Počet nád.	Datace
džbán	Kolín	Kolín	A14 a+b	1	ca 4. čtvrtina 4. st. - 4./5. st.
džbán/konvice/lahev	Lhota-Závist, poloha 1	Praha-západ	A18A o	1	ca 2. pol. 4. st. - 1. pol. 5. st.
džbán	Lhota-Závist, poloha 1	Praha-západ	A18A q?	1	2. pol. 4. st. - 1. čtvrtina 5. st.
džbán	Litovice	Praha-západ	A19 a	1	ca konec 4. st. - 1. čtvrtina 5. st.
džbán	Litovice	Praha-západ	A19 b	1	ca konec 4. st. - 1. čtvrtina 5. st.
džbán	Praha-Dejvice, poloha 1	m.o. Praha 6	A33A a	1	ca konec 4. st. - 1. čtvrtina 5. st.
menší džbán ?	Praha-Hloubětín	m.o. Praha 9	A35 b	1	ca 2. pol. 4. st. - 4./5. st.
džbán	Praha-Kobylisy, poloha 1	m.o. Praha 8	A37A a	1	ca 1. pol. 5. st.
džbán	Praha-Kobylisy, poloha 1	m.o. Praha 8	A37A b	1	ca 2. pol. 4. st. - 4./5. st.
džbán	Praha-Kobylisy, poloha 2	m.o. Praha 8	A37B a+b	1	ca 4./5. - 1. čtvrtina 5. st.
hrnec	Praha-Kobylisy, poloha 2	m.o. Praha 8	A37B c	1	ca 4./5. - 1. čtvrtina 5. st.
džbán	Praha-Veleslavín	m.o. Praha 6	A38 a	1	ca konec 4. st. - 1. čtvrtina 5. st.
džbán	Praha-Veleslavín	m.o. Praha 6	A38 b	1	ca konec 4. st. - 1. čtvrtina 5. st.
lahev	Praha-Veleslavín	m.o. Praha 6	A38 c	1	ca konec 4. st. - 1. čtvrtina 5. st.
lahvovitý hrnec	Roudnice nad Labem	Litoměřice	A41 a	1	ca 2. po. 4. - 1. pol. 5. st.
lahvovitý hrnec	Roudnice nad Labem	Litoměřice	A41 b	1	ca 2. po. 4. - 1. pol. 5. st.
džbán	Řisuty	Kladno	A43 a	1	ca konec 4. st. - 1. čtvrtina 5. st.
džbán	Soběsuky	Chomutov	A49 a/+b/+c/+?	1-3+?	ca 4./5. st. - 1. pol. 5. st.
džbán	Soběsuky	Chomutov	A49 d/+e/+?	1-2/+?	ca 4./5. st. - 1. pol. 5. st.
džbán (oxidační výpal !)	Vinařice	Kladno	A54 a	1	ca 4. čtvrtina 4. st. - 4./5. st.
pohár s uchem (Henkelbecher)	Vliněves	Mělník	A55 a	1	ca 4. čtvrtina 4. st. - 1. čtvrtina 5. st.

Tab. 10. Zastoupení keramiky s vlešťovanou výzdobou (tzv. foederátní keramiky) v nálezech z Čech.

4.11. Glazovaná keramika (*Glasierte Ware*)

Keramika, jejíž povrch je opatřen glazurou má v provinciích poměrně dlouhou životnost. Její kořeny lze hledat ještě v hellénistické keramice, počátek výroby římské glazované keramiky spadá pak do období vlády císaře Augusta, zřejmě do rozmezí let 30 – 25 př. n. l. Během 1. století se šíří znalost výroby i do provincií (*Krekovič 1981, 344, 345-346*).

Pro 1. století je charakteristická tzv. severoitalská reliéfní keramika, jedná se zejména o zeleně a žlutě glazované kanthary s rostlinnou výzdobou. Tato keramika se dovážela nejspíše přímo ze severní Itálie, zřejmě přes Aquileiu putovalo toto zboží alpskými průsmyky do Norického království, odkud se dostávalo i dále na sever. Nápadná je koncentrace této keramiky v barbarském prostředí na jihozápadním Slovensku²², v samotných provinciích i zbylých částech barbarika nejsou nálezy italského zboží až tak časté (*Krekovič 1981, 345-346*).

Od počátku 1. století započala výroba i v galských dílnách v Saint-Rémy-en-Rollat, Vichy, Gannat a Lezoux. Od tiberiovského období vyráběly glazovanou keramiku i porýnské dílny s hlavním centrem v Kolíně nad Rýnem (*Jančo 2003, 282*). V jižní Pannonii je výroba doložena již od konce 1. století v městech Emona, Poetovio a Neviodunum (*Krekovič 1981, 345*).

Ve výskytu domácí produkce glazované keramiky v Noricu a Pannonii lze rozlišit dva výrazné časové horizonty. První horizont spadá zhruba do konce 1. století až 2. poloviny 2. století (*Nádorfí 2000, 89; Jančo 2003, 282*), druhý zhruba do třetí třetiny 3. století až poloviny 5. století (*Gassner 1992, 51; Jančo 2003, 282*).²³ Někteří badatelé počítají s nástupem druhé vlny glazovaného zboží až od počátku 4. století (*Nádorfí 1992, 45; táž 2000, 89*), s těžištěm největšího rozšíření v jeho 2. polovině (*Nádorfí 1992, 45*). V. Gassnerová soudí, že pokles výroby či případné úplné vymizení glazované keramiky v Noricu a Pannonii zhruba v letech 200 - 260 souvisí se zvýšením dovozu westerdorfské a rheinzabernské terra sigillata, stejně tak se domnívá, že se zastavením jejího přílivu propuká druhá vlna výskytu glazovaného zboží (*Gassner 1992, 51*). Se zajímavým zjištěním ovšem přišel v nedávné době T. Fischer, který upozorňuje na to, že v Raetii, konkrétně v Řezně a

²² T. Kolník tuto koncentraci údajně spojil s centrem Vanniova království (*Krekovič 1981, 346*, s odkazem na další lit.).

²³ Nelze však zcela vyloučit možnost přetrvávání výroby v některých dílnách ještě v průběhu 2. poloviny 5. století, v období po faktickém pádu podunajských provincií.

okolí, se glazovaná keramika dosud nevyskytuje v místním horizontu C2 (ca 300 – 357), násilně ukončeném vpádem Jutungů kolem roku 357 a archeologicky na řadě lokalit doloženém zánikovými požárovými vrstvami, včetně zánikového horizontu v samotném táboře legií Castra Regina (Řezno). Nálezy nejstarší glazované keramiky domácí raetské i dovážené noricko-panonské produkce jsou tak v oblasti okolo Řezna datovány až do 2. pol. 4. století, respektive po roce 357 (*Fischer 1990, 35-36*).

K nejvýznamějším pannonským dílnám, vyrábějícím glazovanou keramiku, patřily Gardellaca-Cadabiaca (Tokod), Gorsium (Tác), Castra ad Herculem (Pilismarót), Emona (Ljubljana), Poetovio (Ptuj), Sirmium (Sremska Mitrovica), Savaria (Szombathely), Neviodunum (Drnovo pri Krškem), Taurunum (Progar), Certisa (Štrbinci), Cibalae (Vinkovci) či Mursa (Osijek; *Bónis 1990, 37-38; Jančo 2003, 282*). Výroba však jistě probíhala na více místech, můžeme ji předpokládat např. i pro oblast Arrabony (Győr) a snad i Carnunta (Bad Deutsch-Altenburg/Petronell).

Keramika, na níž byla olovnatá glazura nanášena, může být zhotovena z šedého i žlutooranžového materiálu. Barva glazury pak kolísá podle stupně výpalu, mezi nejčastější zbarvení patří tmavě hnědá, červeno-hnědá, červeno-oranžová, žluto-oranžová, mechově a špenátově zelená. Mezi nejčastěji zhotovované tvary patřily mortaria, džbány, poháry, misky a talíře (*Jančo 2003, 282*). Převážně v římsko-provinciálním prostředí se ovšem můžeme setkat i se zvláštními tvary nádob jako jsou různé soudkovité tvary, dvouuché čutory, nízké trojuché džbány, pozdní kanthary, imitace kovových táců (pateny a lanxy) a pánví či džbány s motivem ženské postavy (známé např. z Aquinca či Gerulaty). Vysoké štíhlé džbány s kruhovým ústím, prstencem na hrdle a smyčkovitou opěrkou na uchu napodobují skleněné předlohy. Glazovány byly i lampy.

Někteří badatelé se domnívají, že zeleně zbarvené glazury jsou snad o něco mladší než glazury hnědé, zdá se, že vystupují až v samém závěru pozdní doby římské souběžně se stále oblíbenými glazurami hnědými, nad kterými nyní dominují (*Ubl 1982, 88*). To však zatím nelze jednoznačně potvrdit ani vyvrátit.

Na povrchu pozdních glazovaných nádob se někdy lze setkat i s různými rytými motivy, nejčastěji horizontálními vlnicemi, liniemi či pásy výzdoby kolečkovým kolkem (krátké vertikální, ale i překřížené linie). Může se objevit i „barbotinový“ motiv šupin či čtyřlístků zhotovených otisky prstů.

Zcela výjimečně se zejména ve východopannonské oblasti může na glazovaných nádobách objevit i kolkovaná výzdoba známá z tzv. *Pannonische Glanztonware* - pannonské keramiky s lesklým potahem (Adler-Wölfl 2004, 107-108). Takové nálezy známe z Gorsia, datovány jsou až do 4. století. Jiné nálezy kolkované výzdoby na glazované keramice jsou uváděny z Aquinca, Lauriaca a Lentie, jejich dataci však K. Adler-Wölflová nepřibližuje. Nelze vyloučit, že některé dílny vyráběly vedle pannonské keramiky s lesklým potahem i glazované zboží (Adler-Wölfl 2004, 107-108).

4.11.1. Nálezy glazované keramiky z Čech (mapka 11)

Glazované keramice patří v Čechách 6 poloh s nálezy nejméně 24 fragmentů a 1 téměř celé nádoby. Celkově bylo do Čech dovezeno nejméně z 13 – 17 nádob (*Tab. 11, Graf 1-2*).

Zcela jasně dominují glazované třecí misky, tzv. mortaria. Nejméně 7 – 9 těchto nádob muselo být používáno ve dvou polohách v lokalitě Lhota, Hradiště nad Závistí (*kat. č. A18A e+f+g+h/+i; A18A j/+k+l+m; A18A p; A18A r; A18A s; A18A t; A18C a+b; Obr. 6:2, 7:1-4, 23:7, 23:10-12, 44-48*). Fragmenty z 1 – 3 mortarií pochází rovněž z lokality Tuchlovice (*kat. č. A52A a/+b/+c; Obr. 27:5-8*), a z nejméně 2 mortarií z jihočeských Přestovic (*kat. č. A39 a+b+c; Obr. 12:1, 83; kat. č. A39 d; Obr. 12:4, 84*).

Přestšovické mortarium (*kat. č. A39 a+b+c; Obr. 12:1, 83*) lze tvarově nejlépe určit, jedná se o variantu 3 podle V. Gassnerové (typologie dle nálezů z norického Mautern; *Gassner 2000, Abb. 186, Variante 3*), typ 46 podle K. Ottományiové (typologie dle nálezů z panonské lokality Ács-Vaspuszta; *Ottományi 1989, Abb. 117, Typ 46*) a formu 2b podle D. Ebnerové (typologie dle nálezů z raetské lokality Friedberg-Stätzling; *Ebner 1997, Abb. 6:2, Form 2b*). Jak je vidět i podle ostatních vyčleněných typů všech tří autorek, stejné tvary glazovaných mortarií byly vyráběny na poměrně širokém území, i když za možnou provenienci je v tomto případě nejpravděpodobnější považovat oblast provincie Noricum.

Všechna mortaria je možné datovat do průběhu 4. století, respektive spíše až od 2. poloviny 4. století do přelomu 4. a 5. století, respektive do první čtvrtiny či první poloviny 5. století.

Mezi další glazované nádoby z Čech patří poháry s uchem, které se dochovaly většinou jen v drobných fragmentech. Výjimkou je nález téměř celého poháru s uchem z vinařického hrobu z Lužce nad Vltavou (*kat. č. A21 a; Obr. 6:1, 52*) na jehož výduť je plastická výzdoba ve formě dvou horizontálních pásů vystouplé reliéfní výzdoby v metopovém stylu provedené nejspíše kolečkovým kolkem, na němž se střídají vertikální linie s tzv. ondřejskými kříži v sekvenci „XIIIXIIIXII“. Nálezem jsem se již dříve zabýval (*Rypka 2007b*), proto není třeba více závěry analýzy podrobněji rozvádět. Tvarově se nejspíše jedná o typ 2 podle M. Pollakové (*Pollak 1993, 53, Textabb. 7*). Analogie k výzdobě lze nalézt na několika fragmentech nádob ze dvou limitních lokalit v Pannonii (kastel Quadrata/Lébény – Barátföldpuszta; *Gabler 1989, 28-30, Abb. 9:1, 10; Arrabona/Győr-Martinovicsovo náměstí; Szönyi 1984, 348, Abb. 6*), přičemž obě lokality spolu bezprostředně na Limitu sousedí (*Obr. 130; Rypka 2007b, Obr. 4-*

5). Za místo možné výroby takto analogicky zdobených nádob lze snad pokládat oblast provincie Pannonia Prima, a to nejspíše Arrabonu či nejbližší okolí. Vznik nádoby lze přibližně datovat do období mezi přelomem 4. a 5. století až první čtvrtinou 5. století.

Nálezy glazované keramiky tvoří 7,51 % (8,76 %) z celkového objemu dosud identifikovaných nádob římsko-provinciální keramiky z území Čech.

Typ nádoby	Lokalita	Okres	Kat. č.	Počet nádob	Datace
mortarium	Lhota-Závist, poloha 1	Praha-západ	A18A e+f+g+h/+i	1-2	2. pol. 4. st. - 1. pol. 5. st.
mortarium	Lhota-Závist, poloha 1	Praha-západ	A18A j/+k+l+m	1-2	2. pol. 4. st. - 1. pol. 5. st.
mortarium	Lhota-Závist, poloha 1	Praha-západ	A18A p	1	2. pol. 4. st. - 1. pol. 5. st.
mortarium	Lhota-Závist, poloha 1	Praha-západ	A18A r	1	2. pol. 4. st. - 1. pol. 5. st.
mortarium	Lhota-Závist, poloha 1	Praha-západ	A18A s	1	2. pol. 4. st. - 1. pol. 5. st.
mortarium	Lhota-Závist, poloha 1	Praha-západ	A18A t	1	2. pol. 4. st. - 1. pol. 5. st.
mortarium	Lhota-Závist, poloha 3	Praha-západ	A18C a+b	1	2. pol. 4. st. - 1. pol. 5. st.
pohár s uchem (Henkelbecher)	Lužec nad Vltavou	Mělník	A21 a	1	ca 4./5. st. - 1. čtvrtina 5. st.
mortarium	Přešovice	Strakonice	A39 a+b+c	1	ca 4. st.
mortarium	Přešovice	Strakonice	A39 d	1	ca 2. pol. 4. st. - 4./5. st.
pohár s uchem (Henkelbecher)/ pohár	Přešovice	Strakonice	A39 n	1	ca 4. st. - 4./5. st.
pohár s uchem (Henkelbecher)/ pohár	Sedlec	České Budějovice	A45 g	1	ca 2. pol. 4. st. - 1. čtvrtina 5. st.
mortarium	Tuchlovice, poloha 1	Kladno	A52A a/+b/+c	1-3	ca 4. st. - 4./5. st.

Tab. 11. Zastoupení glazované keramiky v nálezech z Čech.

4.12. Noricko-raetská páskově malovaná keramika - tzv. zonálně malovaná keramika²⁴ (*Norisch-raetische streifenbemahte Keramik/Zonal bemahte Keramik*)

Tento keramický druh je typickým zástupcem raetské a norické keramické produkce. Počátky této keramiky bývají spojovány se silnými pozdně laténskými vlivy (*Fischer 1957, 17; Czysz – Mackensen 1983, 157*), i když přímá kontinuita výroby nebyla zatím prokazatelně doložena (*Mackensen 1978, 92, 94*). Toto keramické zboží bývá často označováno termínem *páskově malovaná keramika* (*streifenbemahte Keramik/Ware*), vzhledem k tomu, že takto bývá často pojmenovávána i pannonská páskově malovaná keramika, zvolil jsem raději nový termín „*noricko-raetská páskově malovaná keramika*“, který zároveň přesněji vymezuje hlavní územní rozšíření tohoto zboží. Případně lze používat i označení „*zonálně malovaná keramika*“, které zavedl již dříve F. Moosleitner (*1975*).

Materiál bývá plavě žlutý, žlutohnědý nebo až světle červený, jemně písčité nebo jemně zrnité, mírně porézní. Vnější povrch nádob má často světle okrovou či stříbřitě žlutošedou barvu, je dobře hlazený. Plece nádob bývají zpravidla zdobeny ca 3 - 6 cm širokými horizontálně malovanými pruhy střídající se matné hnědočervené a bílé barvy, přičemž hrdlo a spodní část nádob zůstává bez výzdoby. Známe však i nádoby pokryté střídajícími se pruhy užšími, ca 1 - 1,5 cm širokými, v tomto případě je malbou pokryta celá nádoba. Bílá barva na nádobách často velmi špatně drží, snadno se odlupuje či oprýskává, některé, zejména starší nádoby nemusí být bílými pruhy pokryty vůbec. Ve starším období je často přes horizontální pruhy barvy provedena další výzdoba ve formě šedohnědě až fialově malovaných metopových vzorů, pásků, cikcakových motivů, krokvic či mřížky, později i vlnic. Tyto motivy mohou přesahovat i do částí nádob neohraničených základní červeno-bílou malbou (*Fischer 1957, 17-18*). Nejmladší nádoby jsou pokryty již jen základními červeno-bílými pruhy bez další výzdoby (*Czysz/Mackensen 1983, 157*).

Nejčastějšími tvary jsou lahve, hrnce s úzkým nebo široce rozevřeným ústím a polokulovité misky (*Czysz/Mackensen 1983, 157; Fischer 1957, 18*).

²⁴ Tento keramický druh není zatím v Čechách prokazatelně doložen. Velmi pravděpodobným nálezem je však fragment z Prahy-Bubenče, Rooseveltovy ulice (kat. č. B7B a), případně i dosud nerevidovaný fragment z Berouna (kat. č. B1 a). Do celkových analýz nebyl tento keramický druh zahrnut. Dosud nám bohužel chybí spolehlivější nálezové kontexty.

S počátky výroby lze počítat od agustovského období. Její konec není v Raetii příliš dobře znám, většinou se dává do fláviovského období, jak napovídají některé nálezy, byla zřejmě v menším množství zhotovována ještě na počátku 2. století, případně ještě i v jeho průběhu (Czysz/Mackensen 1983, 157, pozn. 55, 163). V Noricu výroba pokračovala zřejmě po celé 2. století, přičemž nejmladší nálezy jsou datovány ještě do přelomu 2. a 3. století (Ruprechtsberger 1978, 43).

V Raetii lze předpokládat dílny v Cambodunu (Kempten; Czysz/Mackensen 1983, 163) a zřejmě i v Rapis (Schwabmünchen; Czysz/Sommer 1983, 22). V Noricu se tato keramika vyráběla v Iuvavu (Salzburg; Moosleitner 1975, 201), dle nálezů nelze vyloučit výrobu v Lauriacu (Lorch/Enns) a Lentii (Linz; Ruprechtsberger 1978, 41-43).

5. Závěry, uvažované směry přísunu keramických importů do Čech

V současné době registruji nálezy římsko-provinciální keramiky ze 68 poloh v 58 katastrálních územích. Jedná se pouze o lokality a nálezy z katalogové části A (jisté nálezy), nejisté nálezy z katalogové části B nebyly do celkové analýzy nijak zahrnovány. Celkově bylo na území Čech v období od starší doby římské po období stěhování národů přineseno nejméně 173 – 194 římsko-provinciálních nádob. Většina nálezů pochází ze střepového materiálu, přičemž jde o nejméně 208 různě velkých fragmentů. Celých či méně poškozených nádob bylo nalezeno 16.

Většina nálezů pochází ze sídlišť. V hrobech se římsko-provinciální keramika objevuje až od časně fáze období stěhování národů po jeho závěr.

Celkové zastoupení keramických druhů v lokalitách, jejich četnost a předpokládané počty dovezených nádob souhrnně vyjadřuje *Tab. 12* a *Grafy 1* a *2*.

Procentuální zastoupení jednotlivých keramických druhů v Čechách jsou souhrnně znovu vyjádřeny v *Tab. 13*. Oproti původnímu zpracování provinciální keramiky (*Rypka 2007a*) se mírně změnily podíly jednotlivých keramických druhů. Podíl jemné šedé (26,01 % / 23,71 %) a hrubé šedé/šedočerné keramiky (7,51 % / 6,7 %) je oproti jemné/hrubé žlutooranžové keramice (23,7 % / 25,26 %), jemné žlutooranžové keramice s červeným potahem (9,83 % / 8,76 %) a mramorované keramice (1,73 % / 3,09 %) poměrně vyrovnaný. Okruh žlutooranžové keramiky je mírně v převaze, i když nelze úplně říci, že by více převažovala ta či ona keramika. Každý nový nález může tyto poměry vychýlit tím či oním směrem. Pokud však k okruhu šedé keramiky přidáme i pozdně římskou keramiku s vlešťovanou výzdobou (12,14 % / 12,37 %), poměr redukčně vyráběné keramiky bude v mírnější převaze. Lze to snad vysvětlit vyšším importem z území Norica, případně i Raetie, kde redukčně vyráběná keramika převažuje nad keramikou vypalovanou oxidačně. Obecně lze jistě říci, že Čechy na rozdíl od území Moravy a Slovenska byly pravděpodobně pod větším vlivem norického a raetského keramického zboží. Bohužel se v materiálu, zejména u nezdobené šedé a žlutooranžové keramiky, nedaří příliš rozlišovat provenienci jednotlivých fragmentů či nádob podle provincií. Zdá se, že zhruba do poloviny 2. století, případně do konce 2. století lze počítat s vyšším přísnem keramiky z Norica a částečně snad i Raetie, zatímco od 2. poloviny 2. století začíná zřejmě i přísn keramického zboží z Pannonie, přičemž tato vlna postupně

zřejmě sílí. V pozdně římském období a časném období stěhování národů pak přísun keramiky z Norica, hlavně zřejmě z oblasti kolem Favianis/Mautern, opět dosti významně sílí. Lze to nejspíše spojit i s nepokoji v provincii Pannonii Primě a Valerii a tlakem Hunů, což nakonec vyústilo v postoupení této provincie kolem čtvrtiny 5. století tomuto kočovnému smíšenému etniku.

Vývoj importu římsko-provinciální keramiky do Čech na základě navržené datace jednotlivých nálezů vyjadřuje *Tab. 15*. Bohužel nelze někdy kvůli fragmentárnosti nálezů stanovit jejich dataci přesněji, i tak je však patrný zvýšený přísun keramiky během 2. století, zejména od jeho 2. poloviny, během období tzv. markomanských válek. Bohužel nevíme přesněji, jak vypadala situace během století 3., vysoký počet fragmentů řazený do 2. - 3. století je pouze rámcově určen, jistý je určitý přísun keramiky na počátku 3. století a snad ještě během jeho 1. poloviny. Do 2. poloviny 3. století nebyl zcela bez výhrad a jednoznačně zařazen žádný nález, je možné, že v této době došlo k určitému přerušení přísunu keramického zboží, což může souviset i s hospodářskou recesí v podunajských provinciích. Vlna importů pak mírně stagnuje od přelomu 3. a 4. století, zhruba do poloviny 4. století, přičemž markantní nárůst lze opět zaznamenat od jeho 2. poloviny, respektive od konce 4. století do 1. čtvrtiny, případně ještě poloviny 5. století. Ojediněle se v Čechách objevuje keramika vyráběná v římsko-provinciální tradici ještě ve 2. polovině 5. století či již na přelomu 5. a 6. století v Bohušovicích nad Ohří (*kat. č. A2 a; Obr. 22:9-10*), přičemž tento výrobek byl spojen s přežívajícími, snad dáckými (?) dílnami.

Opětovné celkové shrnutí a zastoupení jednotlivých tvarů nádob v rámci keramických druhů vyjadřuje *Tab. 14*. Nejčastěji dováženými nádobami byly džbány, misky (často prstencové), mortaria, méně již hrnce a poháry. Výjimečné nálezy 2 fragmentů z vykuřovadel z lokalit Lhota, Hradiště nad Závistí (*kat. č. A18A a; Obr. 23:1, 43*) a Tuchlovice (*kat. č. A52A d; Obr. 27:9-10*), které lze nejspíše spojit s kultovními praktikami, jsou v prostředí českém něčím zcela výjimečným. Patrný je nárůst počtu mortarií během 4. a 1. poloviny 5. století, právě mortaria bývají pokládána za doklad postupující romanizace. Za podobný doklad lze nejspíše považovat i ukládání džbánů a pohárů, součástí picích souprav, do hrobů vinařské skupiny období stěhování národů. Podobně snad i oba nálezy vykuřovadel lze eventuelně spojit s přejímáním kultovních praktik z provincií.

Co se týče rozptylu jednotlivých nálezů (*Mapka 1-11*), je patrná jejich kumulace v povodí velkých řek, zejména Labe, Vltavy a Ohře, což se prakticky kryje s osídlením v době římské a stěhování národů. Nelze vyloučit, že některé větší osady ležící na důležitých vodních trasách mohly mít i určitou úlohu v případném dálkovém obchodu s provinciemi, kromě Prahy se nabízejí např. Lovosice, Beroun a Borek. Zajímavé jsou nové nálezy z východních Čech a česko-moravského pomezí. Jedná se zejména o lokality Mikulovice (*kat. č. A22*), Osice (*kat. č. A30*), Cerekvice nad Loučnou (*kat. č. A5*), Vysoké Mýto (*kat. č. A56*) a Jevíčko-Předměstí (*kat. č. A13*), které mohou naznačovat jeden z možných směrů přísunu keramických importů a představovat tak dosud chybějící doklad spojení mezi územím Čech, Moravy a Pannonie. Výjimečné jsou svým postavením i počtem nalezených zlomků²⁵ jihočeské lokality Přeštovice (*kat. č. A39*) a Sedlec (*kat. č. A45*), nelze vyloučit, že obě tyto osady měly určité zvláštní postavení typu „Port of Trade“, neboť mohly ležet na obchodních cestách a zároveň být tak spojnicí s územím Norica. Podobné postavení pro střední Čechy mohla mít i osada na lokalitě Lhota, Hradiště nad Závistí (*kat. č. A18A, A18B, A18C, A18D*), a zřejmě i konglomerát sídlišť v Praze-Bubenči a nedalekých Dejvicích (*kat. č. A32A, A32B, A32C, A33B*), eventuálně i osídlení v Praze-Kbelích (*kat. č. A36A, A36B*).

Uvažovanými směry přísunu keramického zboží do Čech na konkrétním příkladu terry sigillaty se ve zcela nedávné době zabýval J. Halama (2012, 120-123). Převzatá mapka z jeho nepublikované dizertace (*mapka 12*) nám tyto předpokládané směry přibližuje. Jedná se o tzv. Lineckou cestu (směr A), směřující z prostoru mezi Lentii a Lauriacem (dnešní Linec a Lorch/Enns; spojení s provincií Noricum), dále tzv. Zlatou stezku (směr B) z prostoru mezi kastely Batavis a Boiodurum (dnešní Pasov; spojení se Z částí provincie Noricum a V částí provincie Raetie). Dále je předpokládána trasa z oblasti mezi Sorviodurem a Castra Reginou (směr C; dnešní Straubing a Řezno; spojení s provincií Raetie). O využívání trasy tzv. Trstěnické stezky svědčí nejspíše právě kumulace nálezů z východních Čech (směr D). Jednalo se o zprostředkované spojení se Z částí provincie Pannonie přes území Moravy, kde vyústovala jedna z větví tzv. Jantarové stezky. Posledním možným směrem je tzv. Chlumecká stezka přes Nakléřovský průsmyk ze sasko-durynské oblasti (směr E). Jednalo by se o možné zprostředkované spojení se západními provinciemi.

²⁵ Množství nalezených fragmentů však může být ovlivněno i dlouhodobými či rozsáhlejšími výzkumy na těchto lokalitách, ostatní lokality (kromě Hradiště nad Závistí) byly zkoumány jen krátkodobě a často jen z malé části.

Velké množství nálezů, které mají přímé analogie v oblasti kolem města Mautern, zejména z období pozdně římského a časného období stěhování národů, by snad dovolovalo vyslovit i hypotézu o využívání tzv. Vitorazské stezky, ačkoliv nálezy z doby římské přímo z trasy této cesty prozatím příliš nedisponujeme. Tato trasa by spojovala JV Čechy s oblastí kolem města Kremž na Dunaji (*Halama 2012, 120*) s lokalitami Favianis (Mautern) nebo Arelape (Pöchlarn).

6. KATALOG NÁLEZŮ ŘÍMSKO-PROVINCIALNÍ KERAMIKY Z ÚZEMÍ ČECH

6.1. REGISTR LOKALIT

6.2. Část A: Jisté nálezy římsko-provinciální keramiky:

1. Beroun, okr. Beroun (Středočeský kraj)	s. 74
2. Bohušovice nad Ohří, okr. Litoměřice (Ústecký kraj)	s. 76
3. Borek, okr. Praha-východ (Středočeský kraj)	s. 77
4. Bžany, okr. Teplice (Ústecký kraj)	s. 80
5. Cerekvice nad Loučnou, okr. Svitavy (Pardubický kraj)	s. 81
6. Černín, okr. Beroun (Středočeský kraj)	s. 82
7. Dobroměřice, okr. Louny (Ústecký kraj)	s. 83
8. Dřetovice, okr. Kladno (Středočeský kraj)	s. 83
9. Holubice, okr. Praha-západ (Středočeský kraj)	
9A – Poloha č. 1	s. 84
9B – Poloha č. 2	s. 88
10. Hostovlice u Čáslavi, okr. Kutná Hora (Středočeský kraj)	s. 89
11. Chotusice, k.ú. Čáslav, okr. Kutná Hora (Středočeský kraj)	s. 90
12. Jenčice, okr. Litoměřice (Ústecký kraj)	s. 90
13. Jevíčko-Předměstí, okr. Svitavy (Pardubický kraj)	s. 91
14. Kolín, okr. Kolín (Středočeský kraj)	s. 92
15. Kolínsko, okr. Kolín (Středočeský kraj) (Libenice, okr. Kolín ?)	s. 93
16. Kadaň, okr. Chomutov (Ústecký kraj)	s. 94
17. Kyjice, o. Vrskmaň, okr. Chomutov (Ústecký kraj)	s. 95
18. Lhota, o. Dolní Břežany, okr. Praha-západ (Středočeský kraj)	
18A – Poloha č. 1	s. 96
18B – Poloha č. 2	s. 102
18C – Poloha č. 3	s. 103
18D – Poloha č. 4	s. 103
19. Litovice, okr. Praha-západ (Středočeský kraj)	s. 104
20. Lovosice, okr. Litoměřice (Ústecký kraj)	s. 105
21. Lužec nad Vltavou, okr. Mělník (Středočeský kraj)	s. 106
22. Mikulovice, okr. Pardubice (Pardubický kraj)	s. 108
23. Milžany, o. Tušimice, okr. Chomutov (Ústecký kraj)	s. 111
24. Mlékojedy, o. Neratovice, okr. Mělník (Středočeský kraj)	s. 112
25. Močovice, okr. Kutná Hora (Středočeský kraj)	s. 113
26. Neratovice, okr. Mělník (Středočeský kraj)	s. 114
27. Obříství, okr. Mělník (Středočeský kraj)	s. 116
28. Opolany, okr. Nymburk (Středočeský kraj)	s. 116
29. Ořech, okr. Praha-západ (Středočeský kraj)	s. 118
30. Osice, okr. Hradec Králové (Královéhradecký kraj)	s. 118

31. Počerady, okr. Louny (Ústecký kraj)	s. 119
32. Praha-Bubeneč, m.o. Praha 6 (Kraj Hlavní město Praha)	
32A – Poloha č. 1	s. 120
32B – Poloha č. 2	s. 121
32C – Poloha č. 3	s. 122
33. Praha-Dejvice, m.o. Praha 6 (Kraj Hlavní město Praha)	
33A – Poloha č. 1	s. 123
33B – Poloha č. 2	s. 124
34. Praha-Dubeč, m.o. Praha 10 (Kraj Hlavní město Praha)	s. 125
35. Praha-Hloubětín, m.o. Praha 9 (Kraj Hlavní město Praha)	s. 126
36. Praha-Kbely, m.o. Praha 9 (Kraj Hlavní město Praha)	
36A – Poloha č. 1	s. 127
36B – Poloha č. 2	s. 127
37. Praha-Kobylisy, m.o. Praha 8 (Kraj Hlavní město Praha)	
37A – Poloha č. 1	s. 131
37B – Poloha č. 2	s. 133
38. Praha-Veleslavín, m.o. Praha 6 (Kraj Hlavní město Praha)	s. 135
39. Přeštovice, okr. Strakonice (Jihočeský kraj)	s. 137
40. Ratenice, okr. Kolín (Středočeský kraj)	s. 144
41. Roudnice nad Labem, okr. Litoměřice (Ústecký kraj)	s. 145
42. Roztoky u Prahy, okr. Praha-západ (Středočeský kraj)	s. 146
43. Řisuty, okr. Kladno (Středočeský kraj)	s. 147
44. Sány, okr. Nymburk (Středočeský kraj)	s. 148
45. Sedlec, okr. České Budějovice (Jihočeský kraj)	s. 150
46. Siřem, o. Blšany, okr. Louny (Ústecký kraj)	s. 152
47. Sloup v Čechách, okr. Česká Lípa (Liberecký kraj)	s. 153
48. Sobčice, okr. Jičín (Královehradecký kraj)	s. 154
49. Soběsuky, o. Chbany, okr. Chomutov (Ústecký kraj)	s. 154
50. Srbice, okr. Teplice (Ústecký kraj)	s. 155
51. Třebestovice, okr. Nymburk (Středočeský kraj)	s. 159
52. Tuchlovice, okr. Kladno (Středočeský kraj)	
52A – Poloha č. 1	s. 159
52B – Poloha č. 2	s. 161
53. Tvršice, o. Staňkovice, okr. Louny (Ústecký kraj)	s. 162
54. Vinařice, okr. Kladno (Středočeský kraj)	s. 163
55. Vliněves, okr. Mělník (Středočeský kraj)	s. 164
56. Vysoké Mýto, okr. Ústí nad Orlicí (Pardubický kraj)	s. 165
57. Zbudov, o. Dívčice, okr. České Budějovice (Jihočeský kraj)	s. 166
58. Žalany, okr. Teplice (Ústecký kraj)	s. 168

6.3. Část B: Nejisté nálezy římsko-provinciální keramiky:

1. Beroun, okr. Beroun (Středočeský kraj)	s. 171
2. Holubice, okr. Praha-západ (Středočeský kraj)	s. 171
3. Jenišův Újezd, okr. Teplice (Ústecký kraj)	s. 172
4. Jindřichův Hradec (?), okr. Jindřichův Hradec (Jihočeský kraj)	s. 173
5. Měňany, okr. Beroun (Středočeský kraj)	s. 173
6. Podbořany, okr. Louny (Ústecký kraj)	s. 175
7. Praha-Bubeneč, m.o. Praha 6 (Kraj Hlavní město Praha)	
7A – Poloha č. 1	s. 175
7B – Poloha č. 2	s. 177
8. Praha-Dubeč, m.o. Praha 10 (Kraj Hlavní město Praha)	s. 178
9. Praha-Kobylisy, m.o. Praha 8 (Kraj Hlavní město Praha)	s. 178
10. Přeštovice, okr. Strakonice (Jihočeský kraj)	s. 181
11. Sobčice, okr. Jičín (Královehradecký kraj)	s. 183
12. Velké Přílepy, okr. Praha-západ (Středočeský kraj)	s. 183

KATALOG NÁLEZŮ ŘÍMSKO-PROVINCIALNÍ KERAMIKY Z ÚZEMÍ ČECH

6.2. Část A: Jisté nálezy římsko-provinciální keramiky:

1. Beroun, okr. Beroun (Středočeský kraj)

Poloha: *Havlíčкова ulice, prostor před J hradbou středověkého města (parcela PARKÁN) (ZM 10 12-41-12, koor.: 117:221, 123:222, 123:217, 118:216)*

Akce: záchranný výzkum M. Ježka a I. Sýkorové (ARÚ Praha) v roce 1995, autor NZ M. Jančo (1999)²⁵, stavební úpravy, kontrolní řez 3,5 x 14 m; sídliště starší až počátku mladší doby římské (B2 – B2/C1, počátek C1); zachycené sídlištní a výrobní objekty jsou zřejmě pokračováním sídliště či konglomerátu sídlišť, zkoumaného již dříve v poloze Plzeňské předměstí mezi Plzeňskou třídou a Tyršovou ulicí a v poloze Náměstí M. Poštové, ca 200 m od Z hranice původního středověkého jádra města (*Břicháček/Charvát/Matoušek 1983*)

Nález: 7 zlomků římsko-provinciální keramiky z 6-7 nádob; dále 2 fragmenty TS²⁶

Pram.: Jančo 1999

Lit.: *Břicháček/Charvát/Matoušek 1983; Jančo 2000; Droberjar 2002, 17; Jančo 2003, 266, 274, 280; týž 2004; Halama 2004, 14-16; týž 2007, 201; týž 2012, 18*

Popis a určení:

a) Obr. 22:1

Kontext: výplň obj. B (polozemnice s šestikůlovou konstrukcí bez vstupního výklenku)²⁷

Popis: fragment těla poměrně velké tenkostěnné nádoby; točeno na kruhu, stopy po vytáčení a hlazení prsty, materiál jemně plavený, dobře vypáleno; povrch světlé, okrově žluté barvy, bez výzdoby

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – větší džbán, zásobnice či hrnec

Date: rámcově stupeň B2 – B2/C1 – ca 2. st. (*Jančo 2003, 266*)

Pram.: Jančo 1999, 10, 13

Lit.: Jančo 2003, 266, obr. 1:2; týž 2004, 464, obr. 5:14

Uložení: ARÚ Praha – sáček č. 5 - nerevidováno

b) + c) Obr. 22:5

Kontext: výrobní obj. F (obdélná polozemnice; JV část obj. narušena bagrem) se železářskou pecí typu Loděnice v JZ části tohoto obj.²⁸

Popis: 2 okrajové fragmenty s vodorovně vyklopeným rovným okrajem a ven vytaženým ústím; točeno na kruhu; povrch šedé a šedohnědé barvy; středem rovného okraje prochází mělký žlábek

²⁵ Děkuji M. Ježkovi (ARÚ Praha) a M. Jančovi (NPÚ – ú.p.) za možnost studia nálezové zprávy z výzkumu.

²⁶ Viz: Jančo 2004, 478-482; Halama 2004, 15-16; týž 2007, 201; týž 2012, 18.

²⁷ M. Jančo z výplně tohoto obj. ještě uvádí fragment výduti na kruhu točené (?) či dotáčené (?) nádoby oranžově hnědé barvy se stopou po napojení ucha (?), který interpretuje jako možnou germánskou imitaci třecí misky – mortaria (*Jančo 1999, 10, 13; týž 2004, 464*). Nelze vyloučit, že i v tomto případě by se mohlo jednat o zlomek provinciální keramiky.

²⁸ Kvůli nepříznivému počasí byl obj. pouze ovzorkován třemi řezy (*Jančo 2004, 467*), není vyloučeno, že se ve výplni mohly nacházet další zlomky římsko-provinciální spotřební keramiky, TS či jiných předmětů římské provenience.

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná (?) šedá keramika – hrnec nebo miska

Oba fragmenty **b) + c)** mohou pocházet z jedné či podobné nádoby (Jančo 2003, 274).

Date: rámcově stupeň B2 – ca 2. pol. 1. st. – 1. pol. 2. st. (s ohledem na dataci materiálu z výplně obj. F; Jančo 2003, 274)

Pram.: Jančo 1999, 10, 18

Lit.: Jančo 2003, 247, obr. 2:18; týž 2004, 467, obr. 5:7

Uložení: ARÚ Praha – sáček č. 22 - nerevidováno

d) Obr. 22:2

Kontext: výrobní obj. F (obdélná polozemnice; JV část obj. narušena bagrem) se železářskou pecí typu Loděnice v JZ části tohoto obj.

Popis: fragment těla tenkostěnné nádoby; točeno na kruhu; povrch hrubý, oranžově okrové barvy; výzdoba horizontálními plastickými lištami

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá (?) žlutooranžová keramika – miska (?)

Date: rámcově stupeň B2 – ca 2. pol. 1. st. – 1. pol. 2. st. (Jančo 2003, 266)

Pram.: Jančo 1999, 17²⁹

Lit.: Jančo 2003, 266, obr. 1:3; týž 2004, 468, obr. 5:13

Uložení: ARÚ Praha – sáček č. 17 - nerevidováno

e) Obr. 22:6

Kontext: výrobní obj. F (obdélná polozemnice; JV část obj. narušena bagrem) se železářskou pecí typu Loděnice v JZ části tohoto obj.

Popis: fragment těla tenkostěnné nádoby; točeno na kruhu; materiál na lomu oranžově červené barvy, povrch vnější strany opatřen matným, tmavě hnědošedým potahem, povrch vnitřní strany černohnědý, hrubý; výzdoba: vnější povrch jemně krupičkovitě zdrsňen metodou tzv. „pískování“ černé (?) barvy

Rozměry: tl. stěny 2-3 mm, další rozměry neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná keramika s pískovaným povrchem – dle M. Janča větší tenkostěnný hrnec či džbán (Jančo 2003, 280). Mohlo by se však jednat i o fragment poháru se zprohýbanými stěnami (tzv. „Faltenbecher“).

Date: ca 1. pol. 2. st. (s ohledem na dataci výplně obj. F do stupně B2) – dle matného potahu nejspíše Pannonie – imitace západního zboží (?), případně Raetie (?)

Pram.: Jančo 1999, 10, 16

Lit.: Jančo 2003, 280, obr. 4:3; týž 2004, 468, 482, obr. 5:17

Uložení: ARÚ Praha – sáček č. 15 - nerevidováno

f) Obr. 22:3

Kontext: výrobní obj. F (obdélná polozemnice; JV část obj. narušena bagrem) se železářskou pecí typu Loděnice v JZ části tohoto obj.

Popis: fragment těla tenkostěnné nádobky; točeno na kruhu; materiál na lomu žluto-šedý, povrch nádoby pokryt oranžovým potahem

²⁹ V opisu seznamu sáčků v NZ označen jako recentní střep.

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem – pohár, miska ?

Datace: rámcově stupeň B2 - ca 2. pol. 1. st. – 1. pol. 2. st. (Jančo 2003, 266)

Pram.: Jančo 1999, 10, 18

Lit.: Jančo 2003, 266, obr. 1:5; týž 2004, 468, obr. 5:11

Uložení: ARÚ Praha – sáček č. 22 – nerevidováno

g) Obr. 22:7

Kontext: sběr z haldy vyházené zeminy (původně snad kulturní vrstva v okolí obj. A a D)

Popis: fragment zaobleného dna a části stěny tenkostěnné nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně plavený; povrch šedé barvy, bez potahu; výzdoba: vleštěný půloblouček (?) nade dnem

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – větší pohár, hrnec ?

Datace: rámcově stupeň B2 – B2/C1 – ca 2. st. (Jančo 2003, 274)

Pram.: Jančo 1999, 20³⁰

Lit.: Jančo 2003, 274, obr. 2:17; týž 2004, 469, obr. 5:1

Uložení: ARÚ Praha – sáček č. 30 - nerevidováno

2. Bohušovice nad Ohří, okr. Litoměřice (Ústecký kraj)

Poloha: pískovna p. Václava Třebického

Akce: náhodný nález v roce 1924, sesuv písku v pískovně; ojedinělé hroby (?); již dříve (tétož roku ?) při pracích ve stejné pískovně zničen 1 hrob (nálezy z něho se nepodařilo zachránit)

Nález: 1 pozdní římsko-provinciální nádoba

Lit.: Jansová 1927; Zeman 1994, 55, 57, tab. I:4-5; Droberjar 2002, 23; Jančo 2003, 268

Popis a určení:

a) Obr. 22:9-10

Kontext: kostrový hrob č. II

Popis: větší hrncovitá nádoba; vyrobeno na kruhu; povrch hladký, světle hnědý; materiál z jemně plavené hlíny bez příměsí slídy, tvrdý výpal; tělo nádoby vejčité, okraj ven vytažený, ovalený, na vnitřní straně žlábkovitě vyhloubený; výzdoba: v horní části plecí (na podhrdlí) tři horizontální, nepřilíhající hluboké žlábků

Rozměry: v. 137 mm, prům. hrdla 125 mm, prům. dna 70 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Nejspíše okruh jemné (?) šedé keramiky³¹ (?) – hrnec

Datace: ca 2. pol. 5. st. – 5./6. st. – přežívající dílny na území bývalých provincií (Noricum, Pannonie, Dácie ?); celý soubor nádob se mohl do hrobu dostat během 1. pol. 6. st.

Pram.: databáze DEMUS NM Praha

Lit.: Jansová 1927, 222-223, obr. 72; Zeman 1994, 55, 57, tab. I:4-5; Droberjar 2002, 23; Jančo 2003, 268, obr. 1:6

³⁰ V opisu seznamu sáčků v NZ označen jako recentní (?) střep.

³¹ Určení keramického druhu jen podle subjektivního popisu barvy materiálu je v tomto případě obtížné, např. M. Jančo (2003, 268) zařadil tuto nádobu již spíše do skupiny žlutooranžové keramiky. Nádobu jsem bohužel neměl možnost revidovat, v NM Praha ji zatím nebylo možné nalézt, je dosud neznámá.

Uložení: NM Praha – inv. č. 27961 – nenalezeno

3. Borek, okr. Praha-východ³² (Středočeský kraj)

Poloha: *Proboštská jezera (Probošták) – říční pískovna SKŠ (n.p. Severokámen Liberec) - trať Borek II, ca 3,5 km S od Staré Boleslavi, vlevo při silnici Stará Boleslav- Mělník (SMO 5, koor.: Z:J/26:161)*

Akce: záchranný výzkum D. Turkové (M Brandýs nad Labem - Stará Boleslav) v roce 1983³³, postup těžby v pískovně; sídliště ze starší až mladší doby římské (rámcově B2/C1 – C1) a raného středověku (RS II)

Nález: 6 fragmentů římsko-provinciální keramiky z 1-2 nádob

Pram.: Turková 1983; Dreslerová 1995

Lit.: Turková 1985, 11-12; Sklenář 1994, 3; Droberjar 2002, 23; Jančo 2003, 272

Popis a určení:

a) Obr. 2:1, 29-30

Kontext: oválný obj. 10 s rovným plochým dnem (interpretován jako polozemnice, rozm.: 400 x 280 cm, zachovaná hl. ca 40 cm³⁴, ve střední části ca 25 – 30 cm, asi z poloviny silně narušen amatérským výkopem³⁵), černá tuhá kompaktní výplň promísená uhlíky - začišťování plochy obj. po amatérovi v sektorech A a D, zejména v silně narušené SZ části obj.

Popis: zlomek výduti silnostěnné, ostře členěné nádoby z jemně plavené hlíny; s příměsí slídy, otírá se; dobře vypáleno; povrch světle oranžově-žlutý až bílo-žlutý; barva na lomu shodná s barvou povrchu (z jedné strany střep na lomu mírně ohlazen); na vnitřní straně stopy po vytáčení na kruhu; na vnější straně po obou stranách výduti malovaná výzdoba, kterou tvoří mírně sešikmené, téměř vertikální pruhy oranžově-červené barvy, zhotovené zřejmě tahy štětcem; tyto malované pruhy jsou ca 5 mm široké, od sebe vzdálené v rozestupu ca 7-10 mm; výzdoba je značně setřelá, dochovala se nejvíce pod mocnou vrstvou vysráženého vápníku, jímž je dnes povrch fragmentu z větší části pokrytý

Rozměry: 89 x 85 mm, max. tl. 18 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Mramorovaná keramika – nejspíše cylindrický džbán či konvice

Zlomky **a**, **b** a **c** pocházející z jednoho obj. (porušený obj. č. 10) jsou si charakterem materiálu i tl. stěny (případně zbytky výzdoby) velice podobné, nejspíše pocházejí z jedné nádoby; stejně tak jsou si velmi podobné charakterem materiálu, tl. stěny a výzdobou zlomky **d**, **e** a **f** ze zničeného obj. 12 – je možné, že mohou, i přes poměrně velkou vzdálenost obj. 10 a 12³⁶, pocházet buď z jedné a téže nádoby (jako fragmenty **a**, **b** a **c**), nebo případně

³² V době výzkumu okr. Mělník.

³³ Děkuji D. Dreslerové-Turkové (ARÚ Praha) za souhlas ke studiu nálezové zprávy a další informace o výzkumu, dále pak děkuji I. Krutinovi (M Brandýs nad Labem – Stará Boleslav) za umožnění studia archeologického materiálu z výzkumu.

³⁴ Informace o hloubce obj. vychází z překresby půdorysu a řezů. V NZ však autorka výzkumu uvádí dochovanou hl. pouze 20 cm (Dreslerová 1995, 4).

³⁵ Amatér narušil obj. z obou kratších stran, aniž by se dobral až ke dnu, pouze uprostřed obj. zůstal nenarušený 80 cm široký „kontrolní“ blok, který byl pak vybírán po mechanických vrstvách.

³⁶ Obj. č. 12 byl zlikvidován těžbou ještě před geodetickým zaměřením, na celkovém plánu tedy není zakreslen. Ve výkopového deníku D. Turkové se lze dočíst následující: „obj. 12: Není zaměřen ani zakreslen. Objekt zlikvidován bagrem, část se zachovala ve stěně pískovny na úrovni obj. 1“ Pokud vyjdeme z této informace, zjistíme z celkového plánu, že vzdálenost mezi obj. 10 a obj. 1 (dochovala se jen jeho S polovina, zbytek odtěžen; datovaný do raného středověku – RS II) je asi 50 m. S přibližně stejnou vzdáleností je tedy nutné

z nádoby jiné, tvarově snad podobné či identické. Je však velmi pravděpodobné, že se jedná o stejný typ keramiky a snad i výrobek jedné keramické dílny.

Datace: ca 2. pol. 2. st. – 1. pol. 3. st. – nejspíše Pannonie - Aquincum, Brigetio ?, případně lokální produkce v Matrice

Analogie: Matrica (Százhalombatta-Dunafüred; *Topál 1981, 37, 88, Pl. XXX/86:3*)

Pram.: *Turková 1983, 2; Dreslerová 1995, 7 (opis seznamu sáčků)*

Lit.: *Turková 1985, 11; Droberjar 2002, 23; Jančo 2003, 272, obr. 2:10*

Uložení: M Brandýs nad Labem - Stará Boleslav – inv. č. A4669, př. č. 1110/85 – sáček č. 4a

b) Obr. 2:3, 30

Kontext: oválný obj. 10 s rovným plochým dnem (interpretován jako polozemnice, rozm.: 400 x 280 cm, zachovaná hl. ca 40 cm, ve střední části ca 25 – 30 cm, asi z poloviny silně narušen amatérským výkopem), černá tuhá kompaktní výplň promísená uhlíky - snižování prostředního nenarušeného bloku, hloubka ca 20-30 cm (mechanická vrstva 20 cm - dno)

Popis: fragment výduti silnostěnné nádoby z jemně plavené hlíny; s příměsí slídy, otírá se; dobrý výpal, točeno na kruhu; povrch na obou stranách i na lomu světle oranžově-žlutý až bílo-žlutý; bez znatelné výzdoby (lze ji však předpokládat (dvě nepatrné oranžově-červené tečky na vnější straně mohou být jejím zbytkem) – dnes zřejmě setřelá); povrch zlomku ohlazen

Rozměry: 60 x 44 mm, max. tl. 11 mm.

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Nejspíše mramorovaná keramika (?) – džbán či konvice (zlomky **a, b a c** - a snad i zlomky **d, e a f** – mohou pocházet z téže nádoby)

Datace: ca 2. pol. 2. st. – 1. pol. 3. st. – nejspíše Pannonie - Aquincum, Brigetio ?, případně lokální produkce v Matrice

Lit.: *nepubl.*

Uložení: M Brandýs nad Labem - Stará Boleslav – inv. č. A5321, př. č. 1135/85 – sáček č. 63

c) Obr. 2:2, 30

Kontext: oválný obj. 10 s rovným plochým dnem (interpretován jako polozemnice, rozm.: 400 x 280 cm, zachovaná hl. ca 40 cm, ve střední části ca 25 – 30 cm, asi z poloviny silně narušen amatérským výkopem), černá tuhá kompaktní výplň promísená uhlíky - snižování prostředního nenarušeného bloku, hloubka ca 20-30 cm (mechanická vrstva 20 cm - dno)

Popis: zřejmě fragment dolní výduti silnostěnné nádoby se zbytkem podstavného prstence (ovalený tyčinkovitý; dno i část prstence odlomeno), případně by se mohlo jednat i o část okraje (to je však méně pravděpodobné); z jemně plavené hlíny s příměsí slídy, otírá se; dobrý výpal, točeno na kruhu (na vnitřní straně patrný stopy po vytáčení); povrch na obou stranách i na lomu světle oranžově-žlutý až bílo-žlutý; nepatrný zbytek oranžově-červené barvy (zřejmě pruhy barvy nanášené štětcem), zbytek výzdoby snad setřen; povrch a lomy mírně pokryty vysráženým vápníkem

Rozměry: 67 x 47 mm, max. tl. okraje 13 mm, vnější prům. ca 160 mm, vnitřní prům. ca 140 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Nejspíše mramorovaná keramika (?) – džbán či konvice (zlomky **a, b a c** - a snad i zlomky **d, e a f** – mohou pocházet z téže nádoby)

počítat i pro vzdálenost mezi obj. 10 a 12. Je tedy docela dobře možné, že máme z tohoto sídliště dochovány střepy z nejméně dvou, snad podobných (?) římsko-provinciálních nádob.

Datace: ca 2. pol. 2. st. – 1. pol. 3. st. – nejspíše Pannonie - Aquincum, Brigetio ?, případně lokální produkce v Matrice

Analogie: Matrica (Százhalombatta-Dunafüred; *Topál 1981, 37, 88, Pl. XXX/86:3*)

Lit.: nepubl.

Uložení: M Brandýs nad Labem - Stará Boleslav – inv. č. A5332, př. č. 1135/85 – sáček č. 63

d) Obr. 2:4, 30

Kontext: obj. 12 (zničen těžbou, nelze stanovit jeho tvar ani účel, mohlo se však jednat i o pozůstatky další polozemnice ?), kompaktní tmavohnědá až černá písčito-hlinitá výplň³⁷

Popis: fragment původně většího zlomku (ze 3 stran patrný čerstvý lom – obj. 12 téměř zničen a odtěžen bagrem, chybějící 3 fragmenty zlomku v zachráněném materiálu nenalezeny) z těla silnostěnné nádoby, z jemně plavené hlíny; s příměsí slídy, otírá se; dobrý výpal, točeno na kruhu; povrch na obou stranách i na lomu světle oranžově-žlutý až bílo-žlutý; na vnější straně malovaná výzdoba v podobě oranžově-červených téměř vertikálních pruhů zhotovených tahy štětcem (pruhy původně ca 4-5 mm široké, od sebe vzdálené v rozestupu ca 4-6 mm), dnes výzdoba téměř setřelá, dochována jen částečně pod vrstvou vysráženého vápníku

Dochované rozměry: 37 x 35 mm, max. tl. 12 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Mramorovaná keramika – džbán či konvice ? (zlomky **d**, **e** a **f** - a snad i zlomky **a**, **b** a **c** - zřejmě pocházejí z téže nádoby)

Zlomky **d**, **e** a **f** pocházející ze zničeného obj. 12 jsou si velmi podobné charakterem materiálu, tl. stěny a výzdobou - nejspíše všechny pocházejí z jedné nádoby; také zlomky **a**, **b** a **c** z porušeného obj. 10 jsou si charakterem materiálu a tl. stěny (případně zbytky výzdoby) podobné – je tedy možné, že, i přes poměrně velkou vzdálenost obj. 10 a 12, pocházejí buď také z této jedné nádoby (jako fragmenty **d**, **e** a **f**), a nebo z další nádoby tvarově podobné či identické. Je velmi pravděpodobné, že se jedná o stejný typ keramiky a snad i výrobek jedné keramické dílny.

Datace: ca 2. pol. 2. st. – 1. pol. 3. st. – nejspíše Pannonie - Aquincum, Brigetio ?, případně lokální produkce v Matrice

Pram.: *Dreslerová 1995, 8 (opis seznamu sáčků)*

Lit.: nepubl.

Uložení: M Brandýs nad Labem - Stará Boleslav – inv. č. A5225, př. č. 1130/85 – sáček č. 44

e) Obr. 2:5, 30

Kontext: obj. 12 (zničen těžbou, nelze stanovit jeho tvar ani účel, mohlo se však jednat i o pozůstatky další polozemnice (?)), kompaktní tmavohnědá až černá písčito-hlinitá výplň

Popis: fragment těla silnostěnné nádoby z jemně plavené hlíny; s příměsí slídy, otírá se; dobrý výpal, točeno na kruhu; povrch na obou stranách i na lomu světle oranžově-žlutý až bílo-žlutý; na vnější straně zbytky malované výzdoby, původně zřejmě v podobě oranžově-červených vertikálních pruhů zhotovených tahy štětcem (pruhy původně snad ca 5 mm široké, vzdálené od sebe v rozestupu několika mm), zbytky této výzdoby dochovány hlavně pod vrstvou vysráženého vápníku

³⁷ Nálezy z obj. 12 (spolu s fragmenty římsko-provinciální keramiky **d**, **e** a **f**) zachránil krátce před odbagrováním stěny pískovny se zbytkem tohoto obj. spolupracovník M v Brandýse nad Labem-Staré Boleslavi, p. M. Enc; spolu s keramickým materiálem se podařilo zachránit i fragment mladořímské bronzové lité spony a nepatrný zlomek kostěného předmětu se železnými hřeby (fragment skříňky ? – nelze vyloučit římsko-provinciální původ předmětu).

Rozměry: 59 x 42 mm, max. tl. 14 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Mramorovaná keramika – džbán či konvice ? (zlomky **d, e a f** - a zřejmě i zlomky **a, b a c** - pocházejí nejspíše z téže nádoby)

Datace: ca 2. pol. 2. st. – 1. pol. 3. st. – nejspíše Pannonie - Aquincum, Brigetio ?, případně lokální produkce v Matrice

Pram.: Dreslerová 1995, 8 (opis seznamu sáčků)

Lit.: nepubl.

Uložení: M Brandýs nad Labem - Stará Boleslav – inv. č. A5226 nebo A5227 (fragment není opatřen číslem), př. č. 1130/85 – sáček č. 44

f) Obr. 2:6, 30

Kontext: obj. 12 (zničen těžbou, nelze stanovit jeho tvar ani účel, mohlo se však jednat i o pozůstatky další polozemnice (?)), kompaktní tmavohnědá až černá písčito-hlinitá výplň

Popis: fragment původně většího zlomku (hrany mírně ohlazený, z 1 strany čerstvý lom – obj. 12 téměř zničen a odtěžen bagrem, chybějící fragment v zachráněném materiálu nenalezen) z těla silnostěnné nádoby z jemně plavené hlíny; s příměsí slídy, otírá se; dobrý výpal, točeno na kruhu; povrch na obou stranách i na lomu světle oranžově-žlutý až bílo-žlutý; bez znatelné výzdoby (lze ji však původně předpokládat – dnes zřejmě setřelá, povrch ohlazen)

Dochované rozměry: 54 x 40 mm, max. tl. 11 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Nejspíše mramorovaná keramika (?) – džbán či konvice ? (zlomky **d, e a f** - a zřejmě i zlomky **a, b a c** - pocházejí nejspíše z téže nádoby)

Datace: ca 2. pol. 2. st. – 1. pol. 3. st. – nejspíše Pannonie - Aquincum, Brigetio ?, případně lokální produkce v Matrice

Pram.: Dreslerová 1995, 7 (opis seznamu sáčků)

Lit.: nepubl.

Uložení: M Brandýs nad Labem - Stará Boleslav – inv. č. A5226 nebo A5227 (fragment není opatřen číslem), př. č. 1130/85 – sáček č. 44

4. Bžany, okr. Teplice (Ústecký kraj)

Poloha: U staré cihelny, JV od obce, mírný J svah nad Lučním potokem, mezi S hranou zaniklého hliníku a J břehem potoka

Akce: záchranný archeologický výzkum J. Mušky (M Teplice) v roce 1979, terénní úpravy zemědělců; sídliště doby římské (rámcově B2 – C1)

Nález: 1 fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby³⁸

Pram.: Muška 1984

Lit.: Budinský 1986, 60; Droberjar 2002, 38; Budinský 2007a, 50

Popis a určení:

a) Obr. 11:5, 31

Kontext: obj. 6/79 (soujámí – výrobní obj. ?)

Popis: fragment výdutí džbánu či misky (orientace střepu není příliš jasná); točeno na kruhu (na vnitřní straně patrné vývalky po točení a drobné rýžky), vysoký výpal; materiál velmi jemně plavený, sporadicky drobná zrnka slídy; vnější povrch hladký, v horní části střepu

³⁸ Za možnost studia nálezů z výzkumu i nálezové zprávy děkuji L. Kursově a K. Laufové (obě M Teplice).

tmavě hnědý, v dolní části střepu světle kovově šedý matný potah, vnitřní povrch tmavě hnědošedý, lom: světle šedé jádro, podél celé vnitřní strany je pak lom tmavě hnědý, podél vnější strany je lom tmavě hnědý v místě hnědého povrchu, podél povrchu kovově šedého je lom šedé barvy

Rozměry: 45,5 x 62,6 mm, síla střepu 4,5 mm v dolní části střepu, 6 mm v horní části střepu

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika s šedým potahem – džbán ?, miska ?

Datace: rámcově 2. – 1. pol. 3. st. – Noricum či Raetie ?

Pram.: Muška 1984, 22, tab. XIII:7

Lit.: nepubl.

Uložení: M Teplice – fond Archeologické muzeum – inv. č. AM48789, př. č. 43/79-4

5. Cerekvice nad Loučnou, okr. Svitavy (Pardubický kraj)

Poloha: *Cerekvice nad Loučnou 1, svah na levém břehu nad inundací řeky Loučné, areál zemědělského družstva Růžový palouček se sídlem v Morašicích*

Akce: povrchové sběry a záchranný archeologický výzkum D. Vícha (M Vysoké Mýto) v letech 2006-2007, přístavba teletníku a nové odchovny skotu; sídliště starší až pozdní doby římské (rámcově B2/C1 – D1)

Nález: 2 fragmenty římsko-provinciální keramiky ze 2 nádob³⁹

Lit.: Vích 2007b, 176; týž 2008a; týž 2010, 721

Popis a určení:

a) Obr. 19:11, 32

Kontext: povrch objektu 13/2006 (nerozlišená superpozice objektů z období B2/C1 a C2-D1)

Popis: fragment okraje a části výduti misky, slepený ze 3 zlomků; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený, žlutohnědý; okraj mírně ovalený; výzdoba: na vnější i vnitřní straně červeno-oranžový potah, na vnější straně téměř oprýskaný a setřelý, na vnitřní straně zachovaný z větší části; pod okrajem a na podhrdlí mělké vodorovné žlábký; v dolní části fragmentu horizontální řada vertikálních vrypů rýžek (zhotovených radélkem ?)

Rozměry: ca 72 x 51 mm, tl. stěny ca 8 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem – mísa, imitace TS tvaru Drag. 37

Datace: rámcově 2. – 3. st. – nejspíše Pannonie

Pram.: ústní sdělení D. Vícha (M Vysoké Mýto)

Lit.: Vích 2008a, 213; týž 2010, 721; Halama 2012, 189, obr. 13

Uložení: dočasně M Vysoké Mýto – př. č. CE I.–04/07/015 – sáček 015 – nerevidováno (bude předáno do M Litomyšl)

b) Obr. 33

Kontext: povrch kulturní vrstvy (datována do období C2-D1)

Popis: drobný zlomek výduti nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, světle oranžový; povrch pokryt z obou stran červeným potahem (částečně místy setřelým); vnější strana zdobena řadou svislých rýžek

Rozměry: ca 27 x 23 mm, tl. stěny nezjištěna

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

³⁹ Za informace o nálezech a poskytnutí jejich fotografií děkuji D. Víchovi (M Vysoké Mýto).

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem, případně pannonská páskově malovaná keramika – miska ? (prstencová miska ?)

Date: rámcově 2. – 3. st. – nejspíše Pannonie

Pram.: ústní sdělení D. Vícha (M Vysoké Mýto)

Lit.: Vích 2008a, 213; týž 2010, 721

Uložení: dočasně M Vysoké Mýto – př. č. CE I.–04/07/046 – sáček 046 – nerevidováno (bude předáno do M Litomyšl)

6. Černín, okr. Beroun (Středočeský kraj)

Poloha: JV okraj katastru o. Černín, po levé straně při silnici Zdice-Levín (ZM 10 12-41-16, koor.: 020:160, 032:169, 010:188, 000:175)

Akce: záchranný výzkum D. Stolze a D. Stolzové (ÚAPP Střední Čechy) v letech 2001-2002⁴⁰, stavba výrobní haly firmy KOSTAL; sídliště doby římské (rámcově B2/C1 – C1⁴¹), dále sídliště starší doby bronzové, mladší doby bronzové, doby laténské, hrob z pozdní doby halštatské a blíže nedatovaný žárový hrob

Nález: 1 fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby; dále 3 fragmenty TS⁴²

Lit.: Halama 2004, 17-18; Stolz 2004; týž 2005, 86-95; Halama 2007, 196-197, 201; týž 2012, 20-21

Popis a určení:

a) Obr. 1:4, 34

Kontext: obj. č. 47 (zahloubená pec; funkce neurčena)

Popis: fragment plecí nádoby slepený ze 2 zlomků; povrch jemný, světle šedý, na lomu barvy mírně žlutošedé, materiál velmi jemně plavený, bez viditelných příměsí slídy; točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrné na vnější i vnitřní straně), dobrý výpal; výzdoba: na vnější straně tmavě hnědý potah (případně malování - možná původně v několika pruzích), z velké části setřelý; dolní část fragmentu mírně přepálená (načernalá kruhovitá skvrna, patrné i na lomu)

Rozměry: 81 x 35 mm, max. tl. 7 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika s hnědým potahem – džbán či miska (prstencová miska ?)

Date: rámcově 2. st. – 1. pol. 3. st.⁴³ – Pannonie (?)

Lit.: Stolz 2005, 91⁴⁴

Uložení: ÚAPP Stř. Čechy, územní pracoviště Kladno – př. č. ČER 02/47-1 – sáček č. 1

⁴⁰ Děkuji tímto D. Stolzovi (ÚAPP Stř. Čechy) za laskavé zpřístupnění fragmentu provinciální keramiky ke studiu a poskytnutí informací o lokalitě.

⁴¹ S ohledem na dataci nálezů 4 fragmentů TS (ze 3 nádob) a denáru císaře Trajána z let 98-117 (Halama 2004, 17-18; Stolz 2005, 90-91; Halama 2007, 196-197, 201; týž 2012, 20-21) nelze vyloučit, že osídlení v této lokalitě začíná již ve stupni B2b.

⁴² Viz: Halama 2004, 17-18; týž 2007, 196-197, 201; týž 2012, 20-21.

⁴³ Mezi lépe datovatelné nálezy ze sídliště patří 4 zlomky ze 3 nádob TS (Drag. 37, Lezoux, zřejmě Cinnamus – 150/155 – 170/175 n.l.; Drag 37 (?), středogalský nebo východogalský okruh – rámcově 2. – 1. pol. 3. st.; Drag. 37 (?), Rheinzabern, zřejmě Perpetuus (?), Bernhardova skupina IIIb – 210/220 – 235/245/260 n.l.) a dále nález stříbrného denáru císaře Trajána z let 98-117 (Halama 2004, 17-18; Stolz 2005, 90-91; Halama 2007, 196-197, 201; týž 2012, 20-21).

⁴⁴ Zde jen zmínka o fragmentu provinciální keramiky, ten byl mylně předběžně označen za pannonskou páskově malovanou keramiku.

7. Dobroměřice, okr. Louny (Ústecký kraj)

Poloha: *Stará pískovna, V od cukrovaru v Lenešicích, vpravo od silnice k Dobroměřicím, 750 m od Z okraje obce*

Akce: záchranný výzkum D. Kouteckého (expozitura AÚ ČSAV Most) v letech 1966-1968, postup těžby v pískovně; chata starší doby římské (B2/C1)

Nález: 1 fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby⁴⁵

Lit.: Koutecký 2006; Beneš 2010, 69-70, 82-83, 86-89

Popis a určení:

a) Obr. 14:3, 35

Kontext: obj. D 13/67 (polozemnice) s germánskou keramikou z období B2/C1 a pohřby dvou mladých lidských jedinců (11-12 a 14-16 let) a psa

Popis: fragment výduti nádoby; točeno na kruhu (zřetelné stopy po vytáčení na vnitřní straně střepu), vysoký výpal; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí slídy; povrch světle oranžový, na vnější straně povrch jemně krupičkovitý, lom oranžové barvy, mírné šedé jádro; v dolní části střepu na vnější straně stopa po odlomeném uchu

Rozměry: 64 x 40 mm, tl. 4 - 6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Datace: rámcově 2. st. (dle datování domácí keramiky z výplně chaty)

Lit.: Beneš 2010, 88, obr. 27:1

Uložení: M Louny – př. č. 251/67-6/02 – sáček č. 238

8. Dřetovice, okr. Kladno (Středočeský kraj)

Poloha: *Na Blatech, p.p.č. 393, JZ okraj obce, při levé straně okresní silnice Dřetovice-Stehelčevy*

Akce: výzkum A. Knora a R. Pleinera (AÚ ČSAV Praha) v letech 1954 a 1957; železářská osada starší doby římské (A – B2/C1)

Nález: 2 fragmenty římsko-provinciální keramiky ze 2 nádob

Pram.: Knor 1959a; týž 1959b

Lit.: Pleiner 1960, 200-206, 214,-216, obr. 10-18, 22:6, 9-18; Motyková-Šneidrová 1963, 17-18; táž 1967, 17, Taf. XVII-XVIII; Justová 1968, 41-43; Droberjar 2002, 61; Jančo 2003, 268

Popis a určení:

a) Obr. 22:11

Kontext: výplň polozemnice 1 (mírně kosočtverečného půdorysu) s germánskou keramikou z 2. st.

Popis: fragment dna nádoby; točeno na kruhu (ve středu vnitřní strany dna patrná malá plastická spirálka, vzniklá při vytáčení nádoby); materiál velmi jemně plavený; povrch syté červeno-hnědé barvy; obvod dna mírně ovalený, odsazen žlábkem, kterému zevnitř odpovídá nízký prstenec

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán, miska (?)

⁴⁵ Za upozornění na nález a umožnění jeho studia děkuji Z. Benešovi (ÚPRAV FF UK Praha).

Datace: rámcově 2. st. (dle datování domácí keramiky z výplně chaty)

Pram.: Knor 1959b, 17, profil 6r

Lit.: Pleiner 1960, 205, obr. 22:14; Jančo 2003, 268, 267, obr. 1:7

Uložení: NM Praha – př. č. 3/57/19 (?) – nerevidováno

b) Obr. 22:12-13

Kontext: výplň polozemnice 3 (nepravidelně oválného půdorysu; prozkoumána ze tří čtvrtin) s germánskou keramikou konce 2. st. – 2./3. st.

Popis: fragment dna hlubší baňaté nádoby s částí stěny; vytočeno na kruhu; materiál jemně plavený; povrch světle červeno-hnědý; po obvodu dna vyšší prstenec

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán, miska (?)

Datace: rámcově konec 2. st. – 2./3. st. (dle datování domácí keramiky z výplně chaty)

Pram.: Knor 1959b, 21, 91, obr. 124

Lit.: Pleiner 1960, 206, obr. 22:17; Jančo 2003, 268, 267, obr. 1:8

Uložení: NM Praha – př. č. 3/57/21 (?) - nerevidováno

9. Holubice, okr. Praha-západ (Středočeský kraj)

9A – Poloha č 1: Kozákova zahrada, p.p.č. 89

Akce: povrchové sběry v letech 1975-1976 a následný systematický výzkum V. Sakaře (NM Praha) v letech 1977-1987; sídliště starší doby římské (rámcově převážně stupeň B), jeden obj. z mladší doby římské

Nález: 12 fragmentů římsko-provinciální keramiky z 11 nádob⁴⁶; též 1 fragment TS⁴⁷

Pram.: Sakař 1996

Lit.: Sakař 1981; týž 1982; týž 1984; týž 1985a; týž 1987; týž 1989; týž 1998; Droberjar 2002, 76-77; Halama 2004, 22; týž 2007, 202; týž 2012, 22-23

Popis a určení:

a) Obr. 3:1, 36

Kontext: sonda I/77, jáma 2/77, výplň; sezóna 1977

Popis: fragment plecí silnostěnné nádoby (část vnitřní strany odlomena); točeno na kruhu (výrazné stopy po vytáčení na vnitřní straně), dobrý výpal; materiál homogenní, jemně plavený, s příměsí slídy; fragment silně přepálen (patrně na hmotě střepu), není ale žárem deformován; povrch vnější strany šedohnědý, původně snad šedý (změna barvy povrchu snad způsobena přepálením střepu); vnitřní strana barvy světle hnědošedé; na lomu střep také hnědošedý, v místě přepálení tmavě šedý, po stranách hnědo-červené barvy; beze stop výzdoby

Rozměry: 99 x 73 mm, tl. stěny 9 – 15 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – větší džbán

⁴⁶ Většina fragmentů zmiňovaná v NZ z výzkumu (Sakař, 1996) je bohužel v NM Praha nezvěstná (tyto zlomky v materiálu z výzkumu chybí). Dodatečně se však podařilo K. Urbanové (NM Praha) na jiném místě náhodně nalézt 2 fragmenty zmíněné V. Sakařem. Za zpřístupnění těchto nálezů jí tímto děkuji.

⁴⁷ Fragment TS pochází z výrobního obj. s ohništěm zkoumaného v roce 1981. Dle V. Sakaře Drag. 37, Rheinabern, poslední čtvrtina 2. st. (Halama 2004, 22-23; Sakař 1984, 33; týž 1996, 14), dle pozdější revize J. Halamy Drag. 37, středogalské dílny ?, 2. st. (Halama 2007, 202; týž 2012, 22-23).

Zlomky **a)** a **b)** pochází podle V. Sakaře nejspíše z jedné nádoby (*Sakař, Katalog NM Praha*).

Datace: 2. pol. 2. st. (případně i mladší) – nelze přesněji datovat ani přidělit dílenský okruh – nejspíše střední Podunají – Noricum (*Sakař, Katalog NM Praha*)

Pram.: *Sakař, Katalog NM Praha; Sakař 1996, 4*

Lit.: *nepubl.*

Uložení: NM Praha – inv. č. H1 415137, př. č. 11/77/47

b) Obr. 3:3

Kontext: sonda I/77, jáma 2/77, výplň; sezóna 1977

Popis: fragment spodní části silnostěnné nádoby; točeno na kruhu, vnější i vnitřní strana šedohnědá, bez výzdoby; střep na lomu šedý, zvonivě vypálený, hmota homogenní, s příměsí drobných zrněk slídy

Rozměry: tl. ca 8 – 11 mm, další rozměry neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika - dle V. Sakaře (*Katalog NM Praha*) velký džbán

Zlomky **a)** a **b)** pochází podle V. Sakaře z jedné nádoby (*Sakař, Katalog NM Praha*).

Datace: 2. pol. 2. st. (případně i mladší) – nelze přesněji datovat ani přidělit dílenský okruh – nejspíše střední Podunají – Noricum (*Sakař, Katalog NM Praha*)

Pram.: *Sakař, Katalog NM Praha; Sakař 1996, 4*

Lit.: *nepubl.*

Uložení: NM Praha – inv. č. H1 415414, př. č. 11/77/80 – nenalezeno

c) Obr. 3:4

Kontext: sonda I/77, jáma 2/77, výplň; sezóna 1977

Popis: zlomek stěny tmavošedé, poměrně tenkostěnné nádoby; vytáčeno na kruhu, materiál jemně plavený, homogenní, se slabou příměsí slídy; bez výzdoby

Rozměry: tl. ca 3 – 4 mm, další rozměry neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika (?) – tenkostěnný pohárek či miska (?)

Datace: 2. pol. 2. st. (případně i mladší) – nelze přesněji datovat ani přidělit dílenský okruh – nejspíše střední Podunají – Noricum (*Sakař, Katalog NM Praha*)

Pram.: *Sakař, Katalog NM Praha; Sakař 1996, 4*

Lit.: *nepubl.*

Uložení: NM Praha – inv. č. H1 415415, př. č. 11/77/80 – nenalezeno

d)

Kontext: sonda I/77, jáma 2/77, výplň; sezóna 1977

Popis: fragment hnědošedé nádoby; drsněný povrch, vnitřní strana černá, střep na lomu hnědošedý, se slabou příměsí slídy a příměsí ostřiva⁴⁸

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá šedá keramika – tvar nelze určit (hrnec/zásobnice/džbán ?)

⁴⁸ Je možné, že popisovaný zlomek není římsko-provinciální keramikou, popis střepu (na nějž V. Sakař odkazuje ve své nálezové zprávě) v lístkovém katalogu NM Praha (*Sakař, Katalog NM Praha*) odpovídá spíše germánské sídlištní, v ruce robené keramice. Je možné, že při psaní nálezové zprávy V. Sakaře (1996) došlo omylem k záměně přírůstkových čísel. Keramický materiál z Holubic se však nepodařilo v NM Praha v úplnosti nalézt a tak není zatím možné tuto skutečnost ověřit.

Datace: podle popisu nelze přesněji datovat – rámcově 2. st.

Pram.: Sakař, *Katalog NM Praha*; Sakař 1996, 4

Lit.: nepubl.

Uložení: NM Praha – inv. č. H1 415505, př. č. 11/77/98 – nenalezeno

e)

Kontext: sonda I/78 (bezprostředně navazovala na sondu I/77), skrývka ornice; sezóna 1978

Popis: fragment plecí nádoby; točeno na kruhu, povrch hnědošedý až tmavě hnědošedý, střep na lomu šedý; výzdoba vodorovnými rýžkami (snad radélkem ?)

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika (?) – miska ? (prstencová miska ?)

Datace: rámcově - kolem 2. pol. 2. st. (?)⁴⁹

Pram.: Sakař, *Katalog NM Praha*; Sakař 1996, 5

Lit.: nepubl.

Uložení: NM Praha – inv. č. H1 415679, př. č. 3/78/1 – nenalezeno

f) Obr. 3:7

Kontext: sonda I/78, jáma 1/78 (jednalo se o pokračování jámy 2/77 zkoumané již o rok dříve v sondě I/77), výplň; sezóna 1978; jáma 1/78 (respektive 2/77) interpretována později jako terénní deprese, zaplňovaná postupně navícekrát splachy

Popis: zlomek části podstavky a stěny tenkostěnné nádoby; vytáčeno na kruhu, povrch oranžově-červený, střep na lomu světle oranžově-červený; bez výzdoby; dno mírně odsazeno, vytváří nízkou diskovitou nožku

Rozměry: tl. 5 – 7 mm, původní prům. dna nádoby ca 70 mm, další rozměry neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – miska (?) či džbánec (?)

Datace: rámcově 2. st.

Pram.: Sakař, *Katalog NM Praha*; Sakař 1996, 6

Lit.: nepubl.

Uložení: NM Praha – inv. č. H1 416109, př. č. 3/78/24 – nenalezeno

g) + ?) Obr. 3:8

Kontext: sonda I/78, jáma 1/78 (jednalo se o pokračování jámy 2/77 zkoumané již o rok dříve v sondě I/77), výplň; sezóna 1978; jáma 1/78 (respektive 2/77) interpretována později jako terénní deprese, zaplňovaná postupně navícekrát splachy

Popis: fragmenty (více slepených zlomků ?) plecí černého tenkostěnného džbánu; vytáčeno na kruhu, střep na lomu černý, s příměsí slídy; v horní části (zřejmě náběh na hrdlo) mírně vystupující vypouklá linka (z vnitřní strany mělký žlábek)

Rozměry: tl. 4 mm, další rozměry neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh jemné šedé (?) keramiky – džbán

Datace: rámcově 2. st. (?) – Z Noricum či V Raetie; dle V. Sakaře (*Katalog NM Praha*) se jedná o výrobek některé z dílen horního Podunají

Pram.: Sakař, *Katalog NM Praha*; Sakař 1996, 6

⁴⁹ V. Sakař keramiku původně určil jako raně novověkou (*Sakař, Katalog NM Praha*), ve své nálezové zprávě ji však později hodnotil jako římsko-provinciální.

Lit.: nepubl.

Uložení: NM Praha – inv. č. H1 416128, př. č. 3/78/35 – nenalezeno

h)

Kontext: sonda I/78, jáma 1/78 (jednalo se o pokračování jámy 2/77 zkoumané již o rok dříve v sondě I/77), výplň; sezóna 1978; jáma 1/78 (respektive 2/77) interpretována později jako terénní deprese, zaplňovaná postupně navícekrát splachy

Popis: fragment stěny hnědošedé nádoby; točeno na kruhu, střep na lomu červeno-hnědošedý, s příměsí slídy, slabá příměs ostřiva; bez výzdoby

Rozměry: tl. 7 mm, další rozměry neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh šedé keramiky – tvar nádoby nelze určit

Datace: rámcově 2. st. (?) – dle V. Sakaře (1996) snad Raetie (?)

Pram.: Sakař, Katalog NM Praha; Sakař 1996, 6

Lit.: nepubl.

Uložení: NM Praha – inv. č. H1 416129, př. č. 3/78/35 – nenalezeno

i)

Kontext: sonda I/78, jáma 1/78 (jednalo se o pokračování jámy 2/77 zkoumané již o rok dříve v sondě I/77), výplň; sezóna 1978; jáma 1/78 (respektive 2/77) interpretována později jako terénní deprese, zaplňovaná postupně navícekrát splachy

Popis: fragment stěny silnostěnné nádoby; vytáčeno na kruhu, povrch vnější i vnitřní strany nahnědlý, střep na lomu hnědošedý, téměř homogenní, s příměsí slídy a ostřiva; bez výzdoby

Rozměry: tl. 20 mm, další rozměry neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá (?) šedá keramika – hrnec či zásobnice (?)

Datace: rámcově 2. st. (?)

Pram.: Sakař, Katalog NM Praha; Sakař 1996, 6

Lit.: nepubl.

Uložení: NM Praha – inv. č. H1 416130, př. č. 3/78/35 – nenalezeno

j) Obr. 3:5

Kontext: sonda I/79, skrývka ornice asi v polovině sondy (4,1 m od S strany sondy, nejspíše nad terénní depresí označovanou jako obj. 2/77, respektive 1/78), mechanická vrstva 0 – 40 cm; sezóna 1979

Popis: fragment plecí šedé nádoby; točeno na kruhu, střep na lomu šedý, homogenní; povrch nádoby pokryt pruhem tmavě šedého listru, který místy oprýskává; vnitřní strana fragmentu odlomena; mírný náběh na odsazené hrdlo, pod ním radélkovaná výzdoba svislými rýžkami ve třech horizontálních řadách nad sebou (řady široké asi 4 - 5 mm)

Rozměry: ca 30 x 27 mm, dochovaná max. tl. ca 3 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – miska (prstencová miska ?) ?

Datace: ca 2. pol. 2. st.

Pram.: Sakař, Katalog NM Praha; Sakař 1996, 7

Lit.: Sakař 1982

Uložení: NM Praha – inv. č. H1 417555, přír. č. 6/79/2a – nenalezeno

k)

Kontext: sonda I/81 (v prostoru mezi sondami I/78, I/79, I/80 a II/80; rozměry sondy: 3x10 m) nad později zkoumanou částí výrobního obj.⁵⁰, skrývka ornice – mechanická vrstva 0 - 40 cm; sezóna 1981

Popis: fragment stěny oranžově šedé nádoby; točeno na kruhu; velmi silně poškozený pluhem; materiál homogenní, bez ostřiva, slabá příměs slídy

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh žlutooranžové keramiky – tvar nádoby nelze určit

Datace: nelze stanovit, rámcově 2. – 3. st. (?)

Pram.: Sakař, Katalog NM Praha; Sakař 1996, 13

Lit.: Sakař 1984

Uložení: NM Praha – inv. č. H1 417707, př. č. 16/81/6 – nenalezeno

I) Obr. 3:2, 37

Kontext: obj. 1/86 (ten zřejmě částí sídlištního obj. 2/85), výplň – mechanická vrstva 30 – 40 cm, sezóna 1986

Popis: fragment plecí nádoby; točeno na kruhu (na vnitřní straně výrazné jemné drážky po vytáčení), dobrý výpal; materiál jemně plavený, homogenní; střep na lomu světle oranžové barvy; povrch vnější strany pokrytý oranžově červeným lesklým potahem (mírně poškrábaným); vnitřní strana tmavě oranžová

Rozměry: ca 34 x 42 mm, max. tl. stěny ca 5 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem – džbán, konvice, případně miska

Datace: rámcově 2. – 3. st.

Pram.: Sakař, Katalog NM Praha; Sakař 1996, 30

Lit.: Sakař 1989

Uložení: NM Praha – inv. č. H1 464098, př. č. H1 r 5/86/14

9B – Poloha č. 2: Na Ovčárně, p.p.č. 93, plocha sousedící s polohou „Kozákova zahrada“

Akce: zjišťovací výzkum V. Sakaře (NM Praha) v roce 1989; sídliště starší doby římské (rámcově převážně stupeň B); poloha je pokračováním sídliště či konglomerátu sídlišť zkoumaného v poloze „Kozákova zahrada“

Nález: 1 fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby

Pram.: Sakař 1996

Lit.: Sakař 1998; Droberjar 2002, 76-77

Popis a určení:

a) Obr. 3:6

Kontext: rozšířená část sondy II/89 (Z od sondy I/89; původní rozměry sondy: 10 x 1 m, po jejím rozšíření 13 x 1 m), snižování ornice – mechanická vrstva 0 – 10 cm

Popis: fragment plecí nádoby; povrch oranžově červený, pokrytý červeným listrem; vnitřní strana mírně zvlněná (mělké žlábkování ?)

Rozměry: ca 35 x 28 mm, tl. ca 4 – 6 mm.

⁵⁰ Ve výplni tohoto obj. (interpretovaného V. Sakařem jako obj. výrobní) nalezena jehla spony snad samostřílové konstrukce ? (S část obj., hl. 10 – 20 cm; inv. č. 417881) a 1 fragment TS Drag. 37 (nalezeno 30 cm od S okraje obj.; inv. č. 417882; Sakař 1984, 33; Sakař 1996, 14; aktuální určení TS viz: Halama 2007, 202; týž 2012, 22-23).

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem – miska (?), případně pohár (?)

Date: rámcově 2. – 3. st.

Pram.: Sakař, Katalog NM Praha; Sakař 1996, 33

Lit.: nepubl.

Uložení: NM Praha – inv. č. H1 464334, př. č. H1 r /89/16 – nenalezeno

10. Hostovlice u Čáslavi, okr. Kutná Hora (Středočeský kraj)

Poloha: SZ od obce Hostovlice, V od obce Horky, mírné JV návrší na levém břehu nad Zehubským potokem

Akce: záchranný výzkum R. Šumberové (ARÚ Praha) v roce 2004, výstavba rybníka Meduň – plošná skrývka; sídliště mladší doby římské (rámcově stupeň B2/C1 – C2), zachycen zřejmě okraj sídliště

Nález: 3 fragmenty římsko-provinciální keramiky ze 3 nádob

Lit.: Šumberová 2007; Šumberová/Valentová 2007

Popis a určení:

a)

Kontext: obj. 2 (jáma s kúlovou jamkou; objekt zachycen v S profilu zářezu pro rybník, pouze vzorkováno)

Popis: drobný fragment výduti tenkostěnné nádoby; točeno na kruhu, kvalitní výpal; materiál jemně plavený, světle žluté barvy; povrch se křídovitě otírá, je oprýskaný, nese zbytky nepravidelně zbarveného červeného potahu (případně malby) s tmavšími sekvencemi

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem (případně pannonská páskově malovaná keramika) – tvar nádoby nelze bez revize stanovit

Date: rámcově 2. – 3. st. – zřejmě střední Podunají (Noricum, Pannonie, eventuelně Raetie)

Lit.: Šumberová/Valentová 2007, 378, 380

Uložení: ARÚ Praha, pracoviště Kutná Hora – př. č. 669/04 – nerevidováno

b)

Kontext: obj. 2 (jáma s kúlovou jamkou; objekt zachycen v S profilu zářezu pro rybník, pouze vzorkováno)

Popis: drobný fragment výduti nádoby; točeno na kruhu, kvalitní výpal; materiál jemně plavený, světle žluté barvy; povrch se křídovitě otírá, je oprýskaný, nese nevýrazné stopy snad tmavě šedého (?) potahu (může jít o zasintrování ?)

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika (s šedým? potahem) – tvar nádoby nelze bez revize stanovit

Date: rámcově 2. – 3. st. – zřejmě střední Podunají (Noricum, Pannonie, eventuelně Raetie)

Lit.: Šumberová/Valentová 2007, 378, 380

Uložení: ARÚ Praha, pracoviště Kutná Hora – př. č. 669/04 – nerevidováno

c)

Kontext: obj. 2 (jáma s kúlovou jamkou; objekt zachycen v S profilu zářezu pro rybník, pouze vzorkováno)

Popis: drobný fragment výduti nádoby; točeno na kruhu, kvalitní výpal; materiál jemně plavený, světle žluté barvy; povrch se křídovitě otírá, beze stop potahu

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – tvar nádoby nelze bez revize stanovit

Datec: rámcově 2. – 3. st. – zřejmě střední Podunají (Noricum, Pannonie, eventuelně Raetie)

Lit.: Šumberová/Valentová 2007, 378, 380

Uložení: ARÚ Praha, pracoviště Kutná Hora – př. č. 669/04 – nerevidováno

11. Chotusice, k.ú. Čáslav, okr. Kutná Hora (Středočeský kraj)

Poloha: *Areál Letecké základny Čáslav, V okraj obce Chotusice, S od Čáslavi, mírné návrší mezi toky Doubravy a Klejnárky*

Akce: záchranný výzkum R. Šumberové (ARÚ Praha) v roce 2003, rozšiřování infrastruktury letiště - stavba skladu tekutého kyslíku a přípojek elektrického vedení; sídliště starší doby římské (ca B2 – B2/C1)

Nález: 1 fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby

Lit.: Šumberová 2003; Valentová/Šumberová 2007

Popis a určení:

a) Obr. 21:11

Kontext: plocha C, obj. 83 (jáma; zachycena na profilu a ve dně sondy I; pouze vzorkováno)

Popis: fragment okraje a části výduti misky; točeno na kruhu, vysoký výpal; materiál homogenní, jemně plavený; povrch šedé barvy, oprýskaný, beze stop potahu (nelze jej však vzhledem ke stupni dochování vyloučit); okraj krátký, vzhůru vytažený, dovnitř šikmo seříznutý, na vnější straně odsazený mělkým žlábkem; pod maximální výdutí plastické, výrazně ohraničené žebro

Rozměry: prům. ústí 180 mm, další rozměry neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – prstencová miska

Datec: ca 2. st. – nejspíše střední Podunají (Noricum či Pannonie)

Lit.: Valentová/Šumberová 2007, 783, 786-787, obr. 4:4

Uložení: ARÚ Praha, pracoviště Kutná Hora – př. č. 1314/03 (?) - nerevidováno

12. Jenčice, okr. Litoměřice (Ústecký kraj)

Poloha: *návrší nad říčkou Modlou, Z od obce (ZM 10 02-43 Litoměřice, koor.: Z:S/47:168)*

Akce: záchranný výzkum V. Salače (M Litoměřice) v roce 1985; sídliště starší doby římské (rámcově stupeň B), zachycen zřejmě okraj sídliště

Nález: 1 fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby

Lit.: Salač 1987; týž 1988b, 235

Popis a určení:

a)

Kontext: výplň jediného zkoumaného obj. ze starší doby římské (stupeň B)

Popis: fragment nádoby, zřejmě ze žluto-šedého materiálu, bez výzdoby⁵¹; točeno na kruhu
Rozměry: nezjištěny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Zřejmě okruh žlutooranžové keramiky – tvar nádoby nelze bez revize stanovit

Datace: rámcově starší doba římská – stupeň B – ca 2. st. (?)

Pram.: ústní sdělení V. Salače (ARÚ Praha, dříve M Litoměřice)

Lit.: Salač 1987; týž 1988b, 235

Uložení: M Litoměřice – př. č. nezjištěno - dočasně nepřístupné

13. Jevíčko-Předměstí⁵², okr. Svitavy (Pardubický kraj)

Poloha: *Jevíčko-Předměstí 3, svah nad vodotečí (ZM 10 24-21-11, koor.: 370:251, 388:268, 421:257, 417:234)*

Akce: systematické sběry D. Vícha v letech 1999-2009; sídliště starší doby římské (rámcově B2 – B2/C1)

Nález: 2 fragmenty římsko-provinciální keramiky ze 2 nádob⁵³

Lit.: Vích 2007a, 178, 182-183, 184

Popis a určení:

a) Obr. 21:10

Kontext: povrchový sběr z ornice; sběry z let 1999-2003

Popis: zlomek okraje prstencové misky; točeno na kruhu, kvalitní výpal; materiál jemně plavený, šedé barvy; povrch pokryt černým potahem

Rozměry: nezjištěny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika s černým potahem (eventuelně tzv. *Pannonische Glanztonware*) – prstencová miska

Datace: rámcově 2. st. – 1. pol. 3. st. (ca 1. pol. 2. st., respektive 2. st. v případě *Pannonische Glanztonware*) – nejspíše Pannonie

Lit.: Vích 2007a, 184, obr. 13:13; týž 2008b, 158

Uložení: M Pardubice – zatím bez př. č. - nerevidováno

b) Obr. 38

Kontext: povrchový sběr z ornice; sběr z 18. 8. 2009

Popis: fragment z výduti (zřejmě podhrdlí) misky; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený; povrch světle oranžový; na vnější i vnitřní straně patrné malování ve formě krátkých šikmých prohnutých červených proužků (zhotovené zřejmě štětcem), na vnější straně tato malba mírně setřená

Rozměry: ca 61 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Mramorovaná keramika – miska (prstencová miska ?)

⁵¹ Dle ústního sdělení V. Salače (ARÚ Praha), za což mu tímto děkuji.

⁵² I když se Jevíčko nachází v Pardubickém kraji, jde historicky již o severní Moravu. Lokalita je důležitá zejména kvůli tomu, že leží na Česko-moravském pomezí, v blízkosti Boskovické brázdy a vyústění tzv. Trstěnické stezky. Jde o důležitý komunikační uzel s územím Moravy, kudy mohla proudit část (zejména pannonské) produkce římsko-provinciální keramiky do Čech.

⁵³ Za upozornění na druhý nález z lokality a za poskytnutí informací a fotografií o tomto nálezu děkuji D. Víchovi (M Vysoké Mýto).

Datace: ca 2. st. – 1. pol. 3. st. – Pannonie – Brigetio či Aquincum (časné dílny)

Pram.: ústní sdělení D. Vícha (M Vysoké Mýto)

Lit.: nepubl.

Uložení: dočasně M Vysoké Mýto – bez př. č. – nerevidováno (bude předáno do M Litomyšl)

14. Kolín, okr. Kolín (Středočeský kraj)

Poloha: Kolín – Plynárna (Kolin – Stadtgebiet, Kolin – Gaswerk, Kolin – Gasfabrik), p.p.č. 1869/1 (topografická mapa č. 3954/4, koor.: J:Z/95:365)

Akce: záchranný výzkum W. Lunga (M Kolín) v letech 1943-1944, rozšiřování infrastruktury plynárny; pohřebiště vinařického stupně období SN (ca D2 – D3); další hroby či jejich pozůstatky zachyceny v letech 1947, 1955 a 1961 J. Kudrnáčem, J. Hralou a A. Hejnou (AÚ ČSAV Praha)⁵⁴

Nález: 2 fragmenty z 1 římsko-provinciálního džbánu⁵⁵

Pram.: Lung 1944; Kudrnáč 1947; Hrala 1955; Hejna 1961

Lit.: Kudrnáč 1950; Svoboda 1965, 77, obr. 26, 79, obr. 27, 80, 97, 106, obr. 33, 106-107, 110, 113, obr. 35:3-11, 115, 248-249, tab. II:4, tab. XXXVIII:1-3, 5; Droberjar 2002, 130

Popis a určení:

a) Obr. 8:1, 39, 41

Kontext: hrob č. 3 – nalezeno zřejmě sekundárně ve výplni hrobové jámy; rozm. hrobové jámy: 250 x 120 x 210 cm, hl. 200 cm; v hl. 160 cm pozorovatelná vykrádací šachta; orientace Z-V, velmi dobře znatelné stopy po dřevěné rakvi (Svoboda 1965, 79, obr. 27:2); Hrob byl vykraden, o čemž svědčí zpřeházené kosti zemřelého a vykrádací šachta. Nebyly nalezeny žádné jiné přídavky. Do hrobu se zlomek dna dostal nejspíše z vedlejšího hrobu č. 4 při jejich současném vykradení⁵⁶.

Popis: fragment dna a části stěny menšího džbánu; točeno na kruhu, dobrý výpal; povrch vnější strany tmavě šedý, vnitřní strana barvy světle šedé; na lomu fragment červenavě šedý; dno mírně odsazeno, vytváří nízkou nožku, ca 6 mm vysokou, ca v polovině této nožky obíhá mírná horizontální rýha; na dně zbytek podstavného prstence (šířka prstence ca 9 mm)

Rozměry: 52 x 40 mm, tl. fragmentu 4-6 mm, max tl. dna (včetně podstavného prstence) 12 mm, vnější prům. dna 66 mm, vnitřní prům. dna 56 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vlešťovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika – jednouchý džbán

Zlomek dna **a)** patří k fragmentu džbánu **b)**, jedná se o 1 nádobu (fragment dna přesně přiléhá ke zbytku džbánu).

⁵⁴ A. Hejna (AÚ ČSAV Praha) při záchranném výzkumu na nádvoří plynárny roku 1961 zjistil, že v dřívějších letech došlo k terénním úpravám, při nichž byla celá plocha vybagrována do hloubky 150 cm a následně dosypána sterilním štěrkopískem. V odbagrované vrstvě se podle sdělení místních dělníků údajně nacházely kostrové hroby. Při výzkumu byla zjištěna pouze kumulace 2 nejspíše dislokovaných lebek (snad původem z hrobů období SN ?). Se zničením lokality tak lze počítat zřejmě v letech 1955-1961. Další možné nálezy lze v budoucnu bohužel nejspíše vyloučit.

⁵⁵ Děkuji tímto R. Tvrđíkovi (dříve M Kolín) za možnost studia materiálu z této lokality.

⁵⁶ Oba hroby se nacházely v těsné blízkosti na Z straně areálu prozkoumaného W. Lungem, mohly tvořit malou skupinu. Zhruba 9 m JZ od hrobu č. 4 byl zjištěn v jamce skleněný pohár, snad šlo o pozůstatek dalšího hrobu. Mohlo jít totiž o výklenek nad hrobem, v němž byl pohár původně uložen. Ukládání milodarů, často skleněných nádob do výklenků je v prostředí vinařské skupiny doloženo v několika případech na pohřebišti v Praze-Zličíně, v jednom případě též na pohřebišti v Lužci nad Vltavou.

Datace: ca 4. čtvrtina 4. st. – 4./5. st. (do hrobu se dostal nejpozději do konce 1. pol. 5. st.) - V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Lit.: *nepubl.*

Uložení: M Kolín – př. č. 60/99, staré př. č. 13/44c – bedna č. 160

b) Obr. 8:2, 40-41

Kontext: dětský hrob č. 4; rozm. 170 x 60 x 180 cm, hl. 155 cm; orientace Z-V, slabé stopy po dřevěné rakvi; Dochovaná část nádoby nalezena přibližně uprostřed horní třetiny hrobové jámy, v poloze na plecích, dnem směrem k S. O vykradení hrobu svědčí zbytky zpřeházených lidských kostí a také fragmentární stav nádoby, nejspíše v druhotném uložení (*Svoboda 1965, 79, obr. 27:3*). Původně mohla být nádoba uložena nejspíše v prostoru u hlavy zemřelého, buď zhruba vprostřed u Z stěny hrobové jámy či v jednom z rohů.

Popis: fragment dna, plecí a části hrdla džbánu vejčitého tvaru (nádoba dochována asi z necelé jedné poloviny); točeno na kruhu (na vnitřních stranách i na dně patrný stopy po vytáčení), dobrý výpal; povrch vnější strany černošedý, vnitřní strana světle šedá, místy obitá na oranžově červenou barvu; na lomu fragment barvy šedočervené; dno mírně odsazeno, vytváří nízkou nožku, ca 6 mm vysokou; na dně podstavný prstenec; ca v horní třetině nádoby, těsně pod hrdlem a mírně nad max. výdutí obíhají dva horizontální pásy (š. ca 6-7 mm), skládající se ze 3 mírných linií a 2 mělkých žlábků mezi nimi, mezi oběma dvojicemi žlábků vznikl střední výzdobný pás (š. ca 22 mm); výzdoba: dolní část těla zdobena horizontálními leštěnými liniemi provedenými hladící destičkou, střední pás mezi dvěma dvojicemi mělkých žlábků vyplněn vleštovanou mřížkou (provedenou taktéž hladící destičkou; výzdoba mírně přesahuje do spodního pásu 2 mělkých žlábků)

Rozměry: dochovaná výška 120 mm, š. podstavného prstence 9 mm, max. tl. stěny 10 mm, nejmenší tl dna 4 mm, max tl. dna (včetně podstavného prstence) 12 mm, vnější prům. dna 66 mm, vnitřní prům. dna 56 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vleštovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika – jednouchý džbán

Zlomek dna **a)** patří k fragmentu džbánu **b)**, jedná se o 1 nádobu (fragment dna přesně přiléhá ke zbytku džbánu). Džbán byl původně uložen nejspíše v hrobě č. 4, zlomek dna se mohl do sousedního hrobu č. 3 (viz pláněk pohřebiště – *Svoboda 1965, 77, obr. 26*) dostat nejspíše při jejich současném vykrádání, méně pravděpodobně nedopatřením během výzkumu W. Lunga.

Datace: ca 4. čtvrtina 4. st. – 4./5. st. (do hrobu se dostal nejpozději do konce 1. pol. 5. st.) - V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Pram.: *Lung 1944, 2*

Lit.: *Svoboda 1965, 79, obr. 27:3, 106, obr. 33⁵⁷, 248-249*

Uložení: M Kolín – př. č. 60/99, staré př. č. 14/44 – bedna č. 160

15. Kolínsko, okr. Kolín (Středočeský kraj) (Libenice, okr. Kolín ?)

Poloha: neznámá

Akce: bez nálezových okolností, zřejmě předválečný výzkum F. Dvořáka (M Kolín)⁵⁸; nejspíše sídliště (?) doby římské

Nález: 1 fragment římsko-provinciální prstencové misky⁵⁹

⁵⁷ Nepříliš věrná překresba B. Svobody s chybnou lokací do hrobu č. 2.

⁵⁸ Může se jednat o výzkum F. Dvořáka na ploše sídliště st. d. římské v Libenicích, okr. Kolín (*Dvořák 1941, 15*).

Lit.: *nepubl.* (jedná-li se o lokalitu Libenice, okr. Kolín: *Dvořák 1941, 15*)

Popis a určení:

a) Obr. 5:1, 42

Kontext: neznámý⁶⁰

Popis: větší fragment misky s výrazným prstencem a velkého průměru ústí; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, tmavě hnědožluté až oranžové barvy, místy s mírnou příměsí drobnějších kaménků; okraj oblý, mírně ovalený; pod okrajem úzký žlábek; zhruba na maximální výduti výrazné plastické žebro o průřezu nepravidelného trojúhelníku, spodní část těla nádoby je tímto žebrem schodovitě odsazeno od horní části; povrch pokryt nekvalitním potahem tmavě červené barvy, který dosti oprýskává, zdá se, že končí těsně pod plastickým prstencem; spodní část nádoby výrazně odřena; vnitřní část nádoby také pokryta červeným potahem (prosvítá pod povlakem ztvrdlé zeminy či vysráženého vápníku)

Rozměry: prům. ústí až 270 mm, dochovaná v. 67 mm, tl. stěny 5-7 mm (směrem ke dnu se tl. stěny zmenšuje)

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonská páskově malovaná keramika, případně jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem – prstencová miska – dle typologie R. M. Perničky nejspíše skupina A (širší průměr, nižší výška; *Pernička 1958, 60*); typově lze zařadit nejspíše k typu *Bónis 1942, Taf. XXI:29*

Datace: ca 2. pol. 2. st. (?) – Pannonie - Brigetio ?

Analogie: pannonská páskově malovaná keramika: Mikulov – Nádražní ul. 18 (*Droberjar 1989, Tab. 12:1*), jemná žlutooranžová keramika: Vícemilice (*Droberjar 1989, Tab. 24:1*), Hrubčice (*Droberjar 1989, Tab. 24:2*), Vlčnov-Dolní Němčí (*Droberjar 1989, Tab. 24:4, 6*)

Lit.: *nepubl.*

Uložení: M Kolín – inv. č. 3448

16. Kadaň, okr. Chomutov (Ústecký kraj)

Poloha: „Jezerka“, ca 2 km V od Kadaně, J od silnice Kadaň-Prahly, na levém břehu Ohře

Akce: záchranný výzkum V. Kruty (expozitura AÚ ČSAV Most) v roce 1968-1970, skrývka pro postup výsypky dolu Merkur; železářská osada starší doby římské (ca A – B1, eventuelně ještě B2 ?)

Nález: 1 fragment provinciální keramiky z 1 nádoby

Lit.: *Kruta 1972; Droberjar 2002*

Popis a určení:

⁵⁹ Za upozornění na nález děkuji J. Halamovi (M Šumperk) a J. Jiříkovi (M Písek), za zpřístupnění nálezu děkuji R. Tvrđíkovi (dříve M Kolín). J. Halamovi dále děkuji za poskytnutí informací o nálezu (včetně možných analogií) a prvotní překresbu.

⁶⁰ Nález zaznamenal již W. Lung, který působil v muzeu v 1. pol. 40. let (uvedeno pouze jako Kolínsko). Je možné, že pochází z předválečných výzkumů F. Dvořáka. Ten se zmiňuje o neupřesněném počtu větších zlomků TS z obj. č. 3 (jáma) ze sídliště st. d. římské v Libenicích, okr. Kolín (*Dvořák 1941, 15*). Nálezy z této lokality jsou dnes částečně nezvěstné (včetně nálezů z obj. č. 3), nemůžeme vyloučit, že popisovaný fragment (tehdy možná nesprávně (?) určený jako TS) může pocházet právě odtud. W. Lung po převzetí muzea prováděl reinventarizace, při kterých bohužel docházelo k záměnám, část materiálu nemusela být navíc jeho předchůdcem, F. Dvořákem dostatečně označena. Fragment je uložen v sáčku s větším atypickým zlomkem nezdobené germánské (?) keramiky hnědo-oranžové barvy.

a) Obr. 19:12

Kontext: výplň obj. 27 (zahlobená pec zvláštní konstrukce a podkovovitého půdorysu – intepretována jako jáma na pálení dřevěného uhlí⁶¹), obj. stál izolovaně na V konci zachyceného sídliště

Popis: fragment stěny nádoby, zřejmě z podhrdlí; točeno na kruhu; materiál jemně plavený; povrch zřejmě světlé barvy; na vnější straně snad zbytek plastické lišty zdobené krátkými šikmými přesekávanými liniemi či vrypy (?)

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Zřejmě okruh jemné žlutooranžové keramiky – džbán či miska ?

Datace: ca 1. – 2. st. (?)

Lit.: Kruta 1972, 326, tab. 1:5

Uložení: M Kadaň ? – nerevidováno

17. Kyjice, o. Vrsckmaň, okr. Chomutov (Ústecký kraj)

Polohy: „Na Pláni“ a „Farská luka“ („Na farských lukách“), mezi Zaječickou retenční nádrží a obcemi Újezd a Kyjice (JZ od původní obce Kyjice, J od původní obce Újezd)⁶², mírný S svah nad řekou Bílinou, J od silnice Jirkov-Újezd-Kyjice, mezi náspem bývalé železniční trati Jirkov-Kundratice, horním tokem Otvíckého potoka a struhou vedoucí do rybníka v Újezdu

Akce: záchranný výzkum Z. Smrže a I. Rady (expozitura AÚ ČSAV Most) v roce 1978, stavba retenční nádrže pro velkodůl Čs. Armády (Kyjická retenční nádrž; investorem Vodohospodářský rozvoj a výstavba Praha); železářská osada starší doby římské (předběžně A – B2/C1)

Nález: 1 fragment provinciální keramiky z 1 nádoby

Pram.: Smrž 1978a; týž 1978b; Smrž/Rada/Velímský 1978; Smrž/Rada 1978

Lit.: Smrž 1981; Smrž/Rada 1982; Velímský et al. 1986, 22, obr. 6, 27-28, 203; Droberjar 2002, 149; Jančo 2003, 273

Popis a určení:

a) Obr. 22:14

Kontext: výplň výrobního obj. 505 (čtvercová polozemnice bez kúlových jamek; v SV stěně částečně zahlobeny 2 železářské pece); výplň objektu datována germánskou keramikou do stupně B2 – B2/C1

Popis: fragment stěny nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně plavený; povrch okrové barvy; výzdoba: červeně malovaná vlnovka a pás vrypů zhotovený radélkem

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonská páskově malovaná keramika – tvar nádoby nestanoven

Datace: ca 2./3. st. – Pannonie - snad Brigetio

Analogie: Mikulčice – „Padělíky“ – chata IV (Zeman 2000, 133, obr. 4:4); Uherský Brod (Zeman 2000, 133, obr. 4:5)

Lit.: Jančo 2003, 273, obr. 2:11

Uložení: M Chomutov – nerevidováno

⁶¹ Mohlo jít též např. o vápenickou pec.

⁶² Obě obce zanikly v letech 1979-1980 při stavbě vodní nádrže Kyjice.

18. Lhota, o. Dolní Břežany - Hradiště nad Závistí, okr. Praha-západ (Středočeský kraj)

Z Hradiště nad Závistí pochází celá řada fragmentů římsko-provinciální keramiky z doby římské a období stěhování národů, ze 4 poloh je to již ca 30 fragmentů z přibližně 17-19 (?) nádob. Část materiálu z výzkumů zatím nebyla ještě zpracována, konečný počet tedy může být ještě vyšší.⁶³ J. Halama odtud navíc eviduje nejméně 15 fragmentů TS z 9 nádob, datovaných v rozmezí 2. – 5. st., přičemž převládá pozdní TS⁶⁴

18A – Poloha č 1: Hradiště nad Závistí – akropole oppida

Akce: systematické výzkumy AÚ ČSAV Praha v letech 1963-1989 pod vedením L. Jansové, později K. Motykové, P. Drdy a A. Rybové; pozdně laténský velmožský dvorec (LT D), sídliště pozdní doby římské/časné fáze období SN (C3 – D1)⁶⁵, dle starších nálezů v mladších kontextech zřejmě i osídlení starší až mladší doby římské (B2 – C1, eventuelně C2)

Nález: ca 21 fragmentů z celé řady nádob (14-16 kusů?), zejména mortarií a džbánů

Lit.: Jansová 1966a; táž 1966b; táž 1971; táž 1975; Motyková/Rybová/Drda 1989; Motyková/Drda/Rybová 1991; Drda/Rybová 2001; Droberjar 2002, 378-379; Jančo 2003, 270, 276-277, 283; Halama 2004, 60-65; týž 2007, 206; týž 2012, 49-52

Popis a určení:

a) Obr. 23:1, 43

Kontext: plocha mezi sondou A 11 a tzv. „Kamenným stolem“, podpovrchová vrstva; zlomek nalezen roku 1963 náhodným návštěvníkem oppida na hromadách vyházené zeminy ještě se 2 malými fragmenty TS a později předán tehdejší vedoucí výzkumu L. Jansové (Jansová 1966a, 55; Jansová 1975, 74)⁶⁶

Popis: okrajová část mísovité nádoby; točeno na kruhu (patrné stopy zejména na vnější straně); materiál jemně plavený, s příměsí slídy; povrch oranžovo světle hnědý, vnější strana opatřena oranžovým potahem (dnes značně oprýskaný), původně mohla i vnitřní strana mít oranžový potah (dnes skoro úplně setřelý); na lomu střep šedo-oranžovo-hnědý; výzdoba: horizontální plochá žebra zdobená přesekáváním, okraj z vnější i vnitřní strany také zdoben přesekáváním

Rozměry: 34 x 47 mm, max. tl. stěny (tl. okraje) 9 mm, původní vnější prům. okraje ca 240 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem – vykuřovadlo (Räucherschale, Räucherkelch)

Datace: dle V. Sakaře (1978, 121) jde o starší formu vykuřovadla – datuje jej rámcově do 2. – 3. st.; nalezeno v blízkém okolí pozdně římského domu (obj. XII), nelze proto vyloučit ani mladší dataci – Noricum nebo Pannonie (?)

Analogie: Bónis 1942, Taf. XXII:16, 18; Schörgendorfer 1942, 17, Taf. 11

Lit.: Jansová 1966a, 55; táž 1975, 74-75, tab. 14:3; Sakař 1978, 121; Jančo 2003, 270, obr. 2:8; Halama 2004, 62

⁶³ Děkuji P. Drdovi (ARÚ Praha) za zpřístupnění a možnost studia a dokumentace části nálezů z této lokality.

⁶⁴ Viz: Halama 2004, 60-65; týž 2007, 206; týž 2012, 49-52. V souboru pozdní TS lze kromě argonské identifikovat i minimálně jeden fragment talířovitého tvaru severoafrické TS (Halama 2012, 52).

⁶⁵ Dle některých nálezů lze snad počítat i se sídlištními aktivitami v průběhu 2. – 3. st. (rámcově B2b – C2).

⁶⁶ Dle vyjádření P. Drdy pochází všechny keramické fragmenty nejspíše ze sondy A 11, sektoru 5 v JZ části akropole, kde byl zachycen rozlehlý pozdně římský dům - obj. XII (Halama 2004, 60).

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. A 1158

b) Obr. 23:2

Kontext: JZ část akropole, sonda A 26, sektor 9, vrstva 6 (dolní třetina sektoru, hl. 20-35 cm)⁶⁷ pod násypem, do něhož byla zahlobena časně slovanská chata s kamenným krbem; vrstva zřejmě souvisí s obj. XII – rozlehlým pozdně římským domem nadzemní dřevohlinité konstrukce

Popis: fragment okraje a hrdla džbánu, točeno nejspíše na kruhu; materiál jemně plavený; povrch cihlově červený; střep poměrně měkký, je možné, že je sekundárně přepálený; ústí nejspíše kruhové, okraj schodovitě rozevřený, plasticky profilovaný, pod ním stopy po odlomeném uchu

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Nejspíše jemná žlutooranžová keramika – jednouchý (?) džbán či konvice

Datace: dle V. Sakaře (1978, 121-122) konec 2. st. – 3. st.; může se ale jednat o výrobek mladší - nejspíše 3. – 4. st. (?) – Pannonie (?) – jedná se o poměrně dlouho trvající tvar

Analogie: Intercisa (Póczy 1956, Typus 78, 41, 108, 135), Gose, typ 370 (Gose 1950, 33, Taf. 30:370), Schörgendorfer, typ 465 (Schörgendorfer 1942, 53, Taf. 37:465)

Lit.: Jansová 1971, 156, 159-160, obr. 19:1; Sakař 1978, 121-122, tab. I:3; Motyková/Drda/Rybová 1991, 57; Jančo 2003, 270, obr. 2:9; Halama 2004, 62

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. A 509 – nerevidováno

c) Obr. 23:3

Kontext: JZ část akropole, sonda A 26, sektor 9, vrstva 7a (pruh uhlíkaté hlíny ve vrstvě 7) pod násypem, do něhož byla zahlobena časně slovanská chata s kamenným krbem (vrstva zřejmě souvisí s obj. XII – rozlehlým pozdně římským domem nadzemní dřevohlinité konstrukce)

Popis: ulomené páskové ucho, navrchu prožlabené; materiál jemně plavený, tmavošedý; povrch vnější strany pokryt slabým šedožlutým potahem

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Nejspíše okruh jemné šedé (?) keramiky nebo keramiky s vleštovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika), eventuálně žlutooranžové (?) keramiky⁶⁸ – menší džbán či pohár s uchem (Henkelbecher)

Datace: ca 4. st. – Noricum či Pannonie

Analogie: Gose, typ 378 (Gose 1950, 33, Taf 30:378)

Lit.: Jansová 1971, 156, 159-160, obr. 19:3; Sakař 1978, 121-122, tab. I:2; Jančo 2003, 276, obr. 3:7; Halama 2004, 62

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. A 402 – nerevidováno

d) Obr. 23:4-5

Kontext: výplň polozemnice 1 (sonda A 3, sektor 2 a sonda A 28, sektor 3; rozm. chaty: 450 x 550 cm, hl. ca 60-175 cm⁶⁹; delší osa ve směru SZ-JV; v JZ rohu kotlovitá jáma, max. hl ca 175 cm), datované do pozdní doby římské (výzkum chaty probíhal v několika fázích v letech 1963,

⁶⁷ Z téže vrstvy, ze sektoru 10 stejné sondy, pochází fragment pozdní argonské TS (mísa typu Chenet 324e, 4. – 5. st.; Halama 2004, 60, 63; Týž 2012, 51).

⁶⁸ Přiřazení ke konkrétnímu druhu keramiky není pouze na základě popisu bez revize možné.

⁶⁹ Hloubka obj. odvozena z řezu (Jansová 1971, 136, obr. 1).

1965 a 1970; z výplně pochází 10 fragmentů římsko-provinciální keramiky, z toho 9 fragmentů z nejméně 2 mortárií)

Popis: fragment duté nožky mísovité nádoby s plochým dnem; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, tmavošedé barvy; povrch šedožlutý, hladký

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – mísa na nožkách typu Oelmann 114

Datec: konec 3. st. (Sakař 1978, 121) – Porýní (?)

Analogie: kastel Niederbieber (Oelmann 1914, Taf. 4:114)

Lit.: Jansová 1971, 140, 159, obr. 4:19; Sakař 1978, 121; Jančo 2003, 276, obr. 3:8-9; Halama 2004, 62

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. 6/63-164 – nerevidováno

e) + f) + g) + h) Obr. 6:2, 45

Kontext: výplň polozemnice 1 (sonda A 3, sektor 2 a sonda A 28, sektor 3; rozm. chaty: 450 x 550 cm, hl. ca 60-175 cm; delší osa ve směru SZ-JV; v JZ rohu kotlovitá jáma, max. hl ca 175 cm), datované do pozdní doby římské (výzkum chaty probíhal v několika fázích v letech 1963, 1965 a 1970; z výplně pochází 10 fragmentů římsko-provinciální keramiky, z toho 9 fragmentů z nejméně 2 mortárií)

Popis: větší část mísovité nádoby slepená ze 4 fragmentů, menší část domodelována; dochováno celé dno a část stěny až po začátek plastické lišty tvořící výlevku; točeno na kruhu, velmi vysoký výpal (střep připomíná kameninu); jemně plavený materiál s mírnou příměsí slídy; povrch vnější strany oranžovohnědé (místy až narůžovělé) barvy se stříkanci zelenohnědé lesklé glazury, vnitřní strana pokryta zelenohnědou lesklou glazurou, dno a stěny pokryty kaménky (vnitřní zdrsňený povrch); střep na lomu šedý

Rozměry: 145 x 197 mm, max. tl stěny 23 mm, prům. dna 92 mm, původní vnitřní prům. (od lišty k liště) ca 204 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – mortarium

K této nádobě nejspíše patří i fragment okraje s výlevkou i).

Datec: 2. pol. 4. st. – 1. pol. 5. st. – Noricum či Pannonie

Lit.: Jansová 1966a, 53; táž 1966b, 154; táž 1971, 137, 140, 158-159, obr. 3:1a; Motyková/Drda/Rybová 1991, 57; Jančo 2003, 283, obr. 5:8; Halama 2004, 62

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. 6/63-161 + 6/63-169 + 1/65-A 577 + A 943

i) Obr. 7:4, 47

Kontext: výplň polozemnice 1 (sonda A 3, sektor 2 a sonda A 28, sektor 3; rozm. chaty: 450 x 550 cm, hl. ca 60-175 cm; delší osa ve směru SZ-JV; v JZ rohu kotlovitá jáma, max. hl ca 175 cm), datované do pozdní doby římské (výzkum chaty probíhal v několika fázích v letech 1963, 1965 a 1970; z výplně pochází 10 fragmentů římsko-provinciální keramiky, z toho 9 fragmentů z nejméně 2 mortárií)

Popis: fragment okraje mísovité nádoby se zbytkem plastické lišty formující výlevku (výlevka zakončena jakýmsi knoflíkem); točeno na kruhu, velmi vysoký výpal (střep připomíná kameninu); povrch vnější strany červenohnědé barvy se stříkanci zelenohnědé lesklé glazury, vnitřní strana pokryta zelenohnědou lesklou glazurou; střep na lomu šedý

Rozměry: 67 x 43 mm, max. tl. stěny 22 mm, původní prům. okraje ca 270 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – mortarium

Tento fragment může pocházet ze stejné nádoby jako slepené zlomky **e) + f) + g) + h)**.

Datace: 2. pol. 4. st. – 1. pol. 5. st. – Noricum či Pannonie

Lit.: Jansová 1971, 137, 158-159, obr. 3:1a; Motyková/Drda/Rybová 1991, 57; Jančo 2003, 283, obr. 5:9; Halama 2004, 62

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. 6/63-170

j) Obr. 7:3, 44

Kontext: výplň polozemnice 1 (sonda A 3, sektor 2 a sonda A 28, sektor 3; rozm. chaty: 450 x 550 cm, hl. ca 60-175 cm; delší osa ve směru SZ-JV; v JZ rohu kotlovitá jáma, max. hl ca 175 cm), datované do pozdní doby římské (výzkum chaty probíhal v několika fázích v letech 1963, 1965 a 1970; z výplně pochází 10 fragmentů římsko-provinciální keramiky, z toho 9 fragmentů z nejméně 2 mortárií)

Popis: fragment okraje mísovité nádoby s plastickou lištou vytvářející výlevku, slepeno ze 2 zlomků (fragmentarizováno asi až sekundárně); točeno na kruhu, vysoký výpal (střep připomíná kameninu); povrch vnější strany oranžovo-hnědý, pokrytý fleky matné hnědozelené glazury; vnitřní strana zcela pokryta matnou hnědozelenou glazurou; střep na lomu šedé barvy; v dolní části fragmentu patrný začátek zdrsňené, funkční, plochy

Rozměry: 123 x 74 mm, max. tl. stěny 18 mm, š. vlastní výlevky u okraje ca 26 mm, původní vnější prům. okraje ca 270 mm, původní vnitřní prům. okraje ca 240 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – mortarium

Fragment by mohl pocházet ze stejné nádoby jako slepené fragmenty **k) + l) + m)**, případně pochází z podobného typu mortaria.

Datace: 2. pol. 4. st. – 1. pol. 5. st. – Noricum či Pannonie

Lit.: Jansová 1971, 138, 140, 158-159, obr. 3:2a; Motyková/Drda/Rybová 1991, 57; Jančo 2003, 283, obr. 5:11; Halama 2004, 62

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. 1/65-577 (zřejmě 1/65-A 577 ?)

k) + l) + m) Obr. 7:2, 46

Kontext: výplň polozemnice 1 (sonda A 3, sektor 2 a sonda A 28, sektor 3; rozm. chaty: 450 x 550 cm, hl. ca 60-175 cm; delší osa ve směru SZ-JV; v JZ rohu kotlovitá jáma, max. hl ca 175 cm), datované do pozdní doby římské (výzkum chaty probíhal v několika fázích v letech 1963, 1965 a 1970; z výplně pochází 10 fragmentů římsko-provinciální keramiky, z toho 9 fragmentů z nejméně 2 mortárií)

Popis: fragment okraje a větší části těla mísovité nádoby s plastickou lištou ohraničující výlevku (lišta obíhá nádobu na vnitřní straně okraje), slepeno ze 3 zlomků, část domodelována; točeno na kruhu, vysoký výpal (připomíná kameninu); keramická hmota jemně plavená, s mírnou příměsí slídy; střep na lomu šedé barvy; povrch vnější strany oranžově hnědé barvy, téměř beze stop glazury; vnitřní strana je pokryta matnou světle zelenou glazurou, pod níž prosvítá hnědo-oranžový povrch

Rozměry: 188 x 98 mm, max. tl. stěny 14 mm, původní vnější prům. okraje ca 270 mm, původní vnitřní prům. okraje ca 240 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – mortarium

Tyto slepené fragmenty by mohly pocházet ze stejné nádoby jako fragment okraje **j)**, případně pocházejí z podobného typu mortaria.

Datace: 2. pol. 4. st. – 1. pol. 5. st. – Noricum či Pannonie

Lit.: Jansová 1971, 138, 140, 158-159, obr. 3:2b; Motyková/Drda/Rybová 1991, 57; Jančo 2003, 283, obr. 5:10; Halama 2004, 62

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. 6/63-117 + 1/65-A 601 + 1/65-A 684

n) Obr. 23:6

Kontext: okolí polozemnice 1

Popis: několik dohromady slepených fragmentů prohnutého těla (snad vejčitého ?) džbánu či vázovité nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně písčitý, mírně pórovitý; povrch slabě drsný, šedočerný, místy druhotně přepálený do červena; výzdoba: 2 špatně znatelné horizontální rýhy (nelze přesně stanovit, zda v horní třetině těla či jeho dolní části)

Rozměry: blíže neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá šedočerná keramika, může se jednat i o okruh keramiky s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) – nejspíše jednouchý džbán vejčitého těla, případně lahev či vázovitá nádoba

Datace: 2. pol. 4. st. – 1. pol. 5. st. – Noricum či Pannonie

Lit.: Jansová 1971, 140, 161, obr. 20:8; Jančo 2003, 277, obr. 3:10; Halama 2004, 62

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. 6/63-96 – nerevidováno

o) Obr. 23:8

Kontext: okolí polozemnice 1

Popis: fragment hrdla džbánu s úzkým, ven vytaženým okrajem; točeno na kruhu; materiál jemně plavený; povrch tmavošedý až oranžově hnědý (povrch zřejmě druhotně přepálený); výzdoba: pod okrajem probíhají horizontální hlazené proužky

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Nejspíše okruh keramiky s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika), případně okruh šedé keramiky (?) – džbán, konvice, lahev (?)

Datace: ca 2. pol. 4. st. – 1. pol. 5. st. (?) – Noricum či Pannonie

Lit.: Jansová 1971, 143, obr. 20:9; Jančo 2003, 277, obr. 3:11; Halama 2004, 62

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. A 559 – nerevidováno

p) Obr. 23:7

Kontext: okolí polozemnice 1

Popis: okrajový fragment menší mísovité nádoby; točeno na kruhu, dobrý výpal; na vnitřní straně zelená glazura

Rozměry: blíže neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – mortarium

Datace: 2. pol. 4. st. – 1. pol. 5. st. – Noricum či Pannonie

Lit.: Jansová 1971, 158-159, obr. 20:1; Motyková/Drda/Rybová 1991, 57; Jančo 2003, 283, obr. 5:1; Halama 2004, 62

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. nezjištěno – nerevidováno

q?) Obr. 23:9

Kontext: okolí polozemnice 1

Popis: fragment kónicky sevřeného hrdla džbánu; točeno na kruhu; materiál velmi jemně plavený, světle šedý, s příměsí slídy; pod odlámaným okrajem ploché žebro (snad prstenec?); výzdoba: vertikální hlazené linie (provedené hladicí destičkou) na předpokládaném hrdle

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Nejspíše okruh keramiky s vleštovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramiky (?) – zřejmě jednouchý džbán (srovnej např. džbán z Řisut); L. Jansová řadila však fragment ke džbánům typu Murga (Jansová 1971, 171), to nelze bez revize s určitostí zcela rozhodnout

Datace: ca 2. pol. 4. st. – 1. čtvrtina 5. st. – V Noricum (Pobřežní Noricum) či Z Pannonie (Pannonie Prima)

Lit.: Jansová 1971, 143, 163, obr. 20:7

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. A 44 – nerevidováno

r) Obr. 23:10

Kontext: výplň rozsáhlé polozemnice 4 (rozm. 660 x 410 cm, hl. 100 cm) v sondě A 49; výzkum v roce 1987

Popis: fragment dna silnostěnné mísovité nádoby; točeno na kruhu; vnitřní strana pokryta šedozelenou glazurou

Rozměry: přesné rozměry neuvedeny, max. tl. dna ca 10 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – nejspíše mortarium

Datace: 2. pol. 4. st. – 1. pol. 5. st. – Noricum či Pannonie

Lit.: Motyková/Rybová/Drda 1989, 98; Motyková/Drda/Rybová 1991, 60, Fig. 4:12; Jančo 2003, 283, obr. 5:2; Halama 2004, 62

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. nezjištěno – nerevidováno

s) Obr. 23:11

Kontext: výplň rozsáhlé polozemnice 4 (rozm. 660 x 410 cm, hl. 100 cm) v sondě A 49; výzkum v roce 1987

Popis: fragment okraje mísovité nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, okrové barvy; okraj límcovitý, horizontálně vyklenutý směrem ven; vnitřní strana nejspíše glazována (?)

Rozměry: přesné rozměry neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – mortarium

Datace: 2. pol. 4. st. – 1. pol. 5. st. – Noricum či Pannonie

Lit.: Motyková/Rybová/Drda 1989, 98; Motyková/Drda/Rybová 1991, 60, Fig. 4:13; Jančo 2003, 283, obr. 5:3; Halama 2004, 62

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. nezjištěno – nerevidováno

t)

Kontext: SZ část akropole, z výplně jámy 3/64 (sonda A 18, sektor 2) má pocházet fragment pozdně římského mortaria

Popis: fragment mísovité nádoby; točeno na kruhu; vnitřní strana nejspíše glazována (?)

Rozměry: přesnější popis a rozměry neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Nejspíše glazovaná keramika (?) – mortarium

Datace: 2. pol. 4. st. – 1. pol. 5. st. – Noricum či Pannonie (v případě glazované keramiky)

Lit.: Halama 2004, 61

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. nezjištěno – nerevidováno

u) + ?)

Kontext: střední část akropole, SZ část sondy A 33 (údajně odtud pochází až několik fragmentů římsko-provinciální keramiky)

Popis: blíže nespecifikované fragmenty římsko-provinciální keramiky

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Nelze určit

Datace: nejspíše pozdní doba římská – časné období stěhování národů (ze sondy pochází kolekce germánské keramiky pozdní doby římské – časného období stěhování národů) – ca 4. st. – 1. pol. 5. st.

Lit.: Halama 2004, 61

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. nezjištěna – nerevidováno

18B – Poloha č 2: Hradiště nad Závistí – V svah nad Břežanským údolím, za S stranou brány A (keltského oppida), v prostoru slovanského pohřebiště

Akce: systematické výzkumy K. Motykové, P. Drdy a A. Rybové (ARÚ Praha) v letech 1986-1989; zřejmě pokračování sídliště pozdní doby římské/časné fáze období SN (C3/D1)

Nález: 6 fragmentů z 1 nádoby (džbánu)

Lit.: Motyková/Drda/Rybová 1991; Droberjar 2002, 378-379; Jančo 2003, 276-277

Popis a určení:

a) + b) + c) + d) + e) + f) Obr. 24:1, 49

Kontext: sonda F 38, povrchová vrstva

Popis: 6 fragmentů tenkostěnného džbánu (2 fragmenty okrajové, 2 z hrdla a 2 z plecí nádoby) s kruhovým ústím s mírným náběhem do výlevky (trojlístkovité ústí ?), vlastní okraj mírně odsazen od hrdla; točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrné na vnitřní i vnější straně fragmentů); materiál velmi jemně plavený, s příměsí slídy; povrch vnější strany šedý, mírně se otírá, původně snad povrch pokryt tmavě šedým potahem (dnes jen malé zbytky); na lomu střep světle šedé barvy; rekonstruovaný tvar: tělo nejspíše vejčité, dosti baňaté

Rozměry: max. tl okraje ca 5 mm, rekonstruovaný původní prům. ústí ca 70 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika (snad s šedým potahem ?) – jednouchý džbán či konvice

Datace: dle K. Motykové, P. Drdy a A. Rybové srovnáváno s menším džbánem z Prahy-Kobylis (Motyková/Drda/Rybová 1991, 62) – tedy ca 2. pol. 4. st. – 4./5. st. (?) – materiál, síla stěny a barva střepu obou exemplářů se ovšem výrazně odlišují; může jít i o výrobek starší – ca 3./4. st. – 1. pol. 4. st. (?)

Lit.: Motyková/Drda/Rybová 1991, 62, Fig. 6:2; Jančo 2003, 277, obr. 3:12; Halama 2004, 62

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. F 2548 (fragment okraje), F 2549 (fragment okraje) + F 2548 (fragment hrdla), F 2552 (fragment hrdla), F 2548 (fragment plecí), F 2546 (fragment plecí, slepeno ze 2 zlomků, zřejmě druhotně fragmentarizováno); pouze fragmenty F 2549 (fragment okraje) + F 2548 (fragment hrdla) slepeny dohromady

18C – Poloha č 3: Hradiště nad Závistí – prostor zaniklé brány N, JZ hřeben akropole

Akce: systematický výzkum K. Motykové, P. Drdy a A. Rybové (ARÚ Praha) v letech 1986-1989; zřejmě pokračování sídliště pozdní doby římské/časné fáze období SN (C3/D1)

Nález: ca 2 (?) fragmenty z 1 nádoby (mortaria)

Lit.: Motyková/Rybová/Drda 1989; Motyková/Drda/Rybová 1991; Motyková/Rybová/Drda 1992; Jančo 1998; Droberjar 2002, 378-379; Jančo 2003, 283; Halama 2004, 60-65

Popis a určení:

a) Obr. 7:1, 23:12, 48

Kontext: výplň polozemnice 2/86 (rozm. 350 x 250 cm, hl. 110 cm) v sondě A 48

Popis: fragment límcovitého okraje a části stěny mísovité nádoby; točeno na kruhu, materiál s příměsí slídy; povrch vnější strany oranžovo-hnědý, mírně se otírá; střep na lomu barvy šedé; okraj opatřen plastickou lištou tvořící výlevku; vnitřní strana pokryta lesklou světle zelenou glazurou

Rozměry: 91 x 48 mm, max tl. stěny 19 mm, původní vnější prům. okraje ca 270 mm, původní vnitřní prům. okraje ca 240 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – mortarium

Fragmenty **a)** a **b)** pocházejí z jedné nádoby.

Datace: 2. pol. 4. st. – 1. pol. 5. st. – Noricum či Pannonie

Lit.: Motyková/Rybová/Drda 1989, 97; Motyková/Drda/Rybová 1991, 62, Fig. 5:1; Jančo 2003, 283, obr. 5:4

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. A 4500

b) Obr. 23:12

Kontext: výplň polozemnice 2/86 (rozm. 350 x 250 cm, hl. 110 cm) v sondě A 48

Popis: fragment límcovitého okraje mísovité nádoby; točeno na kruhu, materiál s příměsí slídy; povrch vnější strany oranžovo-hnědý, mírně se otírá; střep na lomu barvy šedé; okraj opatřen plastickou lištou tvořící výlevku; vnitřní strana pokryta lesklou světle zelenou glazurou

Rozměry: přesné rozměry neuvedeny, původní vnější prům. okraje ca 270 mm, původní vnitřní prům. okraje ca 240 mm (dle fragmentu **a)**)

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – mortarium

Fragmenty **a)** a **b)** pocházejí z jedné nádoby.

Datace: 2. pol. 4. st. – 1. pol. 5. st. – Noricum či Pannonie

Lit.: Motyková/Rybová/Drda 1989, 97; Motyková/Drda/Rybová 1991, 62, Fig. 5:1; Jančo 2003, 283, 285, obr. 5:4

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. nezjištěno (zřejmě také A 4500 ?) – nenalezeno

18D – Poloha č 4: Hradiště nad Závistí – prostor před tělesem valu u zaniklé brány D (vnější okraj příkopu před J křídlem brány D)

Akce: systematické výzkumy K. Motykové, P. Drdy a A. Rybové (ARÚ Praha) v letech 1986-1989; zřejmě pokračování sídliště pozdní doby římské/časné fáze období SN (C3/D1)

Nález: údajně 1 fragment z 1 nádoby (džbánu)

Lit.: Jančo 1998, 387-391; Droberjar 2002, 379; Halama 2004, 61-62

Popis a určení:

a)

Kontext: sonda F 20, sektor 2

Popis: fragment džbánu; točeno na kruhu; přesnější popis nezjištěn

Rozměry: nezjištěny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Nejspíše okruh hrubé šedé keramiky, případně keramiky s vlešťovaou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) ? - džbán

Datace: předběžně řazeno na počátek 5. st. (*Halama 2004, 61*)

Lit.: *Halama 2004, 61*

Uložení: ARÚ Praha – dep. Závist – př. č. nezjištěno - nerevidováno

19. Litovice, okr. Praha-západ (Středočeský kraj)

Poloha: *Nad Litovickou tvrzí (ZM 10 12-23-19, koor.: Z:J/330:14)*

Akce: záchranný výzkum I. Pleinerové (ARÚ Praha) ve spolupráci s M Roztoky u Prahy v letech 2003-2004, výstavba rodinných domů firmy Central-group; pohřebiště vinařického stupně období SN (ca D2-D3)

Nález: 2 pozdní římsko-provinciální džbány⁷⁰

Lit.: *Pleinerová 2006*

Popis a určení:

a) Obr. 24:3

Kontext: obj. 83/H 5 - dětský hrob č. 5; na dně hrobové jámy u kratší Z stěny, přibližně v jejím středu, za hlavou pohřbeného jedince⁷¹ nalezena nádoba (*Pleinerová 2006, 487, obr. 3.3*)

Popis: nižší jednouchý džbán vejčitého těla, s trojlístkovitým ústím; točeno na kruhu, dobrý výpal; povrch barvy černošedé; páskové ucho s podélným žebrem vybíhá přímo z okraje (část okraje odlomena a domodelována) a dosedá v místě max. výduti nádoby; pod hrdlem úzký prstenec; 2 úzké horizontální pásy ve formě dvojic mělkých žlábků obíhají těsně pod úzkým hrdlem a přibližně v místě max. výduti; ploché prstencovité dno (částečně přečnívající nádobu) mírně odsazeno, vytváří nízkou nožku; výzdoba: vlešťovaná výzdoba ve formě vertikálních linií na ústí, hrdle a snad i uchu (?), na výduti stopy po horizontálním leštění

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vlešťovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika – jednouchý džbán

Datace: ca konec 4. st – 1. čtvrtina 5. st. (do hrobu nejpozději do konce 1. pol. 5. st.) – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Lit.: *Pleinerová 2006, 489, obr. 3:3, 7:1-3*

Uložení: M Roztoky u Prahy – inv. č. nezjištěno

b) Obr. 24:2

Kontext: obj. 106/H 15 - hrob č. 15, zřejmě ze SZ rohu (?) hrobové jámy, tedy nejspíše z prostoru za hlavou zemřelého⁷² pochází nádoba (*Pleinerová 2006, 485, obr. 2*)

⁷⁰ Za svolení k zbežnému prohlédnutí džbánů ještě v době před jejich publikací děkuji I. Pleinerové (ARÚ Praha).

⁷¹ Infans II – 7-12 let, pohlaví zřejmě neurčeno (*Pleinerová 2006, 498, obr. 17*).

⁷² Adultus, pohlaví neurčeno – (*Pleinerová 2006, 498, obr. 17*).

Popis: vyšší jednouchý džbán vejčitého těla, s trojlístkovitým ústím; točeno na kruhu, dobrý výpal; povrch barvy černošedé; páskové ucho s podélným žebrem vybíhá přímo z okraje a dosedá v místě max. výduti nádoby; pod hrdlem úzký prstenec; 2 úzké horizontální pásy ve formě dvojic mělkých žlábků obíhají těsně pod úzkým hrdlem a přibližně v místě max. výduti; ploché dno mírně odsazeno, vytváří nižší nožku; bez viditelných stop po výzdobě ve formě vertikálních linií na hrdle, na výduti stopy po horizontálním leštění

Rozměry: neuvedeny.

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) – jednouchý džbán

Datace: ca konec 4. st – 1. čtvrtina 5. st. (do hrobu nejpozději do konce 1. pol. 5. st.) – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Lit.: Pleinerová 2006, 489, obr. 12

Uložení: M Roztoky u Prahy – inv. č. nezjištěno

20. Lovosice, okr. Litoměřice (Ústecký kraj)

Poloha: Resslerova ulice, S část města, nedaleko křižovatky s ulicí A. Zápotockého (Ústeckou ulicí) (ZM 25 02-431, koor.: Z:J/177:204)

Akce: záchranné a zjišťovací výzkumy V. Salače (M Litoměřice) v letech 1980-1987, výstavba panelového sídliště; sídliště starší – mladší doby římské (předběžně A-B2/C1, případně ještě C1)

Nález: torzo římsko-provinciálního džbánu⁷³ a nejméně 1 zlomek spotřební keramiky⁷⁴, minimálně tedy 2 nádoby; dále nejméně 4 fragmenty TS⁷⁵

Lit.: Salač 1985; týž 1988a; týž 1988b; týž 1989a; týž 1989b; von Carnap-Bornheim/Salač 1994; Salač 2000; Droberjar 2002, 161-162

Popis a určení:

a+?) Obr. 5:2, 50-51

Kontext: sonda 10/82, kulturní vrstva nad laténskou dlažbou⁷⁶

Popis: torzo rozměrného džbánu hruškovitého těla na nízké nožce s téměř kompletně dochovaným jedním páskovým uchem se 4 podélnými žebry (torzo slepeno z neupřesněného počtu fragmentů), hrdlo odlomeno, dno se poměrně výrazně ztenčuje; materiál zřejmě jemně plavený, dobrý výpal; povrch nádoby žlutý až žluto-bílý; některé fragmenty mají povrch tmavě zbarvený, uhlíkatý, zřejmě jde o připečené organické látky (hmota střepů však přepálená nebyla); bez zřetelných stop po výzdobě⁷⁷

Rozměry: prům. dna ca 126 mm, dochovaná v. těla ca 292 mm, dochovaná v. včetně ucha ca 376 mm, v. podstavy ca 16 mm, š. nádoby v místě max. výduti ca 344 mm, tl. stěny ca 5-8 mm, dochovaná tl. dna ca 2-3 mm, tl. ucha ca 9-10 mm, š. ucha ca 26-32 mm⁷⁸

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

⁷³ Děkuji tímto panu Doc. V. Salačovi (ARÚ Praha a ÚPRÁV FF UK Praha) za cenné informace o nálezu a poskytnutí náhledových fotografií a základní překresby nádoby.

⁷⁴ V. Salač zmiňuje více fragmentů římsko-provinciální keramiky a nejméně 4 zlomky TS nalezené v poloze Resslerova ulice (Salač 2000, 160). Lze tedy snad počítat s dalšími (?) fragmenty provinciální keramiky.

⁷⁵ Viz: Halama 2004, 66-67; týž 2007, 207; týž 2012, 56-57.

⁷⁶ Původní informace, že nádoba byla nalezena v obj. s pecí (zaniklém požárem?), odkrytém v téže sondě (Jančo 2003, 268; Salač 1985, 96) je dle ústního sdělení V. Salače patrně omyl.

⁷⁷ Popis dle překresby a informací poskytnutých V. Salačem.

⁷⁸ Rozměry jsou orientační, byly získány z překresby nálezů.

Jemná žlutooranžová keramika – jednouchý nebo dvououchý džbán⁷⁹

Date: rámcově ca 2. st.⁸⁰ – možnou provenienci nelze bez revize stanovit, snad Pannonie nebo Noricum (?)⁸¹

Analogie: Cambodunum (Kempten; Fischer 1957, Taf. 22:3); Ovilava (Wels-„Marktgelände“; Miglbauer 1990, Taf. 26:1) – dvouuchá varianta; Vícemilice (Pernička 1966, Taf. LXIII:12), zřejmě i Prosiměřice I (Pernička 1966, Taf. LXIII:6); obecně tvar: Gose 1950, Taf. 29:360, 363, 30:364, 31:371, 34:394, 35:400; Bónis 1942, Taf. XXVI:1, XXVII:4-5, XXIX:6, XXXI:1; Póczy 1957, Taf. XVI:1

Lit.: Salač 1985, 96; týž 1986, 24, obr. 23; týž 1988a, 21; von Carnap-Bornheim/Salač 1994, 129; Jančo 2003, 268; Trefný 2006, 125-126; Salač 2008 (ed.), Příl. 7:1

Uložení: M Litoměřice – přesné př. č. nezjištěno (obsaženo v souboru s př. č. 28-42/82) – dočasně nepřístupné

b)

Kontext: sonda 1/87 (rozm.: 4 x 4 m, max. hloubka 2,9 m), kulturní vrstva

Popis: neuveden

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Nelze bez revize určit

Date: není možná

Lit.: Salač 1989a, 199; týž 1989b, 108

Uložení: M Litoměřice – přesné př. č. nezjištěno (obsaženo v souboru s př. č. 21-23/87) – dočasně nepřístupné

21. Lužec nad Vltavou, okr. Mělník (Středočeský kraj)

Poloha: *pískovna Lužec-Vraňany, p.p.č. 501, k.ú. Lužec nad Vltavou, pískovna na hranici mezi katastry Lužec nad Vltavou a Vraňany*

Akce: záchranný výzkum O. Kytlicové (AÚ ČSAV Praha) v letech 1955-1956, postup prací v pískovně; pohřebiště mladší fáze vinařského stupně až merovejské fáze období SN (ca D2/D3 – E)

Nález: 2 pozdní římsko-provinciální nádoby⁸²

Pram.: Kytlicová 1955; táž 1956; táž 1959a; táž 1959b

Lit.: Svoboda 1965, 252-253; Sklenář 1982, 227-228; Zeman 1994, 53-55, tab. I:1-2; Droberjar 2002, 164; Rypka 2007b, 241; Korený/Kytlicová 2007

Popis a určení:

a) Obr. 6:1, 52

⁷⁹ Dvououchou variantu nelze vyloučit vzhledem k rozměrnosti nádoby.; M. Trefný (2006, 125-126) nádobu pouze na základě nekvalitního novinového snímku nejspíše mylně určil jako amforu typu Pelichet 47 (1. pol. 1. st. – konec 2. st.), případně typu Dressel 28 (konec 3. st.).

⁸⁰ Přesněji by se dala nádoba datovat podle profilace hrdla a okraje, ty se však bohužel nedochovaly.

⁸¹ Dle ústního vyjádření D. Gablera se má prý jednat údajně o pannonskou produkci, tvar je však běžný jak v Porýní (zde se vyskytují podobně profilované džbány již od augustovského období) tak v Raetii, Noricu i Pannonii.

⁸² Za souhlas ke studiu glazované nádoby z hrobu č. 28 a její zpřístupnění děkuji J. Zemanovi, J. Koštovi, K. Urbanové a B. Kreibichové (NM Praha), za poskytnutí prvotní překresby děkuji R. Korenému (M Příbram). Druhou nádobu se bohužel nepodařilo nalézt.

Kontext: dětský hrob č. 28 (přibližná orientace ve směru Z-V), v malém výklenku v JZ rohu u hlavy zemřelého uložena nádoba

Popis: dvojkónická nádobka na mírné nožce s výrazně rozšířeným, lištovitě profilovaným okrajem; točeno na kruhu; vysoký výpal; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí slídy; dnes odlomené ucho (původně zřejmě páskové) vycházelo z okraje mírně vzhůru a dosedalo na max. výdutí nádoby; okraj na vnější straně mírně prožlabený, lehce se zvedá, na třech místech částečně odlomen a dnes dosádrován; tělo hruškovité, dno ploché, odříznuté zřejmě strunou; povrch nádobky pokryt z horních tří čtvrtin světle zelenou glazurou (místy pórovitou), jejíž barva kolísá od světle zelené po světle rezavou, při dně a na nožce prosvítá původní světle červený povrch, nožka na několika místech také pokryta slabými skvrnami glazury; vnitřní část nádobky je světle oranžová až narůžovělá, pouze vnitřní část lištovitě profilovaného ústí taktéž pokryta glazurou; střep na lomu (v místě odlomeného ucha) šedé až šedočerné barvy; výzdoba: dva horizontální pásy vystouplé reliéfní výzdoby v metopovém stylu provedené nejspíše (kolečkovým?) kolkem, na němž se střídají vertikální linie s tzv. ondřejskými kříži v sekvenci „XIIIIXII“; š. každého výzdobného pásu je ca 7 mm; oba pásy lemují ryté mělké horizontální, ca 1 mm široké žlábký; ca 5-6 mm nad horním i pod dolním reliéfním pásem se nacházejí další mělké žlábký, čímž vznikly prázdné výzdobné pásy; výzdoba není provedena příliš dokonale, občas je špatně rozeznatelná kvůli glazuře, která ji překrývá, místy se oba výzdobné pásy rozjíždí, stejně tak na sebe ne vždy navazují ryté horizontální žlábký; výzdoba začíná ca 24 mm od okraje (1. mělký žlábek s prázdným pásem bez výzdoby) a končí těsně pod maximální výdutí

Rozměry: v. nádobky 110 mm, v. nožky 10 mm, v. okraje 7-8 mm, š. okraje 11 mm, tl. okraje 6 mm, vnější prům. okraje 59 mm, vnitřní prům. okraje 37 mm, prům. dna 48 mm, předpokládaná původní š. ucha (dle stop po odlomení) ca 18 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – pohár s uchem (Henkelbecher) – tvarově Pollak, typ 2 (Pollak 1993, 53, *Textabb.* 7)

Datace: ca 4./5. st. – 1. čtvrtina 5. st. – Pannonie Prima – nejspíše Arrabona, případně lokální produkce v okolí kastelu Quadrata či okolí obou lokalit; do hrobu SN se nádoba dostala zřejmě někdy kolem poloviny 5. st. nebo krátce poté

Analogie: kastel Quadrata (Lébény – Barátföldpuszta; Gabler 1989, 28-30, *Abb.* 9:1, 10); Arrabona (Győr-Martinovicsovo náměstí; Szönyi 1984, 348, *Abb.* 6)

Pram.: Kytlicová 1959a, 35, *obr.* 39:2, *obr.* 62, *obr.* 88:a-b

Lit.: Svoboda 1965, 133, 141, *tab.* LXIV:5; Zeman 1994, 53-54, *tab.* I:2; Jančo 2003, 282, *obr.* 4:11; Rypka 2007b, 241-245, *obr.* 3, 4:1; Korený/Kytlicová 2007, 405, 425, *obr.* 12:5, 24; Jiřík 2007a, 134

Uložení: NM Praha – bez inv. č. – stálá expozice, vitrína č. 49

b) Obr. 25:1

Kontext: rozrušený hrob č. 9 (přibližná orientace nejspíše ve směru Z-V), nádoba zachráněna ze lžice bagru, zbytek inventáře hrobu se nedochoval

Popis: vysoký džbán vejčitého těla; točeno na kruhu, vysoký výpal; povrch šedé barvy; hrdlo úzké, odsazené od těla, směrem k okraji se rozšiřuje, vlastní ústí nálevkovitě rozšířené, zřejmě kruhové; páskové ucho se dvěma podélnými žebry (mezi nimi ucho prožlabeno) vychází z podhrdlí a dosedá kousek nad maximální výdutí; na odsazeném hrdle několik žlábků (dvojice žlábků zhruba uprostřed hrdla, další mělký žlábek v jeho spodní části), na těle

zřejmě 3 (?) další žlábký (zhruba v místě nasazení ucha nad max. výdutí, další žlábký zřejmě o něco níže pod max. výdutí a v dolní třetině nádoby)⁸³

Rozměry: v. ca 23 cm, další rozměry neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá šedá keramika – jednouchý džbán

Datace: ca 1. pol. 5. st., nelze však zcela vyloučit možnost výroby ve 2. pol. 5. st. – Pannonie Prima či Valerie; do hrobu období SN se nádoba dostala nejdříve kolem poloviny 5. st., spíše však až v jeho 2. polovině, případně až na konci 5. st. (?)

Analogie: Braunsdorf (*Friesinger/Kerschler 1981, 255, Abb. 46:3*)

Pram.: Kytlicová 1959a, 25, obr. 85:1

Lit.: Svoboda 1965, tab. LXIV:4; Zeman 1994, 54-55, tab. I:1; Jančo 2003, 274, obr. 2:19;

Korený/Kytlicová 2007, 394, 425, obr. 6:3

Uložení: NM Praha (?) – zřejmě bez inv. č. – nenalezeno, možná ztraceno

22. Mikulovice, okr. Pardubice (Pardubický kraj)

Poloha: „V loučkách“, S okraj obce

Akce: záchranný výzkum R. Sedláčka (M Pardubice) v letech 2007-2010 (výzkum pokračoval i v dalších letech), výstavba rodinných domů a obslužných komunikací; polykulturní lokalita, mimo jiné sídliště starší až mladší doby římské (ca B2 – C1)

Nález: nejméně 10 fragmentů římsko-provinciální keramiky z 6-7 nádob; též 2 fragmenty TS⁸⁴

Lit.: Sedláček/Kašpárek/Jílek 2010; Sedláček/Švédová 2011

Popis a určení:

a) Obr. 21:2, 54a

Kontext: obj. 2, V polovina (polozemnice; kopána jen J část obj., S část protnuta přípojkami; datováno germánskou keramikou do stupně B2b – C1)⁸⁵, vrstva 0 – 20 cm; sezóna 2007

Popis: fragment okraje nádoby s částí mírně prohnutého hrdla, na němž obíhá drobná horizontální plastická lišta (ca 14 mm pod okrajem; š. lišty ca 3 mm), okraj zaoblený, kyjovitý, ven mírně vykloněný; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený, s příměsí drobných kaménků; vnější povrch oranžový, vnitřní strana špinavě oranžová, lom oranžový

Rozměry: 22 x 39 mm, tl. stěny ca 5-6 mm, vnější prům. ústí ca 200 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Fragmenty **a)**, **b)** a **c)** pochází s vysokou mírou pravděpodobnosti ze stejné nádoby.

Datace: ca 2. st., případně perioda 1 nebo 2 (ca 50 – 120 n.l. nebo 120 – 170/180 n.l.; *Gassner 1990, 136, Abb. 1-2, Taf. 1*)⁸⁶ – nejspíše Pannonie

Analogie: Carnuntum, „Mühlacker“ – perioda 1 (*Gassner 1990, Abb. 1 – 2. řada, úplně vlevo, Taf. 1:2*); Carnuntum, „Mühlacker“ – perioda 2 (*Gassner 1990, Abb. 2 – úplně vlevo, Taf. 1:3*)

Lit.: Sedláček/Kašpárek/Jílek 2010, 375, 385, obr. 16:2

Uložení: M Pardubice – př. č. MIK II/07/614 – sáček 614

⁸³ Přibližný popis nádoby dle informací o nálezu a jeho fotografie v NZ O. Kytlicové (1959a, 25, obr. 85:1).

⁸⁴ Viz Halama 2010a; týž 2012, 28-29. Další 7 fragmentů z 1 nádoby TS v blízké poloze „Na kopci“ (místně „Pod kostelem“), ca 80 m od polohy „V loučkách“ (Sedláček/Halama/Jílek 2008, 163-171; Halama 2012, 28).

⁸⁵ Z téhož obj., ze Z poloviny, pochází i nález dna s částí výdutí nádoby TS – Drag. 33, Westerndorf ?, 4. čtvrtina 2. – 1. třetina 3. st. (Halama 2010a, 410, obr. 20; týž 2012, 28-29, foto 21b, kresba 21b).

⁸⁶ S ohledem na dataci germánské keramiky z tohoto obj. připadá v úvahu spíše až perioda 2.

b) Obr. 21:1, 54b

Kontext: obj. 2, V polovina (polozemnice; kopána jen J část obj., S část protnuta přípojkami; datováno germánskou keramikou do stupně B2b – C1), vrstva 0 – 20 cm; sezóna 2007

Popis: fragment z výduti džbánu s náběhem do hrdla, střep mírně podélně prohnutý; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený, s příměsí drobných kamének a drobných zrněk slídy; vnější i vnitřní povrch špinavě oranžový, lom oranžový, s tmavě oranžovým jádrem

Rozměry: 44 x 61 mm, tl. stěny 7-8 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Fragmenty **a)**, **b)** a **c)** pochází s vysokou mírou pravděpodobnosti ze stejné nádoby.

Datace: ca 2. st. – nejspíše Pannonie

Lit.: Sedláček/Kašpárek/Jílek 2010, 376, 385, obr. 16:1

Uložení: M Pardubice – př. č. MIK II/07/614 – sáček 614

c) Obr. 21:3, 53

Kontext: obj. 2, V polovina (polozemnice; kopána jen J část obj., S část protnuta přípojkami; datováno germánskou keramikou do stupně B2b – C1), vrstva 0 – 20 cm; sezóna 2007

Popis: odlomené dno s nepatrnou částí nožky nádoby; točeno na kruhu (výrazné stopy po vytáčení ve formě soustředných kružnic na vnitřní straně dna), dobrý výpal; materiál jemně plavený, s příměsí drobných kamének a drobných zrněk slídy; vnější povrch špinavě oranžový, vnitřní strana oranžová, lom rovněž oranžový, na spodní straně dna patrné stopy po odříznutí strunou od hrnčířského kruhu (tzv. lastura)

Rozměry: zachovaná v. nožky ca 12 mm, prům. dna ca 72-73 mm, max. tl. stěny 7-8 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Fragmenty **a)**, **b)** a **c)** pochází s vysokou mírou pravděpodobnosti ze stejné nádoby.

Datace: ca 2. st. – nejspíše Pannonie

Lit.: Sedláček/Kašpárek/Jílek 2010, 376, 385, obr. 16:3

Uložení: M Pardubice – př. č. MIK II/07/614 – sáček 614

d) Obr. 21:4

Kontext: obj. 2, V polovina (polozemnice; kopána jen J část obj., S část protnuta přípojkami; datováno germánskou keramikou do stupně B2b – C1), vrstva 0 – 20 cm; sezóna 2007

Popis: drobný fragment z výduti nádoby (slepeno ze dvou sekundárně rozlomených zlomků); točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrné na vnitřní straně ve formě drobných vývalků), dobrý výpal, střep se mírně otírá; materiál velmi jemně plavený, s menší příměsí drobných zrněk slídy; vnější i vnitřní povrch světle oranžový, lom rovněž světle oranžový, na vnější straně světle červenohnědá malba (mírně oprýskáno)

Rozměry: 39 x 30 mm, tl. stěny 5-6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonská páskově malovaná keramika – džbán, lahev (?)

Fragmenty **d)** a **g)** mohou dle podobného materiálu i malby shodné barvy pocházet z jedné nádoby.

Datace: ca 2. pol. 2. st. – Pannonie – Brigetio

Lit.: Sedláček/Kašpárek/Jílek 2010, 375, 385, obr. 16:4

Uložení: M Pardubice – př. č. MIK II/07/614 – sáček 614

e) Obr. 21:5, 55a

Kontext: obj. 2, S část – přípojky (polozemnice; kopána jen J část obj., S část protnuta přípojkami; datováno germánskou keramikou do stupně B2b – C1), vrstva 0 – dno; sezóna 2007

Popis: drobný fragment z výduti nádoby; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál velmi jemně plavený, s menší příměsí drobných zrněk slídy; vnější povrch i lom světle okrový, vnitřní strana mírně špinavě světle okrová, na vnější straně pruh světle hnědé malby (mírně oprýskáno)

Rozměry: 29 x 23 mm, tl. stěny 6-7 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonská páskově malovaná keramika – džbán (?)

Fragmenty **e)** a **f)** mohou dle podobného materiálu pocházet z jedné nádoby.

Datace: ca 2. pol. 2. st. – Pannonie – Brigetio

Lit.: Sedláček/Kašpárek/Jílek 2010, 376, 385, obr. 17:5

Uložení: M Pardubice – př. č. MIK II/07/2320 – sáček 2320

f) Obr. 21:6, 55b

Kontext: obj. 2, S část – přípojky (polozemnice; kopána jen J část obj., S část protnuta přípojkami; datováno germánskou keramikou do stupně B2b – C1), vrstva 0 – dno; sezóna 2007

Popis: drobný fragment okraje nádoby s náběhem v ostře vzhůru ven vyhnuté ucho, případně výlevku (eventuelně může jít i o ozdobné prožlabení okraje); točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál velmi jemně plavený, s menší příměsí drobných zrněk slídy; vnější povrch i lom světle okrový, vnitřní strana mírně špinavě světle okrová

Rozměry: 21 x 25 mm, tl. stěny 7 mm, tl. okraje 9 mm, tl. v místě prohnutí 14 mm, prům. ústí nezměřitelný

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika, případně Pannonská páskově malovaná keramika – džbán, eventuelně mísovitá nádoba (vykuřovadlo ?)

Fragmenty **e)** a **f)** mohou dle podobného materiálu pocházet z jedné nádoby, pak by se jednalo o pannonskou páskově malovanou keramiku.

Datace: ca 2. st. (2. pol. 2. st.) – nejspíše Pannonie

Lit.: Sedláček/Kašpárek/Jílek 2010, 376, 385, obr. 17:6

Uložení: M Pardubice – př. č. MIK II/07/2320 – sáček 2320

g) Obr. 21:7

Kontext: sběr z povrchu obj. 2 (polozemnice; kopána jen J část obj., S část protnuta přípojkami; datováno germánskou keramikou do stupně B2b – C1); sezóna 2007

Popis: fragment z výduti nádoby, střep podélně oble prohnutý; točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrné na vnitřní straně ve formě drobných vývalků), dobrý výpal, střep se mírně otírá; materiál velmi jemně plavený, s menší příměsí drobných zrněk slídy; vnější i vnitřní povrch světle oranžový, lom rovněž světle oranžový, na vnější straně mírně oprýskaná světle červenohnědá malba, která snad končí v dolní části střepu, kde je pak část bez malby (může ovšem jít jen o setřelý povrch)

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonská páskově malovaná keramika – džbán, lahev (?)

Fragmenty **g)** a **d)** mohou dle podobného materiálu i malby shodné barvy pocházet z jedné nádoby.

Date: ca 2. pol. 2. st. – Pannonie – Brigetio

Lit.: Sedláček/Kašpárek/Jílek 2010, 379, 385, obr. 27:5

Uložení: M Pardubice – př. č. MIK II/07/223 – sáček 223

h) Obr. 21:9

Kontext: sběr z povrchu obj. 1 (polozemnice; datováno germánskou keramikou do stupně B2b – C1) – poblíž bloku splavené kulturní vrstvy; sezóna 2007

Popis: fragment výduti nádoby; točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrné na vnitřní straně ve formě vývalků), dobrý výpal; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy; povrch hladký, hnědo-šedý

Rozměry: 46 x 67 mm, tl. stěny 5 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – džbán (?)

Date: rámcově 2. – 3. st. – nejspíše Pannonie

Lit.: Sedláček/Kašpárek/Jílek 2010, 379, 385, obr. 27:6

Uložení: M Pardubice – př. č. MIK II/07/266 – sáček 266

i) Obr. 21:8

Kontext: sběr z povrchu obj. 1 (polozemnice; datováno germánskou keramikou do stupně B2b – C1) – poblíž bloku splavené kulturní vrstvy; sezóna 2007

Popis: fragment ucha džbánu, ucho páskové, prožlabené dvěma mělkými vertikálními žlábkami; dobrý výpal; materiál jemně plavený, s příměsí drobných zrněk slídy a sporadicky drobných kaménků; povrch špinavě oranžový, lom oranžové barvy

Rozměry: 59 x 45 mm, tl. 10 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Date: rámcově 2. – 3. st. – nejspíše Pannonie

Lit.: Sedláček/Kašpárek/Jílek 2010, 379, 385, obr. 27:7

Uložení: M Pardubice – př. č. MIK II/07/266 – sáček 266

j)

Kontext: obj. 2443, JZ sektor (polozemnice)⁸⁷; sezóna 2010

Popis: větší fragment mísovité nádoby; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený; povrch šedý, na vnější straně plastický prstenec

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – prstencová miska

Date: rámcově 2. – 3. st. – nejspíše Pannonie

Lit.: Sedláček/Švédová 2011, 12; Halama 2012, 29

Uložení: M Pardubice – č. nezjištěno – nerevidováno

23. Milžany, o. Tušimice, okr. Chomutov (Ústecký kraj)

Poloha: důl Merkur II

⁸⁷ Z výplně této chaty pochází kromě germánské keramiky i nezdobený fragment TS - Drag. 37, Rheinzabern ?, ca pol. 2. – pol. 3. stol. (Halama 2012, 29).

Akce: povrchový sběr E. Neustupného (expozitura AÚ ČSAV Most) v roce 1962 v okolí narušených objektů, zakládání povrchového dolu Merkur II; sídliště starší doby římské

Nález: 1 fragment provinciální keramiky z 1 nádoby

Lit.: Koutecký et al. 1980, 147; Jančo 2003, 274

Popis a určení:

a)

Kontext: sběr v okolí rozrušených objektů starší doby římské

Popis: fragment nádoby šedého povrchu; točeno na kruhu; na fragmentu patrný vodorovný žlábek

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh šedé keramiky – tvar nelze stanovit

Datace: rámcově 2. st. (Jančo 2003, 274) – Noricum či Pannonie

Lit.: Jančo 2003, 274

Uložení: M Chomutov (?) – obsaženo zřejmě v souboru př. č. 23-25/62 (př. č. expozitury AÚ ČSAV v Mostě) – nerevidováno

24. Mlékojedy, o. Neratovice, okr. Mělník (Středočeský kraj)

Poloha: „Na vrších“, pískovna n.p. Severokámen Liberec, p.p.č. 568, 580-587

Akce: záchranné výzkumy K. Motykové (AÚ ČSAV Praha) v letech 1972-1975 a K. Motykové a M. Čižmáře (AÚ ČSAV Praha) v roce 1976, postup těžby v pískovně; železářská osada časně a starší doby římské (předběžně A-B1)

Nález: 1 fragment provinciální keramiky a dále neznámý počet zlomků z minimálně 2 dalších nádob, nejméně tedy fragmenty ze 3 (?) nádob

Lit.: Motyková 1975b; táž 1975c; táž 1977; táž 1978; táž 1981b; Motyková/Čižmář 1981; Sklenář 1982, 280-281; Droberjar 2002, 184-185; Jančo 2003, 268, 274

Popis a určení:

a) Obr. 25:2

Kontext: obj. č. 102 (polozemnice)

Popis: fragment plecí nádoby; točeno na kruhu; materiál světle béžové barvy; povrch vnější strany pokryt rytými horizontálními rýhami

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh jemné šedé (?) keramiky⁸⁸ (nelze vyloučit zařazení do okruhu žlutooranžové keramiky) – džbán, konvice, lahev

Datace: rámcově přelom letopočtu - 1. pol. 1. st. (s ohledem na datování sídliště do stupňů A-B1) – Noricum, případně Raetie

Lit.: Jančo 2003, 268, obr. 1:9

Uložení: NM Praha – dočasně nepřístupné, materiál se zpracovává

b) + ?)

⁸⁸ M. Jančo fragment zařadil již spíše do okruhu žlutooranžové keramiky (Jančo 2003, 266), přesné určení však nelze bez revize stanovit.

Kontext: z obj. zkoumaných v letech 1972-1976 má pocházet několik fragmentů římsko-provinciální keramiky

Popis: blíže nespecifikovaný počet fragmentů nádob zhotovených ze světle béžové hlíny; točeno na kruhu; většinou bez výzdoby

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh šedé (?) keramiky (nelze vyloučit zařazení do okruhu žlutooranžové keramiky) – tvary nádob nelze stanovit

Datace: rámcově přelom letopočtu - 1. pol. 1. st. (s ohledem na datování sídliště do stupňů A-B1) – dle údajného vyjádření H. Friesingera se má jednat o výrobky norických dílen (*Jančo 2003, 268*)

Lit.: *Jančo 2003, 268*

Uložení: NM Praha – dočasně nepřístupné, materiál se zpracovává

c) + ?)

Kontext: z obj. zkoumaných v letech 1972-1976 má pocházet několik fragmentů římsko-provinciální keramiky

Popis: blíže nespecifikovaný počet fragmentů nádob zhotovených ze světle šedé hlíny; točeno na kruhu; povrch fragmentů hladký; několik fragmentů (získaných během sezón 1975 - 1976) nese výzdobu na vnitřní straně

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh jemné šedé keramiky – tvary nádob nelze stanovit

Datace: rámcově přelom letopočtu - 1. pol. 1. st. (s ohledem na datování sídliště do stupňů A-B1) – dle údajného vyjádření H. Friesingera se má jednat o výrobky norických dílen z augustovského období (*Jančo 2003, 274*)

Lit.: *Jančo 2003, 274*

Uložení: NM Praha – dočasně nepřístupné, materiál se zpracovává

25. Močovice, okr. Kutná Hora (Středočeský kraj)

Poloha: *U studánky, p.p.č. 113 a 133/1, SV od obce, na pravém břehu potoka Klejnarky*

Akce: výzkum K. Čermáka z počátku 20. st.⁸⁹; sídliště starší a mladší doby římské (přibližně B2b - C1, případně ještě počátek stupně C2 ?)

Nález: 1 fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby; též 1 fragment TS⁹⁰

Lit.: *Čermák 1909, 444; Motyková-Šneidrová 1967, 29-30; táž 1968; Droberjar 2002, 185; Jančo 2003, 266; Halama 2004, 30-31; týž 2007, 203; týž 2012, 29*

Popis a určení:

a) Obr. 1:6, 56

Kontext: nálezové okolnosti blíže nespecifikovány

Popis: fragment plecí a zřejmě části hrdla tenkostěnné nádoby soudkovitého tvaru, slepeno ze 2 zlomků; točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrný na vnitřní straně), vysoký výpal;

⁸⁹ V inventární knize M Čáslav je uvedeno, že se jedná o výzkum Klimenta Čermáka, o jeho výzkumech v poloze „U studánky“ se zmiňuje i K. Motyková-Šneidrová (1968, 185-186). V. Sakař (1956, 58; *týž 1970, 33; týž 1978, 122*) však uvádí, že fragment pochází z povrchového sběru, M. Jančo pak od něj tuto informaci zřejmě v úplnosti převzal (*Jančo 2003, 266*).

⁹⁰ Viz: *Halama 2004, 30-31; týž 2007, 203; týž 2012, 29*.

materiál jemně plavený, s malou příměsí slídy; na vnější straně hnědo-červený potah přecházející místy až do černé barvy (kolísání barvy způsobeno spíše nerovnoměrností výpalu než sekundárním přepálením), vnitřní strana opatřena oranžovo-červeným potahem či nátěrem; pod potahem vnější i vnitřní strany prosvítá místy původní povrch cihlově oranžové barvy, jádro střepeu snad šedé (?); výzdoba: horizontální pás tvořený šikmými přesekávanými šrafy vytvořenými nejspíše radélkem (případně kolkem ?), nad i pod tímto výzdobným pásem dvojice mělkých horizontálních žlábků; pod poslední dvojicí žlábků částečně dochovaná geometrická výzdoba provedená technikou barbotino, z níž se dochovaly 2 drobné kulovité nálepy (napojené přímo na nejspodnější horizontální žlábek), z nichž vychází vždy dvojice tenkých souběžných vertikálních linií⁹¹; v dolní části fragmentu 2 nehluboce ryté rovnoběžné horizontální linie

Rozměry: 60 x 50 mm, tl. stěny 3-5 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Raetská keramika – nejspíše I. Drexelův výzdobný styl⁹² – kulovitý pohár či menší hrnec

Datace: ca 1. pol. 2. st. (respektive 120 – 170 n.l.; Fischer 1990, 35, 56, Abb. 12) – Raetie, případně 2. pol. 2. st. – Z Pannonie (jde-li o pannonskou napodobeninu)

Analogie: okolí Řezna - horizont A2 (Fischer 1990, 35, 56, Abb. 12:Drexel 1)

Lit.: Čermák 1909, 444; Sakař 1956, 58, obr. 3:6; týž 1958, 107; Motyková-Šneidrová 1967, 29; táž 1968, 186; Sakař 1970, 33, 65; týž 1978, 122; Jančo 2003, 266, obr. 1:1

Uložení: M Čáslav – př. č. ČAP 2051/85 (staré inv. č. 2008)

26. Neratovice, okr. Mělník (Středočeský kraj)

Poloha: pískovna na pozemku p. L. Černého (za S zdí továrny firmy GEC), p.p.č. 406 a na sousedním pozemku firmy GEC, p.p.č. 407 (?)⁹³

Akce: záchranný výzkum J. A. Jíry (StAÚ Praha) v roce 1927, postup těžby v pískovně; polykulturní lokalita, mimo jiné sídliště starší až mladší doby římské (ca B2 – B2/C1 ?)

Nález: nejméně 4 fragmenty provinciální keramiky ze 3 nádob; dále 1 celá mísa TS⁹⁴

Pram.: Horáková-Jansová 1931

Lit.: Sakař 1956, 58-60; Kabát/Zápotocký 1962, 1-4, obr. 1; Motyková-Šneidrová 1967, 32; Sakař 1978, 122; Sklenář 1982, 307-308; Droberjar 2002, 214; Jančo 2003, 268, 274, 278, obr. 1:10, 2:20-21, 4:2; Halama 2004, 33-34; týž 2007, 203; týž 2010b, 564-565; týž 2012, 30-31

Popis a určení:

a) Obr. 25:3

Kontext: jáma 6

⁹¹ V původní publikaci nálezu (Sakař 1956, 58; Sakař 1978, 122) byl zbytek této výzdoby pokládán za fragment barbotinové „podkovičky“, správněji tzv. lunuly - půlměsícovitého útvaru, majícího apotropaický charakter -, ty bývají však plné, nikdy nejsou tvořeny dvojicemi tenkých linií.

⁹² Původně fragment považován za TS (Čermák 1908-09, 444; Sakař 1956, 58, obr. 3:6 – zde již s určitými výhradami), později V. Sakařem přeurčen jako fragment raetské keramiky, zhotovený ve II. Drexelově výzdobném stylu (Sakař 1970, 33, 65; týž 1978, 122), toto určení přejal i M. Jančo do svého soupisu římsko-provinciální keramiky (Jančo, 2003, 266). E. Droberjar fragment zřejmě omylem označil za pannonskou páskově malovanou keramiku (Droberjar 2002, 185).

⁹³ Potravinářská továrna firmy GEC se po 2. sv. válce krátce jmenovala Biochema, dnes zde sídlí závod Spolana Neratovice (Sklenář 1982, 307).

⁹⁴ Drag. 37 - Heiligenberg, Ciriuna (150-170/180; Halama 2004, 34; týž 2007, 203; týž 2010b; týž 2012, 30-31). Nemusí se jednat o sídlištní nález, může jít i o nerozpoznaný hrob.

Popis: malý šedočerný fragment okraje a plecí misky, povrch hlazený; točeno na kruhu; materiál jemně plavený; pod okrajem plastické žebro

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – prstencová miska

Datace: ca 2. st. – Pannonie (?)

Pram.: Horáková-Jansová 1931, 2, tab. 2:6a-b

Lit.: Jančo 2003, 278, obr. 4:2

Uložení: nezjištěno – ARÚ Praha (?), NM Praha (?) – dnes již asi nerevidovatelné

b) Obr. 25:5

Kontext: jáma 8

Popis: fragment okraje misky; točeno na kruhu; materiál velmi jemně plavený, dobře vypálený; barva povrchu neuvedena (snad šedá?); na těle 2 horizontální plastická žebra

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá (?) keramika – derivát prstencové misky (?)

Fragmenty **b)** a **c)** pocházejí zřejmě z jedné nádoby.

Datace: ca 2. st. – Pannonie (?)

Pram.: Horáková-Jansová 1931, 4, tab. 3:13a-b

Lit.: Jančo 2003, 274, obr. 2:20

Uložení: nezjištěno – ARÚ Praha (?), NM Praha (?) – dnes již asi nerevidovatelné

c) Obr. 25:6

Kontext: jáma 8

Popis: fragment výduti misky s mírně schodovitě odsazenou dolní částí ubíhající ke dnu; točeno na kruhu; materiál velmi jemně plavený, dobře vypálený; barva povrchu neuvedena (snad šedá?)

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá (?) keramika – derivát prstencové misky (?)

Fragmenty **c)** a **b)** pocházejí zřejmě z jedné nádoby.

Datace: ca 2. st. – Pannonie (?)

Pram.: Horáková-Jansová 1931, 4, tab. 3:14a-b

Lit.: Jančo 2003, 274, obr. 2:21

Uložení: nezjištěno – ARÚ Praha (?), NM Praha (?) – dnes již asi nerevidovatelné

d) Obr. 25:4

Kontext: jáma 8

Popis: fragment dna nádoby s podstavným prstencem, vytvářejícím nízkou nožku, povrch hlazený; točeno na kruhu; materiál šedožlutý

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová (?) keramika – džbán, miska (?)

Datace: ca 2. st. – Noricum nebo Pannonie (?)

Pram.: Horáková-Jansová 1931, 4, tab. 3:15a-b

Lit.: Sakař 1953, 91; týž 1978, 122; Jančo 2003, 268, obr. 1:10

Uložení: nezjištěno – ARÚ Praha (?), NM Praha (?) – dnes již asi nerevidovatelné

27. Obříství, okr. Mělník (Středočeský kraj)

Poloha: *prostor mezi obcí Obříství a jejími místními částmi Dušníky a Semilkovicemi, levý břeh Labe, mezi Starým Labem (původní rameno řeky) a Černavkou s přítokem Korycanským potokem*

Akce: záchranný archeologický výzkum K. Flekové (ÚPRAV FF UK Praha), L. Šmahelové (ÚPRAV FF UK Praha, ARÚ Praha) a K. Čulákové (ARÚ Praha, ÚPRAV FF UK Praha), společný projekt ARÚ Praha a ÚPRAV FF UK Praha v letech 2008-2011, výstavba rodinných domů a obslužných komunikací; polykulturní lokalita, mimo jiné sídliště starší až pozdní doby římské (B2/C1 – C3/D1)

Nález: 1 drobný fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby; dále 1 drobný fragment TS ze sezóny 2010⁹⁵

Lit.: Beneš, v tisku; Čuláková/Fleková/Šmahelová, v tisku

Popis a určení:

a) Obr. 1:3, 57

Kontext: komunikace 8 - obj. 813 (chata; orientace JZ-SV), Z čtvrtina, výplň – vrstva 0-20 cm; chata datována germánskou keramikou do stupně B2-C1; sezóna 2008, vedoucí výzkumu této sezóny K. Fleková (ÚPRAV FF UK Praha)

Popis: drobný fragment z výduti nádoby; točeno na kruhu (stopy po vytáčení dobře patrný na vnější i vnitřní straně), tvrdý výpal; materiál jemně plavený, s drobnou příměsí slídy, povrch světle oranžovohnědý, lom stejné barvy, mírně zašedlý; na vnější straně v dolní části střepe zbytek (vodorovný pruh?) červeného malování (eventuelně potahu), částečně setřeného (?), nelze vyloučit, že jde o zbytek negativně provedené výzdoby (např. horizontální linii či vlnici)

Rozměry: 31 x 34 mm, tl. stěny 5-6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonská páskově malovaná keramika – nejspíše jednouchý džbán (?) či hrnec (?)

Datace: ca 2. pol. 2. st. – 2./3. st. – Pannonie - nejspíše Brigetio

Lit.: Rypka, v tisku, obr. 4, tab 7:36

Uložení: ARÚ Praha – základna ÚPRAV Mělník – bez čísla – sáček č. 3478

28. Opolany, okr. Nymburk (Středočeský kraj)

Poloha: *Soukupovo pole, p.p.č. 404, 417/1, Z od obce, J od silnice Libice nad Cidlinou-Opolany*

Akce: sběr P. Břicháčka (AÚ ČSAV Praha) v roce 1984, lokalita narušená orbou; sídliště starší až mladší doby římské (B1 – C3)

Nález: 4 fragmenty římsko-provinciální keramiky ze 4 nádob; také 2 fragmenty TS⁹⁶

Lit.: Břicháček/Košnar 1987; Halama 2004, 35-36; týž 2007, 203; týž 2012, 31-32

Popis a určení:

a) Obr. 25:7

Kontext: sběr

⁹⁵ Viz: Halama 2012, 31.

⁹⁶ Viz: Halama 2004, 35-36; týž 2007, 203; týž 2012, 31-32.

Popis: fragment okraje a části hrdla; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál světle žlutohnědý, poměrně jemně plavený, s mírnou příměsí slídy a hrubšího ostřiva; okraj na vnější straně nepatrně vyklenutý, směrem vzhůru se zevnitř zužuje, pod vlastním okrajem úzký žlábek; zachovaná část hrdla se odshora ke středu fragmentu zužuje, dále směrem dolů se opět rozšiřuje; zhruba uprostřed rovnějšího bočního lomu zachován výstupek, zřejmě stopy po nasazení horní části ucha; na vnitřní straně pod okrajem patrné výraznější prožlabení; vnější a nepatrně i vnitřní strana fragmentu pokryta zbytky červeného potahu

Rozměry: prům. okraje ca 60 mm, tl. okraje ca 11 mm, tl. stěny pod okrajem 4-5 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem – nejspíše jednouchý džbán

Datace: rámcově 2. st.; ostatní nálezy lze datovat do stupňů B2 a C1 (Břicháček/Košnar 1987, 560)

Lit.: Břicháček/Košnar 1987, 562, 566, obr. 2:3; Jančo 2003, 268, obr. 1:11

Uložení: M Poděbrady (?), případně M Plzeň⁹⁷ – nerevidováno

b) Obr. 25:8

Kontext: sběr

Popis: fragment dna menší nádoby s podstavným prstencem na obvodu nádoby, který vytváří nízkou nožku; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál jemně plavený, mírně porézní, bílošedé, slabě nažloutlé barvy; mezi středem a obvodem podstavy širší žlábek, uprostřed dna nízký prstenec; na podstavě patrné tři rozvětřující se ryté linie (může jít o značku typu „kuří stopa“)

Rozměry: prům. dna 67 mm, š. podstavného prstence ca 7 mm, tl. stěny 3,5 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová (?) keramika⁹⁸ – pohár, menší džbán, případně i miska – Noricum (?) (dle primitivně provedené značky typu „kuří stopa“)

Datace: rámcově 2. – 3. st.; ostatní nálezy lze datovat do stupňů B2 a C1 (Břicháček/Košnar 1987, 560)

Lit.: Břicháček/Košnar 1987, 562, 566-567, obr. 3:2; Jančo 2003, 268, obr. 1:12

Uložení: M Poděbrady (?), případně M Plzeň – nerevidováno

c) Obr. 25:9

Kontext: sběr

Popis: fragment dna menší nádoby se zaobleným kónickým prstencem po obvodu; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál jemně plavený, světle béžové barvy; dno se směrem dovnitř zvedá v poměrně vysoký omfalos

Rozměry: prům. dna ca 75 mm, tl. zachovalé části stěny ca 6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá (?) keramika⁹⁹ – pohár, menší džbán

Datace: rámcově 2. – 3. st.; ostatní nálezy lze datovat do stupňů B2 a C1 (Břicháček/Košnar 1987, 560)

Lit.: Břicháček/Košnar 1987, 562, 566, obr. 3:3; Jančo 2003, 268, obr. 1:13

⁹⁷ P. Břicháček (M Plzeň) se domnívá, že byl po zrušení depozitáře v Oškobrhu bývalé expozitury AÚ ČSAV v Plzni předán veškerý materiál z lokality do M Poděbrady.

⁹⁸ Nelze zcela vyloučit ani případné zařazení do okruhu jemné šedé keramiky, to však zatím nelze bez revize přesněji rozhodnout.

⁹⁹ M. Jančo zařadil zlomek již spíše ke žlutooranžové keramice (Jančo 2003, 268), to však nelze bez revize nálezu přesněji stanovit.

Uložení: M Poděbrady (?), případně M Plzeň – nerevidováno

d)

Kontext: sběr

Popis: fragment těla nádoby; točeno na kruhu (na vnitřní straně výrazné drážky po vytáčení), tvrdý výpal; materiál jemně plavený, tmavě šedé barvy; povrch vnější strany hladký, částečně narušený; na vnitřní straně patrné široké prožlabení

Rozměry: tl. stěny ca 7 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – tvar nádoby nelze bez revize stanovit

Datace: rámcově 2. – 3. st.; ostatní nálezy lze datovat do stupňů B2 a C1 (Břicháček/Košnar 1987, 560)

Lit.: Břicháček/Košnar 1987, 562; Jančo 2003, 274

Uložení: M Poděbrady (?), případně M Plzeň – nerevidováno

29. Ořech, okr. Praha-západ (Středočeský kraj)

Poloha: *Plocha I – „U kamene“, p.p.č. 41/4, S od obce Ořech, po pravé straně silnice do Řeporyjí*

Akce: záchranný výzkum K. Motykové a R. Pleinera (AÚ ČSAV Praha) v letech 1977-1980; železářská osada časně až starší doby římské (A - B2)

Nález: 1 fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby

Lit.: Motyková 1981a; táž 1981c; táž 1982; Motyková/Pleiner 1987; Droberjar 2002, 227-228; Jančo 2003, 273, obr. 2:12

Popis a určení:

a) Obr. 25:10

Kontext: výplň obj. 14 (polozemnice; datována do stupně B2), SV část obj., hl. 40 cm

Popis: fragment plecí nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, okrové barvy; povrch vnější strany opatřen červeným potahem; výzdoba rytou horizontální vlnovkou

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonská páskově malovaná keramika – hrnec (?)

Datace: ca 2./3. st. – Pannonie - nejspíše Brigetio

Lit.: Motyková/Pleiner 1987, 390, 422, 438, Abb. 29:11; Droberjar 2002, 228; Jančo 2003, 273, obr. 2:12

Uložení: ARÚ Praha (?) – nerevidováno

30. Osice, okr. Hradec Králové (Královéhradecký kraj)

Poloha: *„Skupice“, ca 1 km JV od o. Osice, protáhlý úzký hřbet a jeho J svah*

Akce: záchranný výzkum J. Sigla a M. Nováka¹⁰⁰ (M Hradec Králové) v letech 2004-2006, stavba dálnice D11; polykulturní lokalita, mimo jiné sídliště starší doby římské (předběžně B2 – B2/C1¹⁰¹)

Nález: nejméně 2 zlomky provinciální keramiky ze 2 nádob¹⁰²; dále 1 fragment hladké TS¹⁰³; rovněž náhodný nález denáru Antonina Pia (138-161) z dřívějšího období¹⁰⁴

¹⁰⁰ Za umožnění studia archeologického materiálu oběma tímto děkuji.

¹⁰¹ Část keramické produkce lze nejspíše zařadit i do mladší doby římské.

Pram.: ústní sdělení M. Nováka (M Hradec Králové)

Lit.: Novák/Sigl 2007; Sigl 2008; Halama 2007, 203; týž 2012, 32-33

Popis a určení:

a) Obr. 4:5, 58

Kontext: výplň obj. č. 704, V polovina, mechanická vrstva 40-60 cm

Popis: fragment dna (?); točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrný na vnější straně); materiál jemně plavený, s nepatrnou příměsí slídy, světle oranžové barvy; lom pokryt našedlou vrstvou vysráženého vápníku; povrch světle žluto-oranžový; na vnější straně fragmentu (spodní části dna ?) 3 vrypy necíkovitého průměru (těžko říci, zda se jedná o výzdobu nebo jen poškrábání, jde-li o výzdobu, je možné, že nejde o fragment dna, ale spíše zlomek límcovitého okraje mísovité nádoby ?)

Rozměry: 42 x 31, max. tl. stěny ca 9 mm, prům. dna ca 200 (?) mm, tl. dna ca 3 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán (jedná-li se o dno), případně miska (jedná-li se o okraj)

Datace: pouze rámcově 2. – 3. st. – Pannonie (?)

Lit.: nepubl.

Uložení: M Hradec Králové – př. č. OS 16569/05 – sáček 569

b) Obr. 4:6

Kontext: výplň obj. č. 204, mechanická vrstva 10 cm - dno

Popis: fragment dna nádoby; točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrný na vnitřní straně); na lomu oranžové barvy, jádro střepu snad šedé; povrch zlomku žluto-oranžové barvy

Rozměry: 41 x 32 mm, max. tl. stěny ca 18 mm, tl. dna ca 5-7 mm, prům. dna nejméně 140 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán (?)

Datace: rámcově 2. – 3. st. – Pannonie (?)

Lit.: nepubl.

Uložení: M Hradec Králové – př. č. OS 16173/05 – sáček 173

31. Počerady, okr. Louny (Ústecký kraj)

Poloha: „Počerady III“, mezi obcemi Volevčice a Počerady, Z od silnice Volevčice-Počerady a Z od železniční trati Žatec-Most, v údolí potoka Srpina, ca 300 m V od dnešního toku

Akce: záchranný výzkum E. Neustupného (expozitura AÚ ČSAV Most) v roce 1965, stavba skladiště elektrárny Počerady; sídliště starší doby římské (ca B2)

Nález: 1 fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby

¹⁰² V době mé návštěvy v M Hradec Králové nebyla bohužel zatím k dispozici dokumentace arch. objektů (prováděná servisní firmou Peres), nebylo tak možné určit funkci objektů, z kterých nálezy pocházely. Část objektů byla zřejmě porušena objekty z mladších období. U několika eventuelních nálezů provinciální keramiky pocházejících z kulturní vrstvy, promíšené středověkou a novověkou keramikou, nebude jejich přesnější určení zřejmě možné.

¹⁰³ Tvar nádoby neurčitelný, východogalský okruh, Rheinzabern ? - 2. pol. 2. – 1. pol. 3. stol (Halama 2007, 203; týž 2012, 32-33).

¹⁰⁴ Nalezen roku 1964 při setí přibližně v místech zkoumané osady - ústní sdělení M. Nováka (M Hradec Králové), za kterou mu tímto děkuji.

Pram.: Neustupný 1977

Lit.: Koutecký et al. 1980, 148; Jančo 2003, 266

Popis a určení:

a)

Kontext: jáma 1 (obj. porušený základovým žlabem pro stěnu skladiště; zásobní jáma¹⁰⁵ ?), Z část; germánskou keramiku z výplně lze datovat do starší doby římské (nejspíše stupně B2)

Popis: fragment stěny tenkostěnné nádoby; vytočeno na kruhu; materiál jemně plavený, tvrdý výpal; vnitřní strana hnědé barvy, vnější povrch pokryt hnědým pásem potahu, jehož barva přechází v místě výzdoby v sytě černou; výzdoba: ostrá horizontální rýha, která ohraničuje černý výzdobný pás a 2 široké, poměrně mělké žlábků, kolmo na tyto žlábků výzdoba ve formě mělkých rýh

Rozměry: 70 x 46 mm, tl. stěny 4 mm.

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Raetská keramika - I., případně II. Drexelův výzdobný styl (Jančo 2003, 266) – kulovitý pohár (?) či hrnec (?)

Datace: rámcově 2. st. (spíše 2. pol. 2. st.) – Raetie, případně Z Pannonie (jde-li o pannonskou napodobeninu)

Pram.: Neustupný 1977, 4-5

Lit.: Jančo 2003, 266

Uložení: M Louny (?), případně ÚAPP Most – př. č. 222/65-3/24 – nerevidováno

32. Praha-Bubeneč, m.o. Praha 6 (Kraj Hlavní město Praha)

32A – Poloha č. 1: pískovny na pozemku továrny (přádelny) p. Mauthnera (nesprávně Mauthnerova cihelna), dnes Z část Papírenské ulice

Akce: zjišťovací sondážní výzkum J. A. Jíry (pro Společnost přátel starožitností českých v Praze) v roce 1897, těžba šterku a písku; konglomerát sídlišť časně - pozdní doby římské/časné fáze období SN (A – C3/D1)

Nález: 2 jisté fragmenty římsko-provinciální keramiky ze 2 nádob (4 další fragmenty ze 4 nádob zřejmě již nerevidovatelné – viz 2. část katalogu)¹⁰⁶; také 3 fragmenty TS, další 1 fragment TS z přilehlého pozemku Reiserovy pískovny (již k.ú. Praha-Dejvice)¹⁰⁷

Lit.: Šnajdr 1896; týž 1898; Jíra 1898; týž 1910; týž 1911; Sakař 1956, 60; Motyková-Šneidrová 1967, 38; Sakař 1970, 37; týž 1978, 122; Fridrichová (ed.) 1995, 235; Droberjar

¹⁰⁵ Koutecký et al. 1980, 148. M Jančo uvádí, že šlo o polozemnici (Jančo 2003, 266), na celkovém plánu v náleзовé zprávě E. Neustupného je totiž objekt zanesen s popisem „chata“, zatímco v textu zprávy je používáno termínu „jáma“ (Neustupný 1977, 1, tab. 1). Zdokumentovaný východní řez porušeným objektem odpovídá skutečně spíše zásobní či odpadní jámě (Neustupný 1977, tab. 2).

¹⁰⁶ V. Sakař zmiňuje nálezy několika fragmentů žlutooranžové keramiky ve svém soupisu provinciální keramiky v Čechách (Sakař, 1978), odkazující na článek L. Šnajdra (Šnajdr 1898, 208), M. Jančo pak od něj tuto informaci přejal a domnělé fragmenty rámcově datoval do 2. – 3. st. (Jančo 2003, 268). Fragmenty provinciální keramiky, popisované v článku L. Šnajdra (1898) však patří k jinému typu keramiky a lze je rámcově datovat spíše do pozdní doby římské či časně fáze období SN, rovněž jejich příslušnost k římsko-provinciální keramice není jednoznačná (viz 2. část katalogu této práce). Dodatečně se však v MM Praha podařilo znovu identifikovat menší část materiálu z výzkumu J. A. Jíry z roku 1897 pro Společnost přátel starožitností českých v Praze na pozemcích p. Mauthnera. Za upozornění na nálezy dvou zlomků římsko-provinciální keramiky z tohoto výzkumu děkuji D. Bursákovi (ÚPRAV FF UK Praha a NM Praha), za možnost studia těchto nálezů děkuji M. Šmolíkové a M. Hlavovi (oba MM Praha). Nelze vyloučit, že v budoucnu bude ještě část dalšího materiálu dohledána a že se naše pramenná základna ještě rozšíří o další fragmenty římsko-provinciální keramiky.

¹⁰⁷ Viz: Halama 2004, 36-39; týž 2007, 198-199, 203; týž 2012, 33-35.

2002, 258; Jančo 2003, 274-276; Halama 2004, 36-39; Droberjar 2005, 818-819; Halama 2007, 198-199, 203; týž 2012, 33-34

Popis a určení:

a) Obr. 9:2, 59

Kontext: neznámý, zřejmě kulturní vrstva (?)

Popis: fragment výduti nádoby; točeno na kruhu (patrně na obou stranách střepu), dobrý výpal; materiál jemně plavený, s menší příměsí drobných zrněk slídy; povrch vnitřní strany světle hnědo-oranžový, lom rovněž světle hnědo-oranžový, vnější strana pokryta světle červeno-oranžovým lesklým potahem; obě strany střepu částečně pokryty nánosy sintru

Rozměry: 34 x 41 mm, tl. stěny 4-5 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem – džbán (?)

Datace: ca 2. st. – Noricum nebo Pannonie

Lit.: nepubl.

Uložení: MM Praha – označeno původním štítkem s nápisem *Mauth. 7 prostř.*

b) Obr. 9:1, 60

Kontext: neznámý, zřejmě kulturní vrstva (?)

Popis: fragment výduti misky, na jejíž maximální výduti obíhá hraněný prsteneček, nad i pod tímto hraněným prstencem mělké horizontální žlábků (nad prstencem jeden žlábek, pod prstencem dvojice žlábků, š. každého žlábků ca 3 mm), přímo na prstenci těsně pod maximální výduti rovněž mělký horizontální žlábek (š. ca 1 mm); točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený, s menší příměsí drobných zrněk slídy; lom světle oranžový, povrch vnější strany pokryt téměř setřelým matným světle červeno-oranžovým potahem, na vnitřní straně střepu rovněž zbytky částečně oprýskaného světle červeno-oranžového potahu; obě strany střepu částečně pokryty nánosy sintru

Rozměry: 40 x 52 mm, tl. stěny 7-8 mm, tl. stěny v místě prstence 12 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem – prstencová miska – imitace TS Drag. 24/25

Datace: ca 2. st. – Noricum nebo Pannonie

Lit.: nepubl.

Uložení: MM Praha – označeno původním štítkem s nápisem *Mauth. 15.*

32B – Poloha č. 2: *Ardenská ulice (dnes Albánská ulice), mírný SZ svah*

Akce: výzkum StAÚ v roce 1929 (př. č. StAÚ 33/29 – celkem 3 bedny materiálu), bližší okolnosti neznámé; zřejmě sídliště doby římské

Nález: 1 fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby

Lit.: nepubl.

Popis a určení:

a) Obr. 9:3, 61

Kontext: neznámý

Popis: fragment z výduti nádoby; točeno na kruhu (na vnitřní straně rýžky po vytáčení), dobrý výpal, střep se mírně otírá; materiál jemně plavený, s nepatrnou příměsí drobných zrněk slídy; povrch světle okrový, lom rovněž světle okrový, vnější strana střepu částečně

pokrytá sintrem, dále jsou na vnější straně patrné stopy po červeném potahu, dnes téměř setřelém (může jít i o malbu)

Rozměry: 73 x 47 mm, tl. stěny 5-6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem, eventuelně pannonská páskově malovaná keramika – džbán

Datace: rámcově ca 2. – 3. st. – Pannonie či Noricum (?)

Lit.: *nepubl.*

Uložení: MM Praha – př. č. A4/1946 (soubor – 1 bedna¹⁰⁸)

32C – Poloha č. 3: Papírenská ulice, JV část, p.p.č. 1707/3

Akce: záchranný výzkum J. Frolíka (ARÚ Praha) a L. Drápely (ArcheoPro o.p.s.) v roce 2011, stavba haly Ústavu pro organickou a chemickou biochemii AV ČR; polykulturní lokalita, mimo jiné sídliště starší až mladší doby římské (rámcově B2 – C2)

Nález: nejméně 3 fragmenty římsko-provinciální keramiky ze 3 nádob¹⁰⁹; rovněž 1 drobný střep TS¹¹⁰

Pram.: *ústní sdělení L. Drápely (ArcheoPro o.p.s.) a P. Kacela (ÚPRAV FF UK Praha)*

Lit.: *Halama 2012, 35*

Popis a určení:

a) Obr. 9:5, 62

Kontext: čtverec F1, vrstva 012 (kulturní vrstva ?)

Popis: fragment výduti nádoby, zhruba uprostřed střepu prázdný horizontální pásek ohraničený dvojicí mělkých horizontálních žlábků (š. pásku ca 10 mm, š. každého žlábků ca 1,5 mm); točeno na kruhu (výrazné stopy po vytáčení ve formě rýžek na vnitřní straně střepu), dobrý výpal; materiál jemně plavený, s menší příměsí drobných zrněk slídy; povrch vnitřní strany světle hnědo-oranžový, lom rovněž světle hnědo-oranžový, vnější strana pokryta poměrně dobře zachovaným matným světle červeno-oranžovým potahem či malbou, do tohoto povrchu je pak v horní třetině střepu vyškrabávaná výzdoba ve formě horizontální řady drobných svislých necíkovitých vrypů radélkem; povrch obou stran střepu pokryt vysráženou vrstvou sintru

Rozměry: ca 50 x 53 mm, tl. stěny ca 8-9 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonská páskově malovaná keramika – džbán, eventuelně miska (prstencová miska ?)

Datace: ca 2. pol. 2. st. – Pannonie – Brigetio (?)

Lit.: *nepubl.*

Uložení: dočasně ArcheoPro o.p.s. – bude odevzdáno do MM Praha – obsaženo v souboru s inv. č. A556.849 - A556.863 – dočasně nepřístupné

b) Obr. 9:6, 63

Kontext: čtverec E2, vrstva 006 (výplň kůlové jamky)

Popis: fragment výduti nádoby; točeno na kruhu (stopy po vytáčení na vnější straně střepu), dobrý výpal; materiál jemně plavený, s příměsí slídy a drobných kaménků; vnitřní strana částečně odlomena, povrch této strany světle hnědo-oranžový, lom rovněž světle hnědo-

¹⁰⁸ Další dvě bedny z výzkumu mají následující přírůstková čísla.

¹⁰⁹ Za souhlas k předběžnému studiu materiálu děkuji J. Frolíkovi (ARÚ Praha) a L. Drápelovi (ArcheoPro o.p.s.).

¹¹⁰ Drag. 37, středogalské dílny ?, ca 2. st. (*Halama 2012, 35, foto 30g*).

oranžový, vnější strana pokryta částečně oprýskanou matnou světle červeno-oranžovou malbou, do tohoto povrchu je radélkem vyškrabávána výzdoba ve formě dvou horizontálních řad krátkých svislých vrypů (jedna řada v horní části střepe, další v jeho dolní třetině)

Rozměry: ca 42 x 35 mm, tl. stěny ca 5-7 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonská páskově malovaná keramika – džbán či miska (prstencová miska ?)

Datace: ca 2. pol. 2. st. – Pannonie – Brigetio (?)

Lit.: *nepubl.*

Uložení: dočasně ArcheoPro o.p.s. – bude odevzdáno do MM Praha – obsaženo v souboru s inv. č. A558.785 – A558.788 – dočasně nepřístupné

c) Obr. 9:7, 64

Kontext: čtverec D3, vrstva 059 (kulturní vrstva ?)

Popis: drobný fragment okraje tenkostěnné nádoby, okraj kyjovitý, mírně ven vyhnutý; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený, s menší příměsí drobných zrněk slídy; lom hnědo-oranžový, povrch vnější i vnitřní strany pokryt matným světle červeným potahem a nánosy vysráženého sintru

Rozměry: ca 20 x 11 mm, tl. stěny ca 3 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Žlutooranžová keramika s červeným potahem – tenkostěnná miska, pohárek (?) – možná imitace tenkostěnné nádoby ve stylu TS ?

Datace: rámcově ca 2. – 3. st. – Pannonie či Noricum

Lit.: *nepubl.*

Uložení: dočasně ArcheoPro o.p.s. – bude odevzdáno do MM Praha – obsaženo v souboru s inv. č. A559.948 – A559.956 - dočasně nepřístupné

33. Praha-Dejvice, m.o. Praha 6 (Kraj Hlavní město Praha)

33A – Poloha č. 1: „Podbaba“ - cihelna Juliska, přibližně v prostoru mezi ulicemi Na Julisce, Na Štáhlavce a v horní části ulice Paťanka (dnes v těchto místech sportovní areál TJ Dukla Praha)

Akce: hroby rozrušované od roku 1890 (?), postup těžby v cihelně, nálezy si odnášeli různí sběratelé, zejména J. A. Jíra a Dr. Š. Berger; pohřebiště vinařického a merovejského stupně období SN (ca D2 – E); zřejmě součást velkého pohřebního areálu mezi Dejvicemi a Podbabou (součást Dejvic), narušovaného v letech 1890-1892 i v blízké Mailbekově cihelně (Droberjar 2002, 258-259; Svoboda 1965, 261-268)

Nález: 1 pozdní římsko-provinciální džbán¹¹¹

Lit.: Svoboda 1965, 267-268, tab. XIX:4, 6, XXII, XL:8, XLII:2; Fridrichová (ed.) 1995, 235; Droberjar 2002, 258-259; týž 2005, 822-823

Popis a určení:

a) Obr. 65-66

Kontext: rozrušený kostrový hrob vinařického stupně, bez bližších nálezových okolností; původní sbírka Dr. Š. Bergera

Popis: menší jednouchý džbán vejčitého těla, s trojlístkovitým ústím (mírně prožlabeným nevýrazným, špatně znatelným žlábkem); ústí mírně poškozeno (malá část okraje odlomena);

¹¹¹ Za možnost studia nádoby děkuji B. Kreibichové, J. Koštovi a K. Urbanové (všichni NM Praha).

točeno na kruhu (stopy patrné na těle nádoby), dobrý výpal; materiál poměrně dobře plavený, s mírnou příměsí slídy; hrubší povrch barvy světle hnědo-šedé, místy s mírným nádechem do světle hnědo-žluté, opatřený původně zřejmě světle šedým potahem (dnes z velké části setřelým); páskové ucho s podélným žebrem vybíhá přímo z okraje a dosedá těsně nad max. výduti nádoby; na hrdle hraněný prstenec; 2 úzké horizontální pásy ve formě dvojic mělkých žlábků obíhají těsně pod hrdlem (zhruba v 1/3 těla) a přibližně v místě max. výduti; ploché dno mírně odsazeno, vytváří nízkou nepravidelnou nožku (ta je dnes lehce olámaná); dolní část těla na několika místech snad mírně přepálená (?), může však jít o zbytky tmavšího potahu; na hrdle velmi špatně viditelné náznaky po vlešťované výzdobě krátkými vertikálními liniemi

Rozměry: v. ca 235 mm, v. nožky ca 6 mm, prům. dna ca 71 mm, vnější prům. ústí ca 67-75 mm, tl. okraje 6 mm, š. ucha ca 27 mm, tl. ucha (včetně žebra) ca 13 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vlešťovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika – jednouchý džbán

Datace: ca konec 4. st. – 1. čtvrtina 5. st. (do hrobu nejpozději do konce 1. pol. 5. st.) – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Lit.: Šnajdr 1903, 134, pozn. 4; Píč 1909, tab. IV:19; Preidel 1930a, 164; Filip 1948, Tab. 43:12; Neustupný et al. 1960, obr. 100; Svoboda 1965, 106, 267-268, tab. XXII:4; Fridrichová (ed.) 1995, obr. 140¹¹²; databáze DEMUS NM Praha

Uložení: NM Praha – staré inv. č. A 1053 (sbírka Dr. Š. Bergera)

33B – Poloha č. 2: zahrada sladovny (dříve sladovny p. Reiser)

Akce: nález z roku 1947, průkop pro plynovod; kulturní vrstva z doby římské (snad i s porušenými objekty)

Nález: 1 fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby¹¹³

Pram.: Novotný 1948

Lit.: Droberjar 2005, 820

Popis a určení:

a) Obr. 9:4, 67

Kontext: kulturní vrstva či porušený obj. (?), nejspíše sběr z průkopu či z hald vyházené zeminy

Popis: drobný atypický fragment z výduti nádoby; točeno na kruhu (na vnitřní straně rýžky po vytáčení), dobrý výpal, stěp se mírně otírá; materiál jemně plavený, s nepatrnou příměsí drobných zrněk slídy; povrch světle okrový, mírně obitý, lom světle okrový, mírně načervenalý

Rozměry: 39 x 19 mm, tl. stěny 6-7 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – nejspíše džbán

Datace: rámcově ca 2. – 3. st. – Noricum či Pannonie (?)

Lit.: nepubl.

Uložení: MM Praha – bez čísla

¹¹² S chybnou lokací do Prahy-Kobylis.

¹¹³ Za umožnění studia nálezu děkuji M. Šmolíkové a M. Hlavovi (oba MM Praha), M. Hlavovi pak navíc děkuji za upozornění na nález.

34. Praha-Dubeč, m.o. Praha 10¹¹⁴ (Kraj Hlavní město Praha)

Poloha: *K Nové Dubči, S část p.p.č. 896/1, JVV od Nové Dubče, levý břeh Říčanského potoka*

Akce: sběry a záchranné výzkumy S. Venclova a J. Zadáka (AÚ ČSAV Praha) v letech 1968, 1970 a 1975; sídliště starší doby římské (rámcově B2)

Nález: 3 fragmenty římsko-provinciální keramiky ze 3 nádob

Lit.: *Vencl/Venclová/Zadák 1976, 262-268, 271-278; Vencl/Zadák 1978; Droberjar 2002, 261; Jančo 2003, 268-269, 273, 278, obr. 1:14, 2:13, 4:1; Droberjar 2005, 825*

Popis a určení:

a) Obr. 25:16

Kontext: černá výplň obj. D/75 (částečně prokopáno, zřejmě polozemnice; d. ca 400 cm, hl. 70-80 cm)

Popis: fragment stěny nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, světle okrové barvy; povrch fragmentu se stopami po cihlově červeném nátěru; výzdoba: dvě řady rytých svislých jemných rýžek

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonská páskově malovaná keramika – miska, hrnec (?)

Datace: ca 2. pol. 2. st. – Pannonie – Brigetio (?); domácí keramika datována do stupně B2

Lit.: *Vencl/Venclová/Zadák 1976, 266, obr. 11:2; Jančo 2003, 273, obr. 2:13*

Uložení: ARÚ Praha – nerevidováno

b) Obr. 25:15

Kontext: černá výplň obj. D/75 (částečně prokopáno, zřejmě polozemnice; d. ca 400 cm, hl. 70-80 cm)

Popis: fragment okraje a stěny misky; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, světle okrové barvy; okraj vytažený vzhůru, na vnější straně lištovitě oble zesílen; spodní část ostře zalomena

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – miska se slabě zataženým okrajem, varianta prstencové misky (?)

Datace: ca 2. pol. 2. st. – Pannonie (?); domácí keramika datována do stupně B2

Lit.: *Vencl/Venclová/Zadák 1976, 266, obr. 11:1; Jančo 2003, 278, obr. 4:1*

Uložení: ARÚ Praha – nerevidováno

c) Obr. 25:17

Kontext: černá výplň obj. D/75 (částečně prokopáno, zřejmě polozemnice; d. ca 400 cm, hl. 70-80 cm)

Popis: fragment hrdla menší nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, světle okrové barvy

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – menší džbán či lahev (?)

Datace: ca 2. st. – Noricum nebo Pannonie (?); domácí keramika datována do stupně B2

¹¹⁴ V době výzkumu okr. Praha-východ.

Lit.: Venc/Venclová/Zadák 1976, 266, 268, obr. 11:3; Jančo 2003, 268-269, obr. 1:14

Uložení: ARÚ Praha – nerevidováno

35. Praha-Hloubětín, m.o. Praha 9 (Kraj Hlavní město Praha)

Poloha: „Zahrady nad Rokytkou“, mírný svah na levém břehu v ohbí říčky Rokytky, mezi Rokytkou, bývalým železničním náspem rovnoběžným s ul. Poděbradská (hranice plochy na J) a zahrádkářskou kolonií, na níž navazuje ul. U Elektry (hranice plochy na Z)

Akce: záchranný výzkum P. Huštáka (Labrys o.p.s.) v letech 2006-2007, výstavba bytových domů, obslužných komunikací a inženýrských sítí firmou Nitro B1 spol s r.o.; sídliště časně až pozdní doby římské (A – C3, respektive C3/D1)

Nález: 2 fragmenty pozdní římsko-provinciální keramiky ze 2 nádob¹¹⁵

Lit.: Hušták/Jiřík 2009

Popis a určení:

a) Obr. 16:5, 68

Kontext: plocha D, sonda IX, 1. mechanická vrstva (= kulturní vrstva č. 1325/1266 s nálezy z pozdní doby římské)

Popis: fragment z výduti nádoby; točeno na kruhu (na vnitřní straně patrné stopy po vytáčení ve formě drážek), vysoký výpal; materiál velmi jemně plavený, s nepatrnou příměsí drobných zrněk slídy a velmi drobných kaménků; vnější povrch světle šedo-hnědý, lehce oprýskaný, vnitřní strana světle šedá, na lomu při vnější straně pruh světle hnědý, při vnitřní straně pruh světle šedý; na vnější straně v dolní části střepe horizontální pruh vtlačené výzdoby, zhotovené nejspíše kolečkovým kolkem (š. pruhu ca 7 mm, řada necíkovitých vrypů, nad nimi drobné kosočtverečné vrypy)

Rozměry: 46 x 47 mm, tl. stěny 5-7 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – nejspíše džbán

Datace: rámcově ca 4. st. – 4./5. st. – Noricum či Pannonie (?)

Analogie: nádoby s výzdobou horizontálních pásků kolečkovým kolkem (Mautern-Ost; Pollak 1993, Taf. 39:X – hrnec, Taf. 40:W – džbán)

Lit.: Hušták/Jiřík 2009, 323, Tab. 5:1

Uložení: MM Praha – inv. č. A384.313 – sáček 1459

b) Obr. 16:6

Kontext: plocha D, sonda II, 1. mechanická vrstva (= kulturní vrstva č. 1250 s nálezy z pozdní doby římské)

Popis: drobný fragment z podhrdlí (?) nádoby; točeno na kruhu (na vnitřní straně patrné stopy po vytáčení ve formě drážek), vysoký výpal; materiál velmi jemně plavený, s nepatrnou příměsí drobných zrněk slídy a několika velmi drobných kaménků (keramická hmota téměř bez příměsí); lom světle šedý, vnější i vnitřní povrch tmavý, černo-šedý, leštěný; na vnější straně v dolní části střepe pásek ze dvou řad mělkých nevýrazných horizontálních žlábků (š. celého pásku ca 9 mm, š. žlábků ca 3 mm, mezi nimi prázdné pole o š. ca 3 mm)

Rozměry: 46 x 27 mm, tl. stěny 5-6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

¹¹⁵ Za možnost studia nálezů z výzkumu děkuji P. Huštákovi (dříve Labrys o.p.s.).

Okruh keramiky s vleštovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika), případně jemné šedé keramiky – nejspíše menší džbán

Datace: rámcově ca 2. pol. 4. st. – 4./5. st. – V Noricum či Z Pannonie (?)

Lit.: *nepubl.*

Uložení: MM Praha – inv. č. A383.744 – sáček 1286

36. Praha-Kbely, m.o. Praha 9¹¹⁶ (Kraj Hlavní město Praha)

36A – Poloha č. 1: *nároží Nádražní a Fibichovy ulice, p.p.č. 203/3*¹¹⁷

Akce: záchranný výzkum E. Janské (MM Praha) v roce 1954, stavba rodinných domů firmy Konstruktiva - průkop pro vodovod; zachyceno zřejmě sídliště starší doby římské (rámcově B2 - B2/C1)¹¹⁸

Nález: 2 fragmenty římsko-provinciální keramiky ze 2 nádob¹¹⁹

Pram.: *Janská 1954*

Lit.: *Janská 1962*

Popis a určení:

a) Obr. 14:1, 69

Kontext: jáma 2 (dle profilu snad polozemnice; obj. porušen průkopem pro vodovod)

Popis: fragment výduti džbánu či větší silnostěnné nádoby; točeno na kruhu (na obou stranách střepu patrné rýžky po vytáčení), vysoký výpal (zvonivý střep); materiál jemně plavený, s nepatrnou příměsí drobných zrněk slídy; povrch vnitřní strany světle oranžovo-okrový, lom rovněž světle oranžovo-okrový, mírně našedlý, vnější strana pokryta oranžovo-červeným malováním; na povrchu malované vnější strany vyškrabávaná výzdoba: dvě horizontální řady z krátkých vodorovných zářezů, pod nimi čtyři horizontální řady z krátkých svislých zářezů, pod nimi horizontálně rytá linie a pod ní horizontálně rytá vlnice

Rozměry: 85 x 65 mm, tl. stěny ca 7-10 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonská páskově malovaná keramika – džbán

Datace: ca 2./3. st. – 1. pol. 3. st. – Pannonie – Brigetio či jiná z pannonských dílen

Lit.: *Janská 1962, 699*¹²⁰

Uložení: MM Praha – inv. č. A20.755

b) Obr. 14:2

Kontext: jáma 2 (dle profilu snad polozemnice; obj. porušen průkopem pro vodovod)

Popis: drobný atypický fragment výduti nádoby; točeno na kruhu (na obou stranách střepu patrné rýžky po vytáčení), dobrý výpal, střep se mírně otírá; materiál jemně plavený, s drobnou příměsí slídy; povrch z obou stran jemně krupičkovitý (pokrytý drobnými kaménky), vnější strana světle hnědá, vnitřní strana světle hnědo-šedá, lom světle šedo-hnědý

¹¹⁶ Dříve okres Praha-sever.

¹¹⁷ Dnes ulice přejmenovány a katastr přečíslován. Bývalou ulicí Nádražní je zřejmě dnešní Toužimská ulice (neověřeno).

¹¹⁸ Zachyceny dvě jámy, kruhovitá jáma č. 1 obsahovala laténský materiál, elipsovité jáma č. 2 (dle profilu snad polozemnice) obsahovala z většiny keramiku starší doby římské (ca B2 – B2/C1) a menší podíl keramiky laténské. Autorka výzkumu obě jámy datovala do období laténské.

¹¹⁹ Za upozornění na nález a) z této lokality děkuji D. Bursákovi (ÚPRAV FF UK Praha, NM Praha). Za umožnění studia nálezů z výzkumu děkuji M. Šmolíkové a M. Hlavovi (oba MM Praha).

¹²⁰ Pouze krátký slovní popis, zde střep pokládán autorkou za laténský.

Rozměry: 41 x 38 mm, tl. stěny ca 5-6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – džbán či miska

Datace: ca 2. – 3. st. – Noricum, Pannonie či Raetie

Lit.: *nepubl.*

Uložení: MM Praha – inv. č. A20.791

36B – Poloha č. 2: areál bývalého hospodářského dvora a pivovaru mezi dnešními ulicemi Mladoboleslavská, Žacléřská, Železnobrodská a Vrchlabská, J svah údolí Vinořského potoka¹²¹

Akce: záchranný výzkum D. Malykové (ARÚ Praha) v roce 2007-2008, výstavba bytových domů „Obytný park centrum Kbely“; polykulturní lokalita, mimo jiné sídliště starší až pozdní doby římské (ca B2 – C3)

Nález: 9 fragmentů římsko-provinciální keramiky ze 7-9 nádob¹²²

Lit.: *Malyková/Bursák/Pecinovská 2011; Halama 2012, 36*

Popis a určení:

a) Obr. 19:4, 72

Kontext: plocha bytového domu 3 (BD3), obj. 319, JV čtvrtina (superpozice několika jam; porušeno novodobými zásahy; nálezy z doby římské zejména v JV čtvrtině – datováno ca B2 – B2/C1), mechanická vrstva 0 – 20 cm

Popis: větší fragment výduti misky s pravidelně oblým plastickým prstencem na vnější straně (slepeno ze tří zlomků); točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrné na obou stranách střepu), vysoký výpal; materiál jemně plavený, s nepatrnou příměsí drobných zrněk slídy; lom světle šedý až bělavý, povrch hladký, pokrytý z obou stran tmavě šedým lesklým potahem, střep z obou stran mírně zasintrovaný

Rozměry: 85 x 55 mm, tl. stěny ca 7-10 mm, tl. stěny v místě prstence 16 mm, v. prstence ca 7 mm, š. prstence 8-9 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonische Glanztonware (pannonská keramika s lesklým potahem), případně okruh jemné šedé keramiky – prstencová miska

Datace: ca 1. pol. 2. st. (respektive 2. st.) – nejspíše západopanonská skupina – SZ Pannonie

Lit.: *Malyková/Bursák/Pecinovská 2011, 409, obr. 7:1*

Uložení: ARÚ Praha, depozitář Závist – př. č. 9/07–6030 – sáček 6030, bedna 41

b) Obr. 19:5, 70a

Kontext: plocha bytového domu 1 (BD1), čtverec G12, mechanická vrstva 0 – 10 cm

¹²¹ Poloha č. 1 a 2 spolu mohou souviset.

¹²² Za možnost studia nálezů děkuji D. Malykové (ARÚ Praha) a D. Bursákovi (ÚPRAV FF UK Praha a NM Praha). Oproti původní publikaci nálezů jsem po revizi jeden z fragmentů vyloučil jako spíše novověký (*Malyková/Bursák/Pecinovská 2011, 411, obr. 8:3*), jeden fragment jsem naopak přidal jako možný římsko-provinciální (komponenta f). Narozdíl od autorů původního článku a dizertace J. Halamy se domnívám, že v případě předpokládaného okrajového zlomku pozdní argonské TS (*Malyková/Bursák/Pecinovská 2011, 410, obr. 8:1; Halama 2012, 36, foto 33, kresba 33*) ve skutečnosti o pozdní TS nemusí jít, a to na základě dalších dvou nálezů menších fragmentů římsko-provinciální keramiky zcela shodného materiálu, z nichž jeden nese na vnitřní straně zřejmě výzdobu mramorování (jinak je potah na střepěch bohužel dosti setřelý a to z velké části i na domnělém zlomku TS, zejména na jeho vnitřní straně).

Popis: fragment dna s části výduti, zespodu dna méně výrazný podstavný prstenec; točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrné na obou stranách střepu), vysoký výpal; materiál jemně plavený, s nepatrnou příměsí drobných zrněk slídy a několika drobných kaménků; lom světle hnědo-oranžový, povrch hladký, světle oranžový, vnitřní strana střepu s lehkými nánosy sintru

Rozměry: 41 x 47 mm, max. tl. stěny ca 9 mm, tl. v místě podstavného prstence 13 mm, tl. dna 6 mm, prům. dna nezměřitelný

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Datec: ca 2. – 3. st. – Pannonie, Noricum či Raetie

Lit.: Malyková/Bursák/Pecinovská 2011, 410, obr. 8:7

Uložení: ARÚ Praha, depozitář Závist – př. č. 9/07–3037 – sáček 3037, bedna 7

c) Obr. 19:6, 70b

Kontext: plocha bytového domu 1 (BD1), čtverec G25, mechanická vrstva 0 – 20 cm

Popis: drobný fragment dna nádoby s nepatrným náběhem do výduti, zespodu dna výrazný podstavný prstenec; točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrné na obou stranách střepu), vysoký výpal; materiál jemně plavený, s nepatrnou příměsí drobných zrněk slídy; lom světle hnědo-oranžový, povrch hladký, světle oranžový, vnitřní strana střepu s lehkými nánosy sintru, na spodku dna z vnější strany připečená (?) drobná nečistota (kaménky, kousky vypálené hlíny či nános sintru)

Rozměry: 31 x 36 mm, max. tl. stěny 7 mm, tl. v místě podstavného prstence 15 mm, tl. dna 3-5 mm, prům. dna ca 60 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Datec: ca 2. – 3. st. – Pannonie, Noricum či Raetie

Lit.: Malyková/Bursák/Pecinovská 2011, 410, obr. 8:8

Uložení: ARÚ Praha, depozitář Závist – př. č. 9/07–2110/13 – sáček 2110, bedna 9

d) Obr. 19:10, 71a

Kontext: plocha bytového domu 1 (BD1), čtverec F7, mechanická vrstva 60 – 80 cm

Popis: drobný fragment ucha se dvěma vertikálními žlábkami a výraznějším středovým plastickým žebrem (slepeno ze dvou drobných zlomků); dobrý výpal; materiál jemně plavený, s drobnou příměsí slídy; lom šedo-červený, povrch hladký, oranžovo-červený

Rozměry: 27 x 32 mm, max. tl. stěny ca 13 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Datec: ca 2. – 3. st. – Pannonie, Noricum či Raetie

Lit.: Malyková/Bursák/Pecinovská 2011, 410, obr. 8:5

Uložení: ARÚ Praha, depozitář Závist – př. č. 9/07–605/13 – sáček 605, bedna 4

e) Obr. 19:9, 71b

Kontext: plocha bytového domu 1 (BD1), čtverec G10, mechanická vrstva 20 – 40 cm

Popis: fragment výduti nádoby; točeno na kruhu (výraznější stopy po vytáčení patrné na vnější straně střepu), vysoký výpal; materiál jemně plavený, s drobnou příměsí slídy; lom světle okrový, povrch rovněž světle okrový, z vnější strany pokrytý světle oranžovo-červeným potahem či malbou (na několika místech částečně setřeno), obě strany střepu s lehkými nánosy sintru

Rozměry: 52 x 37 mm, max. tl. stěny ca 13 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem, eventuelně Pannonská páskově malovaná keramika – džbán či hrnec (?)

Datec: ca 2. – 3. st. – Pannonie, Noricum či Raetie

Lit.: Malyková/Bursák/Pecinovská 2011, 410, obr. 8:2

Uložení: ARÚ Praha, depozitář Závist – př. č. 9/07–3041 – sáček 3041, bedna 7

f) obr. 19:3, 71c

Kontext: plocha bytového domu 1 (BD1), čtverec K25, mechanická vrstva 80 – 90 cm

Popis: drobný fragment výduti nádoby; točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrné na vnitřní straně střepu), dobrý výpal; materiál jemně plavený, s drobnou příměsí; lom špinavě okrový, povrch vnitřní strany okrový, vnější strana pokryta světle hnědo-bílým potahem (z velké části setřeným, pod ním prosvítá světle okrový povrch), na vnitřní straně drobné nánosy sintru

Rozměry: 28 x 29 mm, tl. stěny ca 6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh jemné žlutooranžové keramiky, eventuelně Noricko-raetská páskově malovaná keramika¹²³ – džbán či miska (?)

Datec: ca 2. st. (?) – Noricum, Raetie či Pannonie

Lit.: nepubl.

Uložení: ARÚ Praha, depozitář Závist – př. č. 9/07–4180 – sáček 4180, bedna 13

g) Obr. 19:1-2, 73 (vlevo nahoře)

Kontext: plocha bytového domu 1 (BD1), čtverec E16, mechanická vrstva 40 – 60 cm

Popis: drobný fragment okraje mísovité nádoby s nepatrnou částí stěny, okraj ovalený, mírně zploštělý, pod okrajem mělký žlábek (š. žlábků ca 1 mm), stěna mírně zalomena; točeno na kruhu (drobné stopy po vytáčení patrné na obou stranách střepu), dobrý výpal; materiál velmi jemně plavený, s nepatrnou příměsí drobných zrnků slídy a drobných kaménků; lom světle oranžový, povrch rovněž světle oranžový, na vnější straně částečně setřený světle oranžovo-červený potah (eventuelně malba), vnitřní strana nese rovněž v horní části střepu podél okraje stopy potahu, zbytek vnitřní strany je pak až na bodově dochované malé stopy potahu či malby téměř setřený (není zřejmé, zda i vnitřní strana byla celá souvisle pokryta potahem, či jen částečně, např. krátkými šikmými proužky, tzv. „mramorováním“); obě strany střepu s lehkými nánosy sintru

Rozměry: 39 x 33 mm, tl. stěny 6-7 mm, max. tl. okraje 9 mm, prům. ústí ca 210 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Mramorovaná keramika (?), případně jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem – miska (prstencová miska ?) – možná imitace TS Drag. 24/25 či jiného tvaru TS

Fragmenty **g)**, **h)** a **i)** mohou na základě shodného či velmi podobného materiálu patřit jedné nádobě či nádobám ze stejné řemeslnické dílny či dílenského okruhu.

Datec: ca 2. st. – 1. pol. 3. st. (ca 2. – 3. st. v případě jemné žlutooranžové keramiky s červeným potahem) – Noricum, Pannonie či Raetie

Lit.: Malyková/Bursák/Pecinovská 2011, 409, obr. 8:1; Halama 2012, 36, foto 33, kresba 33¹²⁴

¹²³ Případně LT D (?).

¹²⁴ V obou pracích pokládáno za pozdní argonskou TS, datováno do 4. st. Určení a datace střepu pocházejícího z kulturní vrstvy však není jednoznačné.

Uložení: ARÚ Praha, depozitář Závist – př. č. 9/07–1045/20 – sáček 1045, bedna 3

h) Obr. 19:8, 73 (vlevo dole)

Kontext: plocha bytového domu 1 (BD1), čtverec G27, mechanická vrstva 0 – 10 cm

Popis: drobný fragment výduti nádoby; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál velmi jemně plavený, s nepatrnou příměsí drobných zrněk slídy; lom světle oranžový, povrch rovněž světle oranžový, na vnější straně z velké části setřený světle oranžovo-červený potah (eventuelně malba), vnitřní strana nese rovněž drobné stopy potahu či malby (pouze několik drobných nesouvislých ostrůvků, není zřejmé, zda byla vnitřní strana rovněž celá souvisle pokryta potahem, či jen částečně, např. krátkými šikmými proužky, tzv. „mramorováním“); obě strany střepu s lehkými nánosy sintru

Rozměry: 33 x 20 mm, tl. stěny ca 6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Mramorovaná keramika (?), případně jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem – miska (prstencová miska ?)

Fragmenty **g)**, **h)** a **i)** mohou na základě shodného či velmi podobného materiálu patřit jedné nádobě či nádobám ze stejné řemeslnické dílny či dílenského okruhu.

Datace: ca 2. st. – 1. pol. 3. st. (ca 2. – 3. st. v případě jemné žlutooranžové keramiky s červeným potahem) – Noricum, Pannonie či Raetie

Lit.: Malyková/Bursák/Pecinovská 2011, 411, obr. 8:6

Uložení: ARÚ Praha, depozitář Závist – př. č. 9/07–2224 – sáček 2224, bedna 9

i) Obr. 19:7, 73 (vpravo dole)

Kontext: plocha bytového domu 1 (BD1), čtverec F9, mechanická vrstva 40 – 60 cm

Popis: drobný fragment výduti nádoby; točeno na kruhu (drobné stopy po vytáčení patrné na obou stranách střepu), dobrý výpal; materiál velmi jemně plavený, s nepatrnou příměsí drobných zrněk slídy; lom světle oranžový, povrch rovněž světle oranžový, na vnější straně mírně setřený světle oranžovo-červený potah (eventuelně malba), vnitřní strana nese rovněž drobné stopy potahu či malby (pět krátkých šikmých proužků oranžovo-červeně-hnědé barvy v pravidelných odstupech, jde zřejmě o techniku tzv. „mramorování“)

Rozměry: 45 x 18 mm, tl. stěny ca 6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Mramorovaná keramika – miska (prstencová miska ?)

Fragmenty **g)**, **h)** a **i)** mohou na základě shodného či velmi podobného materiálu patřit jedné nádobě či nádobám ze stejné řemeslnické dílny či dílenského okruhu.

Datace: ca 2. st. – 1. pol. 3. st. – Pannonie – Brigetio či Aquincum (časně dílny)

Lit.: Malyková/Bursák/Pecinovská 2011, 410, obr. 8:4

Uložení: ARÚ Praha, depozitář Závist – př. č. 9/07–466 – sáček 466, bedna 5

37. Praha-Kobylisy, m.o. Praha 8 (Kraj Hlavní město Praha)

37A – Poloha č. 1: mírný JV svah poblíž Čimické ulice, mezi ulicemi Nad Šutkou a Ke Stírce

Akce: náhodně porušené hroby v letech 1930 a 1932, pozemkové úpravy; následný záchranný výzkum J. Neustupného a O. Kandyby (NM Praha) v roce 1932; pohřebiště vinařického stupně období SN (ca D2 – D3)

Nález: 2 pozdní římsko-provinciální džbány¹²⁵

¹²⁵ Za umožnění studia obou nádob děkuji K. Urbanové (NM Praha).

Lit.: Svoboda 1939; týž 1965, 108, 259-260, tab. XXVII:5, 8; Fridrichová (ed.) 1995, 236; Droberjar 2002, 261; týž 2005, 829

Popis a určení:

a) Obr. 75

Kontext: kostrový hrob porušený roku 1930 při úpravě p.p.č. 74/75 v těsném sousedství Čimické ulice

Popis: jednouchý džbán vejčitého těla, s trojlístkovitým ústím (mírně prožlabeným mělkým žlábkem); tělo mírně poškozeno v dolní části (slepeno ze 3 fragmentů, malá část domodelována); točeno na kruhu, dobrý výpal; povrch barvy světle šedé, opatřený tmavě šedým potahem; páskové ucho s úzkým podélným žebrem vybíhá přímo z okraje a dosedá v místě max. výdutí nádoby; na hrdle úzký nevýrazný prstenec (ca 42 mm od okraje); 2 velmi špatně znatelné úzké horizontální pásky ve formě dvojic velice mělkých žlábků obíhají těsně pod úzkým hrdlem (zhruba v 1/3 těla) a přibližně v místě max. výdutí; ploché dno mírně odsazeno, vytváří nízkou nožku; výzdoba: vleštovaná výzdoba ve formě vertikálních linií na hrdle (až po první horizontální žlábek) a zřejmě i uchu, střední část nádoby mezi rytými žlábkami zdobena vleštěnou mřížkou, zbylá spodní část nádoby zdobena horizontálním leštěním

Rozměry: v. ca 274 mm, v. nožky ca 12 mm, prům. dna ca 91 mm, vnější prům. ústí ca 74-80 mm, vnitřní prům. ústí ca 62-68 mm, tl. okraje ca 7 mm, tl. ucha ca 12-14 mm, š. ucha 37-49 mm, š. středového žebra na uchu ca 9 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vleštovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika – jednouchý džbán

Datace: ca 1. pol. 5. st. (nelze vyloučit přetrvávání výroby ještě ve 2. pol. 5. st.) – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima) – možným centrem výroby snad Vindobona (?), případně Carnuntum (?)

Analogie: Grafenwörth (Friesinger/Kerchler 1981, Abb. 24:5); Breitenbrunn (Friesinger/Kerchler 1981, Abb. 25:3-4); Carnuntum (Bad Deutsch-Altenburg/Petronell) – místo prstence na hrdle žlábek (Friesinger/Kerchler 1981, Abb. 25:7); Laa an der Thaya – místo prstence na hrdle žlábek (Friesinger/Kerchler 1981, Abb. 24:4)¹²⁶

Lit.: Svoboda 1939, 158, 174-177, tab. X; týž 1965, 106, 259, tab. XXVII:8; Droberjar 1999, tab. 27:7; databáze DEMUS NM Praha

Uložení: NM Praha – inv. č. 40868 – stálá expozice, vitrína č. 49

b) Obr. 74

Kontext: kostrový hrob rozrušený roku 1932 při kopání základů domu na parcele vedle domu č.p. 490 v Bezejmenné ulici¹²⁷, bez bližších nálezových okolností

Popis: jednouchý džbán spíše hruškovitého těla, s trojlístkovitým ústím (mírně prožlabeným mělkým žlábkem); nádoba mírně poškozena (slepena ze 4 fragmentů, na dvou místech tělo nádoby domodelováno); točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí slídy; barva povrchu kolísá od světle hnědo-šedé po černou (nádoba zřejmě původně opatřena tmavším potahem, dnes většinou setřelým); na lomu barvy světle šedé; páskové, poměrně silné ucho mírně prožlabeno, vybíhá kousek pod vlastním okrajem a dosedá v místě max. výdutí nádoby; hrdlo nádoby odsazeno od těla o něco výše nad max. výdutí ostřejším

¹²⁶ Analogicky tvarované i zdobené džbány se kumulují v limitní oblasti i přilehlé části barbarika v okolí Vindobony a Carnunta.

¹²⁷ Dnes zřejmě ulice Nad Šutkou (?).

lomem (s mělkým žlábkem); ploché dno výrazně odsazeno, vytváří tak nízkou nožku; v dolní části nad nožkou kruhovitá stopa, snad po přepálení (?); výzdoba: nepatrné náznaky původní vlešťované výzdoby (?), zřejmě ve formě vertikálních linií na hrdle (až po ostrý lom mezi hrdlem a tělem), spodní část nádoby mohla být snad zdobena horizontálním leštěním (možná výzdoba patrna jen na několika místech, kde se dochovaly zbytky tmavšího potahu)

Rozměry: v. ca 174-178 mm, v. nožky ca 13 mm, prům. dna ca 56 mm, vnější prům. ústí ca 50-56 mm, vnitřní prům. ústí ca 45-49 mm, max. tl. okraje ca 6 mm, š. ucha ca 23 mm, max. tl. ucha ca 13 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh keramiky s vlešťovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika (?) – jednouchý džbán – tvarově nejspíše snad Lányi, typ 14 (Lányi 1972, Abb. 38:14)

Datace: ca 2. pol. 4. st. – 4./5. st. (do hrobu se dostal nejpozději do konce 1. pol. 5. st.) – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima), případně Z část Valerie¹²⁸; B. Svoboda (1965, 108), A. Rybová (1976, 100) a M. Jančo (2003, 276) se domnívají, že se jedná o import z bývalých západních provincií, to však lze spíše vyloučit

Analogie: Pohořelice – nezdobený exemplář (Čížmář 1995, 25, Abb. 4:4); Gerulata (Rusovce) – nezdobené exempláře (Kraskovská 1974a, 48, 77, tab. XXXVI:4, LV:13); Mauer an der Url – exemplář s leštěným povrchem (Pollak 1988, 171-172, 175, Taf. 13:4); Somogyszil – zelenohnědý a zelenožlutý glazované exempláře (Burger 1979, 24, 37, Taf. 3:3, 12:5)

Lit.: Svoboda 1939, 158, 177-179, obr. 8; týž 1965, 108, 259, tab. XXVII:5; Jančo 2003, 276, obr. 2:22; databáze DEMUS NM Praha

Uložení: NM Praha – inv. č. 43981 (původně uložen v expozici v Lobkovickém paláci na Pražském hradě)

37B – Poloha č. 2: Březiněveská ulice, S strana (p.p.č. 1189/1, 1189/2, 606/36 a 606/82; dříve mělo být na části plochy zahradnictví), V od zaniklé vodoteče

Akce: předstihový záchranný výzkum J. Frolíka a R. Mouřečka (ARÚ Praha) v roce 2009, staveniště viladomu Kobylisy; sídliště vinařického stupně období SN (ca D2 – D3)

Nález: nejméně 4 fragmenty pozdní římsko-provinciální keramiky ze 3 nádob¹²⁹

Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011

Popis a určení:

a) Obr. 20:2, 77

Kontext: plocha C, obj. 527/2009 (polozemnice), kontext neuveden

Popis: fragment dna se spodní částí výduti džbánu vejčitého těla, dno odsazené, vytváří nožku; točeno na kruhu, kvalitní výpal; materiál jemně plavený, s příměsí písku; povrch hlazený, šedý, vnitřní strana a lom světle šedý; na dně stopy po odříznutí strunou; obě strany střepu částečně zasintrovány

Rozměry: 43 x 71 mm, tl. stěny neuvedena, prům. dna 80 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vlešťovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika – džbán

Fragmenty **a)** a **b)** pocházejí s vysokou pravděpodobností ze stejné nádoby.

¹²⁸ V Z Valerii jsou ovšem častější exempláře s glazovanou úpravou povrchu.

¹²⁹ Dalších několik fragmentů vytáčené keramiky (viz 2. část tohoto katalogu) není možné bez revize ke skupině římsko-provinciální keramiky ani přiřadit, ale ani vyloučit. Za poskytnutí několika pracovních fotografií jistých nálezů děkuji J. Jílkovi (M Pardubice).

Datace: ca 4./5. st. - 1. čtvrtina 5. st. – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011, 423, 434, obr. 23:1

Uložení: ARÚ Praha – př. č. nezjištěno – sáček 73 – nerevidováno

b) Obr. 20:1, 76

Kontext: plocha C, obj. 527/2009 (polozemnice), kontext neuveden

Popis: fragment z maximální výduti džbánu vejčitého těla s dochovaným kořenem páskového ucha (to odlomeno) a několika mělkými horizontálními žlábký; točeno na kruhu, kvalitní výpal; materiál jemně plavený, s příměsí písku; povrch hlazený, šedý, se stopami vhlazované výzdoby ve formě svislých linií, vnitřní strana a lom světle šedý; obě strany střepu částečně zasintrovány

Rozměry: 95 x 86 mm, tl. stěny neuvedena, max. prům. výduti ca 176 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vlešťovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika – džbán

Fragmenty **a)** a **b)** pocházejí s vysokou pravděpodobností ze stejné nádoby.

Datace: ca 4./5. st. - 1. čtvrtina 5. st. – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011, 423, 434, obr. 23:1

Uložení: ARÚ Praha – př. č. nezjištěno – sáček 73 – nerevidováno

c) Obr. 20:4

Kontext: plocha A/B, povrchový sběr

Popis: fragment z okraje nádoby, okraj zesílený, ven vykloněný; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený; povrch hlazený, šedý

Rozměry: 42 x 27 mm, tl. stěny neuvedena

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh keramiky s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) ? – hrnec

Datace: ca 4./5. st. - 1. čtvrtina 5. st. – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011, 428, 438, 25:4

Uložení: ARÚ Praha – př. č. nezjištěno – sáček 80 – nerevidováno

d) Obr. 20:3, 78

Kontext: plocha C, obj. 527/2009 (polozemnice), segment 6, mechanická vrstva 10 cm – dno (vrstva 102 = kontext/uloženina 527/2)

Popis: fragment z okraje nádoby s částí výduti; točeno na kruhu; materiál jemně plavený; povrch hlazený, šedý; na vnější straně na podhrdlí dvě drobná horizontální plastická žebra, pod nimi horizontální řada mírně doprava sešikmených oválných vhloubených důlků; obě strany střepu silně zasintrovány

Rozměry: 66 x 63 mm, tl. stěny neuvedena

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika, případně okruh keramiky s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) ? – mísa; nelze zcela vyloučit, že se jedná o germánskou na kruhu točenou keramiku (původem ze středního Podunají ?)

Datace: ca 4./5. st. - 1. čtvrtina 5. st. – nejspíše V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011, 425, 438, obr. 23:2

Uložení: ARÚ Praha – př. č. nezjištěno – sáček 8 – nerevidováno

38. Praha-Veleslavín, m.o. Praha 6 (Kraj Hlavní město Praha)

Poloha: *cihelna Vídeňské bankovní jednoty (tzv. Bankovka), přibližně v místech dnešního areálu FTVS UK v ulici José Martího*

Akce: záchranný výzkum J. A. Jíry v roce 1915, postup prací v cihelně; pohřebiště vinařického stupně období SN (ca D2 – D3)

Nález: 3 pozdní římsko-provinciální nádoby (2 džbány, 1 lahev)¹³⁰

Lit.: Svoboda 1965, 268-269; Fridrichová (ed.) 1995, 238; Droberjar 2002, 265; týž 2005, 839

Popis a určení:

a) Obr. 15:1-2, 79a-b, 81

Kontext: kostrový hrob č. 4

Popis: vyšší jednouchý džbán vejčitého těla, s trojlístkovitým ústím (zřejmě mírně prožlabeným nevýrazným žlábkem ?); točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený, bez viditelných příměsí; povrch barvy tmavě šedé, opatřený původně zřejmě tmavým potahem, vnitřní strana šedá, lom hnědo-šedý; páskové ucho s podélným žebrem vybíhá přímo z okraje a dosedá těsně nad max. výdutí nádoby; na hrdle hraněný prstenec; 2 úzké horizontální pásy ve formě dvojic mělkých žlábků obíhají těsně pod hrdlem (zhruba v 1/3 těla) a přibližně v místě max. výdutí; ploché dno mírně odsazeno, vytváří nízkou nožku

Stav dnešního dochování: dochovaný asi do 2/3 své původní výšky, ucho odlomeno a ztraceno; slepeno z více fragmentů (sekundárně fragmentarizováno), část těla dosti nešikovně domodelována (není příliš rozpoznatelné místo, kde ucho původně nasedalo na výdutí); materiál šedý až šedočerný, povrch opatřen tmavým šedočerným potahem a hlazen; na vnější i vnitřní straně těla džbánu patrný stopy po vytáčení na kruhu; na těle dva úzké (ca 7 mm široké) pásy tvořené dvojicemi horizontálních mělkých žlábků (širokých ca 2 mm, vzdálených od sebe 3 mm), první dvojice žlábků se nachází v horní třetině nádoby v místě přechodu hrdla ve výduť, druhá dvojice na max. výdutí, obě dvojice žlábků od sebe vzdáleny ca 48 mm, čímž v tomto prostoru vznikl střední výzdobný pás; páskové ucho s podélným středovým žebrem původně vybíhalo přímo z okraje nádoby a nasedalo nejspíše na max. výdutí (v místě spodní dvojice horizontálních žlábků) či těsně nad ní (dnes toto místo zasádrováno a tudíž dosti neznatelné); ploché dno mírně odsazeno, vytváří nízkou nožku; výzdoba: horizontální leštění v poli mezi oběma dvojicemi žlábků i v poli mezi dolní dvojicí žlábků a nožkou (na hrdle, možná i páskovém uchu mohla být původně vleštovaná výzdoba, snad ve formě vertikálních linií, podobně jako je tomu např. u džbánu z Řisut)

Rozměry: vnější prům. dna ca 84 mm, vnitřní prům. dna ca 61 mm, dochovaná v. 161 mm, v. nožky ca 9 mm, dochovaný prům. v horní části těla ca 94 mm, tl. stěny 5 mm (měřeno v horní části těla nádoby); původní rozměry nádoby před částečným zničením neznámé

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

¹³⁰ Za umožnění studia nálezů (a zbytků z nich) děkuji M. Šmolíkové a M. Hlavovi (oba MM Praha). M. Hlavovi navíc děkuji za dohledání původní předválečné fotografické dokumentace nálezů. Nálezy z doby římské z MM Praha byly bohužel silně poničeny či úplně ztraceny na konci 2. sv. války, kdy byly dočasně uloženy na zámku v Mníšku pod Brdy. Během průběhu Pražské operace a v době po osvobození zde bylo zřízeno velitelství Rudé armády. Vojsko bohužel potřebovalo využít bedny, v kterých byly nálezy uskladněny a tak byly předměty dosti neodborně vyjmuty a ponechány svému osudu. Část nálezů tak byla posléze posbírána v budově zámku, část byla nalezena rozházená v zámecké zahradě a část prý skončila zřejmě v zámeckém rybníce (informace od M. Hlavy).

Keramika s vlešťovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika – jednouchý džbán

Date: ca konec 4. st. - 1. čtvrtina 5. st. (do hrobu se dostal nejpozději do konce 1. pol. 5. st.) – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Pram.: Jíra, poznámky; fotoarchiv OAS MMP

Lit.: Preidel 1930a, 163¹³¹; Svoboda 1965, 268; Droberjar 2005, 781¹³²

Uložení: MM Praha – inv. č. П 316 (původní inv. č. J. A. Jíry), silně poničeno na konci 2. sv. války na zámku v Mníšku pod Brdy

b) Obr. 79a-b, 80

Kontext: kostrový hrob č. 10 (dětský)

Popis: nižší jednouchý džbán vejčitého těla, s trojlístkovitým ústím (zřejmě mírně prožlabeným nevýrazným žlábkem ?); točeno na kruhu, dobrý výpal; povrch barvy zřejmě tmavě šedé, opatřený nejspíše původně tmavým potahem; páskové ucho s podélným plastickým žebrem mezi dvěma nevýraznými žlábků vybíhá přímo z okraje a dosedá zhruba na max. výduti nádoby (eventuelně těsně nad ní); na hrdle hraněný prstenec; 2 úzké horizontální pásky ve formě dvojic mělkých žlábků obíhají těsně pod hrdlem (zhruba v 1/3 těla) a přibližně v místě max. výduti či kousek pod ní; ploché dno mírně odsazeno, vytváří nízkou nožku; na výduti z fotografií patrné horizontální leštění povrchu a snad i krátké vertikální vlešťované linie na hrdle

Rozměry: nádoba ani její části se nedochovaly, původní rozměry před zničením nejsou známy

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vlešťovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika – jednouchý džbán

Date: ca konec 4. st. – 1. čtvrtina 5. st. (do hrobu se dostal nejpozději do konce 1. pol. 5. st.) – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Pram.: Jíra, poznámky; fotoarchiv OAS MMP

Lit.: Preidel 1930a, 164; Svoboda 1965, 269; Droberjar 2005, 781¹³³

Uložení: MM Praha – inv. č. П 624 (původní inv. č. J. A. Jíry) – ztraceno či zničeno na konci 2. sv. války na zámku v Mníšku pod Brdy

c) Obr. 16:1-4, 79a,c, 82

Kontext: kostrový hrob č. 11

Popis: nižší lahev vejčitého těla, s kulatým ústím, mírně prožlabeným dvěma mělkými žlábků (mezi nimi tak vznikla úzká plastická lišta); točeno na kruhu, dobrý výpal; povrch barvy tmavě hnědo-šedé, opatřený původně zřejmě tmavým šedým potahem; na hrdle mírně hraněný trojnásobný prstenec; 2 úzké horizontální pásky ve formě dvojic mělkých žlábků obíhají těsně pod hrdlem (zhruba v 1/3 těla) a přibližně v místě max. výduti; ploché dno mírně odsazeno, vytváří nízkou nožku; povrch zřejmě černěný, leštěný v dolní části nádoby horizontálně, na hrdle snad krátké vlešťované vertikální proužky

Stav dnešního dochování: z nádoby se do dnešních dnů dochovalo několik střepů, jedná se o torzo okraje s částí hrdla (*fragment* č. 1), zlomek z hrdla se třemi plastickými prstenci (*fragment* č. 2) a střep z výduti (*fragment* č. 3); **fragment č. 1:** torzo ústí s okrajem s částí hrdla (slepeno ze čtyř sekundárně rozlámaných střepů); okraj prožlabený dvěma mělkými žlábků (š. každého žlábků ca 3 mm), mezi nimiž tak vznikla nevýrazná plastická lišta; točeno

¹³¹ Odkaz v textu na obrázek (Preidel 1930a, Abb. 175) je chybný, jedná se o nález z Vinařic, navíc s chybnou lokací do Podbaby (zřejmě Julisky).

¹³² Žánrový obr. Jírovy expozice pravěku na Hanspaulce – horní police, druhý džbán zprava (větší džbán)

¹³³ Žánrový obr. Jírovy expozice pravěku na Hanspaulce – horní police, první džbán zprava (menší džbán)

na kruhu (stopy po vytáčení na vnitřní i vnější straně střepu), dobrý výpal; materiál jemně plavený, bez zřetelných příměsí; lom hnědo-šedý až šedý, vnější i vnitřní povrch hnědo-šedý; **fragment č. 2:** drobný fragment z hrdla se třemi dochovanými, horizontálními mírně hraněnými plastickými prstenci; točeno na kruhu (stopy po vytáčení na vnitřní i vnější straně střepu), dobrý výpal; materiál jemně plavený, bez zřetelných příměsí; lom hnědo-šedý s šedým jádrem, vnější i vnitřní povrch šedý, z vnější strany černěný, leštěný; na prstencích stopy po vlešťování vertikálních proužků výzdoby; **fragment č. 3:** fragment z horní části výduti nádoby, v horní části střepu patrný zbytek horizontální dvojice mělkých žlábků (š. každého žlábků ca 3 mm); točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrné na vnitřní straně střepu), dobrý výpal; materiál jemně plavený, bez zřetelných příměsí; lom hnědo-šedý, vnitřní strana tmavě šedá, vnější povrch tmavě šedý, černěný, lesklý, horizontálně leštěný
Rozměry: prům. ústí ca 57-58 mm, tl. okraje ca 6 mm, š. profilované části okraje 12 mm, tl. stěny nádoby ca 4-5 mm (dle dochovaných fragmentů); rozměry jednotlivých střepů: **fragment č. 1:** 58 x 27 mm, tl. stěny ca 4-5 mm, tl. okraje 6 mm; **fragment č. 2:** 33 x 36 mm, tl. stěny 4-5 mm; **fragment č. 3:** 63 x 65 mm, tl. stěny 5 mm; další původní rozměry nádoby před téměř úplným zničením neznámé

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vlešťovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika – lahev

Datace: ca konec 4. st. - 1. čtvrtina 5. st. (do hrobu se dostala nejpozději do konce 1. pol. 5. st.) - V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Analogie: džbány se stejně profilovaným okrajem (Unterrohrendorf; *Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 25:6*; Oberleis; *Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 23:2*), hrdlo džbánu (?) s nejméně dvěma hraněnými prstenci (Mautern; *Gassner 2000, Abb. 214:D.5.69*)

Pram.: Jíra, poznámky; fotoarchiv OAS MMP

Lit.: *Preidel 1930a, 161, Abb. 173*; *Svoboda 1947, 92, obr. 2:1*; *týž 1965, 269*; *Droberjar 2005, 781*¹³⁴

Uložení: MM Praha – inv. č. П 632 (původní inv. č. J. A. Jíry), silně poničeno na konci 2. sv. války na zámku v Mníšku pod Brdy

39. Přešťovice, okr. Strakonice (Jihočeský kraj)

Poloha: „Na Štěbuzích“, k.ú. Slaník a „Na Dílých“ („Díly“, „Na Dílech“), k.ú. Přešťovice, Z a JZ od Přešťovic, svah mírného návrší, sklánějícího se k J a JV do údolí Otavy, levý břeh Rovenského potoka

Akce: zjišťovací výzkumy amatérského archeologa B. Dubského (1932-1934) a J. Böhma (StAÚ Praha; 1933-1934) v letech 1932-1934; sídliště časně doby římské – časně období SN (A – D1)

Nález: nejméně 16 fragmentů římsko-provinciální keramiky z 10-14 nádob¹³⁵; dále 3 nálezy TS¹³⁶

Lit.: *Dubský 1937, 11-34*; *týž 1949, 400-425*; *Sakař 1953, 78-82*; *týž 1956, 60-62*; *týž 1958, 107*; *Motýková-Šneidrová 1963, 48*; *táž 1967, 39*; *Sakař 1970, 39-40*; *týž 1978, 124*; *Michálek 1981, 16-17*; *Zavřel 1997, 259-260*; *Michálek 1999, 33-60*; *Zavřel 1999, 477-478*; *Droberjar*

¹³⁴ žánrový obr. Jírovy expozice pravěku na Hanspaulce – horní police, uprostřed, nalevo od skleněného poháru

¹³⁵ Nálezové celky není dnes bohužel možné spolehlivěji rekonstruovat, neboť došlo k jejich pomíchání. Ke konkrétním nálezům a objektům lze přiřadit jen některé zlomky keramiky uložené v NM Praha, M Písek a M Strakonice. Jiné fragmenty nemusí B. Dubský navíc vůbec zmiňovat. Část archeologického materiálu mohla být navíc zřejmě ztracena. Za umožnění studia dostupných nálezů děkuji B. Kreibichové, K. Urbanové (obě NM Praha), J. Jiříkovi (M Písek) a L. Rytířovi (M Strakonice).

¹³⁶ Viz: *Halama 2004, 42-43*; *týž 2007, 204*; *týž 2008*; *týž 2012, 37-38*.

2002, 271-272; Jančo 2003, 269, 273, 276, 280, 283; Halama 2004, 42-43; týž 2007, 204; Zavřel 2007, 81-82, obr. 9:A; Halama 2008; Zavřel 2008, 111, 115, 117-118, 120-121, 124, obr. 1, 9; Halama 2012, 37-38

Popis a určení:

a) + b) + c) Obr. 12:1, 83

Kontext fragmentu a): p.p.č. 252, k. ú. Slaník – pole p. Vondráška – objekt složený ze 2 jam, interpretován jako chata 2 (Dubský 1937, 16; Michálek 1999, 33, obr. 8) - v jeho severní jámě nalezeny střepy (více kusů?) z importované, na kruhu točené nádoby¹³⁷; výzkum B. Dubského z roku 1932

Kontext fragmentů b) + c): p.p.č. 269, k. ú. Přestovice – pole p. Jungvirta – jáma 3 (komplex tří okrouhlých jam se čtyřmi kúl. jamkami; zřejmě nedokopáno; soujámí zasahovalo do p.p.č. 268; Dubský 1937, 19; Michálek 1999, 36, obr. 10)¹³⁸, dno (hloubka 70 cm od povrchu); výzkum B. Dubského z přelomu let 1933-1934

Popis: 3 fragmenty z 1 nádoby - zlomky okraje a stěny mortaria¹³⁹; okraj nádoby vnitřně odsazen plastickou lištou ohraničující výlevku; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený, s menší příměsí slídy, střep se mírně otírá; povrch původně hladký (nyní z obou stran pokryt menšími skvrnami vysráženého vápníku), barvy cihlově oranžovo-hnědé; na vnitřní straně značně oprýskaný povlak žlutohnědé glazury, snad s nepatrným zbytkem zdrsněného povrchu drobnými kaménky v nejspodnější části fragmentu; jádro snad původně šedé (lom též pokryt vrstvou vysráženého vápníku)

Rozměry: 73 x 44 mm, max. tl. stěny 14 mm, vnější prům. ústí ca 270 mm, vnitřní prům. ústí ca 220 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika - mortarium (třecí miska)

Datace: ca 4. st. – Noricum, Z Pannonie, V Raetie

Analogie: Mautern (Gassner 2000, Abb. 186, Variante 3); Ács-Vaspuszta (Ottományi 1989, Abb. 117, Typ 46); Friedberg-Stätzling (Ebner 1997, Abb. 6:2, Form 2b)

Lit.: komponenta **a**: Dubský 1937, 16, obr. 2:13; týž 1949, 406, obr. 2:13; Sakař 1953, 81; Michálek 1999, 33; Jančo 2003, 269; komponenty **b** + **c**: Dubský 1937, 27, obr. 6:5-6; týž 1949, 417, obr. 6:5-6; Jančo 2003, 283

Uložení: M Písek – inv. č. A1076a – stálá expozice

d) Obr. 12:4, 84

Kontext: p.p.č. 269, k. ú. Přestovice – pole p. Jungvirta – jáma 3 (komplex tří okrouhlých jam se čtyřmi kúl. jamkami; zřejmě nedokopáno; soujámí zasahovalo do p.p.č. 268; Dubský 1937, 19; Michálek 1999, 36, obr. 10), dno (hloubka 70 cm od povrchu); z téhož komplexu jam pochází reliéfní zlomek TS (viz poznámka výše); výzkum B. Dubského z přelomu let 1933-1934

¹³⁷ Dále je však v Dubského publikaci popisován již jen 1 fragment (Dubský 1937, 16, obr. 2:13).

¹³⁸ Z téhož komplexu jam pochází reliéfní zlomek TS (nalezena poblíž nejsevernější kúl. jamky). Jedná se o fragment těla mísy Drag. 37 - Rheinzabern, Comitialis IV; Bernhardova skupina IIa: po roce 175/178 – 210/220 n. l. (Halama 2004, 43; týž 2007, 204, 1:5, 6:7; týž 2008, 212, obr. 3, 5; týž 2012, 38, foto 37b, kresba 37b).

¹³⁹ Roku 1997 předal J. Michálek z M Strakonice do M Písek 2 menší fragmenty mortaria (komponenta **b** + **c**), které navazovaly na zlomek mortaria zde uložený (komponenta **a**). Nyní jsou slepeny dohromady a uloženy v M Písek (stálá expozice). Střepy pocházejí ze dvou objektů, které jsou od sebe značně vzdálené (objekty pochází z obou poloh, které na sebe plynule navazují, ovšem vzdálenost objektů od sebe je dosti velká).

Popis: fragment stěny mortaria s charakteristickým zdrsněním vnitřní strany vrstvou drobných kaménků; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí slídy; lom oranžový, částečně pokrytý vysráženým vápníkem, na lomu patrné velmi tenké světle šedé jádro; vnější povrch hrubší, světle oranžový; na vnitřní straně vrstva šedozelené glazury s drobnými kaménky

Rozměry: 34 x 23 mm, tl. stěny 7 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – mortarium (třecí miska)

Nelze vyloučit, že tento zlomek pochází ze stejného mortaria jako zlomky **a) + b) + c)** (zbarvení glazury může kolísat), ale je spíše pravděpodobné, že se jedná o fragment z další nádoby (s přihlédnutím k úpravě povrchu stěny nádoby).

Datace: ca 2. pol. 4. st. – 4./5. st. – Noricum, Z Pannonie, V Raetie

Lit.: *Dubský 1937, 27, obr. 6:4; týž 1949, 417, obr. 6:4; Jančo 2003, 283*

Uložení: M Strakonice – inv. č. A340 (zde mylně považováno za fragment TS) – soubor označený jako „sídliště - jáma 1-4 (pole p. Jungvirta)“

e) Obr. 12:7a-b, 88b

Kontext: p.p.č. 269, k. ú. Přestřovice – pole p. Jungvirta – jáma 4 (s pěti kúl. jamkami; jáma nedokopána, zasahovala do p.p.č. 268; *Dubský 1937, 19-20; Michálek 1999, 36, obr. 10*); výzkum B. Dubského z přelomu let 1933-1934

Popis: fragment z těla nádoby ze špinavě žluto-bílo-šedé hlíny; točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrné na vnitřní straně střepu), dobrý výpal; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy, střep se mírně otírá; v dolní části fragmentu vede po obou stranách asi 1 mm široká mělká rýha, na vnější straně nad touto rýhou snad šedě malovaná (?) rovnoběžná linie, případně mělká rýha vyplněná šedou barvou (?; rýha mohla probíhat nad podstavným kruhem nádobky, eventuelně těsně pod okrajem)

Rozměry: 40 x 27 mm, max. tl. stěny 6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – tenkostěnná nádobka, pohárek (?)

Datace: rámcově 2. st. – Noricum, Z Pannonie, V Raetie

Pram.: databáze DEMUS NM Praha

Lit.: *Dubský 1937, 27, obr. 6:3; týž 1949, 417, obr. 6:3; Sakař 1953, 81; Jančo 2003, 269*

Uložení: NM Praha – inv. č. 14264 – soubor označený jako „výběr střepů z osady“

f) Obr. 12:3, 85

Kontext: p.p.č. 269, k. ú. Přestřovice – pole p. Jungvirta – jáma 4 (s pěti kúl. jamkami; jáma nedokopána; zasahovala do p.p.č. 268; *Dubský 1937, 19-20; Michálek 1999, 36, obr. 10*); výzkum B. Dubského z přelomu let 1933-1934

Popis: drobný fragment, zřejmě z horní části (podhrdlí?) spíše menšího mortaria; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy, střep se mírně otírá; povrch z vnější strany oranžové barvy, na vnitřní straně žluto-hnědý potah - zbytky zdrsnění povrchu (několik zrníček křemene v dolní části zlomku); linie přechodu mezi zdrsněnou a nezdrsněnou částí vyznačena mělkým žlábkem (zdrsněná část mírně vyvýšena); střep se v horní části mírně rozšiřuje (snad náběh do okraje)

Rozměry: 36 x 26 mm, max. tl. stěny 8 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – mortarium (třecí miska)

Datace: rámcově 2. – 3. st. – Noricum, Z Pannonie, V Raetie

Pram.: databáze DEMUS NM Praha

Lit.: Dubský 1937, 27¹⁴⁰; týž 1949, 417; Sakař 1953, 81

Uložení: NM Praha – inv. č. 14263 (zde mylně považováno za fragment TS) – soubor označený jako „výběr střepů z osady“

g) Obr. 13:2, 90

Kontext: p.p.č. 269, k. ú. Přestřovice – pole p. Jungvirta – jáma 4 (s pěti kúl. jamkami; jáma nedokopána, zasahovala do p.p.č. 268; Dubský 1937, 19-20; Michálek 1999, 36, obr. 10); výzkum B. Dubského z přelomu let 1933-1934

Popis: fragment z dolní části výduti silnostěnné nádoby s mírným odklonem a rozšířením v horní části střepu; točeno na kruhu, velmi tvrdý výpal; materiál velmi jemně plavený, s mírnou příměsí slídy a drobného ostřiva, na lomu patrné výrazné světle šedé jádro; povrch světle hnědo-oranžový, hrubší (výrazněji na vnitřní straně); na vnější straně mělká horizontální rýha v dolní části střepu (u dna ?)

Rozměry: 37 x 25 mm, max. tl. stěny 11 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh hrubé žluto-oranžové keramiky – silnostěnná nádoba (džbán či hrnec)

Fragmenty **g)** a **h)** jsou vyrobeny z podobného materiálu, mohou pocházet ze stejné nádoby, případně z nádob vyrobených v jedné dílně či dílenském okruhu.

Datace: ca 4. st. (?) – nejspíše V Noricum či Z Pannonie

Lit.: Dubský 1937, 27¹⁴¹; týž 1949, 417; Jančo 2003, 276

Uložení: M Strakonice – inv. č. A340 (zde mylně považováno za fragment TS), př. č. 235/78 – soubor označený jako „sídliště - jáma 1-4 (pole p. Jungvirta)“

h) Obr. 13:1

Kontext: p.p.č. 269, k. ú. Přestřovice – pole p. Jungvirta, bez bližší lokalizace – materiál uložený v M Strakonice; zřejmě výzkum B. Dubského na přelomu let 1933-1934

Popis: fragment části výduti silnostěnné nádoby; točeno na kruhu, velmi tvrdý výpal; materiál velmi jemně plavený, s mírnou příměsí slídy a drobného ostřiva, na lomu patrné výrazné světle až tmavě šedé jádro (část zlomku lehce sekundárně přepálena); povrch světle oranžovo-hnědý, hrubý

Rozměry: 45 x 42 mm, max. tl. stěny 11 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh hrubé žluto-oranžové keramiky – silnostěnná nádoba (džbán či hrnec)

Fragmenty **g)** a **h)** jsou vyrobeny z podobného materiálu, mohou pocházet ze stejné nádoby, případně z nádob vyrobených v jedné dílně či dílenském okruhu.

Datace: ca 4. st. (?) – nejspíše V Noricum či Z Pannonie

Lit.: nepubl.

Uložení: M Strakonice – inv. č. A87 – soubor označený jako „sídliště - jáma 1-4 (pole p. Jungvirta)“

i) Obr. 12:6, 89a

Kontext: p.p.č. 269, k. ú. Přestřovice – pole p. Jungvirta, bez bližší lokalizace – materiál uložený v M Strakonice; zřejmě výzkum B. Dubského na přelomu let 1933-1934

¹⁴⁰ Stotožnění identifikovaného fragmentu se slovním popisem B. Dubského není zcela jednoznačné.

¹⁴¹ Stotožnění identifikovaného fragmentu se slovním popisem B. Dubského není zcela jednoznačné.

Popis: fragment z okraje s částí výduti nádoby, stěna mírně zalomená; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy, střep se mírně otírá; lom oranžový, povrch na vnější i vnitřní straně opatřen hnědočerveným nátěrem či potahem, místy mírně setřelým

Rozměry: 18 x 34 mm, tl. stěny 5-7 mm, max. tl. okraje 10 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem, případně pannonská páskově malovaná keramika – tenkostěnná miska (prstencová miska ?) – může jít o imitaci TS tvaru Drag. 37

Typem materiálu i tl. stěny se blíží zlomkům **j)** a **k)**, mohlo by eventuelně jít o fragmenty z jedné nádoby (pannonská páskově malovaná keramika) či výrobky jedné dílny nebo dílenského okruhu.

Datace: rámcově 2. st. – Pannonie ?

Lit.: nepubl.

Uložení: M Strakonice – inv. č. A340 (zde mylně považováno za fragment TS), př. č. 235/78 – soubor označený jako „sídliště - jáma 1-4 (pole p. Jungvirta)“

j) Obr. 12:8, 88a

Kontext: p.p.č. 269, k. ú. Přestřovice – pole p. Jungvirta, bez bližší lokalizace – materiál uložený v M Strakonice; zřejmě výzkum B. Dubského na přelomu let 1933-1934

Popis: fragment z výduti tenkostěnné nádoby; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy, střep se mírně otírá; povrch setřelý, oranžové barvy, na vnější straně místy zbytky hnědočerveného nátěru či potahu (stopy po případném potahu vnitřní strany nejsou patrné); na obou stranách vrstvičky vysráženého vápníku; na vnější straně výzdoba v podobě horizontální řady krátkých svislých zářezů zhotovených nejspíše radélkem

Rozměry: 31 x 20 mm, tl. stěny 5 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonská páskově malovaná keramika – tenkostěnná nádoba neurčitelného tvaru (miska ?)

Typem materiálu i tl. stěny se blíží zlomkům **i)** a **k)**, mohlo by eventuelně jít o fragmenty z jedné nádoby či výrobky jedné dílny nebo dílenského okruhu.

Datace: ca 2. pol. 2. st. – Pannonie – Brigetio (?)

Lit.: Sakař 1956, 61; týž 1978, 124, tab. II:9; Jančo 2003, 273, obr. 2:14

Uložení: M Strakonice – inv. č. A340 (zde mylně považováno za fragment TS), př. č. 235/78 – soubor označený jako „sídliště - jáma 1-4 (pole p. Jungvirta)“

k) Obr. 12:9

Kontext: p.p.č. 269, k. ú. Přestřovice – pole p. Jungvirta, bez bližší lokalizace – materiál uložený v M Strakonice; zřejmě výzkum B. Dubského na přelomu let 1933-1934

Popis: fragment u výduti tenkostěnné nádoby; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy, střep se mírně otírá; povrch značně setřelý, oranžové barvy; na obou stranách i lomu šedé vrstvičky vysráženého vápníku; vnitřní strana má oproti vnější straně hrubší povrch (na vnitřní straně střepu drobná hrubší zrnka, ovšem dosti otřelá – eventuelní zdrsnění povrchu ?)

Rozměry: 23 x 22 mm, tl. stěny 5 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika, případně pannonská páskově malovaná keramika (?) – tenkostěnná nádoba neurčitelného tvaru (miska ?)

Typem materiálu i tl. stěny se blíží zlomkům **i)** a **j)**, mohlo by eventuelně jít o fragmenty z jedné nádoby (pannonská páskově malovaná keramika) či výrobky jedné dílny nebo dílenského okruhu.

Datace: rámcově 2. st. – Pannonie ?

Lit.: *nepubl.*

Uložení: M Strakonice – inv. č. A340 (zde mylně považováno za fragment TS), př. č. 235/78 – soubor označený jako „sídliště - jáma 1-4 (pole p. Jungvirta)“

I) Obr. 13:4, 89b

Kontext: p.p.č. 269, k. ú. Přestřovice – pole p. Jungvirta, bez bližší lokalizace – materiál uložený v M Strakonice; zřejmě výzkum B. Dubského na přelomu let 1933-1934

Popis: fragment podstavného kruhu, malé části dna a části stěny nádoby; točeno na kruhu, kvalitní výpal; materiál velmi jemně plavený, s mírnou příměsí slídy; povrch i lom světle hnědožlutý (plavý), poměrně hladký

Rozměry: 38 x 13 mm, tl. stěny 7 mm, tl. dna 5 mm, původní prům. podstavného kruhu ca 60 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Datace: rámcově 2. – 3. st. – Noricum nebo Pannonie, případně V Raetie

Lit.: *nepubl.*

Uložení: M Strakonice – inv. č. A87 – soubor označený jako „sídliště - jáma 1-4 (pole p. Jungvirta)“

m) Obr. 13:3

Kontext: p.p.č. 269, k. ú. Přestřovice – pole p. Jungvirta, bez bližší lokalizace – materiál uložený v M Strakonice; zřejmě výzkum B. Dubského na přelomu let 1933-1934

Popis: fragment z výduti nádoby; točeno na kruhu (stopy po vytáčení viditelné zejména na vnitřní straně střepu), tvrdý výpal; materiál jemně plavený, s menší příměsí slídy; povrch světle oranžovo-hnědý, hladký; na vnější straně rytá mělká horizontální linie (mohla vzniknout při vytáčení), vnitřní strana částečně odlomena

Rozměry: 61 x 33 mm, max. tl. stěny 7 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán (?)

Datace: rámcově 2. – 3. st. (?) – Noricum nebo Pannonie, případně V Raetie

Lit.: *nepubl.*

Uložení: M Strakonice – inv. č. A87 – soubor označený jako „sídliště - jáma 1-4 (pole p. Jungvirta)“

n) Obr. 13:5, 89c

Kontext: p.p.č. 269-271, k. ú. Přestřovice – pole p. Jungvirta – sektor (pole) VI – jáma 3; výzkum J. Böhma (StAÚ Praha) z roku 1933

Popis: fragment dna a dolní části výduti tenkostěnné nádoby; točeno na kruhu (na vnitřní straně patrná část šroubovice), tvrdý výpal; materiál jemně plavený; povrch světle rezavě hnědý, hladký; vnitřní strana pokryta žlutozelenou glazurou, částečně oprýskanou (pod ní patrný načervenalý povrch vnitřní stěny), na vnější straně pouze malá kapka žlutozelené glazury v horní části střepu a v ní částečný otisk prstu řemeslníka vzniklý před výpalem nádoby

Rozměry: 28 x 32 mm, tl. stěny 4-7 mm, tl. dna ca 4 mm, původní prům. dna ca 60 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – pohár s uchem (Henkelbecher) či bezuchý pohár (henkelloser Becher)

Date: ca 2. pol. 4. st. – 4./5. st. – nejspíše V Noricum či Z Pannonie

Lit.: nepubl.

Uložení: M Strakonice – inv. č. A334 – sáček 11

o) Obr. 12:5a-b, 87

Kontext: bez bližší lokalizace – materiál uložený v NM Praha popisovaný jako „výběr střepů z osady“; část nálezů snad lze ztotožnit s obsahem jámy 4, zkoumané B. Dubským na přelomu let 1933-1934 na p.p.č. 269, k. ú. Přeštovice – poli p. Jungvirta (*Sakař 1978, 124*)

Popis: malý fragment z výduti tenkostěnné nádoby; točeno na kruhu, dobrý výpal, střep se mírně otírá; materiál jemně plavený, s menší příměsí slídy; hrany otřelé, povrch oranžové barvy; patrné prohnutí stěny, na vnitřní straně výzdoba několika vodorovnými plastickými žebry, po obou stranách menší vrstvy vysráženého vápníku

Rozměry: 41 x 29 mm, tl. stěny 5 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – nejspíše tzv. Faltenbecher (pohár se zprohýbanými stěnami), případně tzv. Henkeldellenbecher/Henkeldellentopf (jednoduchý pohár/hrnec s prohnutou stěnou)

Analogie: jednoduchý pohár/hrnec s prohnutou stěnou (*Moosbauer 1997, Abb. 8:THd 3, Formenindex 5:12*)

Date: rámcově 2. pol. 2. st. (*Sakař 1978, 124*) – dle M. Janča některá z pannonských dílen (*Jančo, 2003, 280*), v případě jednoduchého poháru s prohnutou stěnou (Henkeldellenbecher) může jít eventuelně o výrobek ze S či SV Raetie (*Moosbauer 1997, 90-91, pozn. 661*)

Pram.: databáze DEMUS NM Praha

Lit.: *Sakař 1953, 80; týž 1956, 61; týž 1978, 124; Jančo 2003, 280*

Uložení: NM Praha – inv. č. 14261 (zde mylně považováno za fragment TS) – soubor označený jako „výběr střepů z osady“

p) Obr. 12:2, 13:7¹⁴², 86

Kontext: bez bližší lokalizace – materiál uložený v NM Praha popisovaný jako „výběr střepů z osady“; část nálezů snad lze ztotožnit s obsahem jámy 4, zkoumané B. Dubským na přelomu let 1933-1934 na p.p.č. 269, k. ú. Přeštovice – poli p. Jungvirta (*Sakař 1978, 124*)

Popis: malý fragment z horní části okraje mortaria s vyhraněným žebérkem – zbytkem vyznačení výlevky; točeno na kruhu, dobrý výpal, střep se mírně otírá; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy; povrch značně otřelý, hladký, oranžové barvy, dolní část střepu odlomena; na povrchu na několika místech vrstvičky vysráženého vápníku

Rozměry: 42 x 22 mm, max. tl. stěny ca 10 mm, tl. plastického žebérka (výlevky) 9 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – mortarium (třecí miska)

Date: rámcově 2. st. (dle V. Sakaře hadriánsko-antoninské období; *Sakař 1978, 124; Jančo 2003, 283*) – Pannonie nebo Noricum, případně V Raetie

Pram.: databáze DEMUS NM Praha

Lit.: *Sakař 1953, 80-81; týž 1978, 124, tab. II:8¹⁴³; Jančo 2003, 283, obr. 4:12*

¹⁴² Překresba profilu od V. Sakaře (1978), která příliš neodpovídá skutečnosti.

¹⁴³ Překresba profilu příliš neodpovídá.

Uložení: NM Praha – inv. č. 14262 (zde mylně považováno za fragment TS) – soubor označený jako „výběr střepů z osady“

40. Ratenice, okr. Kolín (Středočeský kraj)

Poloha: *V okraj obce, pole na p.p.č. 374*

Akce: záchranný a zjišťovací výzkum H. Sedláčkové (M Poděbrady) ve spolupráci s AÚ ČSAV Praha v letech 1972-1973; sídliště doby římské (rámcově B1 – C2 ?)

Nález: 4 fragmenty římsko-provinciální keramiky ze 4 nádob

Lit.: *Sedláčková 1975a; táž 1975b; táž 1976; Sakař 1978, 124, 126, tab. II:1-4; Droberjar 2002, 279; Jančo 2003, 269, 273, obr. 1:16-17, 2:15-16*

Popis a určení:

a) Obr. 26:1

Kontext: kulturní vrstva nad obj. č. 10 (studna s kůlovou konstrukcí; datováno do starší až počátku mladší doby římské), mechanická vrstva 20 - 40 cm; výzkum H. Sedláčkové v roce 1972

Popis: malý zlomek výduti nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, poměrně měkký, oranžové barvy; vnitřní strana fragmentu mírně zvlněná; na vnější straně část pásu matného červeného potahu s výzdobou ryté klikatky (?)

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonská páskově malovaná keramika – miska, džbán, pohár (?)

Datace: ca 2. pol. 2. st. – 2./3. st. – Pannonie – snad Brigetio (?)

Lit.: *Sedláčková 1976, 185, obr. 1:1; Sakař 1978, 124, 126, tab. II:1; Jančo 2003, 273, obr. 2:15*

Uložení: M Poděbrady – inv. č. P 21637 – nerevidováno

b) Obr. 26:2

Kontext: kulturní vrstva nad obj. č. 10 (studna s kůlovou konstrukcí; datováno do starší až počátku mladší doby římské), mechanická vrstva 40 – 60 cm; výzkum H. Sedláčkové v roce 1972

Popis: větší fragment spodní části výduti nádoby; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený, okrové barvy; bez výzdoby

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – vejčitý hrnec, džbán (?)

Datace: rámcově 2. – 3. st – Pannonie (?).

Lit.: *Sedláčková 1976, 185, obr. 1:2; Sakař 1978, 126, tab. II:2; Jančo 2003, 269, obr. 1:16*

Uložení: M Poděbrady – inv. č. P 21496 – nerevidováno

c) Obr. 26:3

Kontext: obj. č. 31 (kůlová jamka v JV rohu obj. č. 10 – studny), výplň; výzkum H. Sedláčkové v roce 1972

Popis: fragment části ucha se dvěma žebry (mezi žebry ca 10 mm široký žlábek); materiál jemně plavený, okrové barvy; na vnější straně malá stopa po červeném nátěru

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem – dle V. Sakaře (1978, 124) dvojuchý džbán

Date: ca 2. st. – Pannonie (?)

Lit.: Sedláčková 1976, 185, obr. 1:3; Sakař 1978, 124, tab. II:3; Jančo 2003, 269, obr. 1:17

Uložení: M Poděbrady – inv. č. P 21494 – nerevidováno

d) Obr. 26:4

Kontext: kulturní vrstva nad zahloubenou chatou z mladší doby laténské, mechanická vrstva 20 – 40 cm; výzkum H. Sedláčkové v roce 1973

Popis: fragment výduti nádoby; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál jemně plavený, okrové barvy; na vnější straně olupující se lesklý červený potah a dvě horizontální řady záseků provedené radélkem

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonská páskově malovaná keramika – miska (prstencová miska ?), džbán, hrnec, pohár (?)

Date: ca 2. pol. 2. st. – 2./3. st. – Pannonie – snad Brigetio (?)

Lit.: Sedláčková 1976, 185, obr. 1:4; Sakař 1978, 124, tab. II:4; Jančo 2003, 273, obr. 2:16

Uložení: M Poděbrady – inv. č. P 21785 – nerevidováno

41. Roudnice nad Labem, okr. Litoměřice (Ústecký kraj)

Poloha: Roudnice nad Labem, Hracholusky – „Na vrších“ („Na vrchách“), okresní pískovna, p.p.č. 1016/7, 1017 a 1022/1, při silnici do Račíněvsi

Akce: náhodně porušené hroby v roce 1936, zřejmě dar okresního cestmistra F. Váni, postup prací v pískovně¹⁴⁴; pohřebiště období SN (zřejmě D2-E)

Nález: 2 pozdní římsko-provinciální hrnce

Pram.: Piffel 1940; Venclová 1979; Böhm 1980

Lit.: Svoboda 1965, 272-273, tab. LXXVI:2-7, LXXVII:1-13; Droberjar 2002, 281; Trefný 2005, 15, obr. 40; Trefný/Korený 2007

Popis a určení:

a) Obr. 17:1-1a

Kontext: kostrový hrob porušený roku 1936, bez bližších nálezových okolností

Popis: lahvovitý hrnec s oblým vejčitým tělem, okraj ovalený, kyjovitý, ven vyhnutý, ploché dno odsazeno (vytváří nízkou nožku), maximální výduť je mírně nad polovinou nádoby¹⁴⁵; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený, šedobílý, s příměsí drobných tmavých zrnků; vnější povrch šedý, oboustranně hladký až mírně drsný, částečně pokrytý sintrem; na podhrdlí plastická horizontální lišta tvořená úzkým vodorovným žebrem, nad ním horizontální plastická linie obloučkovitých důlků (místy obloučky přechází ve šroubovici), pod žebrem horizontální řada drobných důbků; povrch hlazený, není sice patrná vleštovaná výzdoba, lze ji však na původním povrchu předpokládat

Rozměry: v. 215 mm, prům. ústí 109 mm, prům. výduti 190 mm, prům. dna 80 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

¹⁴⁴ Další hroby rozkopávány v roce 1937. Část hrobů rozrušována zřejmě i dříve.

¹⁴⁵ V nádobě je uloženo několik lidských zubů a vložen lístek s textem: „R - Roudnice, okr. pískovna. Popelnice nalezená v okres. pískovně. Odevzdáno 1./8. 36 okres. cestmistrem F. Váňou,“.

Okruh keramiky s vleštovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika), případně šedé keramiky – lahvovitý hrnec

Datace: ca 2. pol. 4. – 1. pol. 5. st. – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Analogie: Mautern-Ost, hrob 54 (tvarová analogie s vroubkovanou plastickou lištou na hrdle; Pollak 1993, 164, Taf. 2:1)

Lit.: Trefný 2005, 15, obr. 40; Trefný/Korený 2007, obr. 3:1, 4:1

Uložení: M Roudnice nad Labem – stará sbírka – bez inv. č.

b) Obr. 17:2-2a-b

Kontext: kostrový hrob porušený roku 1936, bez bližších nálezových okolností

Popis: lahvovitý hrnec s oblým vejčitým tělem (o něco nižší a o něco více baňatý než nádoba a), okraj ovalený, kyjovitý, ven vyhnutý, ploché dno odsazeno (vytváří nízkou nožku), maximální výduť je ca v polovině nádoby¹⁴⁶; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený, šedobílý, s občasnou příměsí drobných tmavých zrněk; vnější povrch šedý až hnědošedý, oboustranně hladký, z větší části pokrytý sintrem; na podhrdlí plastická horizontální lišta tvořená úzkým vodorovným žebrem, nad ním horizontální plastická linie obloučkovitých důlků připomínající po své celé délce šroubovici; na menší části povrchu, který není pokryt sintrem, patrná vleštovaná výzdoba ve formě vertikálních linií

Rozměry: v. 179 mm, prům. ústí 102 mm, prům. výduti 157 mm, prům. dna 79 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh keramiky s vleštovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika (?) – lahvovitý hrnec

Datace: ca 2. pol. 4. – 1. pol. 5. st. – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Analogie: Mautern-Ost, hrob 54 (tvarová analogie s vroubkovanou plastickou lištou na hrdle; Pollak 1993, 164, Taf. 2:1)

Lit.: Trefný 2005, 15, obr. 40; Trefný/Korený 2007, obr. 3:2, 4:2-3

Uložení: M Roudnice nad Labem - stará sbírka – bez inv. č.

42. Roztoky u Prahy, okr. Praha-západ (Středočeský kraj)

Poloha: „Pod hájem“, v dolní části obce, na levém břehu Vltavy, J od ústí Únětického potoka

Akce: záchranný a předstihový archeologický výzkum M. Kuny a M. Gojdy (oba AÚ ČSAV Praha) v letech 1980-1989, elektrifikace železniční trati Praha-Vraňany – výstavba napájecího bodu (staveniště měnárny a rozvodny) a další drobné liniové stavby; polykulturní lokalita, mimo jiné sídliště starší doby římské (ca A – B1)¹⁴⁷

Nález: 2 fragmenty římsko-provinciální keramiky z 1-2 nádob¹⁴⁸

Lit.: Kuna 1985; Gojda/Kuna 1987; Droberjar 2002, 281; Kuna/Profantová et al. 1985, 15-24; Grmela 2008

Popis a určení:

¹⁴⁶ V nádobě je vložen lístek s textem: „R patří zřejmě k nálezu: Roudnice-okr. písk. 1. VIII. 1936 od cestm. Fr. Vání“.

¹⁴⁷ Tato lokalita je známa především svým mnohačetným osídlením kultury pražského typu, jež zde vytváří až dojem velké sídelní aglomerace. Souborně bylo toto raně středověké osídlení zpracováno v nedávné době (Kuna/Profantová et al. 2005).

¹⁴⁸ Za upozornění na nálezy a umožnění jejich studia děkuji L. Grmelovi (dříve ÚKAR FF UK Praha), který materiál z doby římské z této lokality zpracovával ve své diplomové práci (Grmela 2008).

a) Obr. 1:1, 91

Kontext: staveniště měnirny, sonda VIII/1983, obj. 786/805 (komorová pec; obj. snad částečně narušen mladším objektem; materiál datován do stupně B1, s příměsí ze stupně A)

Popis: fragment z podhrdlí nádoby, na rozhraní mezi hrdlem a výdutí mírně vystupující úzká plastická lišta s nepatrným mělkým žlábkem; točeno na kruhu (výrazné stopy po vytáčení ve formě rýžek na vnitřní straně střepu), vysoký výpal; materiál jemně plavený, s menší příměsí drobných zrněk slídy; povrch vnější strany světle okrově oranžový, vnitřní strana rovněž světle okrově oranžová, částečně mírně našedlá (v dolní části střepu mírné sekundární přepálení, to je patrné i na lomu v keramické hmotě), lom světle oranžový, v místě sekundárního přepálení oranžovo-šedý; povrch vnitřní strany střepu částečně pokryt usazeninami vysráženého sintru

Rozměry: 51 x 57 mm, tl. stěny 6-7 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Fragmenty **a)** a **b)** mohou pocházet ze stejné nádoby.

Datec: ca 1. st. (?), případně perioda 1 (ca 50 – 120 n.l.; Gassner 1990, 136, Taf. 1) – Pannonie, Raetie, Noricum, eventuelně Porýní či S Itálie (?)

Analogie: Carnuntum, „Baugrube Pingitzer“ – perioda 1 (Gassner 1990, Taf. 1:6)

Lit.: Grmela 2008, 45, tab. LIII, obr. 96:a

Uložení: ARÚ Praha – př. č. 4665/83

b) Obr. 1:2

Kontext: staveniště měnirny, sonda VIII/1983, obj. 786/805 (komorová pec; obj. snad částečně narušen mladším objektem; materiál datován do stupně B1, s příměsí ze stupně A)

Popis: fragment z horní části výdutí nádoby s náběhem do hrdla, větší část střepu sekundárně přepálena; točeno zřejmě na kruhu (stopy nejsou viditelné¹⁴⁹), dobrý výpal; materiál jemně plavený, s menší příměsí drobných zrněk slídy; povrch vnější strany světle oranžový, v místě sekundárního přepálení šedý, vnitřní strana původně zřejmě rovněž světle oranžová, dnes špinavě oranžovo-šedá, lom oranžový, v místech sekundárního přepálení oranžovo-šedý až šedý; povrch obou stran střepu částečně pokryt usazeninami vysráženého sintru

Rozměry: 50 x 60 mm, max. tl. stěny 9 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Fragmenty **a)** a **b)** mohou pocházet ze stejné nádoby.

Datec: ca 1. st. (?)

Lit.: Grmela 2008, 45

Uložení: ARÚ Praha – př. č. 4534/83¹⁵⁰

43. Řisuty¹⁵¹, okr. Kladno (Středočeský kraj)

Poloha: nezjištěna, zřejmě katastr obce (?)

Akce: nejspíše někdy před rokem 1930¹⁵² rozrušený kostrový hrob či hroby (?)¹⁵³; pravděpodobně pohřebiště vinařického stupně období SN (ca D2 – D3)

¹⁴⁹ Nelze zcela vyloučit, že se nejedná o římsko-provinciální keramiku, i když podobnost materiálu s fragmentem **a)** je poměrně dost velká.

¹⁵⁰ Číslo je špatně čitelné.

¹⁵¹ B. Svoboda ve své práci (1965, 273) uvádí nesprávně název obce Řisuty.

Nález: 1 pozdní římsko-provinciální džbán¹⁵⁴

Lit.: Preidel 1930a, 164; týž 1930b, 247; Svoboda 1965, 106, 273, tab. XXIII:2; Jančo 2003, 276, obr. 2:23

Popis a určení:

a) Obr. 92

Kontext: okolnosti neznámé, zřejmě kostrový hrob vinařické skupiny období stěhování národů¹⁵⁵

Popis: vyšší jednouchý džbán vejčitého těla, s trojlístkovitým ústím (mírně prožlabeným nevýrazným žlábkem); točeno na kruhu (stopy patrné na těle nádoby), dobrý výpal; materiál poměrně dobře plavený, s mírnou příměsí slídy, světle šedé barvy; povrch nádoby světle šedo-hnědé barvy, opatřený lesklým šedo-černým potahem (povrch vyleštěn do kovového lesku), na několika místech potah odřen, z jedné strany tělo pokryto několika skvrnami vysráženého vápníku¹⁵⁶; okraj ústí mírně olámaný (drobné oděrky); páskové ucho s podélným žebrem (mírně vyoseným) vybíhá přímo z okraje a dosedá těsně nad max. výdutí nádoby; na hrdle hraněný prstenec; 2 úzké horizontální pásky ve formě dvojic mělkých žlábků obíhají pod hrdlem (zhruba v 1/3 těla) a přibližně v místě max. výdutí; poměrně široké ploché dno mírně odsazeno, vytváří nízkou nožku (ta je dnes mírně olámaná); výzdoba: na hrdle a podhrdlí (od ústí až po 1. pás dvojice mělkých žlábků) velmi dobře patrná výzdoba ve formě vleštovaných vertikálních linií, zbytek těla (prostor mezi dvojicemi mělkých žlábků i zbylá spodní část nádoby) zdoben horizontálními vleštovanými liniemi

Rozměry: v. ca 247 mm, v. nožky ca 12 mm, prům. dna ca 84 mm, vnější prům. ústí ca 74-82 mm, vnější prům. ústí ca 60-70 mm, tl. okraje 8 mm, š. ucha ca 33-57 mm, max. tl. ucha (včetně žebra) ca 16 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vleštovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika – jednouchý džbán

Datace: ca konec 4. st. – 1. čtvrtina 5. st. (do hrobu nejpozději do konce 1. pol. 5. st.) – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Lit.: Preidel 1930a, 164; týž 1930b, 247; Svoboda 1965, 106, 273, Tab. XXIII:2; Jančo 2003, 276, obr. 2:23

Uložení: M Slaný – inv. č. 3211 (staré inv. č. 1085)

44. Sány, okr. Nymburk (Středočeský kraj)

Poloha: p.p.č. 760, pod Z okrajem obce, S a Z od obce (ZM 13-14 Nymburk, koor.: J:V/171:120)

Akce: záchranný výzkum, případně sběry (?) P. Břicháčka (AÚ ČSAV Praha) mezi lety 1971-1985, lokalita narušená orbou a těžbou písku; sídliště starší až mladší doby římské (A – C3)

¹⁵² Nález džbánu zmiňuje zřejmě poprvé H. Preidel (1930a, 164; týž 1930b, 247). Lze předpokládat, že nález souvisí nejspíše s pracemi v nějaké lokální pískovně či cihelně, mohlo k němu dojít i při kopání základů pro dům či jinou stavbu.

¹⁵³ V dosud zřejmě neidentifikované poloze na území obce Řisuty či blízkém okolí na katastru obce došlo zřejmě k narušení minimálně 1 či více kostrových hrobů ze staršího stupně období stěhování národů (vinařického stupně).

¹⁵⁴ Za možnost studia nádoby děkuji pracovníkům muzea ve Slaném.

¹⁵⁵ O nálezu neexistuje přesnější záznam ani v M ve Slaném, kde je uložen.

¹⁵⁶ Skvrny na nádobě vznikly nejspíše činností vody, snad již během uložení v zemi. Džbán mohl být snad původně opřen u stěny hrobové jámy (?), po níž mohla nějakou dobu stékat dešťová voda a zanechat tak stopy ve formě stékajících kapek a skvrn vysráženého vápníku (?).

Nález: 2 fragmenty římsko-provinciální keramiky ze 2 nádob
Lit.: *Břicháček/Košnar 1987; Jančo 2003, 269, obr. 2:1-2*

Popis a určení:

a) Obr. 26:5

Kontext: blíže nespecifikováno (může se jednat i o sběr)

Popis: fragment plecí poměrně silnostěnné nádoby; točeno na kruhu, méně tvrdě vypáleno; materiál obsahuje hrubší zrnka a slídu; na lomu světlé červenohnědé barvy; vnější i vnitřní povrchová vrstva opatřena lesklým potahem hnědožluté barvy; výzdoba: kolkovaná výzdoba ve formě řady obloučků (dochovány celkem tři - prostřední zachován celý, zbylé dva krajní pouze zčásti) vytvářejících motiv vejcovce; obloučky rozděleny uprostřed po celé délce podélnými žebérky (takto vzniklá vnější obvodová pole jsou navíc přesekávána příčným žebrovaním); na oba konce prostředního obloučku otisknuty mírně vyosené, zřejmě samostatně připojené, kolky ve tvaru kulatých rozet, vyplněných perličkami (dobře zachována je pouze jedna rozeta, ze druhé je zachována pouze část), zdá se, že rozetami byl zakončen pouze středový oblouk, dochovaná část vedlejšího obloučku známky po připojení rozety nenese; pod řadou obloučků obíhá výrazný horizontální žlábek, pole pod žlábkem vyplněno nepravidelně rozmístěnými ostrými trojúhelníkovými (?) šrafy, nejspíše též provedenými jednotlivými kolky (zřejmě napodobení radélkované výzdoby)

Rozměry: tl. stěny ve spodní části fragmentu ca 12 mm, tl. stěny v horní části ca 9 mm, další rozměry neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pannonische Glanztonware (pannonská keramika s lesklým potahem) – JZ Pannonie či JV Noricum – Poetovio, Flavia Slova, Sirmium, Neviodunum (?), případně SZ Pannonie - Salla (?) – skupina II; nádobu lze včlenit do kategorie napodobenin TS - nejspíše mísa typu Drag. 37

Analogie: Sirmium (*Bruckner 1981, T. 49:1*); Neviodunum (*Petru/Petru 1978, Tab. CIV:2*)

Datace: ca 1. pol. 2. st. (respektive rámcově 2. st.), dle P. Břicháčka a L. Košnara 2./3. st. (*Břicháček/Košnar 1987, 562, 566*); ostatní nálezy z této části lokality lze zařadit do konce stupně B2 – počátku stupně C1 (*Břicháček/Košnar 1987, 560*)

Lit.: *Břicháček/Košnar 1987, 562, 565-566, obr. 2:4; Jančo 2003, 269, obr. 2:2*

Uložení: M Poděbrady (?), případně M Plzeň¹⁵⁷ - nerevidováno

b) Obr. 26:6

Kontext: blíže nespecifikováno (může se jednat i o sběr)

Popis: okrajový fragment silnostěnné nádoby; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál červenohnědé barvy, s příměsí hrubších částic ostřiva; okraj v horní části zploštělý, na vnější straně mírně vyklenutý; na vnitřní části fragmentu pod okrajem patrné mírné prožlabení, probíhající zřejmě po celém obvodu nádoby; vnější strana i horní část okraje pokryta matnou vrstvou bílošedé barvy se žlutavým odstínem

Rozměry: prům. okraje 110 mm, tl. okraje 15 mm, tl. stěny pod okrajem 9 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá (?) žlutooranžová keramika – hrnec, hrubá mísa (?), případně transportní keramika - vinná amfora (?)

Datace: pouze rámcově 1. – 2. st.; ostatní nálezy z této části lokality lze zařadit do konce stupně B2 – počátku stupně C1 (*Břicháček/Košnar 1987, 560*)

¹⁵⁷ P. Břicháček (M Plzeň) se domnívá, že byl po zrušení depozitáře bývalé expozitury AÚ ČSAV v Oškobrhu předán veškerý materiál z lokality do M Poděbrady.

Lit.: Břicháček/Košnar 1987, 562, 566, obr. 3:1; Jančo 2003, 269, obr. 2:1

Uložení: M Poděbrady (?), případně M Plzeň - nerevidováno

45. Sedlec, okr. České Budějovice (Jihočeský kraj)

Poloha: „Lomy“ („V lomech“, „Na lomech“), SZ od obce na dvou nízkých pahorcích, u Hlavateckého a Dvorského rybníka

Akce: systematický výzkum P. Břicháčka, P. Brauna (oba expozitura AÚ ČSAV Plzeň) a L. Košnara (PÚ FF UK Praha) v letech 1980, 1982 a 1984-1987; rozsáhlé sídliště (4 ha!) starší až pozdní doby římské (závěr stupně B2 – C3)

Nález: nejméně 7 fragmentů římsko-provinciální keramiky z nejméně 7 nádob¹⁵⁸; dále nejméně 17! fragmentů TS ze 16 nádob¹⁵⁹

Lit.: Braun/Břicháček 1984; Braun/Břicháček/Košnar 1987; Břicháček/Braun/Košnar 1989; titíž 1991a; titíž 1991b; Košnar/Břicháček 1999; Zavřel 1997, 260, 263, Abb. 4; týž 1999, 478; Droberjar 2002, 289-290; Jančo 2003, 269, 276, obr. 2:3, 24-25; Halama 2004, 43-47; týž 2007, 204-205; Zavřel 2007, 81-83, obr. 12-13; týž 2008, 114-115, 117, 120-122, 124, obr. 7, 12; Halama 2012, 38-42

Popis a určení:

a) Obr. 4:1

Kontext: obj. 16-17/80 (polozemnice, narušena 2 melioračními rýhami), černá výplň

Popis: fragment těla nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, písčitý, s mírnou příměsí slídy; vnější povrch světle hnědý s drobnými tmavšími krupičkami, vnitřní povrch světle šedý, lom světle hnědý; vnitřní část mírně zvlněná

Rozměry: 37 x 48 mm, tl. stěny 6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – džbán, konvice, lahev (?)

Datace: rámcově 2. – 3. st. – Noricum nebo Pannonie

Lit.: Košnar/Břicháček 1999, 161; Jančo 2003, 276

Uložení: M Plzeň – př. č. P 69/80

b) Obr. 4:3

Kontext: obj. 24/80 (polozemnice), černá výplň

Popis: fragment plecí nádoby; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál jemně plavený, okrové barvy; v horní části na lomu náznak odsazení hrdla; vnější i vnitřní povrch pokryt tmavým vysráženým vápníkem

Rozměry: 50 x 43 mm, tl. stěny 6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná (?) žlutooranžová keramika – džbán

Datace: rámcově 2. – 3. st. – Noricum nebo Pannonie

Lit.: Košnar/Břicháček 1999, 161; Jančo 2003, 269

Uložení: M Plzeň – př. č. P 73/80-1

¹⁵⁸ Za možnost studia fragmentů římsko-provinciální keramiky a jejich zpřístupnění k dokumentaci děkuji P. Břicháčkovi (M Plzeň). Podle vyjádření P. Břicháčka ze sídliště zřejmě pochází ještě další fragmenty provinciální keramiky (zejména z častých sběrů), materiál je však rozmístěn v několika depozitářích a není jej zatím možné v úplnosti prozkoumat.

¹⁵⁹ Viz: Halama 2004, 43-47; týž 2007, 204-205; týž 2012, 38-42.

c) Obr. 26:7

Kontext: sběr z ornice v centrální části lokality, J od pozdější sondy I/87

Popis: fragment stěny ze spodní části nádoby; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál velmi jemně plavený, šedé barvy

Rozměry: 40 x 49 mm, tl. stěny 6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – mísa (?)

Date: rámcově 2. – 3. st. – Noricum nebo Pannonie

Lit.: Košnar/Břicháček 1999, 161, obr. 1:1; Jančo 2003, 276, obr. 2:24

Uložení: M Plzeň – př. č. P 58/80-2

d) Obr. 26:8, 95

Kontext: sběr v centrální části lokality

Popis: fragment dna nádoby; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál velmi jemně plavený, světle šedé barvy

Rozměry: 43 x 54 mm, max. tl. stěny 14 mm, zachovaná v. 19 mm, prům. dna ca 45 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – džbán

Date: rámcově 2. – 3. st. – Noricum nebo Pannonie

Lit.: Košnar/Břicháček 1999, 164, 168, obr. 2:16; Jančo 2003, 276, obr. 2:25

Uložení: M Plzeň – př. č. P 51/86

e) Obr. 26:9, 93

Kontext: sonda I/87, obj. 33/87 (velká jáma s kostmi), černá výplň

Popis: zlomek okraje tenkostěnné hrncovité nádoby; točeno na kruhu, slabší výpal; materiál jemně plavený, na lomu světle žluto-hnědý, lehce se otírá; okraj lištovitý, ven vyhnutý, na jedné straně se mírně zvedá, snad v místě odlomeného ucha (?); vnější i vnitřní povrch opatřen matným otírajícím se potahem či nátěrem oranžově-červené barvy, tento potah se odlupuje; výzdoba: pod okrajem horizontální pás kolkované výzdoby trojúhelníkovitého až zvonovitého tvaru

Rozměry: 37 x 83 mm, tl. stěny 4 mm, max. tl. okraje ca 6 mm, max. š. okraje ca 9 mm, vnější prům. okraje ca 65 mm, vnitřní prům. okraje ca 55 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem – hrncovitá nádobka (či pohár) s uchem (?) – nepravá imitace TS (?)¹⁶⁰

Date: rámcově 2. – 3. st. – Noricum nebo Pannonie

Lit.: Košnar/Břicháček 1999, 164, 168, obr. 2:13; Jančo 2003, 269, obr. 2:3

Uložení: M Plzeň – př. č. P 44/87

f) Obr. 4:2

Kontext: obj. 184/84 (kúlová jáma), černá výplň se zlomky mazanice

Popis: fragment těla nádoby (slepeno ze 3 zlomků, podle čerstvých lomů fragmentarizováno zřejmě sekundárně); točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál jemně písčitý; povrch žluto-oranžové barvy

¹⁶⁰ L. Košnar a P. Břicháček zařadili nádobu do okruhu napodobenin TS (Košnar/Břicháček 1999, 164), nádoba však nenapodobuje nějaký určitý tvar TS, výzdoba trojúhelníkovitými kolkami či vrypy je navíc poměrně častým výzdobným prvkem na provinciální keramice. I dle ústního vyjádření E. Droberjara se nejspíše o pravou imitaci TS nejedná.

Rozměry: 46 x 19 mm, tl. stěny 5 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán (?)

Datace: rámcově 2. – 3. st. – Noricum nebo Pannonie

Lit.: Košnar/Břicháček 1999, 164

Uložení: M Plzeň – př. č. P 55/84

g) Obr. 4:4, 94

Kontext: sběr ze skrývky ornice ve vrcholové partii lokality v roce 1986

Popis: fragment těla tenkostěnné nádoby; točeno na kruhu, vysoký výpal; materiál jemně plavený; povrch vnější strany pokryt asi z 80 procent světle zelenou glazurou s tmavšími zelenými skvrnami, pod glazurou prosvítá narůžovělý povrch; povrch vnitřní strany světle šedé barvy, na lomu střep rovněž šedý; vnitřní strana mírně zvlněná

Rozměry: 35 x 30 mm, tl. stěny 3-5 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – nejspíše pohár s uchem (Henkelbecher) či pohár (henkelloser Becher)

Datace: ca 2. pol. 4. st. – 1. čtvrtina 5. st.¹⁶¹ – Pobřežní Noricum nebo Pannonie Prima

Lit.: nepubl.

Uložení: M Plzeň – př. č. P 341/86

46. Sířem, o. Blšany, okr. Louny (Ústecký kraj)

Poloha: Riedlovo pole, p.p.č. 269/1-2

Akce: výzkum I. Sýkory a A. Schmidta v roce 1934; sídliště pozdní doby římské až merovejského (?) stupně období SN (rámcově D1/D2 – E ?)

Nález: 2 fragmenty pozdní římsko-provinciální keramiky ze 2 nádob

Lit.: Jančo 2001b; týž 2003, 276, obr. 3:1-2; Jiřík 2007b, 545-546, obr. 24; Pleinerová 2007, 152-153

Popis a určení:

a) Obr. 27:1

Kontext: polozemnice č. 3, výplň

Popis: fragment okraje s částí výduti hrncovité nádoby; točeno na kruhu, vysoký výpal; materiál jemně plavený, bez příměsí slídy či oštěřiva; okraj límcovitě ven vyhnutý, profil mírně esovitý; vnější povrch hladký, světle okrové až tmavě šedé barvy; beze stop výzdoby

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh jemné (?) šedé keramiky, případně keramiky s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) – hrnec – typ s jednoduše vyhnutým okrajem (mit einfach ausgebogenem Rand; Gassner 2000, 208, Abb. 181:a)

Analogie: Mautern (bez výzdoby i s vlešťovanou výzdobou na plecích; Friesinger/Kerchler 1981, 258-261, Abb. 11; Gassner 2000, 208, Abb. 181:a)

Datace: ca třetí čtvrtina 4. – 1. pol. 5. st. – Noricum nebo Pannonie; dle M. Janča (Jančo 2003, 276) přelom 5./6. st. – přežívající pozdní produkce porýnských nebo dáckých dílen¹⁶²

¹⁶¹ Zařazení do pozdní doby římské, případně do časné fáze období stěhování národů je pravděpodobné, v místě skryté plochy byly zjištěny obj. z mladší a pozdní doby římské (zejména 1 chata z pozdní doby římské; Břicháček/Braun/Košnar 1991a, 440-441).

Lit.: Jančo 2001b, 500, obr. 3:1; týž 2003, 276, obr. 3:1; Jiřík 2007b, 545, obr. 24:1

Uložení: M Žatec – nerevidováno

b) Obr. 27:2

Kontext: polozemnice č. 3, výplň

Popis: fragment stěny z dolní části nádoby; točeno na kruhu (výrazné stopy po vytáčení na vnitřní straně), dobrý výpal; materiál jemně plavený, šedo-hnědé barvy

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh jemné (?) šedé keramiky – hrnec, džbán (?)

Datace: rámcově 4. st. – 1. pol. 5. st. – Noricum nebo Pannonie

Lit.: Jančo 2001b, 501, obr. 3:15; týž 2003, 276, obr. 3:2; Jiřík 2007b, obr. 24:15

Uložení: M Žatec – nerevidováno

47. Sloup v Čechách, okr. Česká Lípa (Liberecký kraj)

Poloha: *skalní hrad Sloup (Einsiedlerstein, Burgstein), S úpatí hradní skály*

Akce: sondážní zjišťovací výzkum ing. E. Gebauera v roce 1934; výšinné sídliště pozdní doby římské až počátku období SN (rámcově C3-D1)

Nález: 1 fragment poháru se zprohýbanými stěnami

Lit.: Waldhauser 1971, 28-34, obr. 11-15, 31-32; Jančo 2003, 280-281

Popis a určení:

a) Obr. 27:3-4

Kontext: sonda 1 (severní úpatí hradní skály; rozm.: 9 x 1,2 m, sonda později rozšířena kolmo na hradní skálu), Gebauerova kulturní vrstva B („doba germánská a laténské nálezy“), mocná 5 – 20 cm; většina materiálu z vrstvy B byla J. Waldhauserem datována do období C3 – D1 (Waldhauser 1971, 29)

Popis: fragment podhrdlí a plecí tenkostěnného poháru, na těle patrné prohnutí stěny; točeno na rychle rotujícím kruhu; materiál jemně plavený, šedý; na podhrdlí horizontální rytý žlábek a nad ním dvě vhlazené horizontální linie; na těle viditelná část ryté vertikální linie

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh jemné šedé keramiky – pohár s prohnutými stěnami (tzv. Faltenbecher)

Datace: ca 4. st. (Waldhauser 1971, 31) – nejspíše Pannonie, Noricum, eventuálně Porýní; nelze však zcela vyloučit, že se nemůže jednat o výrobek patřící do středoněmecké produkce germánské na kruhu točené keramiky z oblasti Leuna-Haßleben (Jančo 2003, 281; Waldhauser 1971, 31)

Lit.: Waldhauser 1971, 31, obr. 14a:12; Stará 1992, 78; Blažek 1995, 160, Abb. 20:2; Jančo 2003, 280-281, obr. 4:4-5; Zuch 2009, 473

Uložení: M Liberec – inv. č. P7368 - nerevidováno

¹⁶² M. Jančo datoval oba fragmenty provinciální keramiky, stejně jako domácí v ruce zhotovenou keramiku z tohoto objektu na přelom 5. a 6. st. (Jančo 2001b, 2003, 276, obr. 3:1). Domnívám se, že vyobrazený keramický materiál z polozemnice č. 3 (Jančo 2001b, obr. 3:2-13, 16-21, obr. 5:1, 5) je o něco starší, rámcově bych jej předběžně datoval spíše do přechodného období mezi pozdní dobou římskou a časnou fází stěhování národů (stupeň D1) či vinařského stupně období stěhování národů (D2 – D3). Na možné starší datování domácí keramiky mne již před časem upozornil i J. Jiřík (M Písek), za což mu děkuji. Ten nejnověji datoval materiál z tohoto objektu na přelom stupňů D2/D3 (Jiřík 2007b, 545-546).

48. Sobčice, okr. Jičín (Královehradecký kraj)

Poloha: zahrada drůbežárny zemědělského družstva Sobčice na p.p.č. 371/1 (dříve pozemek zahrady mlynáře Č. Šandery), J od obce (SV od kostela), v těsné blízkosti železniční tratě Hradec Králové-Jičín, na pravém břehu Javorky

Akce: záchranný archeologický výzkum V. Vokolka (M Hradec Králové) v roce 1960, výkop pro vodovod; sídliště starší doby římské (ca B2/C1 – C1)

Nález: nejspíše 1 fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby¹⁶³; též snad 1 zřejmě již nerevidovatelný starší nález fragmentu TS¹⁶⁴

Lit.: Cechner 1909; Píč 1905, 307; Sakař 1956, 62; Motyková-Šneidrová 1967, 42; Sakař 1970, 56; Halama 2004, 71; týž 2007, 207; Vokolek/Jílek 2011; Halama 2012, 59

Popis a určení:

a) Obr. 19:13, 96

Kontext: obj. 1/60 (částečně porušen výkopem pro vodovod; polozemnice ?), shluk mazanice v hl. 45 – 60 cm

Popis: drobný atypický fragment z výduti nádoby¹⁶⁵; točeno na kruhu, vysoký výpal; materiál jemně plavený; povrch šedý, hlazený, se stopami po šedém potahu

Rozměry: 23 x 22 mm, tl. stěny neuvedena

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika s šedým potahem – džbán či miska (?)

Datace: rámcově 2. st. – 1. pol. 3. st. – nejspíše střední Podunají (Pannonie, případně Noricum)

Lit.: Vokolek/Jílek 2011, 12, 24, obr. 14:2, 23:1

Uložení: M Hradec Králové – př. č. nečitelné – nerevidováno

49. Soběsuky, o. Chbany, okr. Chomutov (Ústecký kraj)

Poloha: pískovna Soběsuky (dříve pískovna ESSM Tušimice), p.p.č. 137/1 a přilehlá p.p.č., SSV od středu obce, terasa na pravém břehu Ohře, podél zaniklé vodoteče

Akce: záchranný výzkum P. Holodňáka (M Žatec) ve spolupráci s expoziturou AÚ ČSAV v Mostě v letech 1985-1992, skrývka pro těžbu štěrkopísku v pískovně; polykulturní lokalita, mimo jiné sídliště období stěhování národů (ca C3/D1 - E)

Nález: nejméně 5 fragmentů pozdní římsko-provinciální keramiky ze 2-5 nádob

Pram.: Holodňák 1991; Holodňák 1992a; Holodňák 1992b

Lit.: Holodňák 1995; Blažek 1997, 13-14; Droberjar 2002, 301; Pleinerová 2007, 154-158

Popis a určení:

a) + b) + c) + ?) Obr. 20:7-9

Kontext: polozemnice 3805/92¹⁶⁶, sezóna 1992

¹⁶³ Za poskytnutí fotografie nálezu děkuji J. Jílkovi (M Pardubice).

¹⁶⁴ Viz: Halama 2004, 71; týž 2007, 207; týž 2012, 59.

¹⁶⁵ Vzhledem k malým rozměrům střepu není příslušnost k římsko-provinciální keramice stoprocentní, je však pravděpodobná. V objektu nebyly zaznamenány intruze z jiných období pravěku (Vokolek/Jílek 2011, 19).

¹⁶⁶ J. Blažek uvádí chybné číslo obj. 3085/92, na což upozornila I. Pleinerová (Blažek 1997, 13; Pleinerová 2007, 157).

Popis: nejméně tři fragmenty z výdutí pozdních římsko-provinciálních džbánů (mohou pocházet z jedné nádoby); točeno na kruhu, vysoký výpal; materiál jemně plavený, světlý; na těle dvou zlomků patrný mělký horizontální žlábek, jenž odděluje výzdobné pole; v tomto poli vhlazená či spíše jemně rytá mřížka

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vleštovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika – jednouchý džbán (či džbány)

Date: ca 4./5. st. – 1. pol. 5. st. (nelze vyloučit přetrvávání výroby ještě ve 2. pol. 5. st.) – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima) – možným centrem výroby snad Vindobona (?), případně Carnuntum (?)

Analogie: Grafenwörth (Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 24:5); Breitenbrunn (Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 25:3-4); Carnuntum (Bad Deutsch-Altenburg/Petronell; Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 25:7); Laa an der Thaya (Friesinger/Kerschler 1981, Abb. 24:4)¹⁶⁷

Lit.: Blažek 1997, 13, Abb. 5:19-21 (dole); Pleinerová 2007, Abb. 70:3-4¹⁶⁸

Uložení: M Žatec – nerevidováno, materiál nepřístupný

d) + e) + ?) Obr. 20:5-6

Kontext: polozemnice 4114/92, sezóna 1992

Popis: nejméně dva fragmenty z výdutí pozdních římsko-provinciálních nádob (mohou pocházet z jedné nádoby); točeno na kruhu, vysoký výpal; materiál plavený, tmavě šedý; na těle obou zlomků patrný mělký horizontální žlábek, jenž odděluje výzdobné pole; v tomto poli vhlazené černé horizontální linie

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vleštovanou výzdobou - tzv. Foederátní keramika – jednouchý džbán (či džbány) ?

Date: ca 4./5. st. – 1. pol. 5. st. (nelze vyloučit přetrvávání výroby ještě ve 2. pol. 5. st.) – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Lit.: Blažek 1997, 14, Abb. 5:19-22 (nahore); Pleinerová 2007, Abb. 70:10

Uložení: M Žatec – nerevidováno, materiál nepřístupný

50. Srbice, okr. Teplice (Ústecký kraj)

Poloha: „U rybníka“ a „V rybníce“, u jižního břehu modlanské vodní nádrže (dnes tyto plochy zatopeny), JV od obce Srbice, S od osady Staré Srbice, v blízkosti Modlanského potoka

Akce: předstihový archeologický výzkum D. Kouteckého, I. Rady (oba expozitura AÚ ČSAV v Mostě) a P. Budinského (M Teplice) v roce 1975, stavba a rozšiřování vodní nádrže; polykulturní lokalita, mimo jiné sídliště starší až mladší doby římské (předběžně B2 - C1, eventuálně dále) a mladší fáze období stěhování národů (stupeň E)

Nález: ca 9 fragmentů římsko-provinciální keramiky ze 3-9 nádob¹⁶⁹

Pram.: Koutecký 1975a; týž 1975b; týž 1975c; týž 1975d; Budinský 1975a; týž 1975b

¹⁶⁷ Analogicky tvarované i zdobené džbány se kumulují v limitní oblasti i přilehlé části barbarika v okolí Vindobony a Carnunta.

¹⁶⁸ Vyobrazeny pouze dva ze tří fragmentů.

¹⁶⁹ Za možnost studia nálezů z výzkumu děkuji P. Budinskému (dříve M Teplice) a D. Kouteckému (ÚAPP Most), za jejich dohledání a zpřístupnění děkuji L. Kursové a K. Laufové (obě M Teplice). Za zhotovení překreseb nálezů a jejich fotografie děkuji B. Linhartové a M. Cestrové (obě M. Teplice).

Lit.: Budinský 1986, 86; týž 2007b, 108-112

Popis a určení:

a) Obr. 10:3, 97c

Kontext: obj. 175 (jáma kruhového půdorysu, v horní partii obj. stopy po ohništi)

Popis: fragment dolní části výduti a části dna nádoby; točeno na kruhu (stopy ve formě drobných rýžek patrné na vnitřní straně střepu), dobrý výpal, střep se mírně otírá; materiál velmi jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy; povrch cihlově červeno-oranžový, z vnější strany mírně zasintrovaný, na lomu střep o něco málo světlejší; dolní část stěny s podstavou odlomena

Rozměry: 38 x 42 mm, tl. stěny 9-12 mm, prům. dna nezměřitelný

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Tento fragment může pocházet ze stejné nádoby jako střepy **b)**, **c)** a **d)**, eventuelně snad i sekundárně přepálený střep **i)**.

Datace: rámcově 2. – 3. st. – nejspíše Noricum, Pannonie či Raetie

Lit.: nepubl.

Uložení: M Teplice – fond Archeologický ústav – př. č. B185/2000 (původní př. č. expozitury AÚ ČSAV 524/75) – sáček č. 175

b) Obr. 10:1, 97a

Kontext: obj. 175 (jáma kruhového půdorysu, v horní partii obj. stopy po ohništi)

Popis: fragment z podhrdlí nádoby, střep esovitě prohnutý s částí hrdla a náběhem k okraji; točeno na kruhu (stopy ve formě drobných rýžek patrné na vnitřní straně střepu), dobrý výpal, střep se mírně otírá; materiál velmi jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy; povrch cihlově červeno-oranžový, z vnější strany mírně našedlý, lehce zasintrovaný, na lomu a vnitřní straně střep cihlově oranžový

Rozměry: 33 x 41 mm, tl. stěny 5-6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Tento fragment může pocházet ze stejné nádoby jako střepy **a)**, **c)** a **d)**, eventuelně snad i sekundárně přepálený střep **i)**.

Datace: rámcově 2. – 3. st. – nejspíše Noricum, Pannonie či Raetie

Lit.: nepubl.

Uložení: M Teplice – fond Archeologický ústav – př. č. B185/2000 (původní př. č. expozitury AÚ ČSAV 524/75) – sáček č. 175

c) Obr. 10:4

Kontext: obj. 175 (jáma kruhového půdorysu, v horní partii obj. stopy po ohništi)

Popis: drobný atypický fragment z výduti nádoby, podélně střep mírně prohnutý; točeno na kruhu, dobrý výpal, střep se mírně otírá; materiál velmi jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy; povrch i lom cihlově oranžový

Rozměry: 28 x 20 mm, tl. stěny 5-6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán (?)

Tento fragment může pocházet ze stejné nádoby jako střepy **a)**, **b)** a **d)**, eventuelně snad i sekundárně přepálený střep **i)**.

Datace: rámcově 2. – 3. st. – nejspíše Noricum, Pannonie či Raetie

Lit.: *nepubl.*

Uložení: M Teplice – fond Archeologický ústav – př. č. B185/2000 (původní př. č. expozitury AÚ ČSAV 524/75) – sáček č. 175

d) Obr. 10:2, 97b

Kontext: obj. 175 (jáma kruhového půdorysu, v horní partii obj. stopy po ohništi)

Popis: fragment z výduti nádoby, střep podélně mírně vypouklý; točeno na kruhu, dobrý výpal, střep se mírně otírá; materiál velmi jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy; povrch i lom cihlově oranžový

Rozměry: 56 x 50 mm, tl. stěny 5-7 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Tento fragment může pocházet ze stejné nádoby jako střepy **a)**, **b)** a **c)**, eventuelně snad i sekundárně přepálený střep **i)**.

Datace: rámcově 2. – 3. st. – nejspíše Noricum, Pannonie či Raetie

Lit.: *nepubl.*

Uložení: M Teplice – fond Archeologický ústav – př. č. B185/2000 (původní př. č. expozitury AÚ ČSAV 524/75) – sáček č. 175

e) Obr. 11:1, 98

Kontext: obj. 175 (jáma kruhového půdorysu, v horní partii obj. stopy po ohništi)

Popis: fragment okraje nádoby; točeno na kruhu, dobrý výpal, střep se mírně otírá; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy a jemného ostřiva (drobných kaménků); povrch světle oranžovo-žlutý, z vnější strany částečně zasintrovaný, na lomu mírně naředlé jádro, ale pouze z jedné strany (střep zřejmě částečně sekundárně přepálený); okraj mírně ovalený, kyjovitý, lehce ven vyhnutý, na hrdle dva mírné mělké žlábký, mezi nimiž lehce vystupuje nevýrazná plastická lišta (vzniklá vytáčením)

Rozměry: 26 x 45 mm, tl. stěny 7-9 mm, vnější prům. ústí ca 260 mm, vnitřní prům. ústí ca 250 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Datace: rámcově 2. – 3. st., případně perioda 4 (ca 230 – 300 n.l.; *Gassner 1990, 136, Abb. 4, Taf. 1*) – nejspíše Pannonie či Noricum, eventuelně Raetie

Tento fragment může pocházet ze stejné nádoby jako střep **g)**, případně i silně přepálený střep **h)**.

Analogie: Carnuntum, „Mühlacker“ – perioda 4 (*Gassner 1990, Abb. 4 – úplně vpravo, Taf. 1:16*)

Lit.: *nepubl.*

Uložení: M Teplice – fond Archeologický ústav – př. č. B185/2000 (původní př. č. expozitury AÚ ČSAV 524/75) – sáček č. 175

f) Obr. 11:4, 99

Kontext: obj. 175 (jáma kruhového půdorysu, v horní partii obj. stopy po ohništi)

Popis: velmi silně sekundárně přepálený a zdeformovaný fragment z podhrdlí nádoby (síla střepu je zbytnělá, zpórovatělá, spodní část střepu má téměř charakter strusky), střep esovitě prohnutý s částí hrdla a náběhem k okraji; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy; povrch cihlově červeno-oranžový,

z vnější strany mírně našedlý (způsobeno přepálením), na lomu rovněž patrné změny v síle střepe i zbarvení hmoty v důsledku přepálení (střep prošel vysokým žárem, barva na lomu kolísá od oranžovo-hnědé po šedou); na podhrdlí patrná dvojice horizontálních mělkých žlábků; na vnější straně snad původně červený potah ? (toto není možné přesně stanovit kvůli sekundárnímu přepálení)

Rozměry: 48 x 64 mm, původní tl. stěny ca 6-7 mm, tl. stěny po silném přepálení 8-12 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem (?) – džbán (?)

Datace: rámcově 2. – 3. st. – nejspíše Pannonie či Noricum, eventuelně Raetie

Lit.: nepubl.

Uložení: M Teplice – fond Archeologický ústav – př. č. B185/2000 (původní př. č. expozitury AÚ ČSAV 524/75) – sáček č. 175

g) Obr. 11:2

Kontext: obj. 175 (jáma kruhového půdorysu, v horní partii obj. stopy po ohništi)

Popis: fragment z výduti nádoby, střep mírně prohnutý; točeno na kruhu (na vnitřní straně střepe patrné vývalky), dobrý výpal, střep se mírně otírá; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy a jemného ostřiva (drobných kaménků), střep částečně sekundárně přepálen; povrch původně před sekundárním přepálením zřejmě barvy světle písčité žluté (světle hnědo-žluté), dnes vnější povrch špinavě šedo-žlutý, částečně pokrytý sintrem, na vnitřní straně povrch světle šedý (způsobeno přepálením), lom rovněž špinavě šedo-žlutý; vnitřní strana z velké části odlomena

Rozměry: 23 x 41 mm, max. tl. stěny 5 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán (?)

Tento fragment může pocházet ze stejné nádoby jako střep **e)**, případně i silně přepálený střep **h)**.

Datace: rámcově 2. – 3. st. – nejspíše Pannonie či Noricum, eventuelně Raetie

Lit.: nepubl.

Uložení: M Teplice – fond Archeologický ústav – př. č. B185/2000 (původní př. č. expozitury AÚ ČSAV 524/75) – sáček č. 175

h?) Obr. 11:3

Kontext: obj. 175 (jáma kruhového půdorysu, v horní partii obj. stopy po ohništi)

Popis: atypický silně přepálený fragment z výduti nádoby; točeno zřejmě na kruhu, vysoký zvonivý výpal (může být způsobeno i sekundárním přepálením); materiál jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy a jemného ostřiva (drobných kaménků); dnes povrch šedý, dříve nejspíše světle hnědo-žlutý; vnitřní strana odlomena (nejspíše vysokým žárem)

Rozměry: 55 x 54 mm, dochovaná max. tl. stěny 5 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika (?) – džbán (?)

Tento fragment může eventuelně pocházet ze stejné nádoby jako střep **e)**, případně i částečně přepálený střep **g)**.

Datace: rámcově 2. – 3. st. – nejspíše Pannonie či Noricum, eventuelně Raetie

Lit.: nepubl.

Uložení: M Teplice – fond Archeologický ústav – př. č. B185/2000 (původní př. č. expozitury AÚ ČSAV 524/75) – sáček č. 175

i?) Obr. 10:5

Kontext: obj. 175 (jáma kruhového půdorysu, v horní partii obj. stopy po ohništi)

Popis: atypický částečně přepálený fragment z výduti nádoby; točeno zřejmě na kruhu, dobrý zvonivý výpal (může být způsobeno i sekundárním přepálením), střep se mírně otírá; materiál velmi jemně plavený, s mírnou příměsí drobných zrněk slídy; vnější povrch dnes světle hnědo-fialový, vnitřní strana světle hnědo-červená, lom světle hnědý, z jedné strany střepu výrazně šedý (jedná se o změny způsobené sekundárním přepálením), původně povrch zřejmě cihlově oranžový

Rozměry: 55 x 34 mm, tl. stěny 6-8 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – džbán

Datace: rámcově 2. – 3. st. – nejspíše Pannonie či Noricum, eventuelně Raetie

Tento fragment může případně pocházet ze stejné nádoby jako střepy **a), b), c) a d)**.

Lit.: *nepubl.*

Uložení: M Teplice – fond Archeologický ústav – př. č. B185/2000 (původní př. č. expozitury AÚ ČSAV 524/75) – sáček č. 175

51. Třebestovice¹⁷⁰, okr. Nymburk (Středočeský kraj)

Poloha: *pole mezi o. Třebestovice a o. Sadská, blíže neupřesněno (p.p.č. 89, 80, 70/1, 66, 99, 100, k.ú. Třebestovice a p.p.č. 3208, k.ú. Sadská ?)*

Akce: sběry J. Hellicha z rozrušených objektů v roce 1897, regulace potoka Černavky (dnes Šembery); sídliště starší doby římské (A – B2)

Nález: 1 fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby

Lit.: *Motyková-Šneidrová 1963, 61; Motyková/Sedláčková 1974; Motyková 1975a; Sakař 1978, 126; Droberjar 2002, 341-342; Jančo 2003, 270*

Popis a určení:

a)

Kontext: sběr J. Hellicha

Popis: fragment stěny nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, světle okrové barvy

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika – tvar nádoby nelze určit

Datace: rámcově 2. st., případně starší (?); keramický materiál ze sídliště lze datovat do stupňů A – B2

Lit.: *Motyková/Sedláčková 1974, 228, 230; Sakař 1978, 126 Jančo 2003, 270*

Uložení: M Poděbrady – nerevidováno

52. Tuchlovice, okr. Kladno (Středočeský kraj)

52A – Poloha č. 1: „Tuchlovice I“ – „U mlýna“, ca 300 m SV od obce, po levé straně silnice Tuchlovice-Srby

Akce: záchranný výzkum R. Pleinera (AÚ ČSAV Praha) v letech 1953-1954; železářská osada pozdní doby římské až časně fáze období SN (C3 – D2)

Nález: 4 fragmenty římsko-provinciální keramiky ze 2-4 nádob

¹⁷⁰ Lokalita v literatuře známa též pod názvem Třebestovice-Sadská.

Lit.: Pleiner 1959; Sakař 1970, 50; týž 1978, 126, tab. I:5-8; Droberjar 2002, 345; Jančo 2003, 276, 283, obr. 3:3-4, 4:13-16; Halama 2004, 55

Popis a určení:

a) Obr. 27:5, 8

Kontext: sonda 6, sektor 13, kulturní vrstva, hl. ca 35-40 cm

Popis: fragment okraje a části stěny kónické mísovité nádoby; točeno na kruhu; materiál hnědé barvy; okraj vybíhá ve vodorovnou římsu, vlastní ústí opatřeno lištou formující výlevku, horní část této lišty vybíhá v ostřejší hranu; vnější povrch pokryt načervenalým potahem; vnitřní strana lišty i celý zbytek fragmentu směrem k předpokládanému dnu lesklá glazura hnědo-zelené barvy; vnitřní část zlomku zdrsňena drobnými křemenými zrny, které přibývají směrem ke dnu

Rozměry: 33,5 x 39 mm, tl. 5,4 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – třecí miska (mortarium)

Všechny 3 fragmenty mortarií **a)**, **b)**, **c)** mohou pocházet z jedné nádoby, může se však jednat i o zlomky z dalších exemplářů. Barva glazury není shodná, ta však může i v rámci jedné nádoby poměrně kolísat.

Date: ca 4. st. – 4./5. st. – Pobřežní Noricum nebo Pannonie Prima

Lit.: Sakař 1958, 107-108; Pleiner 1959, 164, 174-176, obr. 11:2, obr. 24:16; Sakař 1970, 50; týž 1978, 126, tab. I:6-7; Jančo 2003, 283, obr. 4:13, 16

Uložení: NM Praha – nerevidováno

b) Obr. 27:7-8

Kontext: sonda 6, sektor 13, kulturní vrstva, hl. ca 35-40 cm

Popis: fragment dna mísovité nádoby s nepatrně prohnutou stěnou; točeno na kruhu; vnitřní část pokryta hnědo-zelenou glazurou, která je částečně zvětralá (odstín glazury je o něco světlejší než u zlomku **a)**)

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – třecí miska (mortarium)

Příslušnost k fragmentům **a)** a **c)** není jistá, může se jednat o další nádobu.

Date: ca 4. st. – 4./5. st. – Pobřežní Noricum nebo Pannonie Prima

Lit.: Sakař 1958, 107-108; Pleiner 1959, 164, 174-176; Sakař 1970, 50; týž 1978, 126; Jančo 2003, 283, obr. 4:14, 16

Uložení: NM Praha – nerevidováno

c) Obr. 27:6

Kontext: sonda 6, sektor 13, kulturní vrstva, hl. ca 35-40 cm

Popis: fragment rtovité lišty se stopami nazelenalé glazury

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – třecí miska (mortarium)

Fragment by mohl pocházet ze stejné nádoby jako zlomek **a)**, příslušnost k fragmentu **b)** není jistá.

Date: ca 4. st. – 4./5. st. – Pobřežní Noricum nebo Pannonie Prima

Lit.: Sakař 1958, 107-108; Pleiner 1959, 164, 175-176; Sakař 1970, 50; týž 1978, 126; Jančo 2003, 283, obr. 4:15

Uložení: NM Praha – nerevidováno

d) Obr. 27:9-10

Kontext: sonda A1, kulturní vrstva (?)

Popis: malý fragment stěny zřejmě kalichovité nádoby; točeno na kruhu, vysoký výpal; materiál jemně plavený, šedé barvy; povrch černý, lesklý; výzdoba: tři horizontální plastická žebra, z nichž dvě horní jsou zdobena vroubkováním, spodní žebro je hladké, bez výzdoby

Rozměry: 35 x 36 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – tzv. vykuřovadlo (Räucherschale, Räucherkelch)

Datace: ca 4. st. – Pobřežní Noricum nebo Pannonie Prima

Lit.: Pleiner 1959, 164, 176, obr. 11:1, obr. 24:15; Sakař 1970, 50; týž 1978, 126, tab. I:5; Jančo 2003, 276, obr. 3:3-4

Uložení: NM Praha – nerevidováno

52B – Poloha č. 2: „Tuchlovice II“ – „Za pecí k studánce“, po pravé straně silnice Tuchlovice-Srby¹⁷¹

Akce: záchranný výzkum K. Motykové-Šneidrové (AÚ ČSAV Praha) v roce 1966; sídliště časně a starší doby římské (A - B2)

Nález: 1 fragment římsko-provinciální keramiky z 1 nádoby; dále 1-2 fragmenty TS¹⁷²

Lit.: Motyková-Šneidrová 1970; Sakař 1978, 126; Droberjar 2002, 345; Jančo 2003, 276, obr. 3:5; Halama 2004, 54-55; týž 2007, 205; týž 2012, 46-47

Popis a určení:

a) Obr. 26:11

Kontext: sonda 2, obj. č. 2 (nepravidelně oválná jáma), 5 cm nade dnem (u paty částečně dochovaného žebříku)

Popis: fragment okraje nádoby (slepeno ze 2 zlomků); točeno na kruhu, vysoký výpal; materiál plavený, bez příměsí ostřiva, světle šedé barvy; povrch tmavě šedé barvy, se stopami vodorovného vyhlazování; nádoba byla původně snad členěná; v jednom místě, pod zesíleným okrajem, patrné slabé prohnutí (snad v místě nasazení ucha ?)

Rozměry: prům. okraje ca 205 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh jemné šedé keramiky – mísa, hrnec s uchem (?); údajně okruh zboží označovaného jako terra nigra nebo také belgické zboží (belgische Ware; Motyková-Šneidrová 1970, 254)

Datace: ca 1. st. (?) - Porýní ? (v případě belgického zboží), spíše však Raetie či Noricum (?); domácí keramiku lze zařadit do staršího úseku doby římské, zejména do průběhu 1. st.

Lit.: Motyková-Šneidrová 1970, 243-244, 254, obr. 9:7; Sakař 1978, 126; Jančo 2003, 276, obr. 3:5; Halama 2004, 54-55; týž 2012, 46

Uložení: případně NM Praha – nerevidováno

¹⁷¹ Poloha též známa pod názvem Tuchlovice-Srby.

¹⁷² Viz: Halama 2004, 54-55; týž 2007, 205; týž 2012, 46-47.

53. Tvršice, o. Staňkovice, okr. Louny (Ústecký kraj)

Poloha: *Obec (Ortsried), bez bližšího určení*

Akce: amatérské výzkumy před rokem 1914; sídliště starší doby římské až časně fáze období SN (rámcově B1 – D2 ?)

Nález: 2 fragmenty římsko-provinciální keramiky ze 2 nádob

Lit.: *Motyková-Šneidrová 1963, 64; Sakař 1966, 616, 620, 632, obr. 9:5, 12; Motyková-Šneidrová 1967, 46-47; Sakař 1970, 51; týž 1978, 126; Droberjar 2002, 347; Jančo 2003, 276, obr. 5:7*

Popis a určení:

a) Obr. 26:10

Kontext: bez bližších nálezových okolností, areál germánského sídliště (?)

Popis: fragment okraje a části stěny vejčité nádoby; točeno na kruhu; barva povrchu modro-šedá

Rozměry: 95 x 48 mm, tl. 6,6 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh šedé keramiky, bližší určení nelze bez revize provést – vejčitý pohár či hrnec (?)

Datace: V. Sakař (1966, 632) fragment datoval do 2. pol. 2. st. – počátek 3. st., později ho předatoval do 3. st. (Sakař 1978, 126) – možnou provenienci ani přesnější dataci nelze bez revize stanovit

Lit.: *Sakař 1966, 616, 632, obr. 9:5; týž 1970, 51; týž 1978, 126; Jančo 2003, 276, obr. 5:7*

Uložení: dle V. Sakaře (1970, 51) M Teplice – zde nenalezeno, M Žatec (?) – nerevidováno

b) Obr. 4:7, 100

Kontext: bez bližších nálezových okolností (uvedena pouze poloha Ortsried) – v M Teplice se nachází 1 zlomek římsko-provinciální keramiky, jedná se o fragment ze souboru keramiky¹⁷³ bez bližších nálezových okolností, získaný koupí roku 1909 od p. W. Gernstenhöffera.¹⁷⁴ Nejspíše jde o sídlištní nález ze zde rozrušeného sídliště starší doby římské až časně fáze období SN.

Popis: fragment dna nádoby se zbytkem podstavného prstence; točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrný vně i uvnitř), dobrý výpal; povrch hrubší šedočerný, pod šedočernou povrchovou vrstvou mírně načervenalý; materiál jemně plavený, s příměsí slídy, na lomu patrné šedé jádro

Rozměry: 49 x 36 mm, max. tl. střepu 10 mm, původní vnější prům. dna ca 70 mm, původní vnitřní prům. dna ca 65 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh hrubé šedé keramiky – nápadná je podobnost (v materiálu i stavbě nádoby) s torzem džbánu (zejména s fragmentem dna) z Kolína–plynárny, může se jednat o zlomek podobné nádoby i stejný keramický druh – keramika s vlešťovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramika (?) - džbán či konvice (?)

Datace: mohlo by se jednat o mladořímskou či pozdně-provinciální keramiku z časněho období stěhování národů – ca 2. pol. 4. st. – 1. čtvrtina 5. st. (v případě pozdní hrubé šedé

¹⁷³ Soubor keramiky, pocházející z obce Tvršice, není nijak jednotný. V souboru bylo možné identifikovat fragmenty ze starší doby římské, několik zlomků z mladší, případně i pozdní doby římské, některé fragmenty lze zařadit do období neolitu.

¹⁷⁴ V. Sakař (1966, 614) uvádí jméno amatérského sběratele A. Gerstenhöfera, zřejmě se jedná o stejnou osobu. Skutečné jméno nebylo zjištěno.

keramiky i keramiky s vleštovanou výzdobou) – Pobřežní Noricum nebo Pannonie Prima (?); domácí keramiku ze sídliště datoval V. Sakař (1966, 616) v rozpětí od starší doby římské až po vinařický stupeň období stěhování národů

Lit.: *nepubl.*

Uložení: M Teplice – fond Teplice, stará sbírka – př. č. 226-36/78¹⁷⁵

54. Vinařice, okr. Kladno (Středočeský kraj)

Poloha: *cihelna p. A. Landy, mírný svah sklánějící se k Libušínskému potoku (v blízkosti mlýna p. A. Landy)*

Akce: kostrové hroby rozrušené okolo roku 1876 či dříve, těžba cihlářské hlíny, nálezy zachránil J. Smolík; pohřebiště vinařického stupně období SN (ca D2 – D3)

Nález: 1 pozdní římsko-provinciální džbán

Lit.: *Smolík 1881; Svoboda 1965, 278-279, tab. XXIV-XXVI; Droberjar 2002, 365; Jančo 2003, 270, obr. 2:6*

Popis a určení:

a) Obr. 101-102

Kontext: kostrový hrob vinařického stupně, rozrušený kolem roku 1876 či dříve, bez bližších nálezových okolností

Popis: jednouchý džbán vejčitého těla, s trojlístkovitým ústím (mírně prožlabeným mělkým, téměř neznatelným žlábkem); točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrný na těle a na spodku nádoby), velmi vysoký výpal; materiál jemně plavený s příměsí slídy i hrubších kamének křemene (kaménky patrný na několika místech v keramické hmotě na povrchu nádoby); povrch barvy cihlově oranžové; páskové ucho s úzkým podélným žebrem vybíhá přímo z okraje a dosedá těsně nad max. výdutí nádoby, horní část tohoto podélného žebra zakončena těsně u začátku ústí nádoby malou smyčkou, vytvářející tak jakousi oporu pro palec (a usnadňující tak vylévání); na hrdle (ca 45 mm od okraje) výraznější prstenec vzniklý mírným odsazením podhrdlí; tělo rozdělují dva horizontální pásy ve formě trojic mělkých žlábků obíhajících pod úzkým hrdlem (zhruba v 1/3 těla) a přibližně v místě max. výduti (š. horního pásu ca 11 mm, š. jednotlivých žlábků 1,5 mm; š. dolního pásu ca 20 mm, š. jednotlivých žlábků 2 mm); dno ploché, je na něm patrná lastura po odřezávání od podložky hrnčířského kruhu; výzdoba: vleštovaná výzdoba ve formě svazků vertikálních linií na hrdle a podhrdlí (vedených i přes prstenec až po 1. horizontální pás žlábků) a zřejmě i na uchu, střední část nádoby mezi rytými žlábkami zřejmě zdobena stejným způsobem (vleštěnými vertikálními liniemi), výzdoba však není téměř znatelná (pole mohlo být i bez výzdoby?), zbylá spodní část nádoby zdobena taktéž svazky vertikálních leštěných linií (poměrně špatně rozeznatelných); na podhrdlí a na těle nádoby několik stříkanců a stékajících kapek glazury světle zeleno-hnědé barvy¹⁷⁶

Rozměry: v. ca 311 mm, prům. dna ca 83-86 mm, vnější prům. ústí ca 81-94 mm, vnitřní prům. ústí ca 72-88 mm, tl. okraje 7 mm, tl. ucha (včetně žebra) 15 mm, š. ucha ca 32-38 mm, š. podélného žebra ca 10 mm, š. smyčkovité podpory na uchu ca 11 mm, v. smyčkovité podpory na uchu ca 7 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

¹⁷⁵ Viz: *Budinský 1981, 56.*

¹⁷⁶ Zcela jistě se nejedná o výzdobu. Kapky glazury se zřejmě dostaly na nádobu nedopatřením před výpalem v sušárně, či během výpalu, kdy nad touto nádobou mohla stát vsádka nádob s glazovaným povrchem, z nichž mohla čerstvě nanesená glazura odkapávat, tomu by pak odpovídal i směr stékajících kapek na naší nádobě.

Keramika s vleštovanou výzdobou - tzv. Foederátní keramika – jednouchý džbán

Datace: ca 4. čtvrtina 4. st. – 4./5. st. (do hrobu nejpozději do konce 1. pol. 5. st.) – V Noricum (Pobřežní Noricum) nebo Z Pannonie (Pannonie Prima)

Pram.: databáze DEMUS NM Praha

Lit.: Smolík 1881, 25, tab. I:1; Šnajdr 1903, 134; Píč 1909, tab. II:5; Preidel 1930a, Abb. 175¹⁷⁷; Svoboda 1965, 106, 278, tab. XXV:10; Jančo 2003, 270, obr. 2:6

Uložení: NM Praha – inv. č. 50744 (staré inv. č. 2967) – stálá expozice, vitrína č. 48

55. Vliněves¹⁷⁸, okr. Mělník (Středočeský kraj)

Poloha: *pískovna Vliněves (pískovna p. Jampílka), J a JV od obce, po pravé straně silnice Vliněves-Brozánky, na levém břehu Labe*

Akce: záchranný archeologický výzkum P. Limburského (ARÚ Praha) ve spolupráci s ÚPRAV FF UK Praha na dlouhodobě sledované lokalitě (výzkum zde probíhá od roku 1999¹⁷⁹, stále pokračuje), postup prací v pískovně; polykulturní lokalita, mimo jiné pohřebiště mladší fáze vinařského stupně období SN (ca D2/D3 – D3) odkryté v letech 2005-2006, 2 další (dětské) hroby odkryty roku 2007

Nález: 1 pozdní římsko-provinciální nádoba¹⁸⁰

Lit.: Limburský/Likovský/Velemínský/Fleková 2010

Popis a určení:

a) Obr. 14:4, 103-106

Kontext: sonda XIX, obj. 7314 – dětský hrob (objevený dodatečně ca 300 m V od původního pohřebiště zkoumaného v letech 2005-2006; nález z 20. 4. 2007¹⁸¹)

Popis: nízký jednouchý koflík (pohár s uchem), na několika místech na výdutí a na okraji částečně obitý, tělo téměř dvojkónické, na mírné nožce, okraj na vnitřní straně lištovitě profilovaný, mírně prožlabený, z vnější strany ovalený, lehce fasetovaný (rozdělený v polovině tenkou linkou), lehce se zvedá šikmo vzhůru, na hrdle mírně vystupuje tenká plastická lišta (š. ca 1 mm); točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrné na obou stranách nádoby); vysoký výpal; materiál jemně plavený, s příměsí drobných kaménků a drobnou příměsí slídy; ucho páskové, mírně prožlabené, vychází z okraje lehce vzhůru a dosedá o něco výše nad max. výdutí nádoby; okraj na jednom místě částečně našťipnut a odlomen (zřejmě staře), výduť je na dvou místech bodově poškozena (části výdutí jsou lasturovitě odlomeny, může jít o čerstvé lomy vzniklé až během výzkumu); tělo baňaté, dno ploché, odříznuté strunou; na lomu (v místech poškození výdutí) keramická hmota světle bílo-žlutá (je možné, že pobytem v písku nádoba mírně zežloutla, původní barva byla zřejmě o něco tmavší, více do šeda až šedo-bíla), povrch vnitřní strany nádoby světle žlutavě bílo-šedý, vnější strana světle bílo-šedá, opatřená (dnes z velké části setřeným) světle šedým potahem či povlakem, na němž jsou patrné stopy horizontálního leštění, na hrdle a horní části výdutí špatně znatelné stopy po vleštované výzdobě ve formě krátkých vertikálních linií; na max.

¹⁷⁷ S chybnou lokací do Podbaby (zřejmě Julisky), v textu navíc na obrázek chybně okázáno jako na nález z Veleslavína, hrobu č. 4 (Preidel 1930a, 163).

¹⁷⁸ Též jako Vliněves.

¹⁷⁹ Nejdříve vedl výzkum ve vliněveské pískovně v letech 1999-2003 V. Salač (ARÚ Praha), od roku 2004 převzal vedení výzkumu P. Limburský (rovněž ARÚ Praha).

¹⁸⁰ Za možnost studia nádoby a poskytnutí její překresby děkuji P. Limburskému (ARÚ Praha).

¹⁸¹ Společně s tímto hrobem objeven ještě další, rovněž dětský hrob. Oba lze na základě nálezů klást do období vinařické skupiny SN D2 – D3). V obj. 7314 byla dále nalezena drobná v ruce robená vyšší terinovitá miska.

výduti horizontální pásek z dvojice mělkých žlábků (horní žlábek téměř neznatelný; š. celého pásku 8 mm, š. každého žlábků ca 2,4 mm) , ca 1 mm široké žlábků; ca 5-6 mm nad horním i pod dolním reliéfním pásem se nacházejí další mělké žlábků, čímž vznikly prázdné výzdobné pásy; výzdoba není provedena příliš dokonale, občas je špatně rozeznatelná kvůli glazuře, která ji překrývá, místy se oba výzdobné pásy rozjíždí, stejně tak na sebe ne vždy navazují ryté horizontální žlábků; výzdoba začíná ca 24 mm od okraje (1. mělký žlábek s prázdným pásem bez výzdoby) a končí těsně pod maximální výduti

Rozměry: v. ca 89-90 mm (v. v nejvyšším místě ucha 92 mm), prům. dna ca 52-53 mm, vnější prům. ústí ca 64-67 mm, vnitřní prům. ústí ca 53-54 mm, tl. okraje 4 mm, tl. ucha 8-9 mm, š. ucha ca 21-22 mm (š. ucha v místech napojení u okraje a nad max. výduti 27 mm), v. nožky ca 4 mm, v. hrdla ca 14 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramiky s vleštovanou výzdobou – tzv. Foederátní keramiky – pohár s uchem (Henkelbecher) – tvarově Pollak, typ 3 (Pollak 1993, 54, *Textabb.* 7)

Datace: ca 4. čtvrtina 4. st. – 1. čtvrtina 5. st. (do hrobu někdy kolem 1. pol. 5. st.) – V Noricum (Pobřežní Noricum), eventuálně Z Pannonie (Pannonie Prima)

Analogie: Pöchlarn, hrob 36 (s vertikálním vleštováním; Friesinger/Kerchler 1981, Abb. 20:4); Mautern, hrob 79 (s vertikálním vleštováním; Friesinger/Kerchler 1981, Abb. 20:2); Mauer an der Url (s vertikálním vleštováním; Friesinger/Kerchler 1981, Abb. 20:1, Abb. 22:3); Traismauer (s vertikálním vleštováním; Friesinger/Kerchler 1981, Abb. 17:1); Grafenwörth (s horizontálně leštěným tělem; Friesinger/Kerchler 1981, Abb. 22:2); Praha-Zličín (s vleštovanou mřížkou; *nepubl.*)

Lit.: *nepubl.*

Uložení: ARÚ Praha – dočasně základna ÚPRAV Mělník – př. č. VL 07/710

56. Vysoké Mýto, okr. Ústí nad Orlicí (Pardubický kraj)

Poloha: *Vysoké Mýto 15, svah nad soutokem bezejmenné vodoteče a řeky Loučné (ZM 10 14-31-13, koor.: 090:247, 090:264, 116:266, 117:249)*

Akce: systematické sběry D. Vícha v letech 1996-2009; sídliště doby římské

Nález: 1 fragment z 1 nádoby¹⁸²

Lit.: Vích 2007a, 176; *týž 2010, 721*

Popis a určení:

a) Obr. 21:12, 107

Kontext: povrchový sběr D. Vícha

Popis: zlomek z podhrdlí s částí výduti misky; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál jemně plavený, šedé barvy; na výduti nevýrazná plastická lišta, v horní části střepu (zřejmě podhrdlí) mělký horizontální žlábek

Rozměry: ca 44 x 36 mm, tl. stěny nezjištěna

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramiky – prstencová miska

Datace: ca 2. – 3. st.

Pram.: ústní sdělení D. Vícha (*M Vysoké Mýto*)

Lit.: Vích 2010, 721, *obr. 2:6*

Uložení: M Vysoké Mýto – inv. č. 4679 - nerevidováno

¹⁸² Za informaci o nálezu a poskytnutí jeho fotografie děkuji D. Víchovi (M Vysoké Mýto).

57. Zbudov, o. Dívčice, okr. České Budějovice (Jihočeský kraj)

Poloha: „Louňov“ („Louňovy“), p.p.č. 1324 (ZM 10 22-43, koor.: J:V/163:14), mírný svah návrší, ca 700-800 m V od obce

Akce: záchranný výzkum A. Beneše (expozitura AÚ ČSAV Plzeň) v roce 1974 (zkoumán jediný objekt - pec); sídliště přechodného stupně mezi pozdní dobou římskou a obdobím SN až časně fáze období SN (rámcově C3/D1 – D2)

Nález: větší počet fragmentů (zřejmě nejméně 15 zlomků) z minimálně 8 pozdních římsko-provinciálních nádob

Lit.: Michálek 1974¹⁸³; Rybová 1976, 98-107, 109-110; Beneš 1977; Zavřel 1997, 260, 262-263, Abb. 5; týž 1999, 478; týž 2001; Droberjar 2002, 381; Zavřel 2007, 81, 83, obr. 15-17; týž 2008, 111, 116, 122, 124-125, obr. 3, 13, 16

Popis a určení:

a) + ?) Obr. 28:5

Kontext: výplň pece; použita druhotně jako odpadní jáma (narušena meliorační rýhou)

Popis: fragmenty okraje a těla nádoby (nejméně 3 zlomky); točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál hrubší, šedé barvy, ostřený drobnými kaménky; tělo vejčité; hrdlo vysoké, téměř kolmé, od těla měkce odsazeno

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá šedá keramika – lahvovitá nádoba, menší hrnec (?)

Datace: ca 4./5. st. – 1. pol. 5. st. – lokální pannonské dílny (Pannonie Prima či Valerie) ?

Lit.: Rybová 1976, 102, 104, obr. 6:6; Jančo 2003, 277, obr. 3:13

Uložení: M České Budějovice – původně obsaženo v souboru s př. č. P 3/74 – 1-2 (AÚ ČSAV, expozitura Plzeň) – nerevidováno, dočasně nepřístupné

b) + ?) Obr. 28:4

Kontext: výplň pece; použita druhotně jako odpadní jáma (narušena meliorační rýhou)

Popis: fragmenty lahvovité nádoby (nejméně 3 zlomky); točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál hrubší, šedé barvy, ostřený drobnými kaménky; poměrně široká podstava, vejčité tělo; hrdlo vysoké, kónicky zúžené, velmi ostře odsazené; zesílený okraj směrem ven mírně vyklenutý, ovalený

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá šedá keramika – lahvovitá nádoba či džbán

Datace: ca 4./5. st. – 1. pol. 5. st. – lokální pannonské dílny (Pannonie Prima či Valerie) ?

Lit.: Rybová 1976, 102, 104, obr. 6:4; Jančo 2003, 277, obr. 3:14

Uložení: M České Budějovice – původně obsaženo v souboru s př. č. P 3/74 – 1-2 (AÚ ČSAV, expozitura Plzeň) – nerevidováno, dočasně nepřístupné

c) + ?) Obr. 28:7

Kontext: výplň pece; použita druhotně jako odpadní jáma (narušena meliorační rýhou)

Popis: fragmenty hrdla a těla hrncovité nádoby (nejméně 2 zlomky); točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál hrubší, šedé barvy, ostřený drobnými kaménky; výduť oble klenutá; výzdoba: na výduť rytá několikanásobná horizontální hřebenovaná vlnice, na podhrdlí rytá

¹⁸³ Zde omylem sídliště považováno za latéské.

jednoduchá horizontální vlnice; okraj zesílený, na vnitřní ploše opatřený mělkým žlábkem, snad pro pokličku; hrdlo krátké, odsazené od okraje silným prohnutím

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá šedá keramika - hrnec

Datace: ca 4./5. st. – 1. pol. 5. st. – střední Podunají (?), nejspíše Pannonie Prima, případně Valerie (?), produkce některé z lokálních dílen

Lit.: Rybová 1976, 104, obr. 6:2; Jančo 2003, 277, obr. 3:15

Uložení: M České Budějovice – původně obsaženo v souboru s př. č. P 3/74 – 1-2 (AÚ ČSAV, expozitura Plzeň) – nerevidováno, dočasně nepřístupné

d) Obr. 28:6

Kontext: výplň pece; použita druhotně jako odpadní jáma (narušena meliorační rýhou)

Popis: menší, poměrně nižší, baňatá hrncovitá nádoba; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál hrubší, šedé barvy, ostřený drobnými kaménky; okraj jednoduchý, šikmo vykloněný, nasazený v ostrém úhlu na oblé, baňaté tělo, bez náznaku hrdla

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá šedá keramika - hrnec

Datace: ca 2. pol. 4. st. – 1. pol. 5. st. – Pannonie Prima (?), zřejmě produkce některé z lokálních dílen

Lit.: Rybová 1976, 102, obr. 6:1; Jančo 2003, 277, obr. 3:16

Uložení: M České Budějovice – původně obsaženo v souboru s př. č. P 3/74 – 1-2 (AÚ ČSAV, expozitura Plzeň) – nerevidováno, dočasně nepřístupné

e) + ?) Obr. 28:3

Kontext: výplň pece; použita druhotně jako odpadní jáma (narušena meliorační rýhou)

Popis: fragmenty výduti nádoby zřejmě vejčitého tvaru se zbytkem držadla (nejméně 2 zlomky); točeno na kruhu; materiál hrubší; povrch hlazený, šedé barvy

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá šedá keramika - menší džbán

Datace: ca 4./5. st. – Pannonie Prima či Valerie (?)

Lit.: Rybová 1976, 100, obr. 5:7; Jančo 2003, 277, obr. 3:17

Uložení: M České Budějovice – původně obsaženo v souboru s př. č. P 3/74 – 1-2 (AÚ ČSAV, expozitura Plzeň) – nerevidováno, dočasně nepřístupné

f) Obr. 28:1

Kontext: výplň pece; použita druhotně jako odpadní jáma (narušena meliorační rýhou)

Popis: fragment výduti nádoby vejčitého tvaru; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, šedé barvy

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná (?) šedá keramika - džbán

Datace: ca 4./5. st. – Pannonie Prima či Valerie (?)

Lit.: Rybová 1976, 100, 102, obr. 5:2; Jančo 2003, 277, obr. 3:18

Uložení: M České Budějovice – původně obsaženo v souboru s př. č. P 3/74 – 1-2 (AÚ ČSAV, expozitura Plzeň) – nerevidováno, dočasně nepřístupné

g) + ?) Obr. 28:2

Kontext: výplň pece; použita druhotně jako odpadní jáma (narušena meliorační rýhou)

Popis: fragmenty vejčité nádoby (nejméně 2 zlomky) s odsazeným dnem; točeno na kruhu, tvrdý výpal; materiál hrubší, ostřený příměsí drobných kaménků; povrch tmavě šedé barvy

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá šedočerná keramika - džbán

Datace: ca 4./5. st. – Pannonie Prima či Valerie (?)

Lit.: Rybová 1976, 100, 102, obr. 5:5; Jančo 2003, 277, obr. 3:19

Uložení: M České Budějovice – původně obsaženo v souboru s př. č. P 3/74 – 1-2 (AÚ ČSAV, expozitura Plzeň) – nerevidováno, dočasně nepřístupné

h) + ?)

Kontext: výplň pece; použita druhotně jako odpadní jáma (narušena meliorační rýhou)

Popis: několik fragmentů z nádoby vejčitého tvaru (počet zlomků neuveden); točeno na kruhu; materiál hrubší; barva povrchu neuvedena (snad šedá či šedo-černá ?)

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá šedočerná (?) keramika – džbán (?)

Datace: ca 4./5. st. – Pannonie Prima či Valerie (?)

Lit.: Rybová 1976, 100, 102; Jančo 2003, 277

Uložení: M České Budějovice – původně obsaženo v souboru s př. č. P 3/74 – 1-2 (AÚ ČSAV, expozitura Plzeň) – nerevidováno, dočasně nepřístupné

58. Žalany, okr. Teplice (Ústecký kraj)

Poloha: *Reiseltův statek/sportovní hřiště (p.p.č. 11/1) a zahrada za č.p. 96, JV část obce*

Akce: záchranný archeologický výzkum K. Bendy a J. Slámy (oba AÚ ČSAV Praha) v roce 1958 a pokračující záchranný výzkum K. Bendy (AÚ ČSAV) v letech 1959-1960, stavba sportovního hřiště v areálu bývalého Reiseltova statku a v jeho bezprostředním jižním sousedství (dnes je na místě statku obecní park a na místě hřiště soukromý pozemek se zahradou); polykulturní lokalita, mimo jiné sídliště pozdní doby římské (rámcově C3 – D1) s příměsemi materiálu ze starší doby římské (rámcově B2 – C1)

Nález: 3 fragmenty pozdní římsko-provinciální keramiky ze 3 nádob¹⁸⁴; dále pak 1 omlutý fragment TS¹⁸⁵

Pram.: Benda 1958; týž 1959a; týž 1959b; týž 1959c; týž 1960a; týž 1960b; týž 1960c; týž 1960d

Lit.: Benda 1961; Svoboda 1965, 280-281; Droberjar 2002, 389; Budinský 2007b, 113-115

Popis a určení:

a) Obr. 18:3, 108

¹⁸⁴ Za možnost studia nálezů z výzkumu děkuji L. Kursové a K. Laufové (obě M Teplice).

¹⁸⁵ V materiálu z výzkumu byl při revizi identifikován jako starší příměs i 1 drobný omlutý nezdobený střepek TS z 2. pol. 2. – 1. pol. 3. st., Rheinzabern/Westerndorf ? (Halama 2012, 53, foto 52b, kresba 52b). Na sousedním pozemku p.p.č. 9 (zahrada Obecního úřadu/bývalého MNV) nalezl při sběrech J. Březák roku 1957 rovněž 1 střepek z okraje reliéfně zdobené mísy TS – Drag. 37, Rheinzabern ? (Mašek 1959, obr. 176; Halama 2007, 206, obr. 11:10; týž 2012, 52-53, kresba 52a).

Kontext: sonda 1/59, rozšíření - ve vyházené hlíně, sezóna 1959

Popis: fragment výduti nádoby s dovnitř vmáčknutou stěnou, toto prohnutí je kruhového tvaru; točeno na kruhu (výrazné stopy ve formě drážek po vytáčení na vnitřní straně střepu), dobrý výpal; materiál jemně plavený s nepatrnou příměsí drobných zrněk slídy a jemného ostřiva (sporadicky ve hmotě drobné kaménky); vnější povrch tmavě šedý, vnitřní strana světle šedá, lom rovněž světle šedý; výzdoba: na vnější straně v horní části střepu dvě horizontální řady dvojitých krátkých, mírně sešikmených drobných vrypů radélkem (tyto vrypy jdou přes vmáčknutou část nádoby, ca v horní třetině tohoto prohnutí; první řada vrypů směřuje doprava, druhá řada doleva), v dolní části střepu, při hranici vmáčknutí, špatně patrna další řada stejných vrypů (směřují doprava; dochováno jen částečně, zbytek stěny odlomen), vnější povrch dále zřejmě upraven hlazením (patrné svislé linie na střepu)

Rozměry: 59 x 82 mm, tl. stěny 5-6 mm, prům. prohnutí kruhového tvaru ca 48-50 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh jemné šedé keramiky – pohár s prohnutými stěnami (tzv. Faltenbecher)

Datace: ca 4. st. – nejspíše V Noricum či Z Pannonie, eventuálně Porýní; nelze však zcela vyloučit, že se nemůže jednat o výrobek patřící do středoněmecké produkce germánské na kruhu točené keramiky z oblasti Leuna-Haßleben

Lit.: *nepubl.*

Uložení: M Teplice – fond Archeologický ústav – inv č. AU329, př. č. B111/2001 – sáček 12

b) Obr. 18:2, 109

Kontext: sonda 3B/60, sektor D4, sezóna 1960

Popis: fragment výduti nádoby s dovnitř vmáčknutou stěnou, toto prohnutí je kruhového tvaru; točeno na kruhu (výrazné stopy ve formě drážek po vytáčení na vnitřní straně střepu), dobrý výpal; materiál jemně plavený s nepatrnou příměsí drobných zrněk slídy a jemného ostřiva (sporadicky ve hmotě drobné kaménky); vnější povrch tmavě šedý, částečně obitý, vnitřní strana o něco světlejší, lom světle šedý; bez viditelných stop po ryté výzdobě radélkem, vnější povrch zřejmě upraven hlazením (patrné svislé linie na střepu)

Rozměry: 47 x 51 mm, tl. stěny 6-8 mm, prům. prohnutí kruhového tvaru ca 44 mm (nelze přesně změřit)

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh jemné šedé keramiky – pohár s prohnutými stěnami (tzv. Faltenbecher)

Datace: ca 4. st. – nejspíše V Noricum či Z Pannonie, eventuálně Porýní; nelze však zcela vyloučit, že se nemůže jednat o výrobek patřící do středoněmecké produkce germánské na kruhu točené keramiky z oblasti Leuna-Haßleben

Analogie: Mautern-Ost (hrob 186; Pollak 1993, Taf. 22:186,1; náhodné nálezy; Pollak 1993, Taf. 42:17-18)

Pram.: Benda 1960c, 2

Lit.: Svoboda 1965, 77, 281; Zuch 2009, 473

Uložení: M Teplice – fond Archeologický ústav – inv č. AU416, př. č. B121/2001 – sáček 28

c) Obr. 18:1-1a, 110

Kontext: sonda 3B/60, před sektorem A1, sezóna 1960

Popis: fragment výduti a hrdla džbánu s dochovanou nepatrnou částí okraje, okraj mírně ovalený, rozdělený mělkým žlábkem (š. žlábků ca 2,5 mm); točeno na kruhu (stopy po vytáčení na obou stranách fragmentu, výrazné stopy ve formě drážek na vnitřní straně střepu), vysoký výpal; materiál jemně plavený s nepatrnou příměsí drobných zrněk slídy; vnější i vnitřní povrch špinavě světle šedý, lom má světle šedé jádro; na hrdle, ca 14 mm od

okraje pásek z dvojice mělkých horizontálních žlábků (š. pásku ca 5 mm, š. každého žlábků ca 1,5 mm), ca 5 mm pod dvojicí žlábků ještě jeden horizontální mělký žlábek (š. rovněž ca 1,5 mm), ca v polovině střepu na hrdle obíhá horizontální pásek (š. ca 6 mm) z vícenásobných krátkých, mírně sešikmených drobných vrypů zhotovených radélkem (jedná se o vícero řad na sobě a přes sebe, vrypy směřují mírně vpravo), pod touto řadou výzdoby opět mělký horizontální žlábek (š. ca 1,5 mm); výduť je od hrdla oddělena a částečně odsazena dalším, o něco širším mělkým horizontálním žlábkem (š. ca 4 mm), nad tímto žlábkem (ještě na hrdle) opět horizontální mělký žlábek (š. ca 1,5 mm), pod širším žlábkem (již na výduti) další pás ryté výdoby z mírně sešikmených drobných vrypů radélkem (š. pásu výzdoby ca 3-4 mm, vrypy směřují vlevo), ca 8 mm pod tímto pásem další horizontální pás výzdoby, tentokráte o něco větších sešikmených vrypů radélkem (vrypy směřují vlevo; š. pásu nelze stanovit, zbytek stěny je odlomen); vnější povrch zřejmě mírně hlazený

Rozměry: 81 x 89 mm, tl. stěny 5-7 mm, tl. okraje ca 6 mm, prům ústí nelze změřit, vnitřní prům. hrdla v místě horizontálního pásu radélkované výdoby ca 114 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika – džbán

Datace: ca 4. st. – nejspíše V Noricum či Z Pannonie

Lit.: nepubl.

Uložení: M Teplice – fond Archeologický ústav – inv č. AU383, př. č. B116/2001 – sáček 5

6.3. Část B: Nejisté nálezy římsko-provinciální keramiky:

1. Beroun, okr. Beroun (Středočeský kraj)

Poloha: *Havlíčková ulice, prostor před J hradbou středověkého města (parcela PARKÁN) (ZM 10 12-41-12, koor.: 117:221, 123:222, 123:217, 118:216)*

Akce: záchranný výzkum M. Ježka a I. Sýkorové (ARÚ Praha) v roce 1995, autor NZ M. Jančo (1999)¹⁸⁶; kontrolní řez 3,5 x 14 m, sídliště starší až počátku mladší doby římské (B2 – B2/C1, počátek C1); zachycené sídlištní a výrobní objekty jsou zřejmě pokračováním sídliště či konglomerátu sídlišť, zkoumaného již dříve v poloze Plzeňské předměstí mezi Plzeňskou třídou a Tyršovou ulicí a v poloze Náměstí M. Poštové, ca 200 m od Z hranice původního středověkého jádra města (*Břicháček/Charvát/Matoušek 1983*)

Nález: 1 sporný zlomek z 1 nádoby, jenž by případně mohl být řazen k římsko-provinciální keramice

Pram.: Jančo 1999

Lit.: *Břicháček/Charvát/Matoušek 1983; Droberjar 2002, 17; Jančo 2000; týž 2003, 266, 274, 280; týž 2004; Halama 2004, 14-16; týž 2012, 18*

Popis a určení:

a) Obr. 22:4

Kontext: kulturní vrstva v okolí obj. F

Popis: fragment stěny nádoby; točeno na kruhu; povrch oranžové barvy; výzdoba: zbytky bílého potahu ve formě horizontálních pásků

Rozměry: neuvedeny.

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Pozdně laténská malovaná keramika (LT D ?) - intruze, případně Noricko-raetská páskově malovaná keramika (tzv. zonálně malovaná keramika) ?; M. Jančo fragment zařadil do okruhu jemné žlutooranžové keramiky (*Jančo 2003, 266*)

Datace: dle M. Janča rámcově stupeň B2 – B2/C1 – ca 2. st. (*Jančo 2003, 266*), LT D v případě intruze

Lit.: Jančo 2003, 266, obr. 1:4; týž 2004, 468, obr. 5:12

Uložení: ARÚ Praha – č. sáčku z NZ nezjištěno – nerevidováno

2. Holubice, okr. Praha-západ (Středočeský kraj)

Poloha: *JZ od intravilánu obce, ca 300 m SV od polohy „Kozákova zahrada“, p.p.č. 64/106*

Akce: záchranný výzkum L. Šulové (M Roztoky u Prahy) v roce 2005¹⁸⁷, stavba komunikace na ploše pro výstavbu rodinných domů; zachycena výrobní část sídliště (rámcově stupeň B1) či konglomerátu sídlišť starší doby římské zkoumané již dříve v polohách „Kozákova zahrada“ a „Na Ovčárně“

Nález: 1 sporný zlomek na kruhu točené keramiky z 1 nádoby

Pram.: ústní sdělení L. Šulové (ÚAPP Stř. Čechy, dříve M Roztoky u Prahy)

Lit.: *nepubl.*

Popis a určení:

¹⁸⁶ Děkuji M. Ježkovi (ARÚ Praha) a M. Jančovi (NPÚ – ú.p.) za možnost studia nálezové zprávy z výzkumu.

¹⁸⁷ Děkuji tímto Lucii Šulové (M Roztoky u Prahy) za laskavé zpřístupnění keramického materiálu ke studiu a poskytnutí dokumentace a základních informací o výzkumu.

a) Obr. 3:9, 111

Kontext: obj. č. 6, SV sektor (nejspíše zásobnice ?; SZ sektor obj. nedokopán, jeho J polovina se nacházela za hranicí skryté plochy a zůstala taktéž neprozkoumána), hloubka ca 150 – 155 cm (dno) - světle hnědošedá, mírně propálená uhlíkatá vrstva

Popis: fragment okraje nádoby; točeno na kruhu (na vnější i vnitřní straně stopy po vytáčení, na vnitřní straně velmi výrazné - ve formě rýžek); povrch vnější strany šedočerný, matně lesklý (leštěný ?), vnitřní strana světle černošedá; střep na lomu světle šedý, homogenní, materiál jemně plavený, tvrdý výpal; okraj ven vyhnutý, mírně ovalený, tyčinkovitý; ca 25 mm pod okrajem na hrdle obíhá mírná plastická lišta

Rozměry: 72 x 43 mm, max. tl. stěny 4,5 mm, tl. okraje 8 mm, původní vnější prům. ca 120 mm.

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika s šedočerným potahem – hrncovitá nádoba (?); podobně profilovanou keramiku označuje M. Grünewaldová jako časný jemný fabrikát bójské keramiky („Grautonige Keramik - Frühes feines Fabrikat“) se silnými pozdně laténskými vlivy (Grünewald 1979, 50-51; 1983, 37), má jít o předstupeň pannonské keramiky s lesklým potahem (tzv. Pannonische Glanztonware), tuto keramiku datuje rámcově do 1. st., případně ještě do průběhu st. 2.; stejný typ keramiky údajně znám i z Vindobony a Cannabiaca (Klosterneuburg)

Datace: rámcově starší doba římská (stupeň B1 ?) – ca 1. st. – 1. pol. 2. st. (?), může však jít o příměs LT D¹⁸⁸

Analogie: Carnuntum, „Baugrube Pingitzer“ (Grünewald 1983, Taf. 47:15-17)

Lit.: nepubl.

Uložení: M Roztoky u Prahy – př. č. HOL 3/05/83 - sáček č. 83

3. Jenišův Újezd¹⁸⁹, okr. Teplice (Ústecký kraj)

Poloha: *Heinova pískovna, p.p.č. 645, J od obce*

Akce: výzkum R. von Weinzierla (M Teplice) v roce 1901; sídliště časně doby římské (rámcově A – B1)

Nález: 1 sporný fragment římsko-provinciální (?) keramiky z 1 nádoby¹⁹⁰

Lit.: von Weinzierl 1899, 30-32, 59-67, Taf. VIII-XI; Motyková-Šneidrová 1963, 22, Taf. XXXIV-XXXV; Budinský 1970, 7-9, 25-42, 49-69, Příloha VII-XIV; Droberjar 2002, 209

Popis a určení:

a) Obr. 1:5, 112

Kontext: výplň výrobního obj. č. X (elipsovitého tvaru, hl. ca 70 cm; ve středu rovné podlahy zapuštěno kruhovitě ohniště, vyplněné popelem a bloky mazanice – keramická či chlebová pec ?; Budinský 1970, 36-37, obr. 9)

Popis: fragment dna nádoby; točeno na kruhu (na vnější straně patrné stopy po vytáčení), vysoký výpal; materiál jemně plavený, s příměsí slídy; na lomu barvy tmavě oranžové, místy přechází do šedé (fragment silně sekundárně přepálený); povrch oranžově-hnědý, matný (původně snad s oranžově-hnědým potahem ?, může se však jednat o sekundární přepálení); vnitřní strana fragmentu odlomena (zde také patrné přepálení); na dně obíhá ca 7 mm široký

¹⁸⁸ Dle ústního vyjádření K. Smiška z M Roztoky u Prahy však z této polohy zatím laténské osídlení není známo, nelze ho však vyloučit. Za informaci mu tímto děkuji.

¹⁸⁹ Obec zanikla v 70. letech při těžbě hnědého uhlí.

¹⁹⁰ Za zpřístupnění keramického materiálu děkuji P. Budinskému (M Teplice).

podstavný prstenec (ten původně stěnu nádoby zřejmě mírně přečníval), vedle prstence mělký žlábek (také ca 7 mm široký), od žlábků se dno mírně zvedá směrem ke středu nádoby, vedle tohoto žlábků ještě obíhá soustředná, ca 1 mm hluboká rýha (od vnějšího okraje nádoby vzdálena ca 15 mm)

Rozměry: 30 x 60 mm, dochovaná max. tl. dna 8 mm, původní vnější prům. dna ca 70 mm.

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh jemné žlutooranžové keramiky (?) – džbán, mísa (?)

Datace: starší doba římská (stupeň A – B1 ?) – ca přelom letopočtu – 1. pol. 1. st (?); nelze vyloučit, že se jedná o pozdně laténskou intruzi (LT D2)

Lit.: Motyková-Šneidrová 1963, 22, Taf. XXXV

Uložení: M Teplice – fond Teplice, stará sbírka – inv. č. 6148, př. č. 857-1/68

4. Jindřichův Hradec (?), okr. Jindřichův Hradec (Jihočeský kraj)

Poloha: *neznámá poloha – okolí Jindřichova Hradce ? (nemusí jít o nález/y z Čech)*

Akce: bez nálezových okolností

Nález: údajně několik zlomků z mortaria a další provinciální keramiky (včetně několika fragmentů TS), jejichž původ je nejistý, může jít o nálezy zavlečené z provincií (Porýní či Podunají), dle V. Sakaře nejspíše z Porýní (Sakař 1978, 122)

Lit.: Sakař 1970, 54-55; týž 1978, 122; Jančo 2003, 283; Zavřel 1999, 484

Popis a určení:

a ?) + ?)

Kontext: bez nálezových okolností

Popis: fragmenty mortaria; točeno na kruhu

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Snad jemná žlutooranžová keramika (?) - třecí miska (mortarium)

Datace: dle V. Sakaře 2. st. – Porýní ? (Sakař 1978, 122); M. Jančo (2003, 283) nález zařadil do skupiny glazovaných mortarií a datoval jej do 3. – 4. st. (jde patrně o omyl)

Lit.: Sakař 1970, 54-55; týž 1978, 122; Jančo 2003, 283; Zavřel 1999, 484

Uložení: M Jindřichův Hradec – nerevidováno, nález je nezvěstný

b ?) + ?)

Kontext: bez nálezových okolností

Popis: několik fragmentů provinciální keramiky; točeno na kruhu; bez bližšího popisu

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Druh keramiky a tvar nádoby nelze bez revize určit

Datace: dle V. Sakaře 2. st. – Porýní ? (Sakař 1978, 122)

Lit.: Sakař 1970, 54-55; týž 1978, 122; Zavřel 1999, 484

Uložení: M Jindřichův Hradec – nerevidováno, nálezy jsou nezvěstné

5. Měňany, okr. Beroun (Středočeský kraj)

Poloha: *pole v k.ú. obce Měňany (ZM 10 12-41-23, koor.: 067:360, 080:360, 078:380, 067:380)*

Akce: sběr D. Stolze ze dne 4. 5. 2002 na polích v katastru obce Měňany; případné sídliště doby římské či časně fáze období SN (?)¹⁹¹

Nález: 1 sporný fragment pozdní římsko-provinciální (?) keramiky z 1 nádoby¹⁹²

Pram.: ústní sdělení D. Stolze (ÚAPP Stř. Čechy)

Lit.: *nepubl.*

Popis a určení:

a) Obr. 7:5, 113

Kontext: sběr D. Stolze

Popis: fragment okraje mísovité nádoby, materiál cihlově-oranžové barvy, snad jemně plavený, jádro šedé, střep dosti omletý (není zcela zřejmé zda byla nádoba vytáčena na kruhu); okraj mírně odsazen, ca 16 mm od něj probíhá na vnitřní straně zlomku úzká plastická lišta (š. ca 6 mm), která odděluje okraj od zbytku vnitřní části těla nádoby; vnitřní strana zlomku včetně vnitřní strany okraje je pokryta žluto-hnědou glazurou, která je velmi špatně dochována (odlupuje se; nyní dochována asi ze 70 procent; v některých místech, kde je glazura odloupnuta kolísá barva materiálu do světle šedé), zejména v dolní části snad stopy po umělém zdrsňení povrchu drobnými kaménky; na vnější straně zlomku patrný skupinky vysráženého vápníku a několik stop po kapkách žluto-hnědé glazury (dnes dosti obitých)

Rozměry: 70 x 54 mm, max. tl. 16 mm, původní vnější prům. ca 280 mm, původní vnitřní prům. ca 240 mm.

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Glazovaná keramika – mortarium (třecí miska) ?

Zařazení zlomku do doby římské je problematické vzhledem k absenci dalších nálezů z lokality z daného období. Tvarem (odsazeným okrajem s vnitřní lištou) a způsobem úpravy vnitřního povrchu (glazovaná vnitřní část, snad se stopami po umělém zdrsňení povrchu kaménky) však odpovídá římsko-provinciálním třecím miskám (mortariím). Fragment je bohužel dosti obitý (a snad i omletý vodou), není navíc proto zcela jasné zda byl vytáčen na kruhu, nelze ani vyloučit, že by se mohlo jednat o germánskou v ruce hotovenou (případně obtáčenou) napodobeninu mortaria, což ovšem na druhou stranu vylučuje přítomnost glazury. Znalost technologie glazury v germánském prostředí lze pro dané období spíše vyloučit. Proti datování zlomku spíše do období vrcholného středověku či novověku mluví profilace nádoby (odsazený okraj s vnitřní lištou) a snad i přítomnost glazury pouze na vnitřní (technologické) straně nádoby (přítomnost několika kapek glazury na vnější straně je běžným jevem vzniklým při výrobě v keramické dílně).

Datace: ca 4. st. (?) – Noricum nebo Pannonie (?), případně VS či NO (?)

Lit.: *nepubl.*

Uložení: ÚAPP Stř. Čechy, územní pracoviště Kladno – bez inv. č.

¹⁹¹ Jedná se o ojedinělý nález, jehož datování je problematické. Dle ústní informace D. Stolze se zatím nepodařilo v dané poloze nalézt žádný jiný archeologický materiál, který by bylo možné datovat do doby římské či staršího stupně období stěhování národů a který by svědčil o osídlení této polohy v daném období. Nelze také zcela vyloučit, že se sem zlomek mohl dostat z jiné lokality, např. navezením zeminy či při hnojení polí. Danou lokalitu bude proto potřeba i nadále sledovat.

¹⁹² Za upozornění na nález keramického fragmentu a možnost jeho studia děkuji D. Stolzovi (ÚAPP Stř. Čechy).

6. Podbořany, okr. Louny (Ústecký kraj)

Poloha: *neznámá, snad Rumpelův mlýn (Rumplák, Rumpelmühle) (?)*¹⁹³

Akce: bez bližších nálezových okolností; sídliště (?) doby římské

Nález: 1 fragment římsko-provinciální (?) keramiky z 1 nádoby

Lit.: Sakař 1966, 614; týž 1970, 55; týž 1978, 122; Jančo 2003, 268

Popis a určení:

a)

Kontext: bez nálezových okolností

Popis: fragment stěny nádoby; točeno na kruhu; povrch světle žlutý

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika (?) – tvar nádoby nelze určit; H. Preidel údajně klasifikoval fragment v lístkovém katalogu M Chomutov jako římsko-provinciální keramiku (Sakař 1970, 55), nelze však vyloučit, že se jedná o fragment laténské keramiky¹⁹⁴

Datec: rámcově 2. – 3. st. (?)

Lit.: Sakař 1966, 614; týž 1970, 55; týž 1978, 122; Černá/Ondráčková 1996, 49; Jančo 2003, 268

Uložení: M Chomutov – inv. č. 5495 – nerevidováno

7. Praha-Bubeneč, m.o. Praha 6 (Kraj Hlavní město Praha)

7A – Poloha č. 1: pískovny na pozemku továrny (přádelny) p. Mauthnera (nesprávně Mauthnerova cihelna), dnes Z část Papírenské ulice

Akce: zjišťovací výzkum J. A. Jíry (pro Společnost přátel starožitností českých v Praze) v roce 1897, těžba šterku a písku; konglomerát sídlišť časně - pozdní doby římské/časné fáze období SN (A – C3/D1)

Nález: 4 fragmenty dnes zřejmě již nerevidovatelné římsko-provinciální keramiky ze 4 nádob

Lit.: Šnajdr 1896; týž 1898; Jíra 1898; týž 1910; týž 1911; Sakař 1956, 60; Motyková-Šneidrová 1967, 38; Sakař 1970, 37; týž 1978, 122; Fridrichová (ed.) 1995, 235; Droberjar 2002, 258; Jančo 2003, 274-276; Droberjar 2005, 818-819

Popis a určení:

a) Obr. 25:11

Kontext: kulturní vrstva ?

Popis: fragment hrdla nádoby; točeno na kruhu, velmi vysoký výpal (střep připomíná kameninu); povrch šedý, nehlazený; pod hrdlem úzká plastická lišta; výzdoba: na podhrdlí vleštěná široká jednoduchá vlnice

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh hrubé (?) šedé keramiky, eventuelně keramiky s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramiky) ? – hrnec (?), mísa (?) – bez revize nelze tvar stanovit

¹⁹³ Lokalizace není jednoznačná, někdy je uváděna poloha Rumpelmühle (Sakař 1966, 614; Jančo 2003, 268), jindy se však, zejména v pozdějších pramenech, uvádí, že poloha není známa (Sakař 1970, 55; týž 1978, 122; Černá/Ondráčková 1996, 49).

¹⁹⁴ V pozdějším soupisu sbírky M Chomutov (Černá/Ondráčková 1996, 49) fragment s inv. č. 5495, uváděný V. Sakařem (1966, 614; 1970, 55), označen jako laténský, navíc bez přesnější lokalizace.

Datace: ca 2. pol. 4. st. – 4./5. st. (?) – V Noricum či Z Pannonie (?); mohlo by ovšem eventuelně jít i o germánskou na kruhu vytáčenou keramiku moravsko-západoslovensko-dolnorakouské skupiny (tzv. Jiříkovickou keramiku)

Lit.: Šnajdr 1898, Fig. 9a

Uložení: soukromá sbírka L. Šnajdra ?¹⁹⁵ - MM Praha ?, NM Praha ?, eventuelně Berlín (sbírky Společnosti pro antropologii, etnologii a pravěk) ? – zřejmě již nerevidovatelné

b) Obr. 25:14

Kontext: kulturní vrstva ?

Popis: fragment okraje nádoby; točeno na kruhu; barva povrchu neuvedena; výzdoba: na širokém horizontálním okraji mělce rytá vlnice mezi dvěma mělkými žlábkami

Rozměry: š. okraje ca 31 mm, další rozměry neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Zřejmě okruh hrubé (?) šedé (?) keramiky – miska (?) – bez revize nelze tvar stanovit

Datace: ca 2. pol. 4. st. – 4./5. st. (?) - V Noricum či Z Pannonie (?); mohlo by ovšem jít i o germánskou na kruhu vytáčenou keramiku moravsko-západoslovensko-dolnorakouské skupiny (tzv. Jiříkovickou keramiku)

Lit.: Šnajdr 1898, Fig. 10

Uložení: soukromá sbírka L. Šnajdra ?¹⁹⁶ - MM Praha ?, NM Praha ?, eventuelně Berlín (sbírky Společnosti pro antropologii, etnologii a pravěk) ? – zřejmě již nerevidovatelné

c) Obr. 25:12

Kontext: kulturní vrstva ?

Popis: fragment těla nádoby; točeno na kruhu (stopy po vytáčení patrné na vnitřní i vnější straně zlomku), vysoký výpal; materiál světle šedo-bílý; na vnější i vnitřní straně černý potah; výzdoba: na vnější straně vícenásobná vertikálně (?) rytá vlnice

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá šedočerná keramika – hrnec (?), miska (?)

Datace: ca 2. pol. 4. st. – 4./5. st. (?) – dle L. Šnajdra (1898, 209) Noricum¹⁹⁷(?); mohlo by ovšem jít i o germánskou na kruhu vytáčenou keramiku moravsko-západoslovensko-dolnorakouské skupiny (tzv. Jiříkovickou keramiku)

Lit.: Šnajdr 1898, Fig. 9b

Uložení: soukromá sbírka L. Šnajdra ?¹⁹⁸ - MM Praha ?, NM Praha ?, eventuelně Berlín (sbírky Společnosti pro antropologii, etnologii a pravěk) ? – zřejmě již nerevidovatelné

d) Obr. 25:13

Kontext: kulturní vrstva ?

¹⁹⁵ Nálezy z výzkumu J. A. Jíry zaslané L. Šnajdrovi jako vzorky k posouzení (Šnajdr 1898, 209). Je otázkou, zda byly vráceny či zda zůstaly ve sbírce L. Šnajdra. L. Šnajdr pak snad část těchto nálezů (eventuelně všechny nálezy ?) zaslal společně se svým článkem o sídlišti v Podbabě do Berlína (Šnajdr 1898, 201). Opět není zřejmé, zda byly nálezy vráceny zpět.

¹⁹⁶ Viz poznámka o uložení u střepu a).

¹⁹⁷ L. Šnajdr srovnával oba zlomky c) a d) s nálezy z pozdně-římské hrnčířské pece z Utendorfu bei Braunau am Inn (Straberger, C.: Ein römischer Töpferofen bei Helpfau. Mittheilungen der k.k. Central-Commission 19, s. 99). Článek, na který odkazuje, je však pro mne nedostupný, proto nebylo možné (z fotografií špatně rozeznatelné) nálezy s údajnými analogiemi porovnat.

¹⁹⁸ Viz poznámka o uložení u střepu a).

Popis: fragment těla nádoby; točeno na kruhu; materiál černé barvy; povrch z obou stran leštěný; výzdoba: na vnější straně horizontální rytá vícenásobná vlnice

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá šedočerná keramika – hrnec (?), miska (?)

Datace: ca 2. pol. 4. st. – 4./5. st. (?) – dle L. Šnajdra (1898, 209) Noricum(?); mohlo by ovšem jít i o germánskou na kruhu vytáčenou keramiku moravsko-západoslovensko-dolnorakouské skupiny (tzv. Jiřikovickou keramiku)

Lit.: Šnajdr 1898, Fig. 9c

Uložení: soukromá sbírka L. Šnajdra ?¹⁹⁹ - MM Praha ?, NM Praha ?, eventuelně Berlín (sbírky Společnosti pro antropologii, etnologii a pravěk) ? – zřejmě již nerevidovatelné

7B – Poloha č. 2: Rooseveltova ulice č. 10, ppč. 1322/1 a 1324, nároží Rooseveltovy a Českomalínské ulice (areál zahrady bývalé porodnice)

Akce: záchranný výzkum M. Kostky (MM Praha) v roce 1998; sídliště starší doby římské (předběžně B2/C1); zřejmě součást rozsáhlého konglomerátu sídlišť starší doby římské až období SN

Nález: 1 sporný keramický fragment z 1 nádoby; zařazení do kategorie římsko-provinciální keramiky je pravděpodobné²⁰⁰

Pram.: ústní sdělení M. Kostky (MM Praha)

Lit.: Kostka 2000, 150; Droberjar 2005, 818-819

Popis a určení:

a) Obr. 4:8, 114

Kontext: JV kvadrant obj. č. 19 (interpretován jako rozsáhlý hliník), hloubka 0-50 cm

Popis: fragment okraje, slepeno ze 2 zlomků; materiál žluto-oranžové barvy, s menší příměsí slídy, na lomu mírně pórovitý; točeno na kruhu (na vnější i vnitřní straně patrný stopy po vytáčení, na vnitřní straně tyto stopy velmi výrazné), tvrdý výpal; výzdoba: přímo na okraji z vnější strany 10 mm široký pruh červeno-hnědé barvy, pod okrajem (na podhrdlí) zbytky bílého malování (dochováno asi z 50 procent)

Rozměry: 57 x 23 mm, max. tl. 6 mm, tl. okraje 8 mm, původní vnější prům. ca 130 mm, původní vnitřní prům. ca 110 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Dle E. Droberjara pannonská páskově malovaná keramika (Droberjar 2005, 801, 819), spíše však noricko-raetská páskově malovaná keramika (tzv. zonálně malovaná keramika) – hrncovitá nádoba (?) – V Raetie, případně Noricum; Nelze však zcela vyloučit ani zařazení do pozdního laténu (LT D)

Datace: 2. pol. 1. st. – počátek 2. st., případně ještě 1. pol. 2. st. (?) v případě Noricko-raetské páskově malované keramiky (tzv. zonálně malované keramiky); keramický materiál ze sousedního objektu (chata) datován rámcově do 2. pol. 2. st. (objekty však nemusely být nutně současné), v obj. samotném nalezeno jen málo domácí keramiky, většinou nezdobené (navíc obsahoval intruze pravěké a zřejmě i starohradištní keramiky)²⁰¹

Lit.: Droberjar 2005, 801, 819

Uložení: MM Praha – inv. č. A277.097 – sáček 140, bedna č. 27

¹⁹⁹ Viz poznámka o uložení u střepu a).

²⁰⁰ Za možnost studia keramického fragmentu a informace o výzkumu děkuji M. Kostkovi (MM Praha).

²⁰¹ V současné době je materiál z celého výzkumu podrobněji zpracováván M. Kostkou (MM Praha).

8. Praha-Dubeč, m.o. Praha 10²⁰² (Kraj Hlavní město Praha)

Poloha: *Za hrází, S část p.p.č. 896/3, SV od obce, levý břeh Říčanského potoka*

Akce: sběry a záchranné výzkumy S. Vencla a J. Zadáka (AÚ ČSAV Praha) v letech 1968-1970 a 1976-1977; železářská osada starší doby římské (rámcově B1 – B2)

Nález: 1 nejistý nález římsko-provinciální (?) keramiky z 1 nádoby

Lit.: Venc/Venclová/Zadák 1976, 247-260, 271-278, tab. I; Venc/Zadák 1978; titíž 1981; Zadák 1981; Droberjar 2002, 261; Jančo 2003, 269, obr. 1:15; Droberjar 2005, 825

Popis a určení:

a) Obr. 25:18

Kontext: hlinitopísčité až bahnitá černohnědá výplň obj. R1 (relikt okrouhlé jámy; prům. 130-140 cm, zachovaná hl. 40 cm, pro spodní vodu v hl. 25 cm nedokopána)

Popis: fragment oblého zesíleného okraje nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, světle okrové barvy; povrch hnědý, otřelý

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika - miska

Datace: ca 1. pol. 1. st. (?), nelze však vyloučit dataci do LT D; domácí keramika zařazena rámcově do stupně B1

Lit.: Venc/Venclová/Zadák 1976, 256, 258, 272, obr. 6:9; Jančo 2003, 269, obr. 1:15

Uložení: ARÚ Praha - nerevidováno

9. Praha-Kobylisy, m.o. Praha 8 (Kraj Hlavní město Praha)

Poloha: *Březiněveská ulice, S strana (p.p.č. 1189/1, 1189/2, 606/36 a 606/82; dříve mělo být na části plochy zahradnictví), V od zaniklé vodoteče*

Akce: předstihový záchranný výzkum J. Frolíka a R. Mourečka (ARÚ Praha) v roce 2009, staveniště viladomu Kobylisy; sídliště vinařického stupně období SN (ca D2 – D3)

Nález: nejméně 11 fragmentů keramiky točené na kruhu z neupřesněného počtu nádob; alespoň u části z nich se může jednat o římsko-provinciální keramiku, může ovšem jít i výlučně o vytáčenou keramiku germánské provenience

Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011

Popis a určení:

a + b) + c)

Kontext: plocha A/B, obj. 510/2009 (polozemnice), segment 1, začistiřování povrchu (kontext/uloženina 510/1 a 510/5)

Popis: tři atypické fragmenty z výdutí nádob; točeno na kruhu; blíže nepopsáno

Rozměry: tl. stěny střepu: a) 6 mm, b) 6 mm, c) 5 mm, další rozměry neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh keramiky s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) ? – tvar nádoby nelze bez revize stanovit

Datace: ca 1. pol. 5. st. – provenienci nelze stanovit

Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011, 420

Uložení: ARÚ Praha – př. č. nezjištěno – sáček 71 ? – nerevidováno

²⁰² V době výzkumu okr. Praha-východ.

d)

Kontext: plocha A/B, obj. 510/2009 (polozemnice), segment 1, kontext/uloženina 510/1

Popis: fragment z výduti nádoby s horizontálním plastickým žebrem a čtyřmi kruhovými dolíčky; točeno na kruhu; materiál s příměsí jemného písku; povrch hlazený, šedý

Rozměry: 21 x 14 mm, tl. stěny neuvedena

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh keramiky s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) ? – tvar nádoby nelze bez revize stanovit

Datace: ca 1. pol. 5. st. – provenienci nelze stanovit

Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011, 421, obr. 21:2

Uložení: ARÚ Praha – př. č. nezjištěno – sáček 21 – nerevidováno

e)

Kontext: plocha A/B, obj. 510/2009 (polozemnice), segment 2, mechanická vrstva 0 – dno (kontext/uloženina 510/5)

Popis: fragment z výduti nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, s drobnou příměsí písku; povrch hlazený, šedý

Rozměry: 42 x 32 mm, tl. stěny 5 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh keramiky s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) ? – tvar nádoby nelze bez revize stanovit

Datace: ca 1. pol. 5. st. – provenienci nelze stanovit

Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011, 421, obr. 21:15

Uložení: ARÚ Praha – př. č. nezjištěno – sáček 67 – nerevidováno

f)

Kontext: plocha A/B, obj. 510/2009 (polozemnice), segment 2, mechanická vrstva 0 – dno (kontext/uloženina 510/5)

Popis: fragment z výduti nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně plavený; povrch hlazený, otřelý, šedé barvy

Rozměry: 59 x 40 mm, tl. stěny neuvedena

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh keramiky s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) ? – tvar nádoby nelze bez revize stanovit

Datace: ca 1. pol. 5. st. – provenienci nelze stanovit

Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011, 422, obr. 22:6

Uložení: ARÚ Praha – př. č. nezjištěno – sáček 20 – nerevidováno

g)

Kontext: plocha A/B, obj. 510/2009 (polozemnice), segment 7, část pod zdí držící plochu B (kontext/uloženina 510/1 a 510/5)

Popis: fragment z výduti nádoby; točeno na kruhu; materiál jemně plavený, s příměsí písku; povrch hlazený, šedý

Rozměry: 40 x 32 mm, tl. stěny neuvedena

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh keramiky s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) ? – tvar nádoby nelze bez revize stanovit

Datace: ca 1. pol. 5. st. – provenienci nelze stanovit
Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011, 422, obr. 21:16
Uložení: ARÚ Praha – př. č. nezjištěno – sáček 75 – nerevidováno

h)

Kontext: plocha C, obj. 527/2009 (polozemnice), segment 1, vrstva 102 (kontext/uloženina 545/2)

Popis: sekundárně přepálený fragment z výduti nádoby; točeno na kruhu; povrch rozpraskaný po přepálení

Rozměry: 62 x 60 mm, tl. stěny neuvedena

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) – džbán

Datace: ca 1. pol. 5. st. – provenienci nelze stanovit

Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011, 424, obr. 24:15

Uložení: ARÚ Praha – př. č. nezjištěno – sáček 2 – nerevidováno

i)

Kontext: plocha C, obj. 527/2009 (polozemnice), segment 1, vrstva 102 (kontext/uloženina 545/2)

Popis: sekundárně přepálený fragment z výduti nádoby; točeno na kruhu; povrch rozpraskaný po přepálení

Rozměry: 60 x 60 mm, tl. stěny neuvedena

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) – džbán

Datace: ca 1. pol. 5. st. – provenienci nelze stanovit

Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011, 424, obr. 24:16

Uložení: ARÚ Praha – př. č. nezjištěno – sáček 2 – nerevidováno

j)

Kontext: plocha C, obj. 527/2009 (polozemnice), segment 4, kontext/uloženina 527/1

Popis: fragment z výduti nádoby; točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál jemně plavený; povrch hlazený, šedý

Rozměry: 57 x 30 mm, tl. stěny neuvedena

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) – džbán

Datace: ca 1. pol. 5. st. – provenienci nelze stanovit

Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011, 424, obr. 24:17

Uložení: ARÚ Praha – př. č. nezjištěno – sáček 63 – nerevidováno

k)

Kontext: plocha C, obj. 527/2009 (polozemnice), segment 7, vrstva 102 (kontext/uloženina 527/2)

Popis: atypický fragment z výduti tenkostěnné nádobky; točeno na kruhu; materiál jemně plavený; povrch šedý

Rozměry: 66 x 63 mm, tl. stěny neuvedena

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Keramika s vlešťovanou výzdobou (tzv. Foederátní keramika) – džbán

Datace: ca 1. pol. 5. st. – provenienci nelze stanovit

Lit.: Frolík/Jílek/Jiřík/Urbanová 2011, 426

Uložení: ARÚ Praha – př. č. nezjištěno – sáček 6 ? – nerevidováno

10. Přešťovice, okr. Strakonice (Jihočeský kraj)

Poloha: „Na Štěbuzích“, k.ú. Slaník a „Na Dílých“ („Díly“, „Na Dílech“), k.ú. Přešťovice, Z a JZ od Přešťovic, svah mírného návrší, sklánějícího se k J a JV do údolí Otavy, levý břeh Rovenského potoka

Akce: zjišťovací výzkumy B. Dubského (1932-1934) a J. Böhma (StAÚ Praha; 1933-1934) v letech 1932-1934; sídliště časně doby římské – časného období SN (A – D1)

Nález: nejméně 8 částečně sporných, částečně nerevidovatelných fragmentů římsko-provinciální (?) keramiky z nejméně 7-8 nádob

Lit.: Dubský 1937, 11-34; týž 1949, 400-425; Sakař 1953, 78-82; týž 1956, 60-62; týž 1958, 107; Motyková-Šneidrová 1963, 48; táž 1967, 39; Sakař 1970, 39-40; týž 1978, 124; Michálek 1981, 16-17; Zavřel 1997, 259-260; Michálek 1999, 33-60; Zavřel 1999, 477-478; Droberjar 2002, 271-272; Jančo 2003, 269, 273, 276, 280, 283; Halama 2004, 42-43; týž 2007, 204; Zavřel 2007, 81-82, obr. 9:A; Halama 2008; Zavřel 2008, 111, 115, 117-118, 120-121, 124, obr. 1, 9; Halama 2012, 37-38

Popis a určení:

a) + b)

Kontext: p.p.č. 269, k. ú. Přešťovice – pole p. Jungvirta – jáma 4 (s pěti kúl. jamkami; jáma nedokopána, zasahovala do p.p.č. 268; Dubský 1937, 19-20; Michálek 1999, 36, obr. 10); výzkum B. Dubského z přelomu let 1933-1934

Popis: 2 fragmenty nádob z oranžové hlíny; patrný slabý zbytek červeného potahu či nátěru

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná žlutooranžová keramika s červeným potahem, případně pannonská páskově malovaná keramika – tvar nelze stanovit

Nelze vyloučit, že oba fragmenty pocházejí z jedné nádoby.

Datace: rámcově 2. – 3. st.

Lit.: Dubský 1937, 27; týž 1949, 417-418; Jančo 2003, 269

Uložení: nezjištěno (M Písek, M Strakonice, NM Praha ?)²⁰³

c) + d) + e) Obr. 13:8-10

Kontext: p.p.č. 267 a 266 ?, k. ú. Přešťovice – pole p. Vácy a p. Tesaříka – obj. na rozhraní obou parcel (chata; východní část obj. na Vácově poli, západní část obj. na poli Tesaříkově; Dubský 1937, 17; Michálek 1999, 34, obr. 9); výzkum B. Dubského z roku 1932

Popis: na kruhu vytáčené fragmenty černě lesklých misek se zesíleným okrajem – nejméně 3 fragmenty

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh jemné šedé keramiky (?) – misky se zesíleným okrajem

²⁰³ Fragmenty se na základě obecného popisu B. Dubského (1937, 27; týž 1949, 417-418) nepodařilo v revidovaném materiálu jednoznačně identifikovat. Je pravděpodobné, že tyto nálezy jsou již zařazeny v 1. části katalogu, ovšem bez přesnější lokalizace.

Datace: rámcově 2. – 3. st. (Jančo 2003, 276), případně LT D

Lit.: Dubský 1937, 17, obr. 5:2-3, 6; Jančo 2003, 276

Uložení: nezjištěno, dle J. Michálka (Michálek 1999, 34) M Strakonice – nenalezeno

f) + ?)

Kontext: p.p.č. 270 a 271, k. ú. Přestovice – pole p. Váchy – výplň jámy I (mísovitého tvaru; Dubský 1937, 18; Michálek 1999, 34, obr. 15)²⁰⁴; výzkum J. Böhma (StAÚ Praha) v roce 1933

Popis: několik fragmentů nádob údajně vytáčených na kruhu; hrubého povrchu, s prstencovitým dnem; počet kusů zlomků neuveden

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Hrubá šedočerná keramika (?), mohlo by se však jednat i o germánskou keramiku točenou na kruhu (např. středoněmeckou produkci z oblasti Leuna-Haßleben) – hrncovité nádoby na nožce (?), poháry na nožce (?), poháry se zprohýbanými stěnami (?)

Datace: bez revize není možná, rámcově snad 2. – 3. st. (vzhledem k nálezu TS)

Lit.: Michálek 1999, 34

Uložení: nezjištěno (M Strakonice ?)

g) Obr. 13:6, 115

Kontext: bez bližší lokalizace – materiál uložený v NM Praha popisovaný jako „výběr střepů z osady“; část nálezů snad lze ztotožnit s obsahem jámy 4, zkoumané B. Dubským na přelomu let 1933-1934 na p.p.č. 269, k. ú. Přestovice – poli p. Jungvirta (Sakař 1978, 124)

Popis: zlomek okraje a části hrdla na kruhu točené baňaté nádoby; hrdlo členěno dvěma mělkými horizontálními rýhami, okraj směrem ven mírně přehnutý, ovalený; povrch na vnější straně černo-šedý (černěno?) leštěný, na vnitřní straně šedý; lom světle šedý; materiál jemně plavený, s mírnou příměsí slídy, tvrdě vypáleno; na vnější i vnitřní straně patrný stopy po vytáčení na kruhu (na vnitřní straně velmi výrazné drážky)

Rozměry: 98 x 52 mm, max. tl stěny 8 mm, max. tl. okraje 12 mm, vnější prům. ca 260 mm, vnitřní prům. ca 240 mm

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Jemná šedá keramika s šedočerným potahem, možná okruh tzv. Pannonische Glanztonware (pannonské keramiky s lesklým potahem) – hrncovitá nádoba; nelze však vyloučit ani možnost, že se jedná o pozdně laténskou leštěnou keramiku

Datace: rámcově 2. st. (v případě pannonische Glanztonware), případně LT D

Pram.: databáze DEMUS NM Praha

Lit.: nepubl.

Uložení: NM Praha – inv. č. 14110 – soubor označený jako „výběr střepů z osady“

h) + ?)

Kontext: bez bližších nálezových okolností - dle V. Sakaře se má v M Písek a M Strakonice nacházet větší množství drobných atypických zlomků oranžově červené římsko-provinciální keramiky (Sakař 1978, 124)

Popis: blíže nestanovený počet drobných atypických zlomků oranžově-červené barvy; počet kusů neuveden

²⁰⁴ Z těžce jámy pochází malý fragment reliéfní TS (Dubský 1937, 20, obr. 6:2; Michálek 1999, 34) - zlomek těla mísy Drag. 37; Westerndorf nebo Rheinzabern, rámcově pol. 2. – pol. 3. st. (Halama 2004, 43; týž 2007, 204, týž 2008, 211-212; týž 2012, 37-38); V. Sakař datuje zlomek do poslední třetiny 2. st. (Sakař 1970, 39).

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Okruh žlutooranžové keramiky – tvary nádob nelze stanovit

Datace: rámcově 2. – 3. st.

Lit.: Sakař 1978, 124; Jančo 2003, 269

Uložení: nezjištěno (M Písek ? – zde nenalezeno, M Strakonice ? – zde nenalezeno)

11. Sobčice, okr. Jičín (Královehradecký kraj)

Poloha: „*pozemek p. mlynáře Šandery*“, J od obce, na pravém břehu Javorky

Akce: bez bližších nálezových okolností, před rokem 1909, respektive 1905 (?); sídliště doby římské (blíže nedatováno)

Nález: až několik možných fragmentů římsko-provinciální spotřební keramiky (snad z jedné nádoby ?); též snad 1 fragment TS²⁰⁵

Lit.: Cechner 1909; Píč 1905, 307; Sakař 1956, 62; Motyková-Šneidrová 1967, 42; Sakař 1970, 56; Halama 2004, 71; týž 2007, 207; Vokolek/Jílek 2011; Halama 2012, 59

Popis a určení:

a ? + ?)

Kontext: A. Cechner (1909, 144) se zmiňuje, že na sídlištní lokalitě s mocnou kulturní vrstvou s germánskou v ruce robenou keramikou byly nalezeny „střepy nádoby římské“²⁰⁶; mohlo by se jednat o římsko-provinciální keramikou

Popis: blíže neurčené fragmenty římsko-provinciální (?) nádoby

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Nelze určit, snad okruh žlutooranžové keramiky

Datace: nelze datovat, rámcově snad 2. – 3. st. (?)

Lit.: Cechner 1909, 144

Uložení: M Hradec Králové (?) – nejspíše nerevidovatelné

12. Velké Přílepy, okr. Praha-západ (Středočeský kraj)

Poloha: *levý břeh Pomoránského potoka, SV od obce, nad silnicí Velké Přílepy-Úholičky*

Akce: záchranný výzkum I. Vojtěchovské (M Roztoky u Prahy) v roce 1999, stavba rodinných domů firmy H-Systém; sídliště starší doby římské až období SN

Nález: sporný nález fragmentů z 1 džbánu; z lokality pochází ze 2 poloh 4 fragmenty TS²⁰⁷

Lit.: Vojtěchovská 2000; Droberjar 2002, 360-361; Jančo 2003, 270; Halama 2004, 71; týž 2007, 207; týž 2012, 59

Popis a určení:

a) + ?)

²⁰⁵ Viz: Halama 2004, 71; týž 2007, 207; týž 2012, 59.

²⁰⁶ J. L. Píč (1905, 307) odtud zmiňuje 1 blíže neurčený fragment Ts, nelze vyloučit, že se jedná o ony „střepy nádoby římské“ (?) zmiňované A. Cechnerem (Cechner 1909, 144), mohlo by se však eventuálně jednat o další blíže neurčené fragmenty římsko-provinciální keramiky. Nelze ani vyloučit, že údajný nález Ts byl ve skutečnosti např. fragmentem (či fragmenty ?) žlutooranžové keramiky. Nálezy z lokality jsou zřejmě již nerevidovatelné, jejich uložení není známo (Halama 2004, 71; týž 2007, 207; týž 2012, 59).

²⁰⁷ Viz: Halama 2004, 56-59; týž 2007, 206; týž 2012, 48-49.

Kontext: nález ze skrývky ornice, odstraňování náplavové vrstvy (?)

Popis: torzo těla džbánu a fragment ucha, který je zakončený orlí hlavičkou (neupřesněný počet fragmentů); točeno na kruhu, dobrý výpal; materiál okrově hnědý; povrch leštěný

Rozměry: neuvedeny

Určení druhu keramiky a tvaru nádoby:

Dle M. Janča (*Jančo 2003, 270*) žlutooranžová keramika – džbán

Datace: rámcově 5./6. st. – území bývalé provincie Pannonie (*Jančo 2003, 270*); dle I. Vojtěchovské až 6. st. – import z Podunají (*Vojtěchovská 2000, 114*)²⁰⁸

Lit.: *Vojtěchovská 2000, 114; Jančo 2003, 270*

Uložení: M Roztoky u Prahy – nerevidováno, materiál nepřístupný²⁰⁹

²⁰⁸ Bez revize nálezů nelze datování a provenienci stanovit. M. Jančo (*2003, 270*) nález vyhodnotil jako pozdní římsko-provinciální výrobek. Dle ústního sdělení E. Droberjara se však s velkou pravděpodobností o římsko-provinciální výrobek již nejedná, za toto sdělení mu děkuji.

²⁰⁹ Materiál z výzkumu údajně zpracovává I. Vojtěchovská.

Seznam použitých zkratek:

Zkratky odborných institucí:

AO M Teplice – Archeologické oddělení (dříve Archeologický odbor) Regionálního muzea v Teplicích

ArcheoPro o.p.s. – obecně prospěšná společnost ArcheoPro, Praha

ARÚ Praha – Archeologický ústav Akademie věd České republiky, Praha

ARÚ SAV Nitra – Archeologický ústav Slovenské akademie věd, Nitra

AÚ AV ČR Praha – Archeologický ústav Akademie věd České republiky, pracoviště Praha

AÚ ČSAV Praha – Archeologický ústav Československé akademie věd, pracoviště Praha

Expozitura AÚ ČSAV Most – Expozitura Archeologického ústavu Československé akademie věd v Mostě, dnešní ÚAPP Most

Expozitura AÚ ČSAV Plzeň – Expozitura Archeologického ústavu Československé akademie věd v Plzni, později sloučena s M Plzeň

IA UMCS Lublin – Instytut Archeologii, Uniwersytet Marii-Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Lublin

KA FF UHK Hradec Králové – Katedra archeologie, Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové, Hradec Králové

KAR FF ZČU Plzeň – Katedra archeologie, Filozofická fakulta Západočeské univerzity, Plzeň

KH FF UP Olomouc – Katedra historie, Filozofická fakulta Univerzity Palackého, Olomouc

KKAR FF TU Trnava – Katedra klasické archeologie, Filozofická fakulta Trnavské univerzity, Trnava

Labrys o.p.s. – obecně prospěšná společnost Labrys, Praha

M Brandýs nad Labem - Stará Boleslav – Oblastní muzeum Praha-východ, Brandýs nad Labem - Stará Boleslav

M Čáslav – Městské muzeum a knihovna Čáslav, Čáslav

M České Budějovice – Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, České Budějovice

M Hradec Králové – Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Hradec Králové

M Chomutov – Oblastní muzeum v Chomutově, Chomutov

M Jindřichův Hradec – Muzeum Jindřichohradecka, Jindřichův Hradec

M Kadaň – Městské muzeum v Kadani, Kadaň

M Kolín – Regionální muzeum v Kolíně, Kolín

M Liberec – Severočeské muzeum v Liberci, Liberec

M Litoměřice – Oblastní muzeum v Litoměřicích, Litoměřice

M Litomyšl – Regionální muzeum v Litomyšli, Litomyšl

M Louny – Oblastní muzeum v Lounech, Louny

M Pardubice – Východočeské muzeum v Pardubicích, Pardubice

M Písek – Prácheňské muzeum v Písku, Písek

M Plzeň – Západočeské muzeum v Plzni, Plzeň

M Poděbrady – Polabské muzeum v Poděbradech, Poděbrady

M Příbram – Hornické muzeum Příbram, Příbram

M Rostoky u Prahy – Středočeské muzeum v Rostokách u Prahy, Rostoky u Prahy

M Slaný – Vlastivědné muzeum ve Slaném, Slaný

M Strakonice – Muzeum středního Pootaví, Strakonice

M Teplice – Regionální muzeum v Teplicích, Teplice

M Vysoké Mýto – Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Vysoké Mýto

M Žatec – Regionální muzeum K. A. Polánka v Žatci, Žatec

MM Praha – Muzeum hlavního města Prahy, Praha

NM Praha – Národní muzeum, Praha

NPÚ – ú.p. – Národní památkový ústav – ústřední pracoviště, Praha

OAS MMP – Oddělení archeologických sbírek Muzea hlavního města Prahy

PÚ FF UK Praha – Prehistorický ústav, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha; dnešní ÚPRAV FF UK Praha

StAÚ Praha – Státní archeologický ústav, Praha, předchůdce dnešního ARÚ Praha

ÚAPP Most – Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech, Most

ÚAPP Stř. Čechy – Ústav archeologické památkové péče středních Čech, Praha-Nižbor-Kounice-Benátky nad Jizerou

ÚKAR FF UK Praha – Ústav pro klasickou archeologii, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

ÚPRAV FF UK Praha – Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

základna ÚPRAV Mělník – základna Ústavu pro pravěk a ranou dobu dějinnou Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Mělník-Pšovka, Nůšařská ulice

Ostatní použité zkratky:

A – typ spony dle užívané klasifikace (Almgren)

Abb. – Abbildung

br. – bronzový

ca – circa, asi

Consp. – tvar nádoby Ts dle užívané klasifikace (Conspectus)

č. – číslo

č.j. – číslo jednací

č.p. – číslo popisné

d. – délka

dep. – depozitář

Drag. – tvar nádoby Ts dle užívané klasifikace (Dragendorff)

Fig. – Figur

hl. – hloubka

inv. č. – inventární číslo

kat. č. – katalogové číslo (dle katalogu lokalit)

koor. – koordináty (vzdálenosti uvedeny v mm od sekčních čar)

k.ú. – katastrální území

Lit. – použitá literatura

LT – latén (označení stupně)

max. – maximální (např. maximální tloušťka keramického fragmentu)

m.o. – městský obvod (obvody hl. m. Prahy na úrovni bývalých okresů)

např. – například

nepubl. – nepublikováno, nepublikovaný nález

n.l. – našeho letopočtu

NO – novověk

NZ – nálezová zpráva

o. – obec (vyšší správní jednotka)

obj. – objekt

obr. – obrázek

okr. – okres

p. – pan(a) (oslovení)

p.p.č. – pozemková parcela číslo (číslo parcely v pozemkovém katastru)
Pl. – Plate
pol. – polovina
pozn. – poznámka
Pram. – použité prameny
prům. – průměr (nádoby, objektu)
př. č. – přírůstkové číslo
př.n.l. – před naším letopočtem
rozm. – rozměry
RS – raný středověk
SMO 5 – Státní mapa odvozená v měřítku 1:5 000
SN – (období) stěhování národů
st. – století
š. – šířka, široký
tab. – tabulka
Taf. – Tafel
tl. – tloušťka, síla střepe (keramického fragmentu)
TS – terra sigillata
tzv. – takzvaný
v. – výška (např. nádoby)
VS – vrcholný středověk
ZM 10 – Základní mapa v měřítku 1:10 000
ZM 25 – Základní mapa v měřítku 1:25 000

Seznam tabulek a grafů:

Tab. 1. Zastoupení raetské keramiky v nálezech z Čech.

Tab. 2. Zastoupení jemné/hrubé žlutooranžové keramiky v nálezech z Čech.

Tab. 3. Zastoupení jemné žlutooranžové keramiky s červeným potahem v nálezech z Čech.

Tab. 4. Zastoupení pannonské páskově malované keramiky v nálezech z Čech.

Tab. 5. Zastoupení mramorované keramiky v nálezech z Čech.

Tab. 6. Zastoupení jemné keramiky s pískovaným povrchem v nálezech z Čech.

Tab. 7. Zastoupení jemné šedé keramiky v nálezech z Čech.

Tab. 8. Zastoupení hrubé šedé/šedočerné keramiky v nálezech z Čech.

Tab. 9. Zastoupení tzv. „Pannonische Glanztonware“ (pannonské keramiky s lesklým potahem) v nálezech z Čech.

Tab. 10. Zastoupení keramiky s vlešťovanou výzdobou (tzv. foederátní keramiky) v nálezech z Čech.

Tab. 11. Zastoupení glazované keramiky v nálezech z Čech.

Tab. 12. Zastoupení keramických druhů v lokalitách v jednotlivých polohách.

Tab. 13. Četnost keramických druhů v lokalitách (v jednotlivých polohách), předpokládané počty nádob a procentuální zastoupení keramických druhů v Čechách. Celkově se jedná o 68 registrovaných poloh v 58 katastrálních územích.

Tab. 14. Typy a počty nádob v rámci jednotlivých keramických druhů římsko-provinciální keramiky zastoupené v Čechách s návrhem jejich datování.

Tab. 15. Chronologická tabulka přísunu římsko-provinciální keramiky do Čech podle navrhovaných datací jednotlivých nálezů.

Graf 1. Zastoupení jednotlivých druhů římsko-provinciální keramiky v Čechách podle počtu dovezených nádob. Vlevo při předpokladu 173, vpravo při předpokladu 194 importovaných nádob.

Graf 2. Četnost výskytu jednotlivých druhů římsko-provinciální keramiky v Čechách v jednotlivých dosud registrovaných polohách. Dosud registrováno 68 poloh v 58 katastrálních územích.

Seznam mapových příloh:

Mapka 1. Nálezy raetské keramiky z Čech: A25 - Močovice, okr. Kutná Hora; A31 - Počerady, okr. Louny.

Mapka 2. Nálezy jemné/hrubé žlutooranžové keramiky z Čech: A1 – Beroun, okr. Beroun; A7 – Dobroměřice, okr. Louny; A8 – Dřetovice, okr. Kladno; A9A – Holubice, okr. Praha-západ, poloha č. 1; A10 – Hostovlice u Čáslavi, okr. Kutná Hora; A12 – Jenčice, okr. Litoměřice; A16 – Kadaň, okr. Chomutov; A18A – Lhota, okr. Praha-západ, Hradiště nad Závistí, poloha č. 1; A20 – Lovosice, okr. Litoměřice; A22 – Mikulovice, okr. Pardubice; A26 – Neratovice, okr. Mělník; A28 – Opolany, okr. Nymburk; A30 – Osice, okr. Hradec Králové; A33B – Praha-Dejvice, m.o. Praha 6, poloha č. 2; A34 – Praha-Dubeč, m.o. Praha 10; A36B – Praha-Kbely, m.o. Praha 9, poloha č. 2; A39 – Přeštovice, okr. Strakonice; A40 – Ratenice, okr. Kolín; A42 – Roztoky u Prahy, okr. Praha-západ; A44 – Sány, okr. Nymburk; A45 – Sedlec, okr. České Budějovice; A50 – Srbsice, okr. Teplice; A51 – Třebestovice, okr. Nymburk.

Mapka 3. Nálezy jemné žlutooranžové keramiky s červeným potahem z Čech: A1 – Beroun, okr. Beroun; A5 – Cerekvice nad Loučnou, okr. Svitavy; A9A/B – Holubice, okr. Praha-západ, poloha č. 1 (A9A), poloha č. 2 (A9B); A10 – Hostovlice u Čáslavi, okr. Kutná Hora; A18A – Lhota, okr. Praha-západ, Hradiště nad Závistí, poloha č. 1; A28 – Opolany, okr. Nymburk; A32A/B/C – Praha-Bubeneč, m.o. Praha 6, poloha č. 1 (A32A), poloha č. 2 (A32B), poloha č. 3 (A32C); A36B – Praha-Kbely, m.o. Praha 9, poloha č. 2; A39 – Přeštovice, okr. Strakonice; A40 – Ratenice, okr. Kolín; A45 – Sedlec, okr. České Budějovice; A50 – Srbsice, okr. Teplice.

Mapka 4. Nálezy pannonské páskově malované keramiky z Čech: A15 – Kolínsko, okr. Kolín; A17 – Kyjice, okr. Chomutov; A22 – Mikulovice, okr. Pardubice; A27 – Obříství, okr. Mělník; A29 – Ořech, okr. Praha-západ; A32C – Praha-Bubeneč, m.o. Praha 6, poloha č. 3; A34 – Praha-Dubeč, m.o. Praha 10; A36A – Praha-Kbely, m.o. Praha 9, poloha č. 1; A39 – Přeštovice, okr. Strakonice; A40 – Ratenice, okr. Kolín.

Mapka 5. Nálezy mramorované keramiky z Čech: A3 – Borek, okr. Praha-východ; A13 – Jevíčko-Předměstí, okr. Svitavy (součást Pardubického kraje, historicky již severní Morava); A36B – Praha-Kbely, poloha č. 2.

Mapka 6. Nálezy jemné šedé keramiky z Čech: A1 – Beroun, okr. Beroun; A2 – Bohušovice nad Ohří, okr. Litoměřice; A4 – Bžany, okr. Teplice; A6 – Černín, okr. Beroun; A9A – Holubice, okr. Praha-západ, poloha č. 1; A11 – Chotusice, k.ú. Čáslav, okr. Kutná Hora; A13 – Jevíčko-Předměstí, okr. Svitavy (součást Pardubického kraje, historicky již severní Morava); A18A/B – Lhota, okr. Praha-západ, Hradiště nad Závistí, poloha č. 1 (A18A), poloha č. 2 (A18B); A22 – Mikulovice, okr. Pardubice; A23 – Milžany, okr. Chomutov; A24 – Mlékojedy, okr. Mělník; A26 – Neratovice, okr. Mělník; A28 – Opolany, okr. Nymburk; A35 – Praha-Hloubětín, m.o. Praha 9; A36A – Praha-Kbely, m.o. Praha 9, poloha č. 1; A37B – Praha-Kobylisy, m.o. Praha 8, poloha č. 2; A39 – Přeštovice, okr. Strakonice; A45 – Sedlec, okr. České Budějovice; A46 – Siřem, okr. Louny; A47 – Sloup v Čechách, okr. Česká Lípa; A48 – Sobčice, okr. Jičín; A52A/B – Tuchlovice, okr. Kladno, poloha č. 1 (A52A), poloha č. 2 (A52B); A53 – Tvršice, okr. Louny; A56 – Vysoké Mýto, okr. Ústí nad Orlicí; A57 – Zbudov, okr. České Budějovice; A58 – Žalany, okr. Teplice.

Mapka 7. Nálezy pannonské keramiky s lesklým potahem (tzv. Pannonische Glanztonware) z Čech: A36B – Praha-Kbely, m.o. Praha 9, poloha č. 2; A44 – Sány, okr. Nymburk.

Mapka 8. Nálezy hrubé šedé/šedočerné keramiky z Čech: A9A – Holubice, okr. Praha-západ, poloha č. 1; A18A/D – Lhota, okr. Praha-západ, Hradiště nad Závistí, poloha č. 1 (A18A), poloha č. 4 (A18D); A21 – Lužec nad Vltavou, okr. Mělník; A53 – Tvršice, okr. Louny; A57 – Zbudov, okr. České Budějovice.

Mapka 9. Nálezy keramiky s vleštovanou výzdobou (tzv. foederátní keramiky) z Čech: A14 – Kolín, okr. Kolín; A18A – Lhota, okr. Praha-západ, Hradiště nad Závistí, poloha č. 1; A19 – Litovice, okr. Praha-západ; A33A – Praha-Dejvice, m.o. Praha 6, poloha č. 1; A35 – Praha-Hloubětín, m.o. Praha 9; A37A/B – Praha-Kobylisy, m.o. Praha 8, poloha č. 1 (A37A), poloha č. 2 (A37B); A38 – Praha-Veleslavín, m.o. Praha 6; A41 – Roudnice nad Labem, okr. Litoměřice; A49 – Soběsuky, okr. Chomutov; A43 – Řisuty, okr. Kladno; A54 – Vinařice, okr. Kladno; A55 – Vliněves, okr. Mělník.

Mapka 10. Nález jemné keramiky s pískovaným povrchem z Čech: A1 – Beroun, okr. Beroun.

Mapka 11. Nálezy glazované keramiky z Čech: A18A/C – Lhota, okr. Praha-západ, Hradiště nad Závistí, poloha č. 1 (A18A), poloha č. 3 (A18C); A21 – Lužec nad Vltavou, okr. Mělník; A39 – Přeštovice, okr. Strakonice; A45 – Sedlec, okr. České Budějovice; A52A – Tuchlovice, okr. Kladno, poloha č. 1.

Mapka 12. Uvažované směry, kterými mohl (nejen) keramický import proudit na území Čech. A: tzv. Linecká cesta (směr z prostoru mezi Lentii a Lauriacem; dnešní Linec a Lorch/Enns; spojení s provincií Noricum), B: tzv. Zlatá stezka (směr z prostoru mezi kastely Batavis a Boiodurum; dnešní Pasov; spojení se Z částí provincie Noricum a V částí provincie Raetie), C: předpokládaná trasa z oblasti mezi Sorviodurem a Castra Reginou (dnešní Straubing a Řezno; spojení s provincií Raetie), D: tzv. Trstěnická stezka (směr přes Moravu, návaznost na tzv. Jantarovou stezku; zprostředkované spojení se Z částí provincie Pannonie), E: tzv. Chlumecká stezka přes Nakléřovský průsmyk (směr ze sasko-durynské oblasti, zprostředkované spojení se západními provinciemi). V mapě jsou vyznačeny lokality s nálezy Terry sigillaty z Čech dle nejnovějšího zpracování J. Halamy. Čísla lokalit odpovídají přiděleným číslům dle katalogu nálezů v jeho nepublikované dizertaci. *Podle Halama 2012.*

Prameny:

- Benda, K. 1958:* Žalany, okr. Teplice L. v Č., hřiště (Reiseltův statek). Zpráva vedoucího výzkumu o zahájení výzkumu (od 22. 9. 1958). Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 4675/58.
- Benda, K. 1959a:* Žalany, okr. Teplice I. v Č., hřiště dř. Reiseltův statek. Nálezová zpráva z 30. 7. 1959 (za sezónu 1958). Archiv AÚ AV ČR Praha. NZ č.j. 3826/59.
- Benda, K. 1959b:* Žalany, okr. Teplice, zahrada č. 96. Zpráva vedoucího výzkumu o zahájení záchranného výzkumu. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 4771/59.
- Benda, K. 1959c:* Žalany, okr. Teplice, zahrada č. 96, sport. hřiště. Zpráva o výzkumu sídliště z doby římské v Žalanech z 2. 10. 1959. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 5068/59.
- Benda, K. 1960a:* Žalany, okr. Teplice, sport. hřiště. Zpráva vedoucího výzkumu o zahájení výzkumu. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 3085/60.
- Benda, K. 1960b:* Žalany, okr. Teplice, sport. hřiště. Zpráva za období 22. 6. – 9. 7. 1960. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 3585/60.
- Benda, K. 1960c:* Žalany, okr. Teplice, sport. hřiště - parc. 11/1. Zpráva za období 10. 7. – 30. 7. 1960. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 3802/60.
- Benda, K. 1960d:* Žalany, okr. Teplice, sport. hřiště. Závěrečná zpráva z 11. 11. 1960. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 5561/60.
- Böhm, J. 1980:* Roudnice n. L. (soupis nálezů z katastru z muzea v Roudnici z pozůstalosti J. Böhma). Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 1422/80.
- Budinský, P. 1975a:* Srbice, osada Staré Srbice, okr. Teplice, U rybníku. Zpráva za období 29. 6. – 18. 7. 1975. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 5934/75.
- Budinský, P. 1975b:* Srbice, osada Staré Srbice, okr. Teplice, V rybníku. Zpráva za období 5. – 20. 8. 1975. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 6893/75.
- Databáze DEMUS NM Praha* = Databáze archeologické sbírky (prehistorie a protohistorie) Národního muzea v Praze (v programu DEMUS).
- Dreslerová, D. 1995:* Výzkum na lokalitě Borek – poloha II. Nálezová zpráva. Archiv AÚ AV ČR Praha. NZ č.j. 542/95.
- fotoarchiv OAS MMP* = fotoarchiv Archeologického oddělení Muzea hlavního města Prahy, fond Společnost a fond I. Kiekebuschová
- Hejna, A. 1961:* Zpráva o záchranné akci v Kolíně, v nádvoří plynárny dne 17. 6. 1961. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 2977/61.

- Holodňák, P. 1991:* Soběsuky, okr. Chomutov, parc. č. 137/1, SV od středu obce. Hlášení za měsíc červenec 1991. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 2887/91.
- Holodňák, P. 1992a:* Soběsuky, okr. Chomutov, SSV od středu obce, parc. č. 137/1 a přilehlé. Hlášení o zahájení výzkumu v roce 1992/Zpráva o archeologické akci. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení/ZAA č.j. 2598/92.
- Holodňák, P. 1992b:* Soběsuky, okr. Chomutov, 2. fáze těžby štěrkopísku v pískovně SSV od středu obce, parc. č. 137/1 a přilehlé. Hlášení za měsíc září 1992 a o ukončení výzkumu. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 3289/92.
- Horáková-Jansová, L. 1931:* Neratovice (okr. Brandýs nad Labem). Pískovna továrny GEC. Provinciálně římské sídliště. Archiv AÚ AV ČR Praha. NZ č.j. 90/31.
- Hrala, J. 1955:* Zpráva J. Hraly ze dne 14.3. 1955. Archiv M Kolín. bez č.j.
- Jančo, M. 1999:* Beroun, Havlíčkova ulice. Archeologický výzkum konaný v roce 1995 (germánské sídlisko). Nálezová správa. Archiv AÚ AV ČR Praha. NZ č.j. 3886/99.
- Janská, E. 1954:* Kbely, okr. Praha-sever, stavba fy Konstruktiva. Archiv AO MM Praha. NZ č.j. S 1451/54.
- Jíra, poznámky = poznámky J. A. Jíry k pohřebišti Veleslavín, cihelna vídeňské banky (inventář jednotlivých hrobů) na volných listech.* Archiv AO MM Praha.
- Knor, A. 1959a:* Dřetovice, okr. Kladno. Zpráva o výzkumu v Dřetovicích, okr. Kladno, v době od 4. října do 21. listopadu 1954. Archiv AÚ AV ČR Praha. NZ č.j. 2291/59.
- Knor, A. 1959b:* Dřetovice, okr. Kladno. Nálezová zpráva o výzkumu, trvajícím od 2. června do 18. srpna 1957. Archiv AÚ AV ČR Praha. NZ č.j. 2909/59.
- Koutecký, D. 1975a:* Srbice, okr. Teplice, u rybníka. Zpráva za období 22. 5. – 25. 6. 1975. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 4944/75.
- Koutecký, D. 1975b:* Srbice, okr. Teplice, u rybníka. Zpráva za období 18. 7. – 4. 8. 1975. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 6126/75.
- Koutecký, D. 1975c:* Srbice, okr. Teplice, v rybníku. Zpráva za období 21. 8. – 4. 9. 1975. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 7021/75.
- Koutecký, D. 1975d:* Srbice, okr. Teplice, u rybníka. Zpráva za období 12. – 16. 9. 1975. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 7131/75.
- Kudrnáč, J. 1947:* Kolín IV, okr. Kolín. Městská plynárna – stavba plynojemu. Archiv AÚ AV ČR Praha. NZ č.j. 7869/47.

- Kytlicová, O. 1955: Zpráva o pokračování a dokončení záchranného výzkumu v Lužci nad Vltavou ve dnech 3. října – 4. listopadu 1955. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 4907/55.*
- Kytlicová, O. 1956: Zpráva o záchranném výzkumu v Lužci n. Vlt. – Vraňanech, prováděném od 25. června do 5. září 1956. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 3627/56.*
- Kytlicová, O. 1959a: Lužec nad Vltavou, okr. Mělník. Archiv AÚ AV ČR Praha. NZ č.j. 6705/59.*
- Kytlicová, O. 1959b: Lužec nad Vltavou, okr. Mělník. Archiv AÚ AV ČR Praha. NZ č.j. 6707/59.*
- Lung, W. 1944: Kolin – Stadtgebiet. Gaswerk Aktiengesellschaft Kolin. (nálezová zpráva ze dne 7. 9. 1944). Archiv AÚ AV ČR Praha. NZ č.j. 2928/72.*
- Muška, J. 1984: Bžany, u staré cihelny JV od vsi. Nálezová zpráva. Archiv AO M Teplice. Bez č.j.*
- Neustupný, E. 1977: Počerady 1965, okr. Louny. Skladiště na stavbě elektrárny. Nálezová zpráva ze dne 13. 1. 1977. Archiv AÚ AV ČR Praha. NZ č.j. 3318/77.*
- Novotný, B. 1948: Praha XIX. - Dejvice, zahrada Reiserovy sladovny. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 2126/48.*
- Piffel, A. 1940: Roudnice n. L., Okresní pískovna, ohniště. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 4788/40.*
- Sakař, Katalog NM Praha = zápisy V. Sakaře v lístkovém katalogu Oddělení prehistorie a protohistorie Národního muzea v Praze.*
- Sakař, V. 1996: Holubice, okr. Praha-západ. Archiv NM Praha. NZ č.j. 342/96 HM-1.*
- Smrž, Z. 1978a: Kyjice (k.o. Vrsckmaň), okr. Chomutov. J od silnice Jirkov - Kyjice. Zpráva za období 11. 3., 13. 3. 1978. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 1494/78.*
- Smrž, Z. 1978b: Kyjice, okr. Chomutov. „Na pláni“, „Farská luka“, „Za hřbitovem“. Zpráva za období 23. 9. 1978. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 7003/78.*
- Smrž, Z. – Rada, I. 1978: Kyjice, okr. Chomutov. „Na pláni“, „Na farských lukách“. Zpráva za období 3. 4. - 13. 6. 1978. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 5240/78.*
- Smrž, Z. – Rada, I. – Velímský, T. 1978: Kyjice, okr. Chomutov. Na pláni. Zpráva za období 3. 4. - 18. 4., 20. 4. 1978. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 2536/78.*
- Turková, D. 1983: Borek. Zpráva vedoucího výzkumu za období březen - červen 1983. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 1945/83.*
- Venclová, N. 1979: Roudnice n. L., okr. Litoměřice, Na vrchách. Archiv AÚ AV ČR Praha. Hlášení č.j. 4080/79.*

Literatura:

- Adler-Wölfl, K. 2004:* Pannonische Glanztonware aus dem Auxiliarkastell von Carnuntum. Ausgrabungen der Jahre 1977-1988. Ergänzungshefte zu den Jahresheften des Österreichischen Archäologischen Institutes 7. Wien.
- Artner, W. 1989:* Die provinzialrömischen Gräber von Gleisdorf in der Oststeiermark. Mitteilungen der Österreichischen Gesellschaft für Ur- und Frühgeschichte 38/39, 1988-1989 (1989). Wien.
- Barkóczy, L. – Bónis, É. 1954:* Das frühromische Lager und die Wohnsiedlung von Adony (Vetus Salina), Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 4, 129-199, Taf. XXXI-LX.
- Beljak, J. – Kolník, T. 2007:* Rímskoprovinciálna keramika z germánskej osady v Štúrove. In: Droberjar, E. - Chvojka, O. (eds.), Archeologie barbarů 2006. Příspěvky z II. protohistorické konference, České Budějovice 21.-24. 11. 2006. Archeologické výzkumy v jižních Čechách – Supplementum 3/1. České Budějovice, 135-157.
- Benda, K. 1961:* Sídliště z pozdní doby římské v Žalanech u Teplic, Archeologické rozhledy 13, 176-179, 194.
- Beneš, A. 1977:* Zbudov, o. Dívčice, okr. České Budějovice, Výzkumy v Čechách 1974 (1977), 257.
- Beneš, Z. 2010:* Dobroměřice u Loun a Březno u Chomutova – dvě sídliště doby římské ze severozápadních Čech. In: Beljak, J. – Březinová, G. – Varsik, V. (eds.), Archeológia barbarov 2009. Hospodárstvo Germánov. Sídľiskové a ekonomické štruktúry od neskorej doby laténskej po včasný stredovek. Zborník referátov z V. protohistorickej konferencie, Nitra, 21.-25. Septembra 2009. Archaeologica Slovaca Monographiae. Communicationes 10. Nitra, 67-112.
- Beneš, Z. (v tisku):* Germánské osídlení v době římské a době stěhování národů. In: Praehistorica – Supplementum 2. Praha.
- Blažek, J. 1995:* Die jung- und spätkaiserzeitlichen Skelettgräber in Nordwestböhmen, Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege 37, 139-161.
- Blažek, J. 1997:* Die neuen und unbekannten Funde der späten römischen Kaiserzeit und der Völkerwanderungszeit in Nordwestböhmen. In: Tejral, J. – Friesinger, H. – Kazanski, M. (Hrsg.), Neue Beiträge zur Erforschung der Spätantike im mittleren Donauraum. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 8. Brno, 11-22.

- Bónis, É. B. 1942: A császárkori edényművesség termékei Pannoniában (a terra sigillátákon kívül) I. A korai császárkor anyaga. (Die kaiserzeitliche Keramik von Pannonien (ausser den Sigillaten) I. Die Materialien der frühen Kaiserzeit). Dissertationes Pannonicae Ser. II/20. Budapest.*
- Bónis, É. B. 1970: A brigetioi sávós kerámia (Die streifenverzierte Keramik aus Brigetio), Folia Archaeologica 21, 71-90.*
- Bónis, É. B. 1979: Das Töpferviertel „Gerhát“ von Brigetio, Folia Archaeologica 30, 99-155.*
- Bónis, É. B. 1990: A mázas kerámia Pannoniában. Előzmények és gyártási központok (Die glasierte Keramik in Pannonien. Entwicklungsgang und Erzeugungszentren), Archaeologiai Értesítő 117, 24-38.*
- Braun, P. – Břicháček, P. 1984: Sedlec, okr. České Budějovice, Výzkumy v Čechách 1980-81 (1984), 113.*
- Braun, P. – Břicháček, P. – Košnar, L. 1987: Sedlec, okr. České Budějovice, Výzkumy v Čechách 1984-85 (1987), 187.*
- Brukner, O. 1981: Rimska keramika u jugoslovenskom delu provincije Donje Panonije (Roman ceramic ware in the Yugoslav part of the province of Lower Pannonia). Archaeologia Iugoslavica, Dissertationes et Monographiae 24. Beograd.*
- Břicháček, P. – Braun, P. – Košnar, L. 1989: Sedlec, okr. České Budějovice, Výzkumy v Čechách 1986-87 (1989), 174-175.*
- Břicháček, P. – Braun, P. – Košnar, L. 1991a: Předběžná zpráva o výzkumu v Sedlci (okr. České Budějovice) v letech 1980-1987, Archeologické rozhledy 43, 436-446.*
- Břicháček, P. – Braun, P. – Košnar, L. 1991b: Sedlec, District of České Budějovice – A Settlement of the Late Roman Period. In: Neustupný, E. (ed.), Archaeology in Bohemia 1986-1990. Prague, 126-129.*
- Břicháček, P. – Charvát, P. – Matoušek, V. 1983: Zpráva o záchranném výzkumu v Berouně 1979-1980, Archeologické rozhledy 35, 377-386.*
- Břicháček, P. – Košnar, L. 1987: Mikroregion Dolní Cidliny v době římské a nové nálezy importované keramiky, Archeologické rozhledy 39, 557-570.*
- Budinský, P. 1970: Libkovice (Mariánské Radčice), Jenišův Újezd, Hostomice. Významná naleziště doby laténské v Podkrusnohoří. II. část: Jenišův Újezd. Monografické studie Oblastního vlastivědného muzea v Teplicích 5. Teplice.*

- Budinský, P. 1981: Archeologické nálezy z Lounska a z území mimo Severočeský kraj ve sbírce teplického muzea. Archeologický výzkum v severních Čechách 8. Teplice.*
- Budinský, P. 1986: Výzkumy a přírůstky Archeologického odboru Krajského muzea v Teplicích v letech 1972-1981. Archeologický výzkum v severních Čechách 13. Teplice.*
- Budinský, P. 2007a: 33 let archeologické práce na zámku v Bílině. Nejvýznamnější objevy z let 1971-2004. Archeologický výzkum v severních Čechách 32. Teplice.*
- Budinský, P. 2007b: Archeologické prameny deponované ve fondu Archeologický ústav. In: Budinský, P., 33 let archeologické práce na zámku v Bílině. Nejvýznamnější objevy z let 1971-2004. Archeologický výzkum v severních Čechách 32. Teplice, 53-130.*
- Burger, A. Sz. 1979: Das spätrömische Gräberfeld von Somogyuszil. Fontes Archaeologici Hungariae. Budapest.*
- von Carnap-Bornheim, C. – Salač, V. 1994: Eine norisch-pannonische Flügelfibel aus Lovosice (Bez. Litoměřice, NW-Böhmen). In: Dobiat, C. (Hrsg.), Festschrift für Otto-Herman Frey zum 65. Geburtstag. Marburger Studien zur Vor- und Frühgeschichte 16. Hitzeroth, 127-137.*
- Cechner, A. 1909: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese novopackém. Praha.*
- Czysz, W. – Mackensen, M. 1983: Römischer Töpfereiabfall von der Keckwiese in Kempten. Zu den römischen Töpfereien von Kempten-Cambodunum, Bayerische Vorgeschichtsblätter 48, 129-164, Taf. 3-8.*
- Czysz, W. – Sommer, S. 1983: Römische Keramik aus der Töpfersiedlung von Schwabmünchen im Landkreis Augsburg. Kataloge der Prähistorischen Staatsammlung 22. Kallmünz.*
- Černá, E. – Ondráčková, L. 1996: Archeologická sbírka okresního muzea v Chomutově. Archeologický výzkum v severních Čechách 26. Teplice – Chomutov.*
- Čermák, K. 1909: Naleziště pravěkých bronzů a jich tvary na Čáslavsku, Památky archeologické 23, 1908-09 (1909), 439-446.*
- Čižmář, M. 1995: Das Gräberfeld der Völkerwanderungszeit in Pohořelice, (Bez. Břeclav). In: Tejral, J. – Friesinger, H. – Kazanski, M. (Hrsg.), Neue Beiträge zur Erforschung der Spätantike im mittleren Donaauraum. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 8. Brno, 23-38.*

- Čuláková, K. – Fleková, K. – Šmahelová, L. (v tisku): Výsledky záchranného archeologického výzkumu na polykulturním sídlišti a pohřebišti v Obříství (okr. Mělník). In: Praehistorica – Supplementum 2. Praha.
- Drda, P. – Rybová, A. 2001: Model vývoje velmožského dvorce 2.-1. století před Kristem, Památky archeologické 92, 284-349.
- Drexel, F. 1911: Das Kastell Faimingen. Der obergermanisch-raetische Limes des Römerreichs 66c. Heidelberg.
- Droberjar, E. 1989: Římská importovaná keramika na sídlištích 1. – 4. stol. na Moravě I-II. Nepublikovaná diplomová práce. ÚAM FF MU Brno.
- Droberjar, E. 1993: Die römische Keramik vom Burgstall bei Mušov, Mähren, Archaeologia Austriaca 77, 39-87.
- Droberjar, E. 1997: Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren. Fontes Archaeologici Pragenses 21. Praha.
- Droberjar, E. 1999: Od plaňanských pohárů k vinařické skupině (kulturní a chronologické vztahy na území Čech v době římské a v časně době stěhování národů), Sborník Národního muzea v Praze 53, řada A – Historie.
- Droberjar, E. 2002: Encyklopedie římské a germánské archeologie v Čechách a na Moravě. Praha.
- Droberjar, E. 2005: Praha germánská. Doba římská a doba stěhování národů (konec 1. století před Kristem až 6. století po Kristu). In: Lutovský, M. – Smejtek, L. et al., Pravěká Praha. Praha, 777-841, Příloha XI-XIII.
- Dubský, B. 1937: Jihozápadní Čechy v době římské. I.-V. Století po Kr. Strakonice.
- Dubský, B. 1949: Pravěk jižních Čech. Blatná.
- Dufková, M. 1974: K nálezům antické terakoty z Čech. In: Sakař, V. (ed.), Římské importy. Referáty přednesené na semináři, který se konal ve dnech 12.-13. února 1974 při příležitosti výstavy Římské nálezy v Čechách (1.-4. století). Praha, 8-11.
- Dvořák, F. 1941: Nálezy z doby císařství římského a z doby stěhování národů na Kolínsku. Ročenka města Kolína a okresu. Kolín, 5-17.
- Ebner, D. 1997: Die spätrömische Töpferei und Ziegelei von Friedberg-Stätzling, Lkr. Aichach-Friedberg. Bayerische Vorgeschichtsblätter 62, 115-219.
- Filip, J. 1948: Pravěké Československo. Praha.

- Fischer, U. 1957: Cambodunumforschungen 1953 – II. Keramik aus den Holzhäusern zwischen der 1. und 2. Querstrasse. Materialhefte zur bayerischen Vorgeschichte 10. Kallmünz.*
- Fischer, T. 1983-84: Ein Keller mit Brandschutt aus der Zeit der Markomannenkriege (170/175 n. Chr.) aus dem Lagerdorf des Kastells Regensburg-Kumpfmühl, Bericht der Bayerischen Bodendenkmalpflege 24/25, 24-64.*
- Fischer, T. 1990: Das Umland des römischen Regensburg. Text- und Tafelband. Münchner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte 42. München.*
- Fridrichová, M. (ed.) 1995: Praha v pravěku. Archaeologica Pragensia – Supplementum 2. Praha.*
- Friesinger, H. – Kerchler, H. 1981: Töpferöfen der Völkerwanderungszeit in Niederösterreich. Ein Beitrag zur völkerwanderungszeitlichen Keramik (2. Hälfte 4.-6. Jahrhundert n. Chr.) in Niederösterreich, Oberösterreich und dem Burgenland, Archaeologia Austriaca 65, 193-266.*
- Frolík, J. – Jílek, J. – Jiřík, J. – Urbanová, K. 2011: Sídliště vinařické skupiny z Prahy-Kobylis. In: Droberjar, E. (ed.), Archeologie barbarů 2010. Hroby a pohřebiště Germánů mezi Labem a Dunajem. Sborník příspěvků ze VI. protohistorické konference, Hradec Králové, 6.-9. září 2010. Studia Archaeologica Suebica 1. Olomouc, 415-451.*
- Fülep, F. 1977: Roman Cemeteries on the Territory of Pécs (Sopianae). Fontes Archaeologici Hungariae. Budapest.*
- Gabler, D. 1973: Der römische Gutshof von Fertőrákos-Golgota, Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 25, 139-176, Taf. XXIX-XXXVIII.*
- Gabler, D. 1989: Spätantike Sigillaten in Pannonien. Ein Nachtrag zu den nordafrikanischen Sigillaten, Carnuntum Jahrbuch 1988 (1989), 9-40.*
- Gassner, V. 1986: Feinware – Keramik mit Firnisüberzug – Schlangengefäße. In: Kandler, M. – Zabehlicky, H. et al., Carnuntum – canabae legionis. Materialien über die Ausgrabungen auf der Flur „Mühlacker“ in Bad Deutsch-Altenburg. Bad Deutsch-Altenburg, 57-70.*
- Gassner, V. 1990: Gelbtonige Keramik aus datierten Fundkomplexen in Carnuntum. Ein Überblick über die Gefäßformen, Carnuntum Jahrbuch 1989 (1990), 133-161.*
- Gassner, V. 1991: Feinware aus Carnuntum. Funde von den Grabungen auf den „Mühläckern“ 1978-1988, Carnuntum Jahrbuch 1990 (1991), 253-292.*

- Gassner, V. 1992: Mittelkaiserzeitliche glasierte Keramik aus Pannonien, Carnuntum Jahrbuch 1991 (1992), 9-55.*
- Gassner, V. 1993: Pannonische Glanztonware mit Stempelverzierung aus Carnuntum. In: Rajher, V. – Lamut, B. et al., Ptujski arheološki zbornik ob 100-letnici muzeja in Muzejskega društva. Ptuj, 359-383.*
- Gassner, V. 2000: Die Keramik mit Ausnahme der Terra Sigillata. In: Gassner, V. – Groh, S. et al., Das Kastell Mautern – Favianis. Der römische Limes in Österreich 39. Wien, 184-314.*
- Gassner, V. – Jilek, S. 1989: Material aus zwei Abfallplanierungen und Lesefunde aus Petronell, Carnuntum Jahrbuch 1988 (1989), 149-169.*
- Gassner, V. – Jilek, S. – Sauer, R. 1997: Der Töpferofen von Carnuntum. In: Stiglitz, H. (Hrsg.), Das Auxiliarkastell Carnuntum 1. Forschungen 1977 – 1988. Österreichisches Archäologisches Institut, Sonderschriften 29. Wien, 179-268.*
- Gassner, V. – Kaltenberger, A. 1995: Keramik der mittleren Kaiserzeit aus den Grabungen unter der Hauptschule in Mautern – Vicus West, Carnuntum Jahrbuch 1993/94 (1995), 11-88.*
- Gassner, V. – Sauer, R. 1991: Archäometrische Untersuchungen zur Keramikproduktion in Carnuntum. Vorläufige Ergebnisse. Der römische Limes in Österreich 37. Wien.*
- Gojda, M. – Kuna, M. 1987: Roztoky, okr. Praha-západ, Výzkumy v Čechách 1984–85 (1987), 183.*
- Gose, E. 1950: Gefäßtypen der römischen Keramik im Rheinland. Bonner Jahrbücher, Beiheft 1. Kevelaer.*
- Grmela, L. 2008: Výrobní areály starší doby římské v Čechách. Studie na základě zpracování předstihového výzkumu z Roztok u Prahy, Pod hájem. Nepublikovaná diplomová práce. ÚKAR FF UK Praha.*
- Groh, S. 1994: Pannonische Glanztonware mit Stempelverzierung aus Flavia Solva. Fundberichte aus Österreich 33, 161-167.*
- Grünwald, M. 1979: Die Gefäßkeramik des Legionslagers von Carnuntum (Grabungen 1968 – 1974). Der römische Limes in Österreich 29. Wien.*
- Grünwald, M. 1980: Zum spätrömischen Fundstoff im Legionslager Carnuntum. In: Wolfram, H. – Daim, F. (Hrsg.), Die Völker an der mittleren und unteren Donau im fünften und sechsten Jahrhundert. Berichte des Symposions der Kommission für*

- Frühmittelalterforschung, 24. bis 27. Oktober 1978, Stift Zwettl, Niederösterreich. Veröffentlichungen der Kommission für Frühmittelalterforschung 4. Wien, 29-34.
- Grünwald, M. 1983:* Die Funde aus dem Schutthügel des Legionslagers von Carnuntum (Die Baugrube Pingitzer). Der römische Limes in Österreich 32. Wien.
- Grünwald, M. 1986:* Ausgrabungen im Legionslager von Carnuntum (Grabungen 1976-1977). Keramik und Kleinfunde 1976-1977. Der römische Limes in Österreich 34. Wien.
- Haberey, W. 1948:* Gräber und Bergbefestigung aus spätrömischer Zeit bei Polch-Ruitsch (Kreis Mayen), Bonner Jahrbücher 148, 439-448.
- Halama, J. 2004:* Nálezy terry sigillaty v Čechách. Nepublikovaná diplomová práce. ÚPRAV FF UK Praha.
- Halama, J. 2007:* Nálezy terry sigillaty v Čechách. In: Droberjar, E. - Chvojka, O. (eds.), Archeologie barbarů 2006. Příspěvky z II. protohistorické konference, České Budějovice 21.-24. 11. 2006. Archeologické výzkumy v jižních Čechách – Supplementum 3/1. České Budějovice, 195-240.
- Halama, J. 2008:* Terra sigillata ze sídliště u Přeštic (okr. Strakonice), Archeologické výzkumy v jižních Čechách 21, 211-217.
- Halama, J. 2010a:* Analýza fragmentu terry sigillaty. In: Sedláček, R. – Kašpárek, F. – Jílek, J. 2010: Sídlíšní nálezy z doby římské z Mikulovic, okr. Pardubice (stav k roku 2008). In: Beljak, J. – Březinová, G. – Varsik, V. (eds.), Archeológia barbarov 2009. Hospodárstvo Germánov. Sídliskové a ekonomické štruktúry od neskorej doby laténskej po včasný stredovek. Zborník referátov z V. protohistorickej konferencie, Nitra, 21.-25. Septembra 2009. Archaeologica Slovaca Monographiae. Communicationes 10. Nitra, 410-411.
- Halama, J. 2010b:* Jak vysvětlit nález sigillatové mísy z Neratovic? Možnosti interpretace a kontext zajímavého nálezů. In: Beljak, J. – Březinová, G. – Varsik, V. (eds.), Archeológia barbarov 2009. Hospodárstvo Germánov. Sídliskové a ekonomické štruktúry od neskorej doby laténskej po včasný stredovek. Zborník referátov z V. protohistorickej konferencie, Nitra, 21.-25. Septembra 2009. Archaeologica Slovaca Monographiae. Communicationes 10. Nitra, 547-578.
- Halama, J. 2012:* Římsko-germánské vztahy a kontakty ve světle nálezů předmětů římské provenience v Čechách, zvláště TERRY SIGILLATY (Roman-germanic relationship and contacts in roman age in the light of finds from roman provenance in Bohemia, mainly TERRA SIGILLATA finds). Nepublikovaná dizertace. ÚPRAV FF UK Praha.

- Holodňák, P. 1995: Soběsuky, o. Chbany, okr. Chomutov, Výzkumy v Čechách 1990-92 (1995), 324-325.*
- Hušták, P. – Jiřík, J. 2009: Osídlení z doby římské v Praze – Hloubětíně „Zahrady nad Rokytkou“. In: Karwowski, M. – Droberjar, E. (eds.), Archeologia Barbarzyńców 2008: powiązania i kontakty w świecie barbarzyńskim. Materiały z IV Protohistorycznej Konferencji, Sanok, 13-17 października 2008. Collectio Archaeologica Ressoviensis 13. Rzeszów, 285-304.*
- Jančo, M. 1998: Nálezy rímskych mincí na hradisku Závist, Archeologické rozhledy 50, 387-396.*
- Jančo, M. 2000a: Germánska dielňa z Berouna, Havlíčkovej ulice. In: Čech, P. – Dobeš, M. (eds.), Sborník Miroslavu Buchvaldkovi. Most, 107-110.*
- Jančo, M. 2000b: Dve rímske obrazové lampy z Litoměřic. In: Droberjar, E. (ed.), Romanam amicitiam praetulisse (Sborník Vladimíru Sakařovi k 70. narozeninám), Sborník Národního muzea, řada A – Historie, 54/1-4, 51–56.*
- Jančo, M. 2001a: Nálezy lámp z doby rímskej v Čechách, Památky archeologické 92, 165-183.*
- Jančo, M. 2001b: Osada z obdobia sťahovania národov v Siřemi, okr. Louny, Archeologie ve středních Čechách 5, 485-508.*
- Jančo, M. 2003: Rímsko-provinciálna úžitková keramika v Čechách, Archeologie ve středních Čechách 7, 261-318.*
- Jančo, M. 2004: Germánska osada staršej doby rímskej z Berouna, Havlíčkovej ulice, Archeologie ve středních Čechách 8, 463-494.*
- Janská, E. 1962: Laténské sídliště v Kbelích, Archeologické rozhledy 14, 698-701.*
- Jansová, L. 1927: Hradištní kostrový hrob z Bohušovic n. Ohří, Památky archeologické 35, 1926-1927 (1927), 222-224.*
- Jansová, L. 1966a: Dolní Břežany, osada Lhota, trať Závist, o. Praha-západ. Bulletin záchranného oddělení 3, 1965 (1966), 53-57.*
- Jansová, L. 1966b: Výzkum oppida nad Závistí v letech 1963-1965, Archeologické rozhledy 18, 138-139.*
- Jansová, L. 1971: Hradiště nad Závistí v období pozdně římském a v době stěhování národů, Památky archeologické 62, 135-178.*
- Jansová, L. 1975: Lhota, obec Dolní Břežany, o. Praha-západ, Výzkumy v Čechách 1971 (1975), 70-79, tab. 14-15.*

- Jíra, J. A. 1898:* Předběžná zpráva o výzkumu, podniknutém Společností v Podbabě a Šárce, Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze 6, 147-152.
- Jíra, J. A. 1910:* Osada rázu provinciálně-římského v Podbabě a Bubenči, Obzor praehistorický 1. In: Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze 18, 21-28, 41-53.
- Jíra, J. A. 1911:* Osada rázu provinciálně-římského v Podbabě a Bubenči (Pokračování), Obzor praehistorický 2. In: Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze 19, 1-5, 9-14.
- Jiřík, J. 2007a:* Entstehung und Entwicklung der sogenannten Vinařice-Gruppe im Nordteil des Böhmisches Beckens. Forschungsstand und Interpretationsversuch. In: Tejral, J. (Hrsg.), Barbaren im Wandel. Beiträge zur Kultur- und Identitätsumbildung in der Völkerwanderungszeit. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 26. Brno, 121-145.
- Jiřík, J. 2007b:* Vybrané sídlištní situace mladší doby římské až časně fáze doby stěhování národů v severozápadních Čechách. In: Droberjar, E. - Chvojka, O. (eds.), Archeologie barbarů 2006. Příspěvky z II. protohistorické konference, České Budějovice 21.-24. 11. 2006. Archeologické výzkumy v jižních Čechách – Supplementum 3/2. České Budějovice, 535-564.
- Jiřík, J. – Jílek, J. 2009:* Tři pozdně antické lampy z východních čech (Brozany, Staré Čivice, Slavhostice), Východočeský sborník historický 16, 63-76.
- Justová, J. 1968:* Nálezové zprávy Archeologického ústavu ČSAV 1955-1964. Archeologické studijní materiály 6. Praha.
- Kabát, J. – Zápotocký, M. 1962:* Pravěké osídlení na území chemického kombinátu Spolany v Neratovicích u Mělníka, Památky archeologické 53, 1-18.
- Kolník, T. – Varsík, V. – Vladár, J. 2007:* Branč. Germánska osada z 2. až 4. storočia. Archaeologica Slovaca Monographiae Catalogi 10. Nitra
- Korený, R. – Kytlicová, O. 2007:* Dvě pohřebiště z doby stěhování národů v Lužci nad Vltavou, okr. Mělník, Archeologie ve středních Čechách 11, 387-444.
- Kostka, M. 2000:* Praha – Bubeneč, obv. Praha 6, Výzkumy v Čechách 1998 (2000), 150.
- Košnar, L. – Břicháček, P. 1999:* Importovaná keramika ze sídliště doby římské v Sedlci (o. České Budějovice). Praehistorica 24. Praha. 161-172.
- Koutecký, D. et al. 1980:* Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 1953-1972. Archeologické studijní materiály 13. Praha.
- Koutecký, D. 2006:* Mlado až pozdně halštatské sídliště a chata z doby římské v Dobroměřicích u Loun, Ústecký kraj. In: Hlavová, J. – Sýkora, M. (eds.), Archeologické

výzkumy v severozápadních Čechách v letech 1998-2002. Tomáši Velímskému k šedesátinám. Příspěvky k pravěku a rané době dějinné severozápadních Čech 14. Most, 27-52.

Kraskovská, Ľ. 1974a: Gerulata – Rusovce. Rímske pohrebisko I. Fontes Archeologického ústavu Slovenského národného múzea 2. Bratislava.

Kraskovská, Ľ. 1974b: Rímske pohrebisko na parcele JRD v Rusovciach, Zborník Slovenského národného múzea 68, História 14, 81-109.

Krekovič, E. 1981: Rímska importovaná keramika na Slovensku, Slovenská archeológia 29, 341-376.

Krekovič, E. 1987: Rímske importy na Slovensku, Památky archeologické 78, 231-283.

Krekovič, E. 1997: Marbled Ware in Pannonia and the Roman Army, Rei Creatariae Romanae Fautorum Acta 35, 41-44.

Krekovič, E. 1998: Römische Keramik aus Gerulata. Studia Archaeologica et Mediaevalia 4. Bratislava.

Kronberger, M. 1997: Ausgewähltes keramisches Fundmaterial aus stratifizierten Fundkomplexen. In: Stiglitz, H. (Hrsg.), Das Auxiliarkastell Carnuntum 1. Forschungen 1977 – 1988. Österreichisches Archäologisches Institut, Sonderschriften 29. Wien, 77-146.

Kruta, V. 1972: Železářská osada ze starší doby římské Kadaň-Jezerka (okr. Chomutov), Archeologické rozhledy 24, 317-327, tab. I-II.

Kudrnáč, J. 1950: Kostrové pohřebiště z doby stěhování národů v Kolíně, Archeologické rozhledy 2, 228-231.

Kuna, M. 1985: Roztoky, okr. Praha-západ, Výzkumy v Čechách 1982–83 (1985), 160.

Kuna, M. – Profantová, N. et al. 1985: Počátky raného středověku v Čechách. Archeologický výzkum sídelní aglomerace kultury pražského typu v Roztokách. Praha.

Kuzmová, K. 1997: Pottery from the Earth-and-timber Fort at Iža, Bridgehead of Brigetio, Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta 35, 45-49.

Lányi, V. 1972: Die spätantiken Gräberfelder von Pannonien, Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 24, 53-213.

Lányi, V. 1981: Das spätrömische Gräberfeld. In: Mócsy, A. (Hrsg.), Die spätrömische Festung und das Gräberfeld von Tokod. Budapest, 169-221.

- Limburský, P. – Likovský, J. – Velemínský, P. – Fleková, K. 2010:* Kostrové pohřebiště vinařické skupiny ve Vlíněvsi, okres Mělník. Stěhování národů – populační skupina a vykrádání hrobů, *Památky archeologické* 101, 111-168.
- Mackensen, M. 1978:* Das römische Gräberfeld auf der Keckwiese in Kempten. I. Gräber und Grabanlagen des 1. und 4. Jahrhunderts. Text- und Tafelband. Materialhefte zur bayerischen Vorgeschichte 34, Reihe A – Fundinventare und Ausgrabungsbefunde. Kallmünz.
- Malyková, D. – Bursák, D. – Pecinovská, M. 2011:* Nové sídlištní nálezy z doby římské v Praze-Kbelích. In: Droberjar, E. (ed.), *Archeologie barbarů 2010. Hroby a pohřebiště Germánů mezi Labem a Dunajem. Sborník příspěvků ze VI. protohistorické konference, Hradec Králové, 6.-9. září 2010. Studia Archaeologica Suebica 1. Olomouc*, 415-451.
- Maróti, É. 1990:* Pannonische Glanztonware mit Stempelverzierung von Zalalövö, *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 42, 97-110.
- Marsa, J. 1974:* Antické lampy z českých nálezů. In: Sakař, V. (ed.), *Římské importy. Referáty přednesené na semináři, který se konal ve dnech 12.-13. února 1974 při příležitosti výstavy Římské nálezy v Čechách (1.-4. století). Praha*, 18-28.
- Mašek, N. 1959:* Nález terra sigillata v Žalanech u Teplic, *Archeologické rozhledy* 11, 420-421.
- Miglbauer, R. 1990:* Die Gefäßkeramik der Grabung Wels Marktgelände. *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta Supplementa* 7. Liestal.
- Michálek, J. 1974:* Laténské sídliště u Zbudova v jižních Čechách, *Archeologické rozhledy* 26, 213-224, 317-318.
- Michálek, J. 1981:* Muzeum středního Pootaví ve Strakonici. Katalog pravěké sbírky. Zprávy Čs. společnosti archeologické při Čs. akademii věd 22. Praha.
- Michálek, J. 1999:* Sídliště ze starší až mladší doby římské u Přeštic, okr. Strakonice (nepublikovaná dokumentace k výzkumům B. Dubského a J. Böhma v letech 1932-1934), *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 12, 33-60.
- Moosbauer, G. 1997:* Die ländliche Besiedlung im östlichen Raetien während der römischen Kaiserzeit. Text- und Tafelband. *Passauer Universitätsschriften zur Archäologie* 4. Espelkamp.
- Moosleitner, F. 1975:* Zonal bemalte Keramik spätkeltischer Art aus Salzburg, *Archäologisches Korrespondenzblatt* 5, 201-203, Taf. 61.
- Motyková, K. 1975a:* Třebestovice, o. Nymburk, *Výzkumy v Čechách 1971 (1975)*, 140.

- Motyková, K. 1975b: Mlékojedy, o. Neratovice, okr. Mělník, Výzkumy v Čechách 1972 (1975), 111-112.*
- Motyková, K. 1975c: Mlékojedy, o. Neratovice, okr. Mělník, Výzkumy v Čechách 1973 (1975), 99-100.*
- Motyková, K. 1977: Mlékojedy, o. Neratovice, okr. Mělník, Výzkumy v Čechách 1974 (1977), 120-121.*
- Motyková, K. 1978: Mlékojedy, o. Neratovice, okr. Mělník, Výzkumy v Čechách 1975 (1978), 53-54.*
- Motyková, K. 1981a: Ořech, okr. Praha-západ, Výzkumy v Čechách 1976-77 (1981), 97.*
- Motyková, K. 1981b: The Early Roman Settlement at Mlékojedy. In: Hrala, J. (ed.), Nouvelles archéologiques dans la République socialiste Tchèque. Prague – Brno, 116-117.*
- Motyková, K. 1981c: The Excavation of a Roman Age Settlement at Ořech (Distr. of Prague-West). In: Hrala, J. (ed.), Nouvelles archéologiques dans la République socialiste Tchèque. Prague – Brno, 118-119.*
- Motyková, K. 1982: Ořech, okr. Praha-západ, Výzkumy v Čechách 1978-79 (1982), 85-87.*
- Motyková, K. – Čížmář, M. 1981: Mlékojedy, o. Neratovice, okr. Mělník, Výzkumy v Čechách 1976-77 (1981), 86.*
- Motyková, K. – Drda, P. - Rybová, A. 1991: Some Notable Imports from the End of the Roman Period at the Site of Závist. In: Neustupný, E. (ed.), Archaeology in Bohemia 1986-1990. Prague, 56-63.*
- Motyková, K. – Pleiner, R. 1987: Die römerzeitliche Siedlung mit Eisenhütten in Ořech bei Prag, Památky archeologické 78, 371-448.*
- Motyková, K. – Rybová, A. - Drda, P. 1989: Lhota, o. Dolní Břežany, okr. Praha-západ, Výzkumy v Čechách 1986-87 (1989), 96-98.*
- Motyková, K. – Rybová, A. - Drda, P. 1992: Lhota, o. Dolní Břežany, okr. Praha-západ, Výzkumy v Čechách 1988-89 (1992), 78-79.*
- Motyková, K. – Sedláčková, H. 1974: Nálezy ze sídliště doby římské u Třebestovic-Sadské, Archeologické rozhledy 26, 225-235, Tab. I.*
- Motyková-Šneidrová, K. 1963: Die Anfänge der römischen Kaiserzeit in Böhmen. Fontes Archaeologici Pragenses 6. Praha.*
- Motyková-Šneidrová, K. 1967: Weiterentwicklung und Ausklang der älteren römischen Kaiserzeit in Böhmen. Fontes Archaeologici Pragenses 11. Praha.*

- Motyková-Šneidrová, K. 1968: Nálezy z doby římské a slovanské z Močovic, Archeologické rozhledy 20, 185-201.*
- Motyková-Šneidrová, K. 1970: Nově objevené sídliště ze starší doby římské u Tuchlovic, Památky archeologické 59, 236-260.*
- Nádorf, G. 1992: Glasierte Keramik in den spätrömischen Gräberfeldern Pannoniens. In: Kovács, P. (Hrsg.), Glasierte Keramik in Pannonien. Székesfehérvár, 45-51.*
- Nádorf, G. 2000: Spätrömische glasierte Keramik. In: Kemkes, M. (Hrsg.), Von Augustus bis Attila. Leben am ungarischen Donaulimes. Schriften des Limesmuseums Aalen 53. Stuttgart, 89-91.*
- Neustupný, J. et al. 1960: Pravěk Československa. Praha.*
- Novák, M. – Sigl, J. 2007: Archeologický výzkum na trase dálnice D11 v roce 2005. Zpravodaj muzea v Hradci Králové 32/2006 (2007), 63-66.*
- Oelmann, F. 1914: Die Keramik des Kastells Niederbieber. Materialien zur römisch-germanischen Keramik 1. Frankfurt a. M.*
- Ottományi, K. 1989: Late Roman Pottery. In: Gabler, D. (ed.), The Roman Fort at Ács-Vaspuszta (Hungary) on the Danubian Limes. BAR International Series 531/1. Oxford, 492-570.*
- Parragi, Gy. 1971: Koracsászárkori fazekasműhely Óbudán (A Potter's Workshop at Óbuda from the Early-Imperial Period), Archaeologiai Értesítő 98, 60-79.*
- Pernička, R. M. 1958: Zur Verbreitung und Typologie der römerzeitlichen Ringschüsseln, Sborník prací filosofické fakulty brněnské university E3 (řada archeologicko-klasická), 53-74.*
- Pernička, R. M. 1963: Římskoprovinciální keramika v moravských nálezech, Sborník prací filosofické fakulty brněnské university E8 (řada archeologicko-klasická), 51-57.*
- Pernička, R. M. 1966: Provinzialrömische Keramik im marchländischen Fundmaterial. In: Pernička, R. M., Die Keramik der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren. Brno, 86-91.*
- Petru, S. – Petru, P. 1978: Neviodunum (Drnovo pri Krškem). Katalogi in monografije 15. Ljubljana.*
- Petznek, B. 1998: Römerzeitliche Gebrauchskeramik aus Carnuntum. Ausgrabungen des Bundesdenkmalamtes 1971 bis 1972. Teil 1, Carnuntum Jahrbuch 1997 (1998), 167-323.*
- Petznek, B. 1999: Römerzeitliche Gebrauchskeramik aus Carnuntum. Ausgrabungen des Bundesdenkmalamtes 1971 bis 1972. Teil 2, Carnuntum Jahrbuch 1998 (1999), 261-404.*

- Petznek, B. 2000: Römerzeitliche Gebrauchskeramik aus Carnuntum. Ausgrabungen des Bundesdenkmalamtes 1971 bis 1972. Teil 3, Carnuntum Jahrbuch 1999 (2000), 193-319.*
- Píč, J. L. 1905: Starožitnosti země České, II/3. Žárové hroby v Čechách a příchod Čechů. Praha.*
- Píč, J. L. 1909: Starožitnosti země České, III/1. Čechy za doby knížecí. Praha.*
- Pichlerová, M. 1981: Gerulata – Rusovce. Římske pohrebisko II. Fontes Archeologického ústavu Slovenského národného múzea 5. Bratislava.*
- Pleiner, R. 1959: Osada s železárnami z mladší doby římské v Tuchlovicích, Památky archeologické 50, 158-196.*
- Pleiner, R. 1960: Význam typologie železářských pecí v době římské ve světle nových nálezů z Čech, Památky archeologické 51, 184-220.*
- Pleinerová, I. 2006: Litovice (Okr. Praha-západ): hroby vinařického stupně doby stěhování národů. In: Droberjar, E. – Lutovský, M. (eds.), Archeologie barbarů 2005. Sborník příspěvků z I. protohistorické konference „Pozdně keltské, germánské a časně slovanské osídlení“, Kounice, 20.-22. září 2005. Praha, 483-498.*
- Pleinerová, I. 2007: Březno und germanische Siedlungen der jüngeren Völkerwanderungszeit in Böhmen. Praha.*
- Pollak, M. 1988: Die römischen Gräberfelder von Mauer an der Url, VB Amstetten, Niederösterreich, Archaeologia Austriaca 72, 159-201.*
- Pollak, M. 1993: Spätantike Grabfunde aus Favianis/Mautern. Mitteilungen der Prähistorischen Kommission der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Band 28. Wien.*
- Póczy, K. Sz. 1956: Die Töpferwerkstätten von Aquincum, Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 7, 73-138, Taf. I-XVI.*
- Póczy, K. Sz. 1957: Keramik. In: Alföldi, M. R. – Barkóczi, L. et al., Intercisa II. (Dunapentele). Geschichte der Stadt in der Römerzeit. Archaeologia Hungarica 36. Budapest, 29-139, Taf. VII-XXV.*
- Preidel, H. 1930a: Die germanischen Kulturen in Böhmen und ihre Träger I. Die Kulturen. Kassel/Wilhelmshöhe.*
- Preidel, H. 1930b: Die germanischen Kulturen in Böhmen und ihre Träger II. Die Träger. Kassel/Wilhelmshöhe.*

- Ruprechtsberger, E. M. 1978: Streifenbemalte Keramik aus Lauriacum (Lorch/Enns, Oberösterreich), Archäologisches Korrespondenzblatt 8, 41-44.*
- Rybová, A. 1976: Význam středoevropské produkce keramiky na kruhu pro dějiny Čech ve 4. – 5. stol. n. l., Památky archeologické 67, 85-114.*
- Rypka, L. 2007a: Nálezy římsko-provinciální spotřební keramiky z Čech (Finds of Roman-provincial Utility Ware from Bohemia). Nepublikovaná bakalářská práce. ÚPRAV FF UK Praha.*
- Rypka, L. 2007b: Několik poznámek k nálezu římsko-provinciální glazované nádoby z Lužce nad Vltavou, okr. Mělník. In: Droberjar, E. - Chvojka, O. (eds.), Archeologie barbarů 2006. Příspěvky z II. protohistorické konference, České Budějovice 21.-24. 11. 2006. Archeologické výzkumy v jižních Čechách – Supplementum 3/1. České Budějovice, 241-247.*
- Rypka, L. (v tisku): Aneks: Posudek zlomku římsko-provinciální keramiky z Obříství, In: Praehistorica – Supplementum 2. Praha.*
- Sági, K. 1981: Das spätrömische Gräberfeld von Keszthely-Dobogó. Fontes Archaeologici Hungariae. Budapest.*
- Sakař, V. 1953: Římské keramické importy v Československu. Nepublikovaná diplomová práce. ÚPRAV FF UK Praha.*
- Sakař, V. 1956: Terra sigillata v českých nálezech, Památky archeologické 47, 52-69.*
- Sakař, V. 1958: Římské keramické importy v domácím prostředí. Referáty o pracovních výsledcích československých archeologů za rok 1957. Liblice, 107-115.*
- Sakař, V. 1963: Drobné nálezy z areálu římského kastelu na Leányváru (výzkum 1955-1956), Študijné zvesti Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied 11, 43-112.*
- Sakař, V. 1966: Mladší doba římská v podkrušnohorské oblasti, Památky archeologické 57, 604-648.*
- Sakař, V. 1970: Roman Imports in Bohemia. Fontes Archaeologici Pragenses 14. Praha.*
- Sakař, V. 1978: Spotřební keramika římských provincií v českých nálezech, Časopis Národního muzea v Praze, řada A – historická, 147/3-4, 121–146.*
- Sakař, V. 1981: Holubice, okr. Praha-západ, Výzkumy v Čechách 1976-77 (1981), 41.*
- Sakař, V. 1982: Holubice, okr. Praha-západ, Výzkumy v Čechách 1978-79 (1982), 30.*
- Sakař, V. 1984: Holubice, okr. Praha-západ, Výzkumy v Čechách 1980-81 (1984), 32-33.*
- Sakař, V. 1985a: Holubice, okr. Praha-západ, Výzkumy v Čechách 1982-83 (1985), 36.*

- Sakař, V. 1985b:* O keramice římských provincií (kromě sigillat). Zprávy Československé společnosti archeologické při Československé akademii věd 28.
- Sakař, V. 1987:* Holubice, okr. Praha-západ, Výzkumy v Čechách 1984-85 (1987), 50.
- Sakař, V. 1989:* Holubice, okr. Praha-západ, Výzkumy v Čechách 1986-87 (1989), 49.
- Sakař, V. 1998:* Holubice, okr. Praha-západ, Výzkumy v Čechách 1996-97 (1998), 51.
- Salač, V. 1985:* Lovosice, okr. Litoměřice, Výzkumy v Čechách 1982-83 (1985), 95-97.
- Salač, V. 1986:* Prähistorische und frühmittelalterliche Geschichte. In: Kubát, K. – Salač, V. et al., Das Kreismuseum für Heimatkunde in Litoměřice. Der Führer durch die ständige Exposition. Litoměřice, 15-27.
- Salač, V. 1987:* Jenčice, o. Třebenice, okr. Litoměřice, Výzkumy v Čechách 1984-85 (1987), 69.
- Salač, V. 1988a:* Archeologické výzkumy v Lovosicích v letech 1980-1985, Litoměřicko 23, 1987 (1988), 17-55.
- Salač, V. 1988b:* Archeologické výzkumy a nálezy litoměřického muzea v letech 1980-1985, Litoměřicko 23, 1987 (1988), 233-241.
- Salač, V. 1989a:* Archeologické výzkumy a nálezy litoměřického muzea v letech 1986-1987, Litoměřicko 24, 1988 (1989), 195-204.
- Salač, V. 1989b:* Lovosice, okr. Litoměřice, Výzkumy v Čechách 1986-87 (1989), 107-108.
- Salač, V. 2000:* Lovosice in der Latènezeit, römischen Kaiserzeit und Völkerwanderungszeit. In: Bouzek, J. – Friesinger, H. – Pieta, K. – Komoróczy, B. (Hrsg.), Gentes, Reges und Rom. Auseinandersetzung – Anerkennung - Anpassung (Festschrift für Jaroslav Tejral zum 65. Geburtstag). Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 16. Brno, 155-163.
- Salač, V. 2008 (ed.):* Doba římská a stěhování národů. Archeologie pravěkých Čech 8. Praha.
- Salamon, Á. – Barkóczy, L. 1970:* Bestattungen von Csákvár aus dem Ende des 4. und dem Anfang des 5. Jahrhunderts, Alba Regia 11, 35-80, Taf. XVII-XXIX.
- Sauer, R. 1997:* Naturwissenschaftliche Untersuchungen an Keramikproben aus dem Töpferofen im Auxiliarkastell, Petronell. In: Gassner, V. – Jilek, S. – Sauer, R., Der Töpferofen von Carnuntum. In: Stiglitz, H. (Hrsg.), Das Auxiliarkastell Carnuntum 1. Forschungen 1977 – 1988. Österreichisches Archäologisches Institut, Sonderschriften 29. Wien, 245-268.

- Sauer, R. 1998: Ergebnisse der mineralogisch-petrographischen Analysen von ausgewählten römischen Keramikproben aus Gerulata. In: Krekovič, E., Römische Keramik aus Gerulata. Studia Archaeologica et Mediaevalia 4. Bratislava, 47-59.*
- Sauer, R. 2000: Archäometrische Untersuchungen zur Keramik von Mautern. In: Gassner, V. – Groh, S. et al., Das Kastell Mautern – Favianis. Der römische Limes in Österreich 39. Wien, 315-332.*
- Sedláček, R. – Halama, J. – Jílek, J. 2008: Nové germánské sídliště s nálezem terry sigillaty v Mikulovicích, okr. Pardubice. In: Droberjar, E. - Komoróczy, B. - Vachůtová, D. (eds.), Barbarská sídliště. Chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů (Archeologie barbarů 2007). Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 37. Brno, 161-176.*
- Sedláček, R. – Kašpárek, F. – Jílek, J. 2010: Sídlištní nálezy z doby římské z Mikulovic, okr. Pardubice (stav k roku 2008). In: Beljak, J. – Březinová, G. – Varsik, V. (eds.), Archeológia barbarov 2009. Hospodárstvo Germánov. Sídľiskové a ekonomické štruktúry od neskorej doby laténskej po včasný stredovek. Zborník referátov z V. protohistorickej konferencie, Nitra, 21.-25. Septembra 2009. Archaeologica Slovaca Monographiae. Communicationes 10. Nitra, 371-418.*
- Sedláček, R. – Švédová, J. 2011: Sezóna 2010 v Mikulovicích (okr. Pardubice). In: Archeologické výzkumy v Čechách 2009. Sborník referátů informačního kolokvia. Zprávy České archeologické společnosti – Supplément 81, 11-12.*
- Sedláčková, H. 1975a: Ratenice, okr. Nymburk, Výzkumy v Čechách 1972 (1975), 155-156.*
- Sedláčková, H. 1975b: Ratenice, okr. Nymburk, Výzkumy v Čechách 1973 (1975), 146.*
- Sedláčková, H. 1976: Nálezy římskoprovinciální keramiky z Ratenic, okr. Nymburk, Archeologické rozhledy 28, 184-188.*
- Schneider, L. 1898: Suevisch-slavisches Ansiedelungen in Böhmen. In: Sitzung vom 30. April 1898, Verhandlungen der Berliner Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte, 1898. In: Zeitschrift für Ethnologie 30, 201-214.*
- Schörgendorfer, A. 1942: Die römerzeitliche Keramik der Ostalpenländer. Text- und Tafelband. Sonderschriften der Zweigstelle Wien des Archäologischen Instituts des Deutschen Reiches (Sonderschriften des Österreichischen Archäologischen Instituts) 13. Brünn – München – Wien.*

- Sigl, J. 2008: Osice, okr. Hradec Králové, poloha Skupice, naleziště 16 (č. 671), Výzkumy v Čechách 2005 (2008), 171-172.*
- Sklenář, K. 1982: Pravěké nálezy na Mělnicku a Kralupsku. Archeologický místopis okresu Mělník v pravěku a rané době dějinné. Mělník.*
- Sklenář, K. 1994: Pravěké nálezy na Mělnicku a Kralupsku. Archeologický místopis okresu Mělník v pravěku a rané době dějinné. 1. řada oprav a doplňků. Mělník.*
- Smolík, J. 1881: Hroby u Vinařic, Památky archaeologické a místopisné 11, 1878-1881 (1881), 23-28, tab. I-II.*
- Smrž, Z. 1981: Early Roman-Period Site at Kyjice, NW Bohemia. In: Hrala, J. (ed.), Nouvelles archéologiques dans la République socialiste Tchèque. Prague – Brno, 120-121.*
- Smrž, Z. – Rada, I. 1982: Kyjice, o. Vrskmaň, okr. Chomutov, Výzkumy v Čechách 1978-79 (1982), 60.*
- Soproni, S. 1985: Die letzten Jahrzehnte des pannonischen Limes. Münchner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte 38. München.*
- Stará, M. 1992: Archeologická sbírka Severočeského muzea v Liberci. Archeologický výzkum v severních Čechách 22. Teplice.*
- Stolz, D. 2004: Černín, okr. Beroun, Výzkumy v Čechách 2002 (2004), 34.*
- Stolz, D. 2005: Černínské archeologické střípky. Archaeological Fragments from Černín. Hořovice.*
- Svoboda, B. 1939: Čechy v době stěhování národů. I. Pohřebiště v Praze-Kobylisích, Sborník Národního musea v Praze 1, řada A -Historie, 1938-39 (1939), 157-200.*
- Svoboda, B. 1947: Pozdněřímské na kruhu točené nádoby v Čechách. Eisnerov sborník, Historia Slovaca 5, 84-98.*
- Svoboda, B. 1965: Čechy v době stěhování národů. Monumenta Archaeologica 13. Praha.*
- Szőnyi, E. T. 1973: Zur Verbreitung und Herstellung der sog. rätischen Keramik in Pannonien, Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 25, 87-108, Taf. XXI-XXIV.*
- Szőnyi, E. T. 1984: Die Keramik des 4. und 5. Jahrhunderts n. Chr. aus Arrabona, Archaeologia Austriaca 68, 345-350.*
- Šnajdr, L. 1896: Osada příslušná k pohřebištím v Podbabě, Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze 4, 33-37.*
- Šnajdr, L. 1898 = Schneider, L. 1898*

- Šnajdr, L. 1903: Baron de Baye a tak zvané starožitnosti francké v Čechách, Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze 11, 133-138.*
- Šumberová, R. 2006: Čáslav, okr. Kutná Hora, Výzkumy v Čechách 2003 (2006), 34-35.*
- Šumberová, R. 2007: Hostovlice u Čáslavi, okr. Kutná Hora, Výzkumy v Čechách 2004 (2007), 69.*
- Šumberová, R. - Valentová, J. 2007: Nová sídliště z pozdní doby římské na Čáslavsku, Archeologie ve středních Čechách 11, 373-386.*
- Thomas, E. B. 1955: Die römerzeitliche Villa von TÁC-Fövenypusztá, Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 6, 79-152, Taf. XXI-LVI.*
- Topál, J. 1981: The Southern Cemetery of Matrica (Százhalombatta-Dunafüred). Fontes Archaeologici Hungariae. Budapest.*
- Tóth, E. 2005: Karpen in der Provinz Valeria. Zur Frage der spätrömischen eingeglätteten Keramik in Transdanubien, Communicationes Archaeologicae Hungariae 2005, 363-391.*
- Trefný, M. 2005: Pravěké nálezy z území města Roudnice nad Labem, Podřípský muzejník 1, 3-24.*
- Trefný, M. 2006: Nálezy „antické“ provenience z Litoměřicka a Roudnicka, Studia Hercynia 10, 122-130, tab. VIII.*
- Trefný, M. – Korený, R. 2007: Dvě na kruhu točené nádoby z období stěhování národů z Roudnice nad Labem, okr. Litoměřice. Podřípský muzejník 3, 27-34.*
- Turková, D. 1985: Borek, okr. Mělník, Výzkumy v Čechách 1982-1983 (1985), 11-12.*
- Ubl, H. 1982: Die archäologische Erforschung der Severinsorte und das Ende der Römerzeit im Donau-Alpen-Raum. In: Straub, D. (Hrsg.), Severin zwischen Römerzeit und Völkerwanderung. Linz, 71-97.*
- Unverzagt, W. 1916: Die Keramik des Kastells Alzei. Materialien zur römisch-germanischen Keramik 2. Frankfurt a. M.*
- Vagó, E. B. – Bóna, I. 1976: Die Gräberfelder von Intercisa I. Der spätrömische Südostfriedhof. Budapest.*
- Vachůtová-Víchová, D. 2004: Brněnsko v době římské, Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity M8-9 (řada archeologická) (2003-2004), 111-189.*
- Valentová, J. – Šumberová, R. 2007: Nález spony typu Almgren 43 na sídlišti v Chotusicích a osídlení dolního Podoubraví v době římské, Archeologické rozhledy 59, 779-792.*

- Velímský, T. et al. 1986: Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 1973-1982. Archeologické studijní materiály 15. Praha.
- Vencl, S. – Venclová, N. – Zadák, J. 1976: Osídlení z doby římské v Dubči a okolí, Archeologické rozhledy 28, 247-278, tab. I.
- Vencl, S. – Zadák, J. 1978: Praha 10 – Dubeč, Výzkumy v Čechách 1975 (1978), 75.
- Vencl, S. – Zadák, J. 1981: Praha 10 – Dubeč, Výzkumy v Čechách 1976-77 (1981), 120.
- Vích, D. 2007a: Českomoravské pomezí v době římské. Pravěk NŘ – Supplementum 17. Brno, 173-229.
- Vích, D. 2007b: Přehled archeologických akcí Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě za rok 2006, Pomezí Čech, Moravy a Slezska 8, 175-204.
- Vích, D. 2008a: Záchranný archeologický výzkum v areálu zemědělského družstva v Cerekvici nad Loučnou, Pomezí Čech, Moravy a Slezska 9, 199-224.
- Vích, D. 2008b: Nálezy doby římské v jižní části Malé Hané. In: Droberjar, E. - Komoróczy, B. - Vachútová, D. (eds.), Barbarská sídliště. Chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů (Archeologie barbarů 2007). Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 37. Brno, 147-160.
- Vích, D. 2010: Nálezy doby římské na středním toku řeky Loučné. In: Beljak, J. – Březinová, G. – Varsík, V. (eds.), Archeológia barbarov 2009. Hospodárstvo Germánov. Sídliškové a ekonomické štruktúry od neskorej doby laténskej po včasný stredovek. Zborník referátov z V. protohistorickej konferencie, Nitra, 21.-25. Septembra 2009. Archaeologica Slovaca Monographiae. Communicationes 10. Nitra, 713-727.
- Vojtěchovská, I. 2000: Výzkumy Středočeského muzea v Roztokách u Prahy za rok 1999, Středočeský vlastivědný sborník 18, 113-117.
- Vokolek, V. – Jílek, J. 2011: Osada z doby římské v Sobčicích, okr. Jičín, Východočeský sborník historický 19, 3-57.
- Waldhauser, J. 1971: Archeologický výzkum v severních Čechách II (ing. E. Gebauer 1914 – 1941, J. Nachlinger 1960 a revizní archeologické výzkumy Severočeského musea 1970). Liberec.
- Walke, N. 1965: Das römische Donaukastell Straubing-Sorviodurum. Limesforschungen 3. Berlin.
- von Weinzierl, R. Ritter 1899: Das La Tène-Grabfeld von Languest bei Bilin in Böhmen. Braunschweig.
- Zadák, J. 1981: Praha 10 – Dubeč, Výzkumy v Čechách 1976-77 (1981), 120.

- Zavřel, P. 1997: Der Gegenwärtige Forschungsstand der Spätromischen Zeit und der Völkerwanderungszeit in Südböhmen. In: Tejral, J. – Friesinger, H. – Kazanski, M. (Hrsg.), Neue Beiträge zur Erforschung der Spätantike im mittleren Donauraum. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 8. Brno, 259-272.*
- Zavřel, P. 1999: Současný stav výzkumu doby římské a doby stěhování národů v jižních Čechách, Archeologické rozhledy 51, 468-516.*
- Zavřel, P. 2001: Výzkum sídliště z doby římské a z doby stěhování národů ve Zbudově (okr. České Budějovice) v letech 1983 – 1989, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 14, 205-229.*
- Zavřel, P. 2007: Doba římská a doba stěhování národů v jižních Čechách. Současný stav výzkumu a výhled. In: Chvojka, O. – Krajíc, R. (eds.), Archeologie na pomezí. Sborník příspěvků ze semináře, České Budějovice 8. 11. 2007, Archeologické výzkumy v Čechách – Supplementum 4, České Budějovice, 79-109.*
- Zavřel, P. 2008: Současný stav výzkumu sídliště doby římské a doby stěhování národů v jižních Čechách. In: Droberjar, E. - Komoróczy, B. - Vachútová, D. (eds.), Barbarská sídliště. Chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů (Archeologie barbarů 2007). Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 37. Brno, 111-127.*
- Zeman, J. 1994: Na kruhu robená keramika z pozdní fáze doby stěhování národů v Čechách. Praehistorica 21, Varia Archaeologica 6. Praha, 53-68, Tab. I-IV.*
- Zeman, T. 2000: Doklady pronikání Římanů na JV Moravu a projevy působení římskoprovinciální kultury na domácí germánské prostředí, Slovácko 42, 123-147.*
- Zuch, K. 2009: Puchary fałdziste z terenu środkowoeuropejskiego *Barbaricum* jako przykład adaptacji wzorców rzymskich. In: Karwowski, M. – Droberjar, E. (eds.), Archeologia Barbarzyńców 2008: powiązania i kontakty w świecie barbarzyńskim. Materiały z IV Protohistorycznej Konferencji, Sanok, 13-17 października 2008. Collectio Archaeologica Ressoviensis 13. Rzeszów, 461-477.*

Souhlasím s tím, aby má diplomová práce byla půjčována ke studijním účelům. Žádám, aby citace byly uváděny způsobem užívaným ve vědeckých pracích a aby se vypůjčovatelé zapsali do přiloženého seznamu.

Luboš Rypka

[illegible]

Přílohy